

### § 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 februari justerades.

### § 2 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade

att *Hanna Westerén* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,

att *Tomas Eneroth* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet,

att *Marie Olsson* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet och

att *Rose-Marie Carlsson* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

### § 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Marie Olsson* som ledamot i skatteutskottet, *Annika Strandhäll* som ledamot i utrikesutskottet, *Hanna Westerén* som ledamot i försvarsutskottet, *Rose-Marie Carlsson* som ledamot i utbildningsutskottet, *Blåvitt Elofsson* som suppleant i skatteutskottet, *Agneta Nilsson* som suppleant i socialutskottet och *Markus Kauppinen* som suppleant i utrikesutskottet under *Azra Muranovics* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

*ledamot i skatteutskottet*

*Marie Olsson* (S)

*ledamot i utrikesutskottet*

*Annika Strandhäll* (S)

*ledamot i försvarsutskottet*  
Hanna Westerén (S)

*ledamot i utbildningsutskottet*  
Rose-Marie Carlsson (S)

*suppleant i skatteutskottet*  
Blåvitt Elofsson (S)

*suppleant i socialutskottet*  
Agneta Nilsson (S)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 19 mars–24 oktober* till

*suppleant i utrikesutskottet*  
Markus Kauppinen (S)

#### **§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer**

Följande skrivelser hade kommit in:

##### *Interpellation 2024/25:517*

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:517 Elstöd till kommuner och regioner  
av Aida Birinxhiku (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med 2024/25:486 av Åsa Eriksson (S) *Elstöd till Sala*.

Stockholm den 17 mars 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

*Maria Åhrling*

Expeditionschef

##### *Interpellation 2024/25:520*

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:520 Undantag för små plastflaskor i ny EU-förordning

av Mattias Ottosson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 17 mars 2025

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

*Maria Åhrling*

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:526 Förlängning av det tillfälliga bostadsbidraget

av Malte Tängmark Roos (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 april 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 mars 2025

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Expeditionschef

## § 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:109, 128 och 129 till skatteutskottet

2024/25:122 till trafikutskottet

2024/25:123 och 141 till justitieutskottet

2024/25:131, 136 och 142 till miljö- och jordbruksutskottet

2024/25:132 och 135 till civilutskottet

2024/25:133, 134 och 138 till finansutskottet

2024/25:137 till näringsutskottet

2024/25:139 till utrikesutskottet

2024/25:143 till utbildningsutskottet

2024/25:144 till socialutskottet

2024/25:145 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelser

2024/25:75 och 103 till konstitutionsutskottet

2024/25:90, 112 och 125 till utrikesutskottet

## § 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2024/25:UFöU3 Svenskt deltagande i luftförsvarsoperation inom ramen för Nato

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2024/25:MJU12 Skogspolitik

Utrikesutskottets betänkande

2024/25:UU15 Situationen i Israel och Palestina m.m.

## § 7 Kommissionens arbetsprogram 2025

Utrikesutskottets utlåtande 2024/25:UU5  
Kommissionens arbetsprogram 2025 (COM(2025) 45)  
föredrogs.

Anf. 1 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! ”I en tid av allvarlig instabilitet och stora förväntningar från människorna i EU kommer de val som vårt EU gör i år sannolikt att forma Europa under årtionden framöver.”

Så inleds kommissionens arbetsprogram för 2025, det dokument som sammanfattar kommissionens arbete och prioriteringar inför det närmaste året. Man kan säga att det är kommissionens vägkarta, och det är detta som vi är här för att debattera.

Dokumentet täcker alla delar av kommissionens områden, men i utrikesutskottets granskning har särskilt det utrikes- och säkerhetspolitiska området varit i fokus. Det är även vad jag kommer att fokusera på.

Fru talman! EU startade som ett fredsprojekt. Efter två på varandra tätt följande världskrig skulle man genom kol- och stålgemenskapen binda ihop ländernas ekonomier och omöjliggöra krig mellan de europeiska staterna framåt. Nu är säkerhetspolitiken åter högst upp på agendan. I morgon ska EU:s statsministrar ha möte i Europeiska rådet. Dessa möten har alltmör kommit att domineras av säkerhetspolitik och säkerhetsläget i Europa.

I arbetsprogrammet konstateras att Rysslands anfallskrig mot Ukraina är ett existentiellt hot mot Europa och EU. Det är ett konstaterande som vi socialdemokrater självfallet instämmer i. Det är också därför vi ser med så stor oro på den nuvarande utvecklingen.

Den regelbaserade världsordningen, grundad på folkrätten och internationell lag, är förutsättningen för långsiktig global fred och respekt för mänskliga rättigheter. Den regelbaserade världsordningen, som vi sedan andra världskriget har kunnat luta oss emot, står under multipla hot, bland annat från Ryssland, genom invasionen av Ukraina, anspråken på landområden i länder som Moldavien och Georgien och försöken att infiltrera politiken i EU-länder och på Balkan.

Tyvärr måste vi nu också konstatera att den regelbaserade världsordningen undermineras också av den nya amerikanska administrationen. Vi har sett oacceptabla utspel om att USA ska överta Grönland och Panama-kanalen, hot om våld mot ett Natoallierat land och krav på att få lägga under sig delar av Ukrainas naturtillgångar.

Sverige och EU-kommissionen måste i detta nya läge klart markera mot alla sådana anspråk, mobilisera EU till stöd för FN-stadgan, den regelbaserade världsordningen och internationell lag samt bygga ett brett globalt stöd för dessa principer.

Fru talman! Det är viktigt att tala klarspråk om att dessa principer måste gälla alla stater och att ingen kan sätta sig över dem. Vi kan aldrig acceptera dubbla måttstockar. Det innebär exempelvis att samma krav som ställs på att Ryssland måste lämna Ukraina också måste ställas på att Israel ska lämna ockuperad mark, avbryta bosättningspolitiken, utrymma de illegala bosättningarna i Palestina och återuppta vapenvilan.

I rådande läge måste EU-kommissionen prioritera att utveckla relationerna med andra länder som står upp för den regelbaserade världsordning-

en, länder som Kanada och Australien. Vi ser även att det kommer att bli viktigt att bygga ut samarbetet mellan EU och länder i det globala syd – i Afrika, Latinamerika och Asien.

Fru talman! Mycket har hänt sedan kommissionen presenterade sitt arbetsprogram i början av februari. Det europeiska samarbetet är viktigare än någonsin, men vi står inför en av våra största gemensamma utmaningar. Det syns dock inte riktigt i kommissionens arbetsprogram. Att garantera Europas säkerhet är den överordnade frågan för det europeiska samarbetet. Att vi nu ska hantera ett arbetsprogram där den nya verklighet vi har att förhålla oss till inte finns med är problematiskt. Då förlorar programmet sin funktion och blir inte den vägkarta som det är tänkt att vara.

Fru talman! Att hålla ihop EU och att med en stark gemensam röst stå upp för folkrätten och den regelbaserade världsordningen är en av EU:s viktigaste uppgifter i det här läget. Det krävs en ordentlig analys av vad den nya säkerhetspolitiska situationen innebär, av vad konsekvenserna av de kraftiga förändringarna i det amerikanska biståndet innebär, av hur EU kan stärka sina relationer till andra länder och organisationer och av hur vi kan öka vår samverkan.

En sak vet jag att vi alla här inne är överens om: Ett fredsavtal måste ske på Ukrainas villkor.

För att återgå till den första meningen i arbetsprogrammet: De val som vårt EU gör i år kommer sannolikt att forma Europa under årtionden framöver. Det förpliktar.

Anf. 2 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Dagens debatt handlar om EU-kommissionens arbetsprogram för 2025. Det är med andra ord ingen ny lag som vi senare kommer att besluta om här. Det kan vara bra att tydliggöra för lyssnarna.

Jag vill börja med att hänvisa till det särskilda yttrande vi har. Det handlar kortfattat om vårt ideologiska ställningstagande i EU-frågan, där vi många gånger hävdar att beslut fattas bäst här hemma i denna församling och inte i EU-parlamentet.

Vi anser även att EU-maskineriet har blivit alltför byråkratiskt och att den administrativa kostymen har växt sig alltför stor. Vi behöver reformera EU i syfte att fokusera samarbetet till de grundläggande gränsöverskridande samarbetsområdena rörande ekonomiskt samarbete, handel, miljöfrågor och ökade säkerhets- och försvarspolitiska behov.

Med andra ord behöver vi en handlingskraftig union som gör nytta där samarbete krävs, återbördar beslutanderätt till nationerna, avvecklar symbolpolitik och genom regelförenklingar vänder konkurrensnackdelar till konkurrensfördelar i en tid då medlemsstaterna behöver minska sin beroendeställning gentemot externa aktörer på världsmarknaden och stärka Europas ekonomi.

Kommissionen inleder arbetsprogrammet med att poängtera att den vill se just ett djärvare, enklare och snabbare EU. Det är här vi menar att man behöver se över storleken på samarbetet och vilka prioriteringar som görs. Med det sagt är arbetsprogrammet som kommissionen har presenterat brett, och det behandlar många sakfrågor.

Återigen är stödet till Ukraina påtagligt, med all rätt. Vi är inne på det fjärde året då Ryssland för ett otillåtet aggressionskrig och Ukraina försvarar inte bara sitt land utan även Europas säkerhet. Det är av högsta prioritet

att EU fortsätter tillhandahålla omfattande och långsiktigt förutsägbart stöd till Ukraina på flera områden – både militärt och civilt, politiskt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt stöd – så länge landet är under attack. Det ukrainska folkets rätt till frihet och självbestämmande kan inte nog betonas.

Sverigedemokraterna stöder Ukrainas och Moldaviens kandidatprocess för EU-medlemskap. Men vi vill fortsatt betona vikten av framsteg i reformarbetet och att det grundläggande kravet om en meritbaserad utvidgningsprocess kvarstår. Det är grundläggande för utvidgningens och därmed EU:s legitimitet och långsiktiga hållbarhet.

Europa är i en ny säkerhetspolitisk tid, och ökad samordning och enighet i utrikes- och säkerhetspolitik kommer att krävas.

Desinformation används allt oftare för att exempelvis destabilisera demokratin, skapa polarisering och hota med säkerhetspolitiskt kaos. Kommissionen avser att ta fram förslag inom ramen för en demokratisköld. Det är ett initiativ för att skydda mot desinformation, påverkansoperationer och hybridattacker. Syftet är att stärka informationsintegriteten och skapa hållbara informationssystem både inom och utanför EU.

Fru talman! Jag vill betona att utskottet, liksom i tidigare uttalanden, framfört att EU generellt borde anta en striktare tillämpning av principerna om proportionalitet och subsidiaritet för att begränsa EU:s lagstiftande verksamhet.

Jag inledde mitt anförande med att poängtera att vi som parti anser att EU har vuxit ur sin kostym. Vi anser givetvis att varje land borde ta ett större ansvar för att bekämpa desinformation, och det är positivt att majoriteten även anser att detta bäst görs i respektive medlemsland. Konceptet saknar trots allt fortfarande en tydlig definition och ramverk för hur vi motverkar hot som kan underminera våra demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Det är på det här viset vi säkerställer stödet till kommissionens arbete, det vill säga genom att öka trovärdigheten i de sakfrågor som EU väljer att prioritera. Och vi vill att EU prioriterar andra sakfrågor.

Anf. 3 STEFAN OLSSON (M):

Fru talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande nummer 5. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Moderaternas allmänna omdöme om kommissionens arbetsprogram för 2025 är att det i allt väsentligt fokuserar på rätt saker, framför allt Europas bristande tillväxt, men som utskottet noterar skrevs programmet precis innan världen kastades ut i den turbulens som USA skapade kring Ukrainas framtid. I det vi talar om i dag måste vi ta detta i beaktande.

Programmet fokuserar med rätta på EU-ländernas behov av att vitalisera sina ekonomier. Tillväxten är inte god nog, och många länder har svaga statsfinanser. När vi nu måste rusta upp våra respektive försvarsmakter rejält måste vi därför få hjulen att snurra snabbare.

Glädjande är därför att kommissionen så tydligt markerar att en tid av regelförenklingar väntar. Löftet som utställs är att den administrativa bördan för företagen ska minska med 25 procent och för de mindre företagen ända upp till 35 procent.

Jag har noterat att Miljöpartiet i sitt särskilda yttrande gör sig till reglernas försvarare, i syfte att värna naturvärden. Det är fullt förståeligt, men

det är också viktigt att kunna sätta sin tillit till industrierna utan att tvinga på dem regler.

Det fanns en tid då industrialiseringen var ett hot mot miljön, men mitt samlade intryck efter mina besök i olika industrier är att det är här den verkliga kreativiteten och viljan att skydda naturen finns. Det är hög tid att sluta se på företag som potentiella miljöbovar och i stället ta fasta på det fina arbete de gör för att säkerställa att deras produktion inte förstör naturen. Regelförenklingar är ett sätt att säga till företagen att vi litar på dem, att vi inte tror att de har onda syften och att vi ser dem som partner. Detta är viktigt nu när vi måste få ett högre tempo i tillväxten.

Fru talman! Måste vi då ha högre tillväxt? Ja, det måste vi, för vi går nu in i en tid då Europa kommer att behöva investera kraftigt i sitt försvar. Jag tror inte att befolkningen i vare sig vårt land eller övriga EU vill börja avveckla sin välfärd, försämra sina pensioner eller svälta ut sjukvården och skolorna för att kunna finansiera försvaret. Och en redan högt skuldsatt kontinent bör helst av allt inte skuldsätta sig mer.

Kommissionens arbetsprogram är som jag nämnde inledningsvis framtaget efter det att USA markerade att man vill dra ned sitt engagemang i Europa. Men vi följer ju dagligen hur utvecklingen går, och den allmänna uppfattningen i Sverige såväl som i övriga unionen är att Europa nu måste klara sig självt i mycket högre utsträckning.

Detta är också Moderaternas uppfattning. Att USA drar sig undan snabbt är inte vad vi hade önskat, men vi delar till fullo USA:s uppfattning att det är helt orimligt att amerikanska skattebetalare ska finansiera det försvar som vi själva borde ha byggt upp. Det har sagts förr men tål att upprepas: 500 miljoner européer ska inte behöva ha hjälp av 340 miljoner amerikaner för att försvara sig mot 144 miljoner ryssar. Vi borde kunna göra detta själva. Vi välkomnar därför det arbete för ännu mer av försvarspolitiskt samarbete inom EU som kommissionen aviserar i sitt program.

Fru talman! Av samma skäl som vi lägger stor vikt vid den kommande europeiska upprustningen lägger vi också vikt vid utvidgningspolitiken.

Tidigare har jag personligen tyckt att det är bra om denna process sker långsamt för att säkerställa att det verkligen finns en ömsesidighet. Att gå med i EU ska ett land bara göra om man verkligen ställer upp på det gemensamma projektet. Men i och med Rysslands ohederliga överfall på Ukraina har vi ett akut säkerhetspolitiskt problem att lösa. EU är ingen försvarsallians och kan därför inte ge Ukraina de militära säkerhetsgarantier som landet behöver, men det här blir ändå ett steg på vägen. EU-medlemskap för Ukraina måste därför ses som ett prioriterat mål för unionen. Detsamma gäller för Moldavien, som också kämpar för att bryta sig loss från det ryska inflytandet.

Fru talman! Låt mig också nämna något om kommissionens kommande arbete med det som kallas demokratiskölden.

Syftet med detta arbete är att EU ska kunna bistå medlemsstaterna när dessa utsätts för informationskampanjer som hotar ländernas demokratier. Att främmande makter skapar sådana kampanjer är känt. Det finns därför skäl för medlemsstaterna att hjälpas åt med att identifiera fientliga aktörer. Emellertid är det i första hand varje land självt som måste skydda sin egen demokrati. EU kommer aldrig att ha den legitimitet som krävs för att ingripa med regler i den demokratiska processen i medlemsstaterna. Detta måste sägas eftersom det relativt nyligen har varit bråk mellan kommissio-

nen och medieplattformen X:s ägare Elon Musk. Kommissionen bör vara återhållsam på denna punkt.

Fru talman! USA:s nya utrikespolitik har onekligen skakat om de flesta, och även om jag inte tror att amerikansk isolationism leder till något gott tror jag att vi får räkna med att detta är den amerikanska politiken ett bra tag framöver.

Det kan ändå komma något positivt av detta. Det kan leda till att Europa rycker upp sig, gör sin hemläxa, börjar bygga välstånd igen, sanerar sina statsfinanser och rustar upp. Det här kan ändå sluta lyckligt. (Applåder)

Anf. 4 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag trodde att det här skulle bli en ganska slät debatt utan så mycket diskussioner, för vi ska ju lägga ett betänkande till handlingarna. Men så blir man attackerad från talarstolen, och då är det klart att man måste ställa sig upp och försvara sig lite grann.

Självklart behövs privata företag, och de allra flesta privata företag gör väldigt mycket bra saker. Men det kommer även att krävas regleringar. Privata företag har tagit fram ämnen som ddt, PFAS, PCB och andra typer av dioxiner, bromerade flamskyddsmedel, bisfenoler och ftalater, och de sprids i naturen. Det är först efter att vi har hittat dessa i naturen, undersökt dem och tagit reda på vad detta innebär för oss, vår hälsa och vår miljö som vi kan börja reglera dem – trots att de här företagen i många fall har vetat om precis vad det är de gör.

Vi kan ta en parallell som gäller tobaksbolagen och de undersökningar som gjordes redan på 50-, 60- och 70-talen om vilken inverkan nikotin har. De undersökningarna höll man hemliga tills man i domstol tvingades att ta fram dem. Det är klart att det behövs regleringar. De allra flesta företag är superbra och gör bra saker, men det finns företag som sätter profit före miljöintressen och hälsointressen. Hur ska vi komma åt detta om inte via regleringar?

Anf. 5 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Ledamoten Risberg argumenterar nu mot en ståndpunkt som ingen har intagit, nämligen reglernas totala avskaffande. Något sådant förslag finns inte. Det är inte vad som står i kommissionens arbetsprogram, utan man talar om regelförenklingar.

Jag tyckte att det ändå var värt att nämna Miljöpartiets försvar av alla former av regler, eftersom det samlade budskapet i Miljöpartiets särskilda yttrande är försvaret av reglerna. Det finns dock inga planer på att avskaffa några regler, utan det gäller regelförenklingar. Det ska exempelvis bli enklare för företagen att återrapportera vad de faktiskt har gjort. De ska till exempel inte behöva fylla i pappersblanketter, utan de ska göra detta digitalt. Det här kan ju Miljöpartiet inte vara direkt emot.

Anf. 6 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Självklart är vi inte emot att saker och ting ska bli enklare att genomföra, men vi lyfter i vårt särskilda yttrande upp en hel del andra typer av saker. Vi tar till exempel upp att man kan smita undan. När det gäller kemikalielagstiftningen i Reachförordningen ser vi att de eventuella förenklingar och justeringar som görs kanske kommer att innebära att före-

tag kommer att kunna fortsätta på den bana man tidigare haft, nämligen att släppa ut miljögifter utan att först ha undersökt vad de har för inverkan. Det vill vi inte se, och det är detta vårt särskilda yttrande går ut på. Vi är inte emot alla typer av regelförändringar, men vi är emot mindre reglering vad gäller farliga kemikalier.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

Kommissionens  
arbetsprogram 2025

Anf. 7 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tyckte att det fanns anledning att nämna Miljöpartiets försvar för regler i partiets särskilda yttrande just för att det var så uppenbart att detta var Miljöpartiets viktigaste punkt.

När det gäller det ledamoten Risberg tar upp om det som kallas Reach-förordningen står det faktiskt i kommissionens arbetsprogram att detta arbete ska fortgå. Det finns alltså inte ett hot mot just denna punkt på det sätt som ledamoten vill göra gällande.

Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det var uppenbart att ledamoten Olsson ville bjuda upp ledamoten Risberg till dans, men jag tänkte ändå hoppa in och delta i denna dans kring regelförenklingar.

Jag tycker att det är viktigt att diskutera detta i Sveriges riksdag, för Sveriges kommissionär i EU-kommissionen, Jessika Roswall, är ju just miljökommissionär. Därför har Sverige en extra möjlighet – och Moderaterna har som det parti hon representerar en särskild möjlighet – att påverka den här typen av frågeställningar och lagstiftning framåt.

Nu på morgonen såg jag i nyheterna på SVT Nyheter att det kom kritik från just de företag som nu ska få dessa regelförenklingar. De har sett den lagstiftning som kom fram under Europaparlamentets förra period. Stefan Olssons partigrupp samarbetade med Jacob Risbergs partigrupp för att utveckla mycket av den miljölagstiftning vi ser på EU-nivå, och där har vi också sett att EU i många delar gått före Sverige. Nu upplever företaget Blåkläder, som vi alla känner väl till, att förutsättningarna plötsligt ändras. De har redan tagit sina investeringsplaner och framtidsvisioner, och helt plötsligt tas det arbete som de och andra företag har gjort till exempel inom ramen för Hagainiativet bort.

Det som blir problemet när man ändrar förutsättningarna på detta sätt och inte har några regler – förutom det Jacob Risberg var inne på angående profitjakten – är att det inte blir en jämbördig konkurrens mellan företag. De som inte tar ansvar för vårt framtida klimat kommer undan lättare, och de som inte tar ansvar för arbetstagarnas rättigheter får lättare att konkurrera.

Ett tydligt exempel gällande lagstiftningen kring PFAS är att lagstiftning är på gång för allt som gäller konsumenter. Det finns dock inga planer för detta när det gäller industrin, utan 80 procent av alla användningsområden för PFAS ska undantas inom ramen för dessa ”regelförenklingar”.

Anf. 9 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! För det första vill jag rätta ett sakfel rörande det ledamoten Svenneling påstod om att kommissionär Roswall företräder Moderaterna. Hon har visserligen partimedlemskap i Moderaterna sedan gammalt, men som kommissionär företräder man faktiskt kommissionen. Det här vet

Svenneling, så han borde inte ha sagt så, men han kan ju ändra sig i sitt nästa anförande och rätta sitt misstag.

Jag vill återigen säga att det inte finns något förslag från kommissionen om att reglerna ska avskaffas. Detta handlar om att regeltillämpningen ska bli enklare. Företag ska exempelvis inte behöva fylla i pappersblanketter på samma sätt som tidigare. Någonting som omnämns som väldigt betungande är just återrapportering från företag till myndigheter om vad man har gjort för någonting. Man menar att detta är en väldigt tung arbetsbörda.

Det här betyder inte att några regler försvinner, men man gör själva tillämpningen enklare. Jag kan inte riktigt förstå varför det skulle vara ett problem att själva tillämpningen av regler skulle vara enklare och hur detta skulle vara ett hot mot miljön. Jag ser inte riktigt sambandet där.

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ledamoten Olsson har givetvis rätt i att man företräder kommissionen när man blir vald som kommissionär. Det är dock så att varje land får en egen kommissionär och att Sveriges regering – ledd av Moderaterna – har nominerat och utsett Jessica Roswall till den positionen.

Precis som ledamoten är inne på behöver varje enskilt förslag i sig inte vara dåligt. Det kommer säkert att fattas jättemånga bra beslut under den femåriga perioden med denna kommission, men det är väldigt tydligt att den här kommissionen har en idé om att flytta tyngdpunkten. Detta var ledamoten faktiskt själv inne på.

Jag tycker att man går ifrån partnerskapet med företagen lite. Jag skulle vilja se att vi i stället har en offensiv miljölagstiftning, en offensiv klimatlagstiftning och en bra arbetstagarlagstiftning för att stärka Europas konkurrens mot andra delar av världen där man inte har detta. Vi kan ligga i framkant och driva på våra företag så att vi faktiskt är ännu mer konkurrenskraftiga om 10, 15 eller 20 år. Jag tror att det är bättre än att vi går tillbaka och försöker konkurrera med låga löner, dåliga arbetsvillkor eller mindre hänsyn till miljö och klimat.

Anf. 11 STEFAN OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag måste ändå säga något positivt till ledamoten Svenneling och tacka honom för en punkt. Det är nämligen fantastiskt att höra just en vänsterpartist prata om företagande och konkurrens och om hur viktigt det är med konkurrens och ledande företag. Detta har ju inte alltid varit Vänsterpartiets melodi genom åren, så på den punkten måste jag ge honom ett stort erkännande.

Samtidigt är det så att man inte kan se alla initiativ om just regelförenklingar som ett hot. Det finns väldigt mycket regler, och då blir varje regel i sig helig. Till slut kan man inte ändra någonting någon gång över huvudet. Det är dags nu att verkligen göra en satsning och försöka minska regelbördan. Det handlar som sagt inte om att avskaffa några regler, utan det handlar om att göra tillämpningen av reglerna enklare. I slutändan tror jag att Vänsterpartiet också är med på detta när man får se själva förslagen mer detaljerat.

Fru talman! Efter EU-valet i juni 2024 fick Europaparlamentet en ny sammansättning. Inte minst ökade representationen av konservativa och främlingsfientliga krafter, vilket jag tror kommer att få en negativ effekt på många politikområden. Det gäller inte minst områden som klimat, jämställdhet och migration.

Den tyska högerpolitikern Ursula von der Leyen omvaldes som kommissionens ordförande. Samtidigt blev hon av med Charles Michel och Josep Borrell, som under förra mandatperioden delvis drev en annan politisk linje än hon själv. Nu koncentreras makten sannolikt alltmer hos von der Leyen, samtidigt som högervidningen i kommissionens arbete tilltar ytterligare.

Denna gång har också de högerextrema grupperna fått en tydligare plats både i kommissionen och i Europaparlamentet, eftersom det blåste högervindar i ett antal större länder i Europa vid förra årets val till Europaparlamentet. Samtidigt hade vi i de nordiska länderna en vänstervind med framgångar för vänsterpartier i både Finland och Sverige.

Vi ser redan nu en utveckling där von der Leyens grupp EPP, där de svenska partierna Moderaterna och Kristdemokraterna ingår, allt oftare hämtar politiskt stöd från extremhöger i stället för, som tidigare, från socialdemokrater, liberaler och miljöpartier. Detta påverkar givetvis vilken politik som förs i EU. Den utveckling som Vänsterpartiet varnade för redan vid folkomröstningen om EU 1994 och vid folkomröstningen om euron 2003 får nu genomslag i politiken. Fort Europa har byggts upp i en rasande fart; alla som vill migrera till Europa ska hållas borta. Med en högerastisk agenda som fond har migrationspolitiken lagts om. Resultatet är död på Medelhavet.

Nu tar Tysklands tidigare försvarsminister, Ursula von der Leyen, också steg för att rusta EU militärt, trots att försvar enligt Lissabonfördraget är en nationell uppgift. För första gången har EU-kommission fått en försvarskommissionär, och förslag på förslag lanseras nu för att kommissionen ska få en roll i bygget av Europas försvar. I dag lanseras den så kallade vitboken om försvarsfrågor, där kommissionen lägger fram förslag om hur man ytterligare kan stärka sin makt på området.

Till detta kan vi lägga kommissionens agenda om så kallade regel-förenklingar. Det är i praktiken en högeragenda som handlar om att ta bort lagstiftning om arbetstagare, miljö och natur.

Stefan Olsson var ju på jakt efter regler att förändra. Efter vårt replikskifte vill jag nu passa på att nämna två regelförändringar jag vill se.

Den ena gäller statsstödsreglerna, som hindrar stater från att investera i företag och stödja företagande. De är i dag alldeles för omfattande. Den andra gäller lagen om offentlig upphandling, som hindrar upphandlande myndigheter från att använda upphandling på ett sätt som gynnar det egna. Vi ser faktiskt diskussioner om att köpa "Made in Europe" i stället för "Made in America". Det ska bli intressant att se vart dessa diskussioner tar vägen.

Varje enskilt förslag behöver i sig inte vara fel, men jag menar att det som helhet går i fel riktning – tydligt högerut. Därför är vi i Vänsterpartiet i flera delar kritiska till kommissionens arbetsprogram och det arbete som von der Leyen 2 bedriver. I Europaparlamentet var vi tydliga med att vi röstade nej till att denna kommission skulle tillåtas tillträda.

Är då allt nattsvart? Nej, givetvis inte. I en tid med Donald Trump som president i USA, med en Putin som vädrar morgonluft i Moskva och med Xi Jinping i Kina på jakt efter ökad kinesisk dominans behöver EU och Europa samla ihop sig och bygga ett mer demokratiskt och rättvist alternativ där stormakterna inte tillåts diktera villkoren för allt och alla.

I Donald Trump har vi fått en auktoritär president som inte verkar bry sig om internationell rätt. Han har på kort tid riktat militära och politiska hot mot flera länder, såsom Panama, Grönland och Kanada, samt allierat sig med Putin och Ryssland för att tvinga fram ett krigsslut i Ukraina. En sådan forcerad fred skulle på intet sätt vara rättvis eller på Ukrainas villkor.

Europa behöver lösgöra sig från det koppel som den så kallade transatlantiska länken har blivit och i stället stödja Ukraina för en rättvis fred. I det ingår att Ukraina, om landet så vill, på sikt ska kunna bli medlem såväl i EU som i Nato. Det är det ukrainska folkets rätt att göra sina egna politiska vägval som räknas här, oavsett vad jag som vänsterpartist tycker om dessa organisationer.

I flera delar har EU-ledarna startat denna process. För några år sedan var jag inte någon anhängare av det franska begreppet strategisk autonomi, men nu blir det allt tydligare och lättare att förstå vad detta buzzword faktiskt innebär. Det är uppenbart att EU måste hitta sin egen roll och definiera sina egna intressen i en global världsordning som utsätts för alltmer press. EU:s tydlighet i stödet till Ukraina har varit och är avgörande för den ukrainska motståndskraften mot Putins Ryssland, för försvaret av den egna demokratin och för att försvara demokratiska stater mot imperialister.

Från den svenska statsministern hör vi dock att vi ska ha is i magen när det gäller Donald Trump som USA:s president. Statsministerns ord har också blivit regeringens handlingsplan. Det händer med andra ord ingenting. Den svenska regeringen saknar helt och hållet en strategi för att hantera Donald Trump. Man trodde sannolikt att Trumps andra period som president skulle vara mer lik den första perioden och att högerpolitiker ändå skulle kunna hitta varandra. Det har visat sig vara en helt felaktig analys när Trump pumpat ut presidentdekret och förnedrat Zelenskyj.

I denna tid behöver riksdagens partier samla sig och se över Sveriges säkerhetspolitiska analys. Så gjorde vi när Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina inledes. Att ha säkerhetspolitiska samtal tillsammans och utifrån det landa i en ny säkerhetspolitisk strategi är det bästa arbetssättet för att skapa enighet och samsyn i Sverige i en orolig värld.

Fru talman! EU-kommissionens arbetsprogram är ett så kallat granskningsbetänkande. Det innebär att vi och alla andra utskott läser och analyserar EU-kommissionens arbetsprogram och därefter har en debatt om dess innehåll. Själva debatten och det beslut som riksdagen fattar i dag kommer inte att ha någon som helst påverkan på själva innehållet i kommissionens arbetsprogram, utan det är ett sätt för riksdagen att skapa debatt om EU och EU-frågor.

Nu följer lite brevväxling mellan kommissionen och talmannen. Talmannen skickar först ett brev till kommissionären, och senare i vår får han ett trevligt brevsvar.

Utskottet föreslår därför att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Fru talman! Som föregående talare sa är detta ett arbetsprogram som egentligen redan har börjat verka. Det gäller kommissionens mandatperiod 2024–2029. Vi tittar alltså djupt i det som redan har börjat processas.

Som har framkommit tidigare är detta ett arbetsprogram som har mött en helt ny värld och en helt ny verklighet. Som tidigare arbetsprogram kommer det att påverkas rejält av den nya värld som vi nu upplever. Så måste ske, helt enkelt. Det gäller både hur man prioriterar i programmet och, naturligtvis, vilken budget som går att komma överens om. Det senare är den avgörande punkten och styr till oerhört stor del vad som är möjligt att genomföra. Budgetprocessen är ju i vardande.

Centerpartiet är tydligt med att vi måste ta nya höjder. Världen frågar: Vem i hela världen kan man lita på?

När några av oss i utskottet för någon vecka sedan besökte Sydostasien var det tydligt. Vem kan man lita på i detta läge för att minska de risker som kommer med ensidigt beroende? Man söker alternativa kontakter.

Många tittar mot EU och Europa, inte minst det globala syd. Dessa länder har tidigare hamnat i antingen det kinesiska, det ryska eller det amerikanska hägnet, men när de ser hur olika ledare i dag agerar vill de försöka hitta alternativa vägar och minska risken för ensidigt beroende.

Nu har EU ett gyllene tillfälle att visa att vi står upp för och fast vid våra värden och för den multilaterala ordning som har tjänat oss så väl och som delvis skapades utifrån den erfarenhet vi i Europa har från två världskrig på vår kontinent. Vi har erfarenheterna med oss av vad som händer om man inte håller i och håller ut när det gäller de gemensamma regelverk vi har skapat.

Om man återgår till en värld där man tror att ensam är stark och bara försöker lita till sig själv missar man det budskap många av våra grannar i öst är så tydliga med: Ensam är inte stark. Vi ska aldrig mer uppleva att ensamma behöva möta Ryssland.

På denna grund måste vi arbeta under kommande kommissionsperiod för att bygga ett EU som klarar av att stå upp för demokrati, mänskliga rättigheter, frihet och de gemensamma överenskommelser vi har skapat. Det handlar om att bygga en säkrare och tryggare värld för européer men också för övriga världen. Det är verkligen en tid när EU:s röst efterfrågas och då EU måste förmås att svara.

Det handlar givetvis också om ekonomi. EU är en stark ekonomi men måste bli starkare, och vi står fullt ut bakom konkurrenskraftsfrågorna. När det gäller USA handlar det om denna mandatperiod, så vi ska inte kasta ut barnet med badvattnet eller riva broar. Vi ska bygga broar, men vi måste också säkra att Europas röst i världen är tydlig. När USA lämnar ifrån sig sin mjuka makt blir betydelsen av EU:s mjuka makt större och viktigare och måste på alla sätt hävdas.

Detta är också en del i arbetet för att stå upp mot Ryssland och Rysslands aggressiva ambitioner. När det gäller aggressionskriget mot Ukraina står vi enade i denna kammare. Ukraina måste bestämma över och vinna freden. Det exempel på fredslösning för Ukraina vi nu hör diskuteras skulle inte vara en fredslösning för Ukraina och Europa utan en fredslösning som skapar förutsättningar för nästa ryska angreppskrig, och det kan vi aldrig gå med på. Här måste EU och Europa tala tydligt.

Givetvis måste vi stärka vår förmåga att försvara oss själva, inte bara militärt utan även på andra arenor vi arbetar på. Låt mig här beröra en punkt i Centerpartiets särskilda yttrande. Det handlar om den så kallade demokratiskölden. Här säger en del att vi ska klara detta själva. Men när techbolagen går in och försöker styra och påverka är det bara på EU-nivå vi har tillräcklig gemensam styrka att möta denna typ av desinformation och påverkanskampanjer från både Kina och Ryssland. Här får vi alltså inte tro att ensam är stark, utan vi måste se att EU:s gemensamma röst behövs och ta vara på den rösten.

Jag vill också uppmärksamma er på Centerpartiets avvikande mening i yttrandet från näringsutskottet. Det handlar om regelförenklingar och förutsättningar för att kunna klara dessa samtidigt som vi klarar klimatuppgiften, som EU snart är en garant för att hålla i.

Först i går kväll uppmärksammade jag med skammens rodnad att arbetsmarknadsutskottets yttrande från den 27 februari saknas i betänkandet. Även här hade Centerpartiet en avvikande mening som jag hade tänkt hänvisa till.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna.

Anf. 14 MAGNUS BERTSSON (KD):

Fru talman! EU-kommissionens arbetsprogram för 2025 markerar en viktig milstolpe för unionens framtid. Med ledorden en djärvare, enklare och snabbare union adresserar programmet flera centrala områden som påverkar oss alla. Men vi måste vara ärliga. Världsläget förändras snabbt, och det som var prioriterat när arbetsprogrammet skrevs kan redan nu vara obsolet. Därför både hoppas jag och förväntar mig att kommissionen klarar av att prioritera om och ompröva även redan fattade beslut om och när situationen kräver det.

Fru talman! Kommissionen betonar behovet av att stärka Europas konkurrenskraft, och det kan ses som ett bestående bidrag från det senaste svenska ordförandeskapet. Genom initiativ och strategier för att underlätta för nystartade företag syftar man till att främja innovation och hållbar tillväxt. Detta är viktigt för Sverige då små och medelstora företag utgör ryggraden i vår ekonomi. Men vi vet också att byråkratiska hinder och överdriven detaljstyrning från Bryssel ofta hämmar snarare än hjälper företagare. Här måste kommissionen visa att man inte bara kan lägga till nya initiativ utan också kan ta bort onödiga regler som bromsar utvecklingen.

I en tid av geopolitiska utmaningar är det glädjande att se EU:s fokus på att stärka försvarsindustrin och minska beroendet av externa aktörer. Samarbetet med Nato och satsningar på att förbättra krisberedskapen är avgörande för att säkerställa fred och stabilitet i vår region. Men EU får inte fastna i långdragna processer när vi nu ser ett Ryssland som trappar upp sitt aggressiva beteende.

Vi kristdemokrater vill se ett Europa som står starkt och enat i försvar av demokrati och frihet. EU bildades av tre kristdemokrater, Adenauer, De Gasperi och Schuman, som ett fredsprojekt – inte som ett sätt att utnyttja USA, vilket vi har kunnat höra de senaste dagarna. Betydelsen av detta fredsprojekt är faktiskt större nu än någonsin tidigare under min livstid.

Fru talman! Kommissionens ambition att modernisera socialpolitiken och främja kompetensutveckling kan se lovvärd ut. Genom att investera i

utbildning och anpassa arbetskraften till framtidens behov vill man säkerställa att ingen lämnas utanför i den gröna och digitala omställningen. Men den sociala pelaren får inte riskera den svenska modellen. Vi står upp för subsidiaritetsprincipen. EU ska inte lägga sig i frågor som medlemsländerna själva bäst hanterar. Beslut om vård, skola och omsorg ska fattas nära medborgarna, inte i Bryssel.

Samtidigt är initiativ som syftar till att skydda våra vattenresurser och främja hållbart jordbruk av vikt. Sveriges rika natur och rena vatten är skatter vi måste bevara för kommande generationer. Men i och med att vi har världens mest hållbara skogsbruk måste vi också vara tydliga: Den gröna omställningen får inte bara innebära nya bördor för familjer och företag. Vi kristdemokrater vill att klimatarbetet bygger på innovation och teknik snarare än förbud och skatter.

Fru talman! I en tid då desinformation och extremism hotar våra demokratiska fundament är förslaget om en demokratisköld ett steg i rätt riktning. Att skydda våra medborgares rättigheter och friheter är en grundläggande uppgift för unionen. Samtidigt måste vi vara vaksamma så att vi inte ger EU-institutioner verktyg som kan inskränka yttrandefriheten. Demokratien skyddas inte bäst genom censur utan genom en stark offentlig debatt där vi bemöter lögnen med sanning.

EU:s engagemang för att stödja Ukraina och främja stabilitet i vår omvärld visar på vårt ansvar som global aktör. Genom strategiska partnerskap och investeringar kan vi bidra till en fredligare och mer rättvis värld. Men det kräver också att vi är villiga att prioritera. Allt kan inte göras samtidigt. Därför måste vi vara öppna för att omvärdera vissa av de initiativ som kommissionen redan har beslutat om.

Fru talman! Slutligen är kommissionens fokus på att förenkla EU:s regelverk och minska den administrativa bördan för företag och medborgare mycket välkommet. En mer effektiv union gynnar oss alla. Men effektivitet handlar också om att kunna prioritera när omvärlden förändras. Om 2024 var ett år då vi såg Europas säkerhet utmanas kan 2025 bli året då EU visar att det klarar av att ompröva, prioritera och fokusera på det som verkligen är viktigt.

Sammantaget erbjuder EU-kommissionens arbetsprogram för 2025 en ambitiös och omfattande plan för att möta de utmaningar och möjligheter vi står inför. Det är nu upp till oss, som representanter för våra medborgare, att aktivt delta i detta arbete och säkerställa att Sveriges intressen tas till vara i den fortsatta processen.

Med det föreslår jag att utskottets utlåtande läggs till handlingarna.

Anf. 15 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! EU-kommissionens arbetsprogram är ett stort steg framåt i arbetet med miljö- och klimatfrågor, men vi ser också risker som kan hota den gröna omställningen. En av de mest kritiska punkterna i kommissionens arbetsprogram är den riktade översynen av Reachförordningen.

En förändring riskerar att försämra snarare än att stärka skyddet mot farliga kemikalier, särskilt med tanke på det pågående lobbyarbetet från industrin för att urholka det föreslagna PFAS-förbudet och andra typer av skyddsåtgärder.

EU:s lagstiftning måste omfatta hela livscykeln för farliga kemikalier, från produktion till avfallshantering, och skärpta regler ska såklart även gälla industrin och inte bara konsumentledet.

Fru talman! EU-kommissionen har uttryckt ett förslag om 90 procents nettoutsläppsminskning till 2040. Det är en förbättring, men det är fortfarande inte tillräckligt. För att leva upp till Parisavtalets 1,5-gradersmål måste EU ha ett negativt utsläpp redan 2040. Detta är något som kommissionen redan under föregående år borde ha lagt fram som ett tydligt lagförslag.

I stället ser vi nu alternativa scenarier, vilket skapar en risk för att målet inte uppnås. Att EU:s 2035-mål skjuts fram och inte hanteras genom EU:s vanliga lagstiftningsprocedur ser vi också risker med. Vi kräver att Sverige i ministerrådet driver på för en högre ambitionsnivå där negativa utsläpp 2040 är målet.

Fru talman! I en tid av extremväder och förlust av ekosystem blir vattenresiliens allt viktigare. Kommissionens strategi måste vara konkreta lagförslag för att stärka vattenskyddet och genomdriva befintlig lagstiftning, exempelvis vattendirektivet.

Vi vill se att Sverige tar en ledande roll i arbetet och säkerställer att strategin innehåller skarpa åtgärder och inte bara visioner.

För att uppnå European Green Deals miljömål, klimatmål och sociala mål är hållbarhetsrapportering, CSRD, en hållbar kedja, CSDDD, och klimattullar, CBAM, helt avgörande.

Vi ser med oro på att omnibusförslaget, som syftar till att minska regelbördan och även lagstiftningar som är avgörande för den gröna omställningen, kommer att leda till mindre skarpa åtgärder. Så ska det såklart inte vara.

Vi motsätter oss förändringar som riskerar att försvaga dessa lagar och kräver att förenklingsarbetet endast fokuseras på administrativa lättnader, inte innehållsmässiga försämringar.

Det är också oroande att kommissionen riskerar att ensidigt fokusera på regelförenklingar och subventioner till fossilberoende företag. Omställningen till en fossilfri industri är inte en belastning. Kommissionen bör i stället styra investeringar mot framtidens hållbara industrier.

Vi menar att strategin måste innehålla tydliga incitament för industriell omställning men även sociala åtgärder för att stödja arbetare och regioner som påverkas av förändringarna.

Fru talman! Redan 2024 urvattnades reglerna om vatten. Nu pekas skyddet av våt- och torvmarker ut som nästa potentiella offer. Arbetet med jordbrukspolitiken, CAP, verkar innebära ytterligare försvagningar av miljökrav.

Sverige måste motsätta sig denna utveckling och i stället verka för att EU:s jordbrukspolitik styrs mot hållbarhet inom planetens gränser.

I linje med det måste även havspolitiken lyftas upp högre på EU:s agenda. Oceans Pact presenteras som en konkurrensstrategi snarare än ett verktyg för ekosystemens återhämtning. En havslag måste införas på EU-nivå, och detta är något som Sverige verkligen bör driva på för. Ett friskt hav är en förutsättning för allt liv.

Fru talman! Sverige har varit en av de starkaste förespråkarna för antidiskrimineringsdirektivet. Därför är det skandalöst att kommissionen drar

tillbaka förslaget till ett horisontellt antidiskrimineringsdirektiv. Och inte bara det, arbetsprogrammet saknar även en ny jämställdhetsstrategi.

Vi kräver att regeringen arbetar aktivt inom EU för att återuppliva förslaget och återställa att alla EU-medborgare skyddas mot diskriminering. Vi vill också se att Sverige kräver att kommissionen återinför jämställdhetsstrategin och säkrar att jämställdhet fortsätter att vara en prioriterad fråga.

Fru talman! EU-kommissionens arbetsprogram innehåller både framsteg och en del farhågor. Miljöpartiet kommer att kämpa för att de gröna ambitionerna inte undermineras av industrilobbyism och kortsiktiga ekonomiska intressen.

Vi förväntar oss att Sveriges regering är en aktiv kraft i EU för att säkerställa att miljö, klimat och social rättvisa står i centrum för Europas framtid.

Med det föreslår jag att riksdagen lägger utrikesutskottets utlåtande om kommissionens handlingsprogram till handlingarna.

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag lyssnade naturligtvis noga på Jacob Risbergs inlägg. Det följde mycket det särskilda yttrandet. Men jag hörde inte någonting om den mycket utmanande säkerhetssituation som hela EU och Europa befinner sig i.

Vi riskerar att få ett ohållbart vapenstillestånd eller en ohållbar fred i Ukraina och ett fortsatt ryskt aggressionståg mot EU, väst och Europa för att splittra och härska.

Här måste EU ta en tydlig position. EU behöver bygga en starkare förmåga att skydda, säkra och försvara EU:s medborgare men också medlemsstater i vardande. Jag tänker på Ukraina och inte minst Moldavien.

Här hörde jag inte någonting från Miljöpartiet, och det förvånar mig. Det är ändå en av de mest centrala frågorna för oss alla här och nu. Det är någonting som kommer att påverka kommissionens arbete oerhört mycket under kommande år.

Vi har sett vad som hände tidigare, under covidperioden, då kommissionen fick kasta om. Vi har också sett vad som hände efter Putins invasion av Ukraina, och nu står vi inför ett nytt sådant läge.

Var står egentligen Miljöpartiet?

Anf. 17 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Lundgren, för den fantastiska frågan!

Det här är en fråga där vi är relativt eniga i riksdagen. Jag ser våra särskilda yttranden som någonting att lyfta upp där vi inte har en enighet och där Miljöpartiet ser en problematik med arbetsprogrammet. Om vi skulle lyfta upp alla de punkter där vi är relativt eniga i riksdagen skulle det bli ett väldigt långt särskilt yttrande, och det tror jag att varken mina kollegor eller kammarkansliet skulle uppskatta speciellt mycket. Det är nog framför allt där som problematiken ligger.

Vi ser en stor farhåga med det som sker i Ukraina, och vi är ense om att vi behöver rusta upp och stärka försvaret gentemot Ryssland. Vi behöver stärka Moldavien, Ukraina och så vidare mot det ryska hotet. Men i och med att vi har en relativt stor enighet i dessa frågor både i riksdagen

och i stort i EU känner jag inte att det är någonting som vi behöver lyfta upp extra i det särskilda yttrandet.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Om inte i det särskilda yttrandet hade jag ändå förväntat mig att man lyfte fram det som är enande i det inlägg som ledamoten gjorde. Men jag hörde ingenting om just detta, och det var därför jag ställde frågan.

Man kan också fundera utifrån vad som sägs i utskottet om proportionalitet och subsidiaritet och att de ska tillämpas väldigt strikt. Bilden är att vissa tolkar det lite grann som att detta ska skötas nationellt.

Är det också Miljöpartiets hållning att detta är ett nationellt ansvar? Eller ser Miljöpartiet att EU har en roll här i att bygga demokratiskydd mot till exempel de stora techbolagen? Som enskilda länder har vi inte förmågan eller styrkan att själva möta den typ av desinformationskampanjer eller annat som enskilda stora techbolag eller enskilda stater kan utnyttja för att påverka, destabilisera och underminera vår demokrati och vårt gemensamma EU.

Anf. 19 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Då vill jag passa på att tacka Kerstin Lundgren för att hon nu gav mig tillfälle att lyfta upp hur viktigt det är med dessa frågor kring demokrati, säkerhet och trygghet gentemot framför allt Ryssland i dessa svåra tider. Jag får också tillfälle att lyfta att vi är eniga även i de här frågorna.

EU har absolut en jättestor roll att spela när det kommer till demokratiskyddet och när det kommer till hot från techjättar vad gäller framför allt desinformation. Men det gäller även andra typer av aktiviteter som vi ser i spåren av den nya administrationen i USA, där vi alltmer märker hur otroligt beroende vi har blivit av enbart amerikanska techbolag i allt det arbete vi gör dagligdags.

Det finns väldigt mycket här för både Sverige och, framför allt, EU att göra. Det är viktigt att vi gör detta tillsammans inom EU-kretsen för att det ska ha någon verkan över huvud taget.

Anf. 20 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

När vi pratar om EU:s arbetsprogram och EU är det klart att det är svårt att inte börja med att säga att vi har krig på vår kontinent. Men vi har fred bland de länder som ingår i det europeiska samarbetet, och det är precis det som har varit grunden för hela EU från första början. Europa har varit en kontinent där blod har flutit på våra jordar i hundratals år så länge den mänskliga historien har funnits. Nu har vi haft en lång period där de länder som är medlemmar i EU och som har integrerats alltmer med varandra och samarbetat allt tätare också har behållit freden.

Det är detta som projektet EU i grunden handlar om. Det är också därför man behöver en framåtrörelse i projektet och ett arbetsprogram som gör att Europeiska unionen samarbetar ännu tätare.

Kanske är det också därför som till och med partier som Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, som tidigare har varit väldigt tydliga i sin vilja att lämna Europeiska unionen, nu har tonat ned dessa aspekter av sin poli-

tik. I stället kritiserar de nu saker som att det kan vara lite för mycket byråkrati i vissa lägen eller att någon detalj av det som EU-samarbetet handlar om inte är något som det borde handla om. Också dessa partier tycks nu förstå att vi behöver ett fördjupat samarbete och att vi behöver samarbeta mer och djupare och på fler områden med de länder som är nära oss här i Europa.

Fru talman! Visst kan man hålla med om att EU ibland är lite väl byråkratiskt. Men det är säkert många här inne som har pluggat en och annan poäng statsvetenskap – det är kanske min fördom om riksdagsledamöter – och vet att byråkratier alltid sväller över tid. Det ligger så att säga i byråkratins natur att vara en svällande organism. Därför måste man alltid arbeta på att minska byråkratin – i Sverige, på nationell nivå, i kommuner, i regioner och såklart också i EU. När vi har en byråkrati tenderar den alltså att svälla, och vi måste därför försöka motverka den.

Under vissa tider behöver EU göra vissa saker, och andra tider behöver EU göra andra saker. Man kan säga att det som finns i arbetsprogrammet, som jag uppfattar att alla partier i Sveriges riksdag ställer sig bakom, är en form av ett lite mer ansvarsfullt och mjukt Doge, för att ta något aktuellt från debatten. Det är precis något sådant som vi behöver och bör välkomna.

Fru talman! EU innebär naturligtvis i grunden också en mycket stor ökad frihet för alla unionens medlemmar. Frihet, och för den delen fred, bygger i grunden på att vi har fortsatt stark tillväxt. Därför är det starkt fokus i arbetsprogrammet på att öka tillväxten i Europa.

Det finns de, fru talman, som tycker att det där med tillväxt är lite jobbigt och att det är ett ord som man gärna vill komma bort ifrån. Det finns till och med de i Sverige som har pratat om återväxt, alltså motsatsen till tillväxt. Det är ganska märkligt. Det är inte så farligt med tillväxt som vissa partier, kanske framför allt på den gröna yttre vänsterkanten, ibland uttrycker.

Så här är det egentligen: När människor arbetar och samarbetar om saker kallar vi det för ekonomin. Det är det grundläggande. Ekonomin är att människor arbetar, samarbetar och gör saker gemensamt. Om vi gör saker bättre i år än vi gjorde förra året kallar man det för tillväxt. Det är inte så konstigt, och det är inte så farligt.

I grunden handlar tillväxt om att göra mer saker och bättre saker med mindre resurser. Och det är precis det vi behöver göra om vi ska rädda klimatet, skapa ett större välbefinnande så att vi kan ha en välfärd som fungerar och skapa mer frihet både i Sverige och på vår kontinent. Det är mer tillväxt som behövs, alltså att vi gör mer saker med mindre resurser. Det är i grunden vad det handlar om, och det är också därför det är så viktigt med de regelförenklingar som föreslås. Det är genom dem vi kan möjliggöra tillväxt.

Fru talman! Det har sagts här i debatten att regelförenklingar kan innebära att det blir sämre. Det är snarare tvärtom; om reglerna är för komplicerade och för omfattande är det ännu svårare att följa reglerna. Det kommer att bli mer korruption och mer problem med att upprätthålla reglerna, det blir en svällande byråkrati och så vidare.

En ökad regelbörda innebär inte nödvändigtvis att reglerna följs bättre eller att resultatet blir mer av det man vill ha. Det är ganska enkelt att man låter det bästa, det vill säga bra och enkla regler, bli det godas fiende. Det

är många som hellre vill ha lite fler och lite mer avancerade regler för att de tror att de kan reglera fram just sin egen utopi för hur samhället ska se ut. Men så funkar det inte, för samhället består av människor. Människor som driver företag och arbetar är de som är ekonomin och skapar tillväxt, och då behöver också reglerna vara enklare och regelbördan minska.

Det var faktiskt det hela det europeiska projektet handlade om från början: I stället för att alla medlemsländer skulle ha sin egen regel, vilket gjorde att det på totalen blev ett mycket mer komplicerat regelverk, har EU nu en gemensam regel som gör det enklare för företag och människor i hela unionen att samarbeta och arbeta med varandra.

Fru talman! Jag ser att min talartid har gått ut. Jag kommer att fortsätta ändå och är beredd på den utskällning som kommer.

En otroligt viktig sak att komma ihåg i detta är att Europeiska unionen nu är fyrbåken för frihet och demokrati i världen. Europeiska unionen är den entitet i världen som är viktigast för att upprätthålla den liberala demokratin. Därför är det viktigare än någonsin att fortsätta med arbetet att göra oss mindre beroende av och mindre nära Kina. Kina, Ryssland, Iran och Nordkorea samarbetar och bedriver ett kallt krig mot oss här i Sverige. De gör det därför att de vill skada den liberala demokratin och den liberala, regelbaserade världsordningen.

Det är i lägen som dessa – när vi tycker att det är lite skakigare, när vi tycker att det är lite jobbigare att samarbeta med delar av den amerikanska administrationen, till exempel – som vi behöver fundera extra noga på vilka som är våra samarbetspartner. Det blir extra viktigt att det inte är länder som Kina – eller för den delen Ryssland och Iran, som vi har betydligt mindre samarbete med. När vi gör oss beroende av Kina försvagar vi nämligen också demokratin och vår roll som just en fyrbåk för demokrati i världen. Vi behöver ha mindre samarbete med Kina och mer samarbete med länder som delar våra grundläggande värderingar. Fördjupa handeln i världen, men fördjupa den inte med länder som Kina!

Till sist: Det är klart att den viktigaste frågan för Europa just nu är att Ukraina ska vinna kriget och Ryssland förlora det. I detta ligger inte bara att Ryssland ska förlora och Ukraina vinna militärt utan också att de ska göra det politiskt. Det är därför EU behöver vara öppet för Ukraina. Det är därför Nato behöver vara öppet för Ukraina. Det handlar om att Ryssland ska förlora och Ukraina vinna också politiskt.

Det är därför den demokratisköld som finns med i arbetsprogrammet blir en viktig del. Att skydda vår demokrati är vad detta kokar ned till.

Jag instämmer i Centerpartiets kommentarer kring att det finns saker som behöver göras på EU-nivå. Det säger vi också i utlåtandet. Vi välkomnar arbetet med demokratiskölden. Allt det som Centerpartiet för fram finns egentligen med, även om Centerpartiet har lyft fram delar av det på ett föredömligt sätt.

Men det finns också saker som vi är duktiga på på nationell nivå. Det är inte så konstigt. Europeiska unionen består ju av länder, och saker som vi är duktiga på på nationell nivå ska vi kunna göra på nationell nivå. Det finns ingen motsättning i det och att göra saker på europeisk nivå. Tvärtom är det när vi bygger resiliens nationellt och på europeisk nivå som vi tillsammans blir starkare och får ett skydd av demokratin.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Som förväntat behöver jag då säga att talartiden överskreds med 50 procent.)

Prot. 2024/25:86  
19 mars

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! För protokollets skull vill jag göra det tydligt att det finns ett yttrande från arbetsmarknadsutskottet, AU4y. Det går att läsa på riksdagens hemsida om man vill ta del av det. Yttrandet innehåller en avvikande mening från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet samt särskilda yttranden från dessa partier plus Sverigedemokraterna och Centerpartiet.

Det är som sagt beklagligt att yttrandet inte finns med i utlåtandet, men nu är det klargjort för alla. Det går att läsa. Yttrandet finns tillgängligt för den som vill ta del av det.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

Kommissionens  
arbetsprogram 2025

## **§ 8 2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar**

*2024 års redogörelse  
för tillämpningen av  
lagen om särskild  
kontroll av vissa  
utlänningar*

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU26

2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar (skr. 2024/25:68)  
föredrogs.

Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag bara kommentera talarlistan. Jag är ensam debattör i den här debatten. Trots att jag förvarnat Vänsterpartiet om att jag lite grann kommer att rikta mitt fokus mot dem i debatten har de valt att inte medverka.

Vi debatterar betänkandet *2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar*. För den som lyssnar till debatten kan jag säga att denna lag har några år på nacken och syftar till att vi ska kunna utvisa utlänningar som på ett eller annat sätt utgör ett hot mot rikets säkerhet, trots att dessa inte åtalats eller dömts för något brott.

Historiskt har det kanske mest handlat om vänsterextremister eller etniska extremister. I dag är det enligt Säkerhetspolisen primärt högerextrema och framför allt islamistiska miljöer som utgör de största våldsbejakande hoten mot vårt land.

Att just våldsbejakande islamism utgör det enskilt största hotet i Sverige beror såklart på den massinvandring som tidigare regeringar ansvarat för. Där utmärker sig särskilt Socialdemokraterna med ett dominerande maktinnehav de senaste 30 åren. Det ska också sägas att Socialdemokraterna i opposition inte haft några invändningar mot den massiva asyl- och anhöriginvandring som borgerliga regeringar medvetet utsatt vårt land för. Det är huvudsakligen genom den invandringen som våldsbejakande islamister kunnat ta sig in i vårt land, utan kontroll och utan några som helst krav. De allra flesta, men inte alla, har också kunnat bli svenska medborgare.

Fru talman! Inom den våldsbejakande islamistiska miljön är det Islamiska staten, även kallad Daish, som har varit tongivande åtminstone de senaste tio åren. Precis som andra islamistiska grupperingar har Islamiska staten som mål att islamisera våra samhällen, med terrorattentat som legitim arbetsmetod.

I en rapport från Säkerhetspolisen 2017 fick vi veta att det sammantaget då fanns cirka 3 000 våldsbejakande extremister i vårt land, varav höger- och vänsterextrema utgjorde cirka 1 000 individer. Inom den våldsbejakande islamistiska miljön fanns det då cirka 2 000 individer. Den våldsbejakande islamistiska miljön beskrevs också som den snabbast växande i vårt land.

Ären efter 2017 har dock Säkerhetspolisen inte velat delge några specifika siffror för hur dessa miljöer har utvecklats i antal. Men att inte vilja säga något säger ändå någonting. Sannolikt har vi tiotusentals våldsbejakande extremister i Sverige, vilket kanske de offentliga firandena på Sveriges gator efter Hamas terrorattack mot Israel 2023 ger en fingervisning om.

Oavsett hur dessa miljöer har utvecklats är tusentals individer mycket nog för ett litet land som Sverige. Lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar är en legitim lag i sammanhanget, som tar sikte på just utlänningar inom dessa miljöer. Den redogörelse som årligen kommer till riksdagen är så utförlig som man kan begära, och det ger enligt mig lagen en tillräcklig demokratisk kontroll och legitimitet.

Det finns dock politiska krafter i Sveriges riksdag, i Magdalena Anderssons regeringsunderlag, som anser att utländska säkerhetshot kan möta en alltför rättsosäker behandling om de utvisas med stöd av den lagen.

Vänsterpartiet har genom åren haft starka invändningar mot att lagen finns, och man har också lyft krav på att avskaffa lagen. De har också velat ändra i lagen så att Säkerhetspolisens arbete skulle exponeras på ett sätt som skulle äventyra hela Säkerhetspolisens förmåga att hantera och motverka allvarliga hot mot vårt land.

Rent principiellt kan man förstå invändningen att den som ska utvisas också ska kunna ta del av och kunna bemöta de sakskaäl som ligger till grund för ett utvisningsbeslut. Men i praktiken tror jag att alla förstår att ett fullgott skydd för svenska intressen och svenska liv också måste bygga på underrättelser som inte alltid kan exponeras i allmän domstol.

Fru talman! Denna lag används enligt redogörelsen i ett fåtal fall per år där utvisning bedöms vara en lämplig åtgärd. Och handen på hjärtat, har vi för många eller för få utlänningar i vårt land med usla värderingar och svenskfientliga motiv? Jag tror att de allra flesta svenskar bedömer och har tillit till att Säkerhetspolisen i dessa enskilda fall agerar väl avvägt, på goda grunder och utifrån Sveriges bästa.

Är det något som denna redogörelse visar är det enligt min åsikt att det är alldeles för få utlänningar som utvisas med stöd av denna lag. Det borde ha varit fler, men det är också en del av fördelen med denna lag. Det är ett verktyg för Säkerhetspolisen att använda utifrån en helhetsbild där politiken inte kan och inte ska känna till alla delar.

Med detta sagt vill jag ändå betona att Vänsterpartiets särskilda yttrande visar på en fara med att låta socialister närma sig makten. De tror alltid att den politiska makten vet bäst, och de vill ha kontroll över precis allt och ha fingrarna i alla burkar samtidigt. En regering som ger inflytande

till Vänsterpartiet utgör helt uppenbart ett hot mot Sveriges förmåga att hantera allvarliga säkerhetshot.

Kan vi verkligen utesluta att Vänsterpartiet inte skulle höja sitt krav mot Magdalena Andersson om att avskaffa denna lag, som gör det möjligt att utvisa utländska säkerhetshot? Varför skulle de annars kritisera lagen? Jag tar Vänsterpartiets ord på allvar, och det tycker jag att fler borde göra som vill värna möjligheten att effektivt utvisa utländska säkerhetshot.

Fru talman! När vi har en regering på plats som målmedvetet och metodiskt arbetar för att realisera rena självklarheter för att stärka tryggheten i vårt land kan vi behöva påminnas om vad alternativet till vänster skulle innebära. Vänsterpartiets särskilda yttrande i det här betänkandet utgör bara en del av ett bottenlöst haveri som Magdalena Andersson som statsminister skulle innebära för vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

## § 9 Sveriges genomförande av Agenda 2030

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU17  
Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2024/25:66)  
föredrogs.

Anf. 23 JAN ERICSON (M):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030. Jag vill redan nu förvarna om att jag kommer att använda lite mer än min anmälda talartid eftersom jag tror att det behövs lite inledande folkbildning om vad Agenda 2030 egentligen är. Det verkar finnas många missuppfattningar om detta.

Agenda 2030 är ett dokument som antogs av FN:s generalförsamling 2015. I december 2020 antog riksdagen mål för genomförandet, och det är nu andra gången som regeringen redovisar för riksdagen hur arbetet fortskrider.

Agenda 2030 innehåller 17 olika mål. Det handlar exempelvis om kamp mot fattigdom och svält, främjande av god hälsa, utbildning och jämställdhet, tillgång till rent vatten och sanitet, hållbar energi, anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, hållbar industri, hållbara städer, hållbar konsumtion och produktion, bekämpande av klimatförändringar, värnande om hav, ekosystem och biologisk mångfald samt värnande om fredliga och inkluderande samhällen där demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter är viktiga delar.

Agenda 2030 har ibland fått kritik för att vara extremt, och det är ingen hejd på angreppen i sociala medier mot just Agenda 2030. Jag tror tyvärr att detta bygger på mycket okunskap. De flesta borde kunna instämma i huvuddelen av de 17 målen, alldeles oavsett var de står politiskt. Målen i sig är allmänt hållna, och det är upp till varje land att utforma en politik för att nå målen.

Agenda 2030 säger uttryckligen att alla mål har samma värde och att de 17 målen är odelbara. Samtidigt finns en uppenbar risk att vissa mål

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*2024 års redogörelse  
för tillämpningen av  
lagen om särskild  
kontroll av vissa  
utlännningar*

*Sveriges genomförande  
av Agenda 2030*

kan stå i strid med andra mål. Hela Agenda 2030 förutsätter att politiken har en helhetssyn och gör kloka avvägningar.

Fru talman! Denna inledning får utgöra bakgrunden till resten av mitt anförande.

Tidöavtalet mellan de fyra partierna i regeringsunderlaget reglerar hur politiken ska utformas för att ge Sverige en bättre utveckling och ta tag i samhällsproblemen. Samtidigt utgör Tidöavtalet i relevanta delar också ramen för regeringens ambition att uppfylla Agenda 2030.

I skrivelsen redovisar regeringen hur arbetet fortskrider för att nå de 17 målen vad gäller både åtgärder i Sverige och Sveriges roll när det gäller att uppfylla målen globalt. Regeringen konstaterar i skrivelsen att Sverige har goda förutsättningar att nå målen i Agenda 2030.

Fru talman! Jag tänkte nu lägga lite extra fokus på klimatpolitiken, eftersom just den kan riskera att krocka med andra mål i Agenda 2030.

Bärande delar i Tidöavtalet är att återupprätta ett fungerande elsystem med ökad elproduktion med så låga elpriser som möjligt samt att möjliggöra en effektiv klimatomställning. När det gäller detta arbete finns det vissa bärande delar i avtalet som skiljer sig tydligt från tidigare regerings oansvariga plakatpolitik.

För det första finns inte längre någon gräddfil för klimatpolitiken. Alla förslag inom klimatpolitiken som påverkar statens budget ska behandlas i ordinarie budgetprocess och vägas mot andra viktiga intressen och behov.

För det andra föreskriver Tidöavtalet att alla förslag i klimatpolitiken ska genomgå ordentliga konsekvensanalyser och bedömas allsidigt.

För det tredje har regeringen ändrat det energipolitiska målet från 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt, vilket möjliggör satsning på kärnkraft.

För det fjärde föreskriver avtalet att klimat- och miljöpolitiken ska kombineras med ett värnande av svensk konkurrenskraft.

För det femte sägs uttryckligen att politiken ska vara faktabaserad.

För det sjätte fastställs att man återkommande ska utvärdera och redovisa nyttan och effekten hos den förda klimatpolitiken.

Dessa punkter i Tidöavtalet betyder förhoppningsvis att det efter hand blir slut på populism och meningslös eller i värsta fall rent skadlig symbolpolitik. Och det är på tiden. Vi ser nu hur misslyckade så kallade gröna industrisatsningar orsakar stora kostnader för samhället. Northvolts konkurs medför bland annat stora förluster för våra pensionsfonder, och här finns all anledning att fundera över hur dessa fonders styrelser agerat under tidigare regering – och på vems uppdrag.

Risken att fler gröna bubblor brister under kommande år ska inte underskattas. Det är bubblor som byggdes upp av Socialdemokraterna och Miljöpartiet under tidigare regeringar.

Tidöavtalets skärpning av politiken betyder, som sagt, att risken minskar för att vi ska skapa nya gröna bubblor, och risken minskar även för att klimatpolitiken ska tränga undan andra angelägna mål i Agenda 2030. Dagens regering ser helheten i politiken. Det är bra för Sverige, och det ligger också i linje med vad Agenda 2030 föreskriver.

Ett av målen i Agenda 2030 är minskad ojämlikhet mellan individer och grupper i samhället. Även här finns konflikter med en alltför enögd klimatpolitik utan konsekvensanalyser. Exempelvis minskades knappast ojämlikheten mellan stad och land när lågavlönade landsbygdsbor som var

helt beroende av bilen tvingades betala orimliga drivmedelskostnader bara för att storstadsborna i den tidigare regeringen ville ha en orimligt hög reduktionsplikt. Förslaget om försämrade reseavdrag var också ett direkt slag mot landsbygden och därmed också mot såväl de gröna näringarna som mot livsmedelsproduktionen – som ju också är en del av Agenda 2030.

Nu är allt detta historia tack vare vår nya regering. Drivmedelskostnaderna har minskat dramatiskt, dieseln är mer än 10 kronor billigare per liter och reseavdragen är kraftigt förbättrade. Ojämlikheten mellan land och stad har minskat – helt i linje med Agenda 2030.

Fru talman! Ett av målen i Agenda 2030 är ekonomisk tillväxt, och tillväxt förutsätter konkurrenskraft. Under det svenska ordförandeskapet i EU lyckades Sveriges regering lyfta fram konkurrenskraften som en viktig fråga, och vi kunde för en tid sedan ta del av Mario Draghis rapport om EU:s försvagade konkurrenskraft gentemot andra delar av världen.

Orsakerna till den svaga konkurrenskraften är många, men det är uppenbart när man läser rapporten att vissa länders beslut att förtidsavveckla kärnkraften och därmed driva upp elpriserna i kombination med mycket långtgående klimatpolitik och tillhörande byråkratiska regelverk är några viktiga orsaker. Det finns också anledning att påminna om att Agenda 2030 inte bara har ekonomisk tillväxt som ett av målen utan även tillgång till hållbar energi för alla. Båda dessa mål hotas av den politik som förts i EU på senare år.

Man ska komma ihåg att stora delar av omvärlden, inklusive de fyra folkrikaste länderna – Kina, Indien, Indonesien och numera även USA – faktiskt inte lägger någon särskilt stor vikt vid klimatpolitiken längre. Man kan tycka vad man vill om detta, men det byggs betydligt mer kolkraft än förnybar energiproduktion.

Om EU väljer att fortsätta som förut eller rent av att skärpa sin klimatpolitik lever Europa faktiskt farligt. Vi kommer att förlora ännu mer av vår konkurrenskraft, och det kommer definitivt att bli mycket svårt att nå övriga mål i Agenda 2030. Det är ganska enkel matematik att konstatera att EU inte självt kan bära hela bördan när det gäller minskningen av globala utsläpp.

Det tidigare argumentet att EU i längden tjänar på att gå före i klimatpolitiken är inte längre självklart, särskilt inte när USA lämnar Parisavtalet. Det förutsätter nämligen att resten av världen följer efter. Om andra stora länder i världen inte har något intresse av att följa efter finns det ingen vinst för EU med att gå före. Det enda vi gör då är att driva upp våra egna kostnader utan att det globala klimatet påverkas ens mätbart.

Denna fråga diskuteras just nu i många länder i Europa och har varit en viktig valfråga på flera håll. Människor är oroliga, och politiken måste möta denna oro. EU och dess medlemsländer måste på samma sätt som Sverige se mer till helheten av politiken och se till att andra mål i Agenda 2030 får samma tyngd som klimatpolitiken, precis som länderna enades om när Agenda 2030 fick stöd i FN:s generalförsamling 2015.

Det är hög tid att vi öppnar upp för en diskussion inom både Sverige och EU om vilka nivåer på klimatmålen som är rimliga på kort och lång sikt, så att klimatmålen kan förenas med en positiv utveckling för EU:s konkurrenskraft och möjligheten att nå samtliga mål i Agenda 2030. En-

dast ett ekonomiskt starkt EU med god tillväxt kommer att ha råd med en långsiktigt ambitiös miljö-, energi- och klimatpolitik.

Fru talman! Ett stort antal motionsförslag är kopplade till denna skrivelse. Tyvärr syftar många av dem till att återgå till den tidigare ganska samhällsskadliga symbolpolitiken och oförmågan till konsekvenstänk i klimatpolitiken.

Åtta olika riksdagsutskott har yttrat sig över regeringens skrivelse, och samtliga åtta utskott har tillstyrkt avslag på samtliga motionsförslag som rör deras område. Jag gör självklart detsamma och yrkar avslag på samtliga motionsförslag och bifall till förslaget i finansutskottets betänkande.

Anf. 24 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Vi debatterar nu Agenda 2030, som är en viktig agenda för framtiden. Mitt anförande kommer jag att ägna åt varför jag tycker att den är viktig. Men nu vill jag fokusera på att ställa några frågor till Jan Ericson från Moderaterna.

Vartannat år hanterar vi skrivelsen om Agenda 2030 där man utvärderar och följer upp vad regeringen har gjort under de år som varit sedan sist. För två år sedan lämnade Moderaterna in en egen motion, som var underskriven av bland andra nuvarande finansministern Elisabeth Svantesson, nuvarande ordföranden för finansutskottet Edward Riedl och Jan Ericson själv. Förslaget i motionen var att riksdagen skulle ställa sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i nästa resultatskrivelse – alltså i den som kommit här och som nu ligger på bordet – bör bedöma måluppfyllelsen i samtliga av Agenda 2030:s 169 delmål, även i de fall data och statistik är bristfälliga.

Jag undrar varför Jan Ericson tyckte att det var viktigt när de satt i opposition men när de leder landet inte längre verkar tycka att det är viktigt. (Applåder)

Anf. 25 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Om man läser hela skrivelsen ser man faktiskt att regeringen har en väldigt tydlig redovisning för alla 17 målen. Det är bara att läsa skrivelsen innantill. Jag förstår alltså inte riktigt vad Eva Lindh är ute efter.

Anf. 26 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Nu tror jag att Jan Ericson lyssnade väldigt bristfälligt, ungefär lika bristfälligt som jag tycker att innehållet i denna rapport om Agenda 2030 är.

Jag sa att det ni skrev var att man bör bedöma måluppfyllelsen i samtliga av Agenda 2030:s 169 delmål. Alla 17 målen i Agenda 2030 är nedbrutna i delmål och tillsammans är delmålen 169 stycken.

Min fråga var varför Jan Ericson och för den delen även finansministern och finansutskottets ordförande, som har skrivit under det här och nu är ansvariga för skrivelsen, inte längre tycker att det är viktigt. Varför gäller det när man sitter i opposition men tydligen inte när man nu regerar? Det var min fråga.

Anf. 27 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Om Eva Lindh hade lyssnat på mitt anförande hade hon hört att jag var väldigt tydlig med vad Tidöavtalet säger i den här frågan. Det är att dagens regering sätter stort värde på och har bestämt sig för att alla åtgärder som har koppling till Agenda 2030 hela tiden ska följas upp noga. Vi ska utvärdera vad vi gör, så att vi gör rätt saker och inte slösar bort pengar på sådant som är meningslöst utan får effekt av det vi gör. Det genomsyrar hela avtalet.

Den här skrivelsen från regeringen är en sammanfattning av alla utvärderingar som man gör. Och alla de olika delpunkterna samlar man ihop till de här 17 punkterna. Sedan finns det en sammanfattning i de 17 punkterna av hur man bedömer att de olika 17 målen har utvecklats sedan den förra rapporten, som den förra regeringen gjorde för två år sedan.

Jag tycker alltså att man tillgodoser precis det som vi skrev i vår motion att vi ville.

Anf. 28 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår socialdemokratiska motion, så att det står klart redan innan jag håller mitt anförande.

För snart tio år sedan antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 och den handlingsplan som finns för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, för planeten och för välbefinnandet. Det är vad världens länder måste åstadkomma för att uppnå social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling. Det är 17 mål. Många av oss har kanske sett dem. Men det finns också nedbrutna delmål för vad som behöver göras. Och vi måste följa upp de målen. Det handlar om att ingen ska lämnas utanför.

Agenda 2030 är en ambitiös överenskommelse för hållbar utveckling. Världens ledare har antagit den. Sverige står bakom den. Det skulle innebära väldigt mycket positivt för Sverige och för världen om världens ledare verkligen arbetade efter det här och om vi skulle uppnå de mål som finns i Agenda 2030. Det handlar om att avskaffa extrem fattigdom. Det handlar om att minska ojämlikheter och orättvisor i världen. Och det handlar om att främja fred och rättvisa och om att lösa klimatkrisen.

I dag pratar vi om hur det går för regeringen när det gäller att uppfylla målen i Agenda 2030. Om jag skulle sätta ett betyg skulle det nog bedömas som icke godkänt. Vi socialdemokrater anser att regeringen brister i sin hantering av Agenda 2030-målen.

Jag kommer att komma tillbaka till vad det innebär i praktiken i fråga om politik, men jag vill bara nämna hur just hanteringen brister. Tidigare i år lade regeringen ned Agenda 2030-kansliet. Regeringen har strukit att myndigheter ska rapportera om sitt arbete med Agenda 2030. Och de har skurit ned på budgeten. Det har helt enkelt varit en kontinuerlig neddragning under en längre tid. Och nu finns det väldigt lite kvar i praktiken.

Vi har också fått höra från den moderate riksdagsledamoten Jan Ericson att man hade väldigt stora krav när man själv satt i opposition, men man varken uppfyller de kraven eller har några ambitioner när det gäller Agenda 2030 längre – uppenbarligen. Man bryter mot det som vi som land har lovat att vi ska arbeta med.

Målen för det här arbetet är många, och alla är oerhört viktiga. Men vår talartid är begränsad, så jag ska fokusera och särskilt lyfta fram två områ-

den. Det ena är miljö- och klimatpolitiken. Det andra är jämlikhets- och jämställdhetspolitiken.

Jag börjar med miljö- och klimatområdet. Den här regeringens handlingsplan saknar skarpa åtgärder. Siffror från SCB visar att koldioxidutsläppen ökade kraftigt under första halvåret 2024. Sverige ser nu ut att missa i princip samtliga klimatmål. Detta är det inte bara andra som säger, utan regeringen erkänner det själv i sin uppdaterade nationella energi- och klimatplan. Det riskerar naturligtvis att försämra klimatet men också att leda till dyra böter och försämra Sveriges trovärdighet.

Dessutom har regeringen genomfört kraftiga nedskärningar i naturvården, som är avgörande för att skydda våra naturområden, arter och ekosystem men också för att främja friluftsliv och skapa nya jobbtillfällen.

Något som inte nämns i skrivelsen är bristen på tillräckliga resurser till livsmedelsstrategin. Denna brist försvårar arbetet med att säkra svensk livsmedelsförsörjning.

Våra transporter har en avgörande påverkan på klimatet. Nästan en tredjedel av landets totala utsläpp orsakas av inrikes transporter, och huvuddelen kommer från vägtrafiken. Ett bra och viktigt alternativ för transporter är tågen. Man borde göra något åt inställda avgångar, urspårningar, förseningar och försämrade framkomlighet när det gäller tågen. Man borde orka satsa på ny kapacitet men också göra någonting åt väg- och järnvägsunderhållet.

Det är också anmärkningsvärt att regeringen bara tar några bedömningar och gör dem till sin sanning. Det är ju inte så att man jobbar faktabaserat, som ledamoten Jan Ericson pratade om, när man väljer att ta bara en viss typ av statistik men inte nämna en annan typ av statistik. Sverige bedöms ju inte nå de här målen ens till 2040, som man pratat om. Med de styrmedel som regeringen nu arbetar med bedöms man inte heller nå målet om nettonollutsläpp till 2045. Det är bara för dåligt, och det är väldigt oroande.

Till och med regeringens egna myndigheter har riktat svidande kritik. Det här är uppenbarligen någonting som regeringen måste arbeta hårdare med. Klimatfrågan är ju aktuell just nu. Den kan inte vänta. Vi måste agera nu, men det gör inte regeringen.

Fru talman! På jämlikhetsområdet brister regeringen i flera avseenden. Underfinansieringen av välfärden riskerar att försämra skolor, vård och omsorg. Det är ett slag mot alla dem som tar del av välfärdens tjänster och drabbar dem med minst marginaler allra hårdast. I förlängningen slår en svagare välfärd även mot jämställdheten och integrationen.

En förutsättning för att säkra jämställdhet, trygghet och jämlikhet i samhället är den svenska välfärdsmodellen. Genom att vi har väl utbyggd barn- och äldreomsorg kan kvinnor och män delta på arbetsmarknaden så mycket som de gör i dag. Försämras detta riskerar det att påverka allt i vårt samhälle: jämlikhet, jämställdhet och tillväxt.

På skolans område ser vi ökande ojämlikhet och segregation. Sverige lever i dag inte fullt ut upp till Agenda 2030:s mål om likvärdig utbildning. Skolans resurser fördelas ojämnt; de elever och skolor som har störst behov får ofta minst stöd. Det svenska skolsystemet gynnar dessutom vinstdrivande aktörer, vilket bidrar till att pengar som skulle ha gått till skolan i stället går till vinster.

Regeringens ekonomiska politik gynnar dem som redan har mest på bekostnad av dem som har det tuffare. Det har märkts tydligt under de år som gått sedan den så kallade Tidöregeringen – den SD-styrda regeringen – kom till makten hösten 2022. Man prioriterar skattesänkningar för de rikaste framför stöd till vanligt folk, och det missgynnar jämlikheten, som verkligen är något centralt i Agenda 2030. Sänkningen av bostadsbidraget och uteblivna höjningar av barnbidraget kommer att leda till ökad fattigdom.

Jag vill särskilt nämna barnfattigdomen. Sverige har nu den högsta barnfattigdomen i Norden. Återkommande larmas det om familjer som inte har tillräckligt med resurser för att klara sin ekonomi och kunna ställa mat på bordet till barnen. Det är ett faktum. Den ökande ekonomiska ojämlikheten drabbar framför allt de familjer som har de lägsta inkomsterna och har haft liten eller ingen ekonomisk utveckling. Regeringen borde genomföra reformer och satsa på dem som har det tuffast, det vill säga låginkomsttagarna. Men ingenting av detta gör man, trots att utsattheten är stor.

Fru talman! Man kan inte säga annat än att regeringen har kapitulerat när det gäller såväl de här 17 målen som utvecklingspolitiken, som berör alla de 17 målen. Regeringen måste skärpa sitt arbete för att nå målen, bland annat genom att genomföra de förslag vi socialdemokrater har lagt fram i vår motion. Agenda 2030-arbetet måste tas på största allvar för att vi ska uppnå social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling – för ett bättre Sverige och för en bättre värld.  
(Applåder)

Anf. 29 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Kära åhörare, som kanske följer det här via televisionen eller någon sajt där ni strömmar det! Vad är egentligen relevansen av en skrivelse om Agenda 2030 för er vardag? Ja, den är mycket större än man skulle kunna tro.

Som nämnts i debatten har man enats om många viktiga mål. Jag skulle i den här debatten gärna vilja fokusera på det mest uppenbara: mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna. Vi åkte ju runt i världen och visade upp Sverige som det land som kunde öka tillväxten och därmed nå några av de andra målen, till exempel genom att minska fattigdomen och öka det ekonomiska välbståndet, samtidigt som vi fick ned utsläppen.

I dag, efter bara några få år med Tidöregeringen, är det precis tvärtom. Tillväxten är medioker ur ett internationellt perspektiv, och utsläppen rusar. De ökar på ett sätt som vi aldrig har sett.

Till och med det som ska rädda de här målen för Sveriges del, nämligen elektrifieringen av Sverige, håller på att gå i stå helt. Det skulle ju bli så att alla hade råd att byta till en laddhybrid, kanske billig och begagnad, till en begagnad elbil eller rent av till en ny elbil. Men vad har hänt med försäljningen av dem? De exporteras ju utomlands nu. Nu är det bara fossilt som gäller i Sverige. Folk har inte råd att köpa elbilar, enligt en undersökning. Folk har inte ens råd att köpa begagnade elbilar eller hybridbilar.

De här 2030-målen är alltså jätterelevanta för var Sverige just nu står i världen. Och varför har det blivit så här? Jo, därför att regeringen har tagit bort allting som gjorde att vanliga människor i linje med de här målen kunde delta i klimatomställningen. I dess ställe har man satt en ensidig satsning på att binda människor så hårt som möjligt kvar vid fossil diesel

och sådant som alla vet kommer att bli dyrare med tiden. Det har man gjort i stället för att ge dem billiga möjligheter att gå vidare med någonting som är mycket mer lönsamt för dem själva och för hela samhället.

Dessutom finns bland målen, och detta är det många som inte vet, att ha ökad tryggad livsmedelsförsörjning. Med de stigande matpriserna som når alla köksbord i Sverige har vi noterat att det har betydelse att Sverige har låg självförsörjningsgrad när det gäller livsmedel. Regeringen pratar mycket om landsbygden men har inte gjort något under de senaste åren för att förstärka livsmedelsproduktionen och självförsörjningen i Sverige när vi är i ett sådant svårt säkerhetsläge. Detta visar sig ha betydelse.

Länder i andra delar av Europa som har hög självförsörjningsgrad när det gäller mat har inte samma prisökningar som vi har i Sverige. Det finns andra förklaringar till detta också. Regeringen har ju belastat alla som håller på med mat med nya skatter upp till öronen, och trots allt prat och alla fikastunder har man inte gjort något åt den bristande konkurrensen i grossistledet, som drabbar både bönder, småhandlare och framför allt konsumenter. Visst har det betydelse för svenska medborgares vardag om man når målen!

Jag vill avsluta med det som kanske är det allvarligaste just i dag, nämligen att regeringskoalitionens största uppbackande parti i dag i princip har utskåpat hela den klimatstrategi som Sverige står för, alltså att vi faktiskt tror på att vi behöver lösa klimatfrågan. Det handlar också om att vi i det här säkerhetsläget tror på att vi måste vara mindre beroende av diktaturstater som Ryssland och Saudiarabien och deras olja.

I Dagens Nyheter i morse sa Sverigedemokraterna att de vill öka beroendet av fossila bränslen och undergräva konkurrenskraften i det gröna svenska näringslivet, som ligger längst fram i världen. Detta ska man alltså rycka undan mattan för, och det ska på något sätt öka konkurrenskraften och möjligheterna för Sverige.

Jag ser att Tidöregeringens representanter skrattar åt detta i bänkarna. Men min fråga till Tidöregeringens representanter är rak och klar: Är det SD:s politik på DN Debatt som gäller – alltså att vi rycker undan mattan för våra svenska företags konkurrenskraft i klimatfrågor – eller är det regeringens Agenda 2030-strategi i skrivelsen som gäller? Är det Sverigedemokraternas linje som gäller, med full back in i beroende av diktaturstaters olja och gas och full back bort från allt det som våra stora svenska producenter av lastbilar och framstående teknik jobbar med? Sverigedemokraterna är så förtjusta i Putins och Saudiarabiens gas och olja.

Vad är det som gäller, regeringen? Detta är inget att fnissa åt. Ni kan ju svara på detta om ni vill. Vem är det som bestämmer – är det Ulf Kristersson eller Jimmie Åkesson?

Det visar sig att skrivelsen om Agenda 2030 berör alla svenskar ganska mycket. Det handlar om vår framtid, om vi tror på klimatförändringar och på självförsörjning av livsmedel eller om vi vill slå full back in i framtiden, vilket kommer att drabba oss alla över hela landet.

(Applåder)

Anf. 30 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Sverige har på många sätt kommit en bra bit i omställningen till ett hållbart samhälle i enlighet med Agenda 2030. Samtidigt går utvecklingen åt fel håll på en rad områden med exempelvis ökad ekono-

misk ojämlikhet, tydliga klasskillnader avseende hälsa och klimat- och miljömål som inte går att nå med nuvarande politik.

Vi befinner oss i en klimatkris. År 2024 överskred upphetningen för första gången 1,5 grader. Det är helt nödvändigt att omställningstakten ökar kraftigt och att de globala utsläppen minskar snabbt.

Rika människor har orsakat klimatkrisen och har störst påverkan på klimatet. De som drabbas värst är däremot världens fattiga. Det är de rika länderna som bär det historiska ansvaret för klimatkrisen, och vi har därmed även störst ansvar för att minska utsläppen. Dessutom måste rika länder ge stöd till fattiga länder både för att ställa om och för att kunna hantera effekterna av upphetningen.

Tyvärr har regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna helt övergett Sveriges klimatambitioner. Genom siffertrixande och ett ensidigt fokus på kärnkraft försöker de slingra sig ur sitt ansvar och ökar i stället utsläppen. Regeringens och Sverigedemokraternas politik står därmed i skarp kontrast mot mål 13 i Agenda 2030 om att vi behöver vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser.

Vänsterpartiets klimat- och miljöpolitik tar sin utgångspunkt i att vi här och nu måste genomföra en omfattande omställning för att undvika en klimatkatastrof. Många av de nödvändiga förändringarna av vår produktion och konsumtion behöver genomföras de närmaste tio åren. På mycket kort tid måste klimatomställningen sättas i centrum av samhällets utveckling och den ekonomiska politiken.

Med en annan politik skulle Sverige ha goda förutsättningar att nå klimatmålen. Genom gemensamma ansträngningar och en aktiv stat som investerar i klimatet och miljön kan vi klara en snabb klimatomställning. Genom investeringar på 700 miljarder kronor vill vi i Vänsterpartiet under de kommande tio åren se till att klimatomställningen accelereras.

Bristande resurseffektivitet och ohållbar materialanvändning måste brytas. En mer jämlik fördelning av resurser är en förutsättning för att en kraftigt minskad total resursanvändning ska kunna kombineras med en god materiell standard för alla, i Sverige och globalt. Sverige måste som land kraftigt minska sitt materialfotavtryck.

Vänsterpartiet verkar för en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där det som nyttjas kan användas igen genom återanvändning och materialåtervinning. Det saknas inte möjligheter att främja en cirkulär ekonomi – vad som saknas är politisk vilja och ambition från regeringens sida.

Fru talman! Vi lever också i en naturkris. Biologisk mångfald och fungerande ekosystem är en förutsättning för våra liv. Men regeringen och Sverigedemokraterna har kraftigt minskat resurserna för att skydda och ta hand om naturen. På nationell nivå och inom EU verkar de dessutom för att försvaga lagar som syftar till att skydda naturen. Detta står i skarp kontrast mot Agenda 2030:s mål.

Vänsterpartiet har under lång tid föreslagit kraftigt ökade anslag för skydd och skötsel av natur. I vårt budgetförslag för 2025 föreslog vi åtskilliga miljarder mer än regeringen för dessa ändamål.

Fru talman! Regeringen sätter det svenska näringslivets intressen främst i utvecklingspolitiken och konstaterar att Sverige inte längre ska driva en feministisk utrikespolitik. Regeringen och Sverigedemokraterna

har dessutom slopat enprocentsmålet i biståndet och gjort en total omläggning av biståndet som får stora negativa konsekvenser för de människor som är i allra störst behov av stöd. Bland annat är det numera svenska intressen som i högre utsträckning ska vara grunden för biståndspolitiken. Detta går helt emot principerna för hur bistånd ska utgå från rättviseskapande åtgärder och fattigdomsbekämpning. Regeringen använder också biståndet för migrationspolitiska syften och som ett verktyg för att kunna skicka tillbaka människor till de länder de flytt ifrån.

De belopp som lämnar de fattigare länderna och går till de rika är nästan tre gånger större än det samlade globala biståndet per år. Merparten utgörs av kapital- och skatteflykt och skuldbetalningar. Att vända denna utveckling är en central del i arbetet med att skapa en mer jämlik värld. Därför är det viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt.

Vänsterpartiet vill också se krafttag för att säkerställa att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till hållbar utveckling. Det behövs ett bindande fördrag som ger möjlighet för dem som drabbas av brott mot mänskliga rättigheter att ställa företag till svars. Det är viktigt att Sveriges verkar för detta inom FN.

Fru talman! Regeringen skriver om de negativa effekterna av det krympande demokratiska utrymmet i många länder. Samtidigt osynliggör man effekterna av sin egen politik, som systematiskt slår undan benen för det svenska civilsamhället liksom för samarbetspartner i andra länder. Det handlar bland annat om omfattande nedskärningar på folkbildning och stöd till civilsamhället. Till detta kommer generella besparingar i statsförvaltningen helt utan plan. Detta gör det svårare att bygga effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner, vilket är ett av delmålen i Agenda 2030.

Fru talman! Mål 1 i Agenda 2030 lyder: Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.

Andelen av Sveriges befolkning som lever i materiell och social fattigdom ökade från 3,5 till 5,5 procent mellan 2021 och 2023. Det motsvarar över 200 000 personer. För måttet allvarlig materiell och social fattigdom är ökningen under de senaste tre åren ännu tydligare. Ökningen är störst för kvinnor och allra värst för ensamstående med barn. Bilden förstärks av att både vräkningar och skuldsättning bland privatpersoner också ökar.

Den här utvecklingen beror på hur regeringen har hanterat de senaste årens höga inflation. I stället för att skydda de mest utsatta och sårbara hushållen har de prioriterat skattesänkningar för de rikaste. Det är tyvärr tydligt att de tänker fortsätta på samma spår. Den bästa åtgärden för att uppnå målet om att avskaffa fattigdomen är uppenbarligen att byta regering.

Mål 10 i Agenda 2030 lyder: Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Regeringen nämner i sin redovisning ingenting om hur de skattesänkningar som genomförs 2025 och som uppgår till närmare 34 miljarder kronor framför allt riktar sig till höginkomsttagare. Samtidigt höjs skatten för några av dem med minst marginaler, och inga större satsningar görs för att skydda de mest utsatta hushållen. Regeringens politik är raka motsatsen till vad som behövs för att öka jämlikheten.

Fru talman! Det är tydligt att Sverige inte kommer att nå målen i Agenda 2030 på hemmaplan och att arbetet för att målen ska nås globalt inte är någon prioritet för den här regeringen. Vänsterpartiet vill göra det som krävs för att nå målen i Agenda 2030 och därmed minska inkomstklyftorna både i Sverige och i resten av världen, fördela välstånd och resurser jämnt och öka och stärka det internationella samarbetet.

Vi vill att regeringen återkommer med en handlingsplan för hur Sverige ska genomföra Agenda 2030. Vi vill också se en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera arbetet och ge förslag till åtgärder. Med tanke på att det sedan ett år tillbaka inte längre finns någon nationell samordnare för arbetet med Agenda 2030 är behovet än större.

Fru talman! Regeringen avslutar sin skrivelse med att dra slutsatsen att Sverige har goda förutsättningar att nå målen i Agenda 2030. Med rätt politik och tillräckliga resurser finns det onekligen goda förutsättningar, men att målen skulle nås med den här regeringens politik är helt otänkbart.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 31 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! I dag står vi inför en av vår tids största utmaningar: att skapa en hållbar framtid för kommande generationer. För att vara riktigt tydlig kan jag säga att det handlar om att skapa en dräglig framtid alls på den här planeten eller att låta bli.

Agenda 2030 och dess 17 globala mål för hållbar utveckling utgör en gemensam väg framåt för världen – en plan för hur vi gemensamt kan bekämpa fattigdom, minska ojämlikhet och skydda vår planet. Men för att detta ska lyckas krävs det mer än bara goda intentioner och fina ord. Det krävs uppföljning, handling och ansvar. Det ser vi tyvärr inte i regeringens politik, och vi ser det definitivt inte i den här skrivelsen.

Tyvärr förtjänar skrivelsen i stället kritik i fråga om både sak och form. Den är riksdagens och medborgarnas sätt att få kunskap om den politik som regeringen har fört på området. Den borde ha tagits på betydligt större allvar.

Att man i skrivelsen så bristfälligt lyckas redogöra för hur man arbetar med de globala målen skapar ett demokratiskt problem, eftersom det inte ger oss i riksdagen någon riktig insyn och sammanhållen bild av den förda politiken och vi därför inte har någon reell möjlighet att granska den. Det hade varit en fördel om man i regeringens skrivelse hade velat redovisa hur Sverige ligger till när det gäller att nå de globala målen och de mål- och intressekonflikter som man ser med sin politik och hur detta har hanterats inom ramen för Agenda 2030.

Låt mig särskilt peka ut tre punkter.

Den första handlar om att man i stället för att ge resurser till arbetet med de globala målen har skurit ned och minskat olika aktörers möjlighet att jobba med dem. Regeringen har till exempel tagit bort den nationella samordnaren. Han var avgörande för att samla olika aktörer – kommuner, regioner, civilsamhället och näringslivet – i arbetet för en hållbar framtid. Att avskaffa den här samordningen innebär att vi riskerar att förlora den kraft och det momentum som faktiskt krävs för att driva Agenda 2030 framåt.

Den kommunala och regionala nivån spelar en nyckelroll i genomförandet. Det är där många av målen får faktisk betydelse och påverkar människors vardag. Det handlar om utbildning, kollektivtrafik, bostadsbyggande, energi och sjukvård. Allt detta är områden där kommuner och regioner gör den stora insatsen.

Regeringen tog inte bara bort samordnaren. Man avslutade också projektet Glokala Sverige i förtid genom att minska Sidas finansiering och slopa enprocentsmålet.

Kommuner och regioner är väldigt viktiga aktörer, men det är också civilsamhället. Nästan hälften av alla svenskar är aktiva i ideella organisationer. Deras insatser är också avgörande för att vi ska kunna uppnå målen i Agenda 2030. Civilsamhället har historiskt varit en viktig part i regeringsledda forum, och deras arbete har bidragit till väldigt konkreta resultat. Att regeringen nu avfärdar samråd och minskar stödet till de här organisationerna är därför ytterst problematiskt. I stället för att stänga civilsamhället ute borde man bättre ta till vara den kraft och vilja till utveckling som finns där.

Dessutom saknas det nu uppföljning. En av de största utmaningarna är att vi ofta ser ambitiösa mål men saknar system för att följa upp och mäta framsteg. Det är ju inte nog att bara sätta mål. Vi måste också försäkra oss om att vi rör oss i rätt riktning, och uppföljningen behöver vara mätbar. Vi i Miljöpartiet hade därför gärna sett att regeringen åter skulle be Statistiska centralbyrån att samordna uppföljningen av hur vi lever upp till de 17 målen och de 169 delmålen, så som de gjorde innan regeringen avslutade deras uppdrag 2022.

Punkt två handlar om att vi behöver en feministisk analys. Vi behöver mer jämställdhet, jämlikhet och demokrati.

Agenda 2030 har jämställdhet som ett eget mål, men det är också en grundförutsättning för att de andra målen ska kunna uppnås. Trots detta har regeringen valt att stryka jämställdhetsintegrering från regleringsbrevet för 41 myndigheter. Man har avskaffat den feministiska utrikespolitiken och Sveriges globala jämställdhetsambassadör. Man för dessutom en ekonomisk politik som missgynnar kvinnor.

Det här är flera steg i fel riktning. I stället för att backa borde regeringen ta steg framåt, göra en feministisk analys som genomsyrar alla beslut och insatser och separat redovisa hur genomförandet av Agenda 2030 påverkar kvinnor och män.

Agendan talar också tydligt om ökad jämlikhet. Men regeringens nedskärningar och prioriteringar inom välfärdssektorn är helt oförenliga med de globala målen, särskilt när det gäller att främja social välfärd, jämlikhet och inkludering. I stället för ökad jämlikhet skapar regeringens politik ökade klyftor genom skattesänkningar för miljonärer medan låg- och medelinkomsttagare får ta smällen.

Vi vet att frihet och demokrati är grundläggande för att bygga välmående samhällen, men i dag har endast 40 av 198 länder och territorier ett öppet, demokratiskt system där yttrandefrihet och mötes- och föreningsfrihet respekteras inom politiken, i lagstiftningen och i praktiken. Detta minskar tyvärr stadigt.

I många länder går det bakåt, tyvärr också i Sverige. Vi borde i stället vara en motkraft. Regeringen borde lyfta vikten av Agenda 2030 i nationella och internationella sammanhang och alltid koppla detta till interna-

tionella åtaganden om mänskliga rättigheter och demokrati samt att ingen får lämnas utanför.

Min tredje punkt handlar om att klimat- och miljöarbetet naturligtvis är helt avgörande. Det måste vara högt prioriterat, och redovisningen måste grunda sig på fakta. Klimatkrisen är, som jag har sagt väldigt många gånger i den här kammaren, vår tids största ödesfråga. Men regeringens agerande går i motsatt riktning mot vad forskningen, internationella åtaganden och sunt förnuft kräver. Såväl Klimatpolitiska rådet som Finanspolitiska rådet och OECD har riktat skarp kritik mot att regeringen ökar utsläppen, bromsar klimatomställningen och skjuter ansvaret på framtiden.

De fossila subventionerna har ökat, kollektivtrafikstödet har minskat och skärpta klimatkrav i offentlig upphandling har stoppats. Detta är helt enkelt inte en ansvarsfull politik utan en farlig väg som äventyrar både vår framtid och vår trovärdighet internationellt.

Sverige har åtagit sig att uppnå nettonollutsläpp senast 2045, men regeringens nuvarande politik gör det målet alltmer avlägset. I stället för att investera i en snabb och rättvis omställning till ett fossilfritt samhälle bromsar man utvecklingen och ökar riskerna för klimatrelaterade katastrofer. I detta försöker man också blanda bort korten. Det här hade varit ett utmärkt tillfälle för regeringen att kunna visa en transparent och faktabaserad klimatreddovisning, där regeringens politik utvärderas mot våra nationella och internationella klimatomställningsmål. Men det gör man inte.

Vi i Miljöpartiet vill att Sverige ska vara en ledare i den globala klimatomställningen, inte, som nu, en bromskloss.

Men det handlar inte bara om utsläpp. Den biologiska mångfalden är också en livsviktig fråga som måste ges högre prioritet. Skogarna, haven och våra ekosystem är grundläggande för vår existens, men de utarmas i en alarmerande takt. Skogsbruket intensifieras utan tillräcklig hänsyn till biologisk mångfald, och viktiga, skyddade naturområden hotas av exploatering. Regeringens nedskärningar i skyddet av värdefull natur och urholkningen av det svenska miljöarbetet är inget annat än ett svek mot kommande generationer.

Östersjön såväl som Västerhavet befinner sig i ett akut ekologiskt tillstånd. Överfiske, utsläpp och klimatförändringar driver på en negativ spiral som vi bara måste bryta. Internationella och nationella experter har slagit fast att vi behöver öka takten kraftigt i våra insatser för att återställa ekosystemen i haven. I stället för att sväva på målet borde regeringen ta fram en tydlig handlingsplan för att Sverige ska uppnå målen i Kunming–Montréal-ramverket och säkra resurser för att skydda vår unika natur.

Fru talman! Regeringen har verkligen underpresterat i den här skrivelsen. Frågan som kvarstår är väl egentligen varför. Varför bryr sig regeringen så lite om internationella åtaganden och överenskommelser? Varför lämnar man en så undermålig produkt till riksdagen? I bästa fall tyder det på ointresse, i värsta fall på att man inte bryr sig. I stället för att arbeta för att uppnå Agenda 2030 ser vi att regeringen på fler och fler områden för en politik i helt motsatt riktning, en politik som höjer utsläppen, hotar den biologiska mångfalden ännu mer, skapar ojämlikhet och fattigdom och minskar det demokratiska utrymmet.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Sveriges genomförande  
av Agenda 2030*

Jag undrar om regeringen tycker att det är värt det. Är det värt att ut-sätta våra egna medborgare och världens alla människor för fara, bara för att några ska få bli lite rikare? Jag kan tyvärr inte uppfatta något annat svar än ett ja från regeringen på den frågan. Det gör mig djupt oroad och väldigt besviken. Jag ser inte något annat svar än att det är dags att byta regering!

Vi står såklart bakom alla våra reservationer, men jag vill yrka bifall till reservationerna 3 och 9.  
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

## § 10 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU25

Statlig förvaltning och statistikfrågor  
föredrogs.

Anf. 32 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Statlig förvaltning, styrning och statistik är ett av de viktigaste områdena vi har att debattera här i kammaren. Jag är faktiskt genuint förvånad över att vi inte är fler som är intresserade av det här området. Den statliga styrmodellen handlar ju om hur vi går från politiskt beslut till förändring i verksamheter och är avgörande för hur vi i framtiden ska få resurserna att räcka till de saker som vi vill prioritera.

I budgetpropositionerna för både 2024 och 2025 anger regeringen att medborgarnytta, effektivitet och förenkling är ledord för all statlig verksamhet och att statsförvaltningen alltid ska vara öppen för omprövning och prioritering. Politik är att prioritera, och då inte bara mellan vad vi ska göra och inte, utan det är också att göra avvägningar mellan olika intressen.

Fru talman! Världen är föränderlig, inte minst de senaste veckorna. De senaste dagarna, kanske till och med de senaste timmarna, ser vi hur förändringar som vi nästan inte trodde var möjliga är sanna. Vår omvärld påverkas av många faktorer, och en långsiktighet i politiken och planeringen kanske inte är lika möjlig att vidmakthålla i framtiden. Vår förmåga till förändring kommer att vara den enda konstanten i framtidens ekvation. Det land som har möjlighet att förändra sig snabbast och bäst kommer att vinna i längden, och vinsten i det här fallet är att landets medborgare gynnas av tillväxt och bättre levnadsvillkor.

Statens styrning är i dag byggd på mycket av de individuella departementens, myndigheternas och verkens egna verksamheter. Samordning och målsättningar som spänner över flera delar av samhället tillhör ovanligheterna. Vi kommer att behöva skapa förutsättningar för konstant förändringsarbete både inom och mellan de olika delarna i statlig och kommunal förvaltning. Det arbetet kan delas in i två delar: att göra saker rätt och att göra rätt saker.

Hur gör vi då saker rätt? Statens styrning måste fokusera på att vara tydlig, målstyrd och inriktad på övergripande nytta. Här finns det en stor potential att tydliggöra processer och samtidigt jobba med digitalisering.

AI är ett verktyg som med stor framgång kommer att användas i våra processer och arbetssätt.

Regeringen har gett Statskontoret och Ekonomistyrningsverket i uppdrag att utveckla metoder för att bättre kunna ompröva statens verksamhet och utgifter. Noterbart är att dessa två myndigheter även ska slås samman för ytterligare effektivisering. Mycket av metoder och arbetssätt kan kopieras eller med stolthet stjälas från andra delar av samhället som har jobbat med detta längre än det offentliga.

Naturligtvis, fru talman, måste vi också ha ständig ekonomisk uppföljning så att alla delar håller sig inom budgetramarna. Ibland kommer budgetminskningar att vara nödvändiga. Denna typ av kostnadsminskningar brukar liknas vid en osthyvel. Det har för- och nackdelar, eftersom det slår lika hårt mot effektiva verksamheter som mot ineffektiva. Men det kan också vara ett sätt att initiera förändrings- och effektiviseringsprocesser i många verksamheter.

Regeringen har mottagit betänkandet *En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag* från Utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering. I utredningens förslag framgår att elva mindre myndigheter bör avvecklas, att nio myndigheters uppgifter och verksamheter bör slås ihop med andra myndigheter och att sju myndigheters uppgifter bör överföras till andra myndigheter.

Fru talman! Mycket av vad som är kostnadsdrivande orsakas av beslut som tas i enskilda delar av staten men som påverkar andra delar av samhället. Detta leder mig till nästa område: att göra rätt saker.

Vad menar jag med det, fru talman? En myndighet styrs av ett departement som har fokus på och kanske begränsas till en typ av verksamhet. Det kan dock ha långtgående implikationer för övriga samhället och skapa enorma kostnader för andra delar av samhället.

Ett exempel är Arbetsmiljöverket, som i dag jobbar med arbetsmiljö och även fokuserar på att skador inte ska uppkomma, det vill säga icke-existerande eller ännu icke-existerande problem. Det kan naturligtvis vara till stor nytta för verksamheter, men det kan också orsaka enorma kostnader innan problemen uppkommer. Det kan tyckas vara Arbetsmiljöverkets ansvar att se till vilka kostnader dessa regler orsakar. Dessa ökade kostnader kan kanske komma till bättre nytta i andra delar av statens verksamheter.

Fru talman! Vi måste skapa en styrnings- och ledningsmodell som på ett effektivt sätt fördelar uppdrag och resurser så att de ger mest nytta för medborgarna och mer nytta för mindre resurser. Vi måste också arbeta mer med förenklingar, något som även EU har anammat. Regeringen har sedan tidigare riktat åiterrapporteringskrav om förenklingar till ett trettiotal myndigheter i deras regleringsbrev för 2024 för att minska regelbördan och de administrativa kostnaderna för företag samt förbättra deras kontakter med myndigheter.

Regeringen har även givit Tillväxtverket i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag och utreda möjligheterna för statliga myndigheter att använda AI. Nu tar vi ytterligare steg för att öka användandet av AI. Det bidrar till såväl effektivare arbetssätt inom staten som förenklingar för företag. AI har stor potential att minska byråkratin, förbättra företagens villkor och öka medborgarnytan, enligt civilminister Erik Slottnér. Vi står inför ett paradigmskifte. Vi måste skapa en förändringsbenägenhet i de

statliga organisationerna, som fokuserar på effektivitet och nyttomaximering.

Med det som anförts, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.  
(Applåder)

Anf. 33 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Jag tycker att vi samtalar alldeles för lite om förvaltningspolitik. Vi diskuterar det alldeles för lite, och framför allt debatterar vi det alldeles för lite.

Förvaltningspolitik handlar om hur vi vill att våra statliga, offentliga, myndigheter och verksamheter ska utföra sina uppdrag och hur vi skapar förutsättningar för den statliga verksamheten att utföra sina uppdrag. Till grund för detta ligger också ett förvaltningspolitiskt mål, som ska vara styrande för den förvaltningspolitik som bedrivs i Sverige.

En viktig del av det förvaltningspolitiska målet är att det ska finnas en väl utvecklad service och tillgänglighet till offentlig verksamhet. Det var mot bakgrund av den målsättningen som tidigare socialdemokratiska regeringar under de senaste mandatperioderna innan den här var offensiva i den förvaltningspolitiska debatten och även när det gällde olika förslag.

För att säkerställa tillgänglighet till offentlig service lade den då socialdemokratiska regeringen fram många förslag om om- och nylokalisering av statlig verksamhet från storstadsområdena ut i hela landet. En viktig del av den förvaltningspolitiken handlade om att säkerställa tillgång till offentlig statlig service lokalt i hela landet genom att bygga ut statens servicekontor.

Den socialdemokratiska politiken gjorde att det fanns 148 statliga servicekontor runt om i hela landet vid ingången av det här året. Myndigheter som Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan erbjuder offentlig service på ett lokalt kontor där människor kan få hjälp med sina ärenden. Det är en verksamhet som vänder sig till många människor. Servicekontoren hade 2,8 miljoner besök runt om i landet förra året. De hjälpte till med 3,3 miljoner ärenden. Det handlar om lokal närvaro av statlig offentlig service i hela landet.

Fru talman! Nu monterar SD-regeringen ned den lokala offentliga servicen. En fjärdedel av servicekontoren ska stängas på grund av att SD-regeringen har bestämt att man ska spara 150 miljoner kronor. Redan i år och nästa år kommer 29 kontor att stänga runt om i hela landet. Det är såklart ett hårt slag mot möjligheten att ta del av offentlig service på ett lokalt, fysiskt kontor. Men det är också allvarligt av en annan anledning. Det undergräver tilliten till staten och det offentliga. På sikt undergräver det sammanhållningen i vårt land om tilliten till att staten finns närvarande i hela landet inte finns.

Fru talman! På tal om tillit och sammanhållning breder den organiserade brottsligheten ut sig i landet, och det tär också på tilliten och sammanhållningen. Det gäller inte minst den ekonomiska brottsligheten.

SD-regeringen brukar vara hård i debatten om brott när det gäller gängkriminella och enskilda som begår brott. Men man kanske inte alltid är lika hård mot exempelvis ekonomisk brottslighet i form av skatteflykt och skatteundandragande. Man har inte heller på allvar tagit tag i den brottslighet som riktas mot offentlig verksamhet.

Vi ser nu exempelvis att gängkriminella äger HVB-hem runt om i landet utan att regeringen gör någonting åt det. Vi ser också att gängkriminella äger fastigheter där statlig verksamhet hyr in sig. Där är vi socialdemokrater väldigt tydliga: Regeringen borde ta initiativ till att vidta åtgärder för att stoppa statlig verksamhet från att hyra in sig i fastigheter när det göder den kriminella ekonomin. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 6 i det betänkande som vi nu diskuterar. Vi socialdemokrater vill skicka en tydlig signal till regeringen att vidta åtgärder på det området.

Fru talman! Till sist någonting om statistik. Det är ju en del av det här betänkandet. Statistik är som vi alla vet en viktig grund för att vi ska få en bild av samhällsutvecklingen. Det är också ett viktigt beslutsunderlag för oss politiker. Därför tycker jag att det är beklagligt när SD-regeringen nu exempelvis inte vill gå vidare med att införa ett skuldregister. Man vill inte heller se till att det finns något tillgångsregister, trots att vi är i en situation med de absolut tuffaste ekonomiska tiderna på väldigt länge. Det hade faktiskt varit bra om vi hade haft tillgång till ett sådant och kunnat se hur utvecklingen ser ut.

Men det är klart – på vissa områden behöver vi ingen statistik. Det räcker att gå till matvarubutiken och kolla in vad vi får betala för maten. Den kostnadskris vi befinner oss i behöver vi inte ha någon statistik för att beskriva. Men det hade varit bra om regeringen åtminstone tagit till sig det myndigheterna säger om den svåra ekonomiska situation vi befinner oss i just nu. Vi vet att barnfamiljer runt om i landet har svårt att sätta näringsriktig mat på bordet. Kostnaden för hushållens matinköp har ökat med 30 000 kronor.

De här sakerna hade såklart inte en aktiv förvaltningspolitik kunnat lösa, men en aktiv SD-regering hade däremot kunnat lösa dem om man hade velat vidta åtgärder. Man hade kunnat använda sig av de myndigheter som finns för att genomföra sin politik, och då hade en aktiv förvaltningspolitik varit väldigt bra. Med en sådan hade man också kunnat stärka tilliten och sammanhållningen i det här landet.

(Applåder)

Anf. 34 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet inte är en stark förespråkare för bemanningsföretag, snarare tvärtom. Vi tycker inte att de lämpar sig på den svenska arbetsmarknaden.

Undersökningar visar att statliga myndigheter i allt större utsträckning anlitar bemanningsföretag både i myndigheternas stödfunktioner och för arbete i myndigheternas kärnverksamhet, det vill säga i myndighetsutövningen. Vid sidan av det uppenbara problemet med att privata företag verkar i statliga myndigheter och därmed får ett myndighetsinflytande finns ytterligare problem med detta. Det skapar till exempel en uppdelning av personalen så att de inhyrda får en högre tröskel till delaktighet och inflytande på jobbet. Vi i Vänsterpartiet anser därför att regeringen i sin arbetsgivarpolicy uttryckligen borde verka för att myndigheter slutar använda bemanningsföretag.

Fru talman! Arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning är högre än för befolkningen totalt. Personer med funktionsnedsättning som söker jobb ska bemötas utifrån sina resurser och tillgångar och inte utifrån vilka hinder som finns. Mot den bakgrunden bör regeringen åter-

uppta satsningen på praktikplatser inom staten. Den här gången bör den omfatta färre myndigheter och ha ett tydligare fokus på att praktikplatsen ska leda till ett arbete.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer i betänkandet, men jag vill yrka bifall endast till reservation 7.

Även om många av rättsväsendets fastigheter ägs av Specialfastigheter hyr rättsväsendet lokaler också av privata fastighetsägare. När samhällsviktiga fastigheter ägs av bolag med kopplingar till grov kriminalitet är det mycket allvarligt. Att bolag med kopplingar till grov kriminalitet har möjlighet att tjäna pengar på skattefinansierad verksamhet är inget annat än ett rent haveri. Att samhällsnyttiga fastigheter säljs ut eller byggs och förvaltas av privata fastighetsbolag är även ett generellt problem. Det är inte rimligt att privata ägare kan göra stora vinster på fastigheter som används för skattefinansierade verksamheter som polishus, domstolar och anstalter.

För att bättre kunna styra samhällsutvecklingen behöver det gemensamma ägandet öka i stället för att minska. Därför bör regeringen ta initiativ till att återförstatliga alla fastigheter, som polishus, häkten, domstolar och anstalter, i syfte att stoppa kriminella från att göra vinster på sådan verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

#### Kommunala frågor

### § 11 Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU26  
Kommunala frågor  
föredrogs.

Anf. 35 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Fru talman! Många medborgare ser kommunala och regionala uppgifter som statens, exempelvis vård, skola och omsorg. Ibland har de kanske rätt; det är ofta staten som genom bidrag och ekonomiska incitament påverkar dessa verksamheter mest, men staten blir även kostnadsdrivare genom nya lagar och föreskrifter.

Det finns stora skillnader i förutsättningarna för Sveriges kommuner. Vissa kommuner verkar i glesbygd med långa avstånd, medan andra är tätbefolkade men i gengäld har högre kostnader. Det kommunala utjämningsystemet syftar till att jämna ut skillnaderna mellan framför allt stad och land, men det uppfattas inte alltid som rättvist. En mycket stor del går till storstadskommuner som har alla förutsättningar att klara sig själva. Dessutom påverkar en kommuns ledning ofta hur väl den lyckas med det ekonomiska utfallet.

Fru talman! Det finns flera problem i systemet. Ett exempel är bristen på tillväxtincitament. Kommuner med hög skattekraft straffas genom omfördelning, vilket kan minska viljan att attrahera företag och nya medborgare. Systemet kan också uppfattas som otydligt och komplext. Det är svårt att förutse, och det blir svårt för kommunerna att hantera detta ekonomiskt. Vidare kan det uppfattas som orättvist. Vissa kommuner får mer stöd än nödvändigt, medan andra betalar oproportionerligt mycket.

Systemet kan leda till minskat självbestämmande. Kommuner som betraktas som rika har mindre möjlighet att prioritera lokala projekt och lokal välfärd. Framför allt finns vissa risker för bidragsberoende. Vissa kommuner är helt beroende av dessa bidrag.

Systemet bör premiera effektiv förvaltning snarare än kostsamma prestigeprojekt. Dessutom behöver kommuner och regioner med stark tillväxt få bättre förutsättningar.

Regeringen arbetar aktivt med att reformera det kommunala utjämningsystemet, med ambitionen att skapa ett mer rättvist och effektivt system som premierar de kommuner och regioner som visar god ekonomisk hushållning och har stark tillväxtpotential. Målet är att minska systemets komplexitet och ge kommunerna bättre möjligheter att anpassa sina prioriteringar efter lokala behov.

Regeringen och den parlamentariska Utjämningskommittén arbetar med förändringar av det kommunala utjämningsystemet. Kommittén lämnade i sitt betänkande *Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn* förslag om att minska skattesatser och negativa effekter av inkomstutjämnning på tillväxt. Förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

Regeringen har även för avsikt att inleda ett arbete i syfte att inrätta en informationsportal om riktade statsbidrag för att underlätta kommuners och regioners hantering av sådana bidrag och minska de administrativa kostnaderna.

I sitt betänkande föreslog Utjämningskommittén vilka riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Kommittén lade fram principer för när staten bör använda riktade statsbidrag och hur de bör utformas för att minska de problem som de skapar.

Regeringen har även beslutat att inrätta en regiongranskningsfunktion med fokus på ändamålsenligt resursutnyttjande, kostnadseffektivitet och effektiviseringspotential. Funktionen inrättas på Ekonomistyrningsverket med det huvudsakliga uppdraget att granska regionernas ekonomiska situation. Myndigheten ska bland annat publicera en fördjupad granskning av utvecklingen av regionernas administration och vilken påverkan den har på verksamheternas effektivitet. I uppdraget ingår också att göra en fördjupad jämförelse av effektiviteten i verksamheter som utförs av privata utförare respektive i kommunal eller regional regi.

Regeringen har sedan tidigare även inrättat en effektivitetsdelegation för hälso- och sjukvården på Kammarkollegiet. Delegationen ska bistå regionerna med analyser, föreslå åtgärder som kan öka verksamheternas effektivitet och sprida goda exempel. Delegationen ansvarar även för ett tillfälligt statsbidrag för åtgärder för en effektiv hälso- och sjukvård. Detta är ett svar på de strukturella förändringar som sker inom välfärden och syftar till att stärka effektiviteten.

Fru talman! Många motioner i betänkandet handlar om förändringar i välfärdens finansiering och effektivisering. Reformerna som tillåtit fler utförare inom vård, skola och omsorg har stärkt samhället, ökat valfriheten och gett utrymme för innovationer. Ingen enskild skola passar alla. Möjligheten att välja läkare och hemtjänst är viktig. Detta skapar inte bara individanpassad välfärd utan driver också fram bättre tjänster.

Men det får aldrig kompromissas med kvaliteten. Kommuner har gått från att vara utförare till att granska och upphandla. Strikt kontroll av både företag och personal är absolut nödvändiga. Det är av yttersta vikt att ständiga kontroller och granskningar gör att resurser används på rätt sätt. Dålig kvalitet och leverans får aldrig accepteras, oberoende av hur den levereras.

Vi kan inte fortsätta göra samma sak som vi alltid gjort fast billigare. Vi måste utveckla nya processer, tekniker och arbetssätt. Mer pengar till dåliga processer är inte lösningen.

Fru talman! Många kommuner har särskilda funktioner enbart för att söka administrativa statsbidrag. Vissa bidrag är så krångliga att söka att det inte ens är värt det. Generella bidrag är därför att föredra framför riktade, även om vissa politiska initiativ kräver öronmärkta resurser.

I grunden borde kommunerna kunna finansiera sig själva genom beskattningsrätten. Staten är dock den största kostnadsdrivaren för kommuner och regioner, med cirka 400 statliga myndigheter. Ett alternativ till att öka regelbördan borde vara att förenkla regelverk och därmed sänka kostnaderna för verksamheterna. Då skulle man även kunna tänka sig att de statliga bidragen sjunker i motsvarande grad.

Vi måste förenkla och förtydliga ekonomiska överföringar. I dag sysslar kommuner och regioner med att söka och följa upp bidrag i stället för att fokusera på kärnverksamheten. Kommuner måste få mer makt över och ansvar för sin egen ekonomi. Samtidigt behöver staten ta ett steg tillbaka och minska onödigt regelkrångel. Så kan vi skapa långsiktig hållbarhet i välfärden.

Fru talman! Därmed vill jag avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 36 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Tack, Adam Reuterskiöld, för att du väcker så många frågor! Jag vill ställa två frågor med anledning av ditt anförande.

För det första pratar riksdagsledamoten om utjämningssystemet. Många kommuner väntar nu och funderar över vad det blev av det. Riksdagsledamoten säger bara att det bereds nu. Jag undrar: Vad innebär detta? Hur ser tidsplanen ut? Kan riksdagsledamoten ge några besked till de kommuner som nu undrar och funderar över vad det blev av utredningen?

Fråga nummer två: I sitt anförande nämnde Reuterskiöld flera gånger svårigheterna med de riktade statsbidragen. Om detta är vi överens. Jag vet hur det påverkar många kommuner, särskilt många små kommuner som inte har möjlighet att ha särskilda tjänstemän anställda som söker. Vi vet hur svårt det kan vara.

Min fråga är därför: Varför har då den SD-styrda regeringen noll kronor i generella statsbidrag? Adam Reuterskiöld förordar ju generella statsbidrag och menar att det vore så himla bra. I stället har man ganska mycket i nya riktade statsbidrag. Varför inga generella statsbidrag men många nya riktade statsbidrag?

Anf. 37 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Eva Lindh, för frågorna! Jag tycker som jag sa i mitt anförande att detta är oerhört viktiga frågor. Vi borde prata mer om både det här och det förra ämnet, statlig styrning.

När det gäller beredning är det kommunala utjämningsystemet oerhört komplext. Vad jag har hört finns det väldigt få individer i statlig och kommunal förvaltning som kan hela systemet. Att detta kräver en ganska långvarig beredning tror jag därför är ganska givet. Det är naturligtvis Regeringskansliet och samordningen som håller i den processen.

Jag vet inte och kan inte uttala mig om hur lång tid den processen kommer att ta. Jag kan bara konstatera att det under de åtta år som jag var kommunstyrelsens ordförande inte skedde många förändringar när det gällde det kommunala utjämningsystemet. Det har varit ett pågående problem för väldigt många kommuner under väldigt många år. Att lösa detta på kort tid kanske inte är alltigenom genomförbart. Det är också väldigt många viljor som drar åt olika håll i det här sammanhanget.

När det gäller riktade respektive gemensamma bidrag tror jag snarare, som jag också sa i mitt anförande, att svaret inte är att öka antalet bidrag. Jag tror att vi inom den statliga förvaltningen och inom kommunal sektor måste titta på hur vi kan omfördela resurserna på ett annat sätt. Jag tror att vi ska minska både de generella och de riktade bidragen men göra det billigare för kommunerna att skapa verksamheter.

Vi bygger till exempel pentryn i alla rum på särskilda boenden – det har vi alltid gjort. Men det är ingen som använder dem. Det första som händer när man öppnar ett särskilt boende är att man stänger av dessa pentryn så att de som har demenssjukdomar inte ska kunna använda dem. Vi fortsätter att göra detta, och det kostar massor av pengar. Men vi kan inte ändra på det.

Vi har väldigt mycket statliga regleringar som påverkar kommunernas ekonomi. Det borde vi rikta in oss mer på, inte på mer bidrag.

Anf. 38 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jo, några av oss här vet väldigt väl hur komplicerat utjämningsystemet är. Vi hade en utredning som är färdig och som lämnat ett förslag till regeringen. Utgångspunkten var att det skulle genomföras i januari 2026. Nu finns ingenting på bordet. Kommuner och regioner där ute väntar på att få besked. Det räcker inte med att bara säga att frågan bereds. Man måste åtminstone ge någon indikation på när det kommer en remiss eller ett förslag – något att förhålla sig till som är regeringens förslag. När kan man tänka sig att ett nytt utjämningsystem kan ligga på bordet? Jag fortsätter att ställa frågan, för detta borde riksdagsledamoten ha lite mer kunskap om än att det bara bereds.

Och nummer två: Vi har ju inte samma uppfattning när det gäller om det behövs resurser i välfärden eller inte. Jag tror att ganska många där ute som nu springer fortare än de någonsin har behövt göra, när köerna till vården växer och förutsättningarna och arbetsvillkoren för många som jobbar inom välfärden blir sämre och sämre, inte delar bilden att det inte behövs resurser.

Men jag tycker också att det är otroligt märkligt att många politiker i de partier som ingår i Tidöganget ofta bara pratar om små detaljer: Här gör man något, och det är problematiskt att det går pengar till det här. Men att det försvinner miljontals kronor i vinst eller på grund av välfärdsbrottslighet verkar man inte bry sig om. Jag tycker verkligen att ni borde ta tag i det i stället. Då skulle vi också få mer resurser till välfärden.

Anf. 39 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för synpunkterna! Det var en väldigt bred palett av olika saker som jag ska försöka hantera på två minuter.

När det gäller beredning tror jag att ledamoten också förstår komplexiteten i denna förändring med tanke på att det under den tidigare regeringen hände absolut ingenting i fråga om det kommunala utjämnningssystemet. Så jag håller kanske inte med om att detta är det viktigaste. På tal om detaljer kanske det är en detalj.

När det gäller bidrag och köer är det en ideologisk diskussion vi för. Jag tycker att den är rätt intressant. Man kan se hur köerna har ökat drastiskt och hur den regionala servicen här i Stockholmsregionen har sjunkit dramatiskt. Det är bara för att man av ideologiska skäl vill avveckla alla privata utförare och därmed öka köerna.

Man tar bort till exempel ätstörningskliniker därför att de har en privat utförare. Detta tycker jag i grunden är fel. Det drabbar våra medborgare. Det man ska diskutera är inte vinster i välfärden utan kvalitet och hur mycket resurser som går åt till olika saker. Kvaliteten för medborgarna är det absolut viktigaste. Vem som är utförare är sekundärt.

Jag tycker tvärtom att det är viktigt att det finns fler möjligheter att välja själv. Om man inte är nöjd med en typ av vård ska man kunna gå till en annan vård. Det är ett system som Socialdemokraterna inte vill ha. Vi har olika ideologisk grund. Socialdemokraterna hävdar att allt som är av privat karaktär är av ondo, och det tycker jag är något som vi bör diskutera.

Anf. 40 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag har liksom många levt och verkat mitt i den svenska välfärdsmodellen, som jag verkligen har varit stolt över. Jag har jobbat i skolan, jag har jobbat inom socialtjänsten och jag har haft mina barn inom barnomsorgen – ett liv mitt i den svenska välfärdsmodellen. Det var därför jag engagerade mig politiskt, för jag tycker att det är viktigt att vi har en stark välfärd. Vi vet hur otroligt avgörande det är för jämlikheten och jämställdheten och faktiskt också för den ekonomiska tillväxten att vi har ett bra samhälle att leva i.

Om man tar temperaturen på den svenska välfärdsmodellen nu ser man att den inte längre är i så god form. Låt oss titta lite på hur läget är i den svenska välfärden i dag.

Tusentals har sagts upp inom vården. Det innebär tuffare villkor för personalen, och det blir svårare att få vård för dem som behöver.

Runt om i Sverige pågår nedskärningar i skolan, en skola som kämpar med att ge alla en god utbildning och som redan hade det lite tufft med att ge en jämlik utbildning till alla barn. För skolan har det inte blivit lättare.

Revorna inom äldreomsorgen pratade vi mycket om under pandemin. De var tydliga då. Nu verkar det vara glömt att vi kanske borde förbättra äldreomsorgen. I stället minskar personalen, som jobbar på högvarv för att kunna ge en god omsorg till våra äldre.

Det är ojämnt fördelat i listan över svårigheter för kommuner och regioner. Vissa av dem har det tuffare än andra. Läget är väldigt mycket tuffare för många kommuner som finns i glesbygden, som är mindre eller som helt enkelt har lägre skattekraft än andra. Därför behöver vi ett förnyat utjämnningssystem, där vi fördelar resurserna till kommuner och regioner.

Men det har inte kommit något sådant. Vi väntar, men vi vet inte när det kommer.

Då, när det är otydligt och oklart när vi får ett nytt utjämnningssystem, väljer regeringen att ta bort de särskilt riktade resurserna till de kommuner som har det särskilt tuftt, nämligen kommuner på landsbygden. Detta är helt orimligt och orättvist. Det är också helt oförståeligt att man tar bort pengarna i det här läget. Vi behöver en bra välfärd i hela landet.

Förutsättningarna för att hela Sverige ska leva och för att man ska ha en god välfärd i hela vårt avlånga land är otroligt viktiga. Vi har pratat flera gånger om huruvida resurser är viktiga eller inte. Vi tycker att resurser är avgörande. Det är därför vi hela tiden, också i opposition, riktar pengar till välfärden. Vi tycker att det är avgörande och spelar stor roll.

Samtidigt har den SD-styrda regeringen exakt noll kronor i statsbidrag. Resurser spelar roll. De är avgörande för hur vi ska ha det, och vi behöver en mer rättvis och jämlik välfärd i hela landet. Sverige tjänar inte på att vi glider isär. Det handlar om att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och regioner.

Fru talman! Falska betyg till elever inom vuxenutbildningen som aldrig har gått de kurser som de blivit godkända i, skolor som sätter glädjebetyg för att locka elever, skolor som drivs av våldsbejakande islamister, hemtjänst inom LOV, lagen om valfrihetssystem, som öppnat upp för välfärdsbrottslighet och stora ökningar av kostnader för insatser som helt enkelt inte genomförs samt ungdomshem, så kallade HVB-hem, som tar ut miljonvinster och till och med drivs av kriminella aktörer – det finns tyvärr alltför många exempel på hur marknaden inom välfärden är totalt misslyckad.

Samhället håller på att förlora den demokratiska kontrollen över välfärden. Oseriösa aktörer och vinstdrivande koncerner har flyttat fram sina positioner, med vinstjakt i välfärden och ökade klyftor som följd. Privatiseringar och avregleringar har visat sig kosta pengar, öka ojämlikheten inom sjukvården och andra områden och öka segregationen inom skolan. Företag har kunnat göra vinster på bekostnad av god kvalitet och öppnat upp för välfärdsbrottslighet.

På skolområdet är vi faktiskt helt exceptionella jämfört med alla andra länder. Sverige är nämligen det enda land i världen som tillåter privata vinstuttag från det skattefinansierade skolsystemet. Våra barns utbildning får stå tillbaka.

Marknadiseringen har också inneburit försämrade arbetsvillkor för dem som arbetar inom välfärden. Vården splittras upp, och plånboken får styra alltmer, i stället för patienternas behov. Vinstjakten hör inte hemma i svensk välfärd. Resurser avsatta för välfärden ska gå till just välfärden, inte till stora vinstuttag.

Fru talman! Sverige kan verkligen bättre än så här. Vår svenska välfärdsmodell har tjänat oss väl. Den har gett oss möjlighet att ha en hög sysselsättning, ett mer jämlikt samhälle och trygghet för oss samhällsmedborgare, vilket i sin tur har lett till vår ekonomiska utveckling, som har varit god.

Just nu mår dock den svenska välfärdsmodellen inte så bra. Den skulle behöva omvårdnad, omtanke, mer resurser och mer jämlika förutsättningar så att de pengar som avsatts till skola, vård och omsorg faktiskt också går dit.

Här och nu leder den pågående kostnadskrisen på många håll till nedskärningar, färre kollegor på nattpassen och färre sjuksköterskor och undersköterskor. Vi ser hur samhällsviktiga verksamheter riskerar att försämrats när det inte finns tillräckligt med resurser. Det är därför viktigt att vi fortsätter att prioritera välfärden på alla de sätt som vi föreslår: mer resurser, nej till vinstjakt och resurser som ges mer jämlikt i hela landet.

Vi kommer att fortsätta att kämpa för välfärden. Vi byggde upp den svenska välfärdsmodellen, och vi kommer att fortsätta att försvara och utveckla den. Vi vill att skolan, äldreomsorgen och vården ska vara generell, öppen för alla, behovsstyrd och skattefinansierad samt hålla god kvalitet. Det är just detta som de förslag och motioner som vi behandlar i dag handlar om. Vad Sverige behöver är satsningar på välfärden som skapar ett mer sammanhållet och jämlikt samhälle.

Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 2.

Anf. 41 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten från Socialdemokraterna brukar ofta prata om svensk sjukvård och beskriva läget som att det sker tusentals uppsägningar inom den svenska sjukvården.

Jag har faktiskt bitt riksdagens utredningstjänst att kontrollera detta närmare. Det visar sig att det under 2024 sades upp totalt 297 personer över hela riket inom våra regioner, varav 200 inte var personal kopplad direkt till den svenska sjukvården. Då återstår alltså 97 personer, enligt siffror från riksdagens utredningstjänst.

Jag skulle vilja fråga ledamoten vilka siffror hon hänvisar till när hon pratar om tusentals uppsägningar. Att det har skett en del varsel förstår vi alla, men alla varsel innebär inte i praktiken att personal sägs upp i slutändan. Jag vill gärna ha ett förtydligande från ledamoten där.

En annan del gäller kommunerna, där det enligt riksdagens utredningstjänst har sagts upp 675 personer som är förskollärare eller barnskötare. Det kommunerna främst har hänvisat till är inte ekonomiska skäl utan att barngrupperna i förskolorna minskar.

Socialdemokraterna har traditionellt varit ett parti som lovat att minska barngrupperna. I det fallet menar jag antalet barn som respektive anställd i förskolan tar hand om. Nu har man chansen att göra detta. I stället väljer Socialdemokraterna i kommuner runt om i landet att säga upp personal som skulle kunna möjliggöra det. Samtidigt förlorar vi den värdefulla kunskap som de här personerna innehar.

Det är ju så att antalet barn som föds fluktuerar och förändras mellan åren, så när antalet barn sedan ökar finns inte längre den här personalen kvar i våra förskolor. Vad säger ledamoten från Socialdemokraterna om att man nu inte uppfyller sina egna vallöften?

Anf. 42 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är uppfriskande att riksdagsledamoten Mattias Eriksson Falk inte längre kommer med exempel. Han brukar komma med exakta, konkreta exempel på vad som har hänt eller inte hänt i en viss kommun.

Låt oss tala om vad som händer i vården! Det är fler uppsagda – inte bara varslade utan uppsagda – i vården. Runt om i landet, till exempel i min hemkommun eller hemregion Östergötland, arbetar nu hundratal fär-

re än förra året. Det är inte bara administratörer som är uppsagda, utan det är många som inte längre arbetar med vård inom vården.

Det är problematiskt, tycker jag. Det innebär att det blir tuffare för dem som arbetar inom sjukvården. Det kommer också att innebära längre köer till att få vård. Det tycker jag är upprörande.

Jag möts ganska ofta av dem som jobbar inom sjukvården hemma i Östergötland. De kommer och berättar om hur det ser ut. Riksdagsledamoten är varmt välkommen till Östergötland för att ta del av hur det är inom hälso- och sjukvården där.

Exakt hur kommunerna gör eller inte gör i förskolan ska jag inte gå in på. Jag tycker att vi behöver ge mer resurser för att öka kvaliteten inom förskolan, oavsett vad som händer. Den åsikten delar inte Sverigedemokraterna eftersom man inte ger de resurser som behövs för att stärka kvaliteten inom vare sig skola, förskola, äldreomsorg eller sjukvård.

Anf. 43 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten från Socialdemokraterna försöker nu blanda bort korten. Det är ganska vanligt från Socialdemokraternas sida i debatterna.

Man försöker nu få förskolefrågan att handla om ekonomi trots att kommunerna själva säger att det handlar om att antalet barn har minskat och att de därför ser en möjlighet att säga upp personal. Det är det kommunerna förmedlar ut till medborgarna.

Det jag pekar på är att Socialdemokraterna har haft som paradgren att lova minskade barngrupper i den bemärkelsen att antalet barn som varje anställd tar hand om faktiskt ska minska. Nu gör det inte det. Nu kommer det att ligga kvar på samma nivå eftersom ni samtidigt säger upp kompetens som finns i förskolorna ute i kommunerna. Det är ett faktum.

Ledamoten vill i det här fallet lyfta fram Östergötland som exempel. Siffror från riksdagens utredningstjänst visar att 200 personer har sagts upp i Region Östergötland. En stor del av dem är till exempel administratörer av olika slag.

Samtidigt kan jag se att det finns lediga arbeten inom kommunerna i Östergötlands län. Det finns det också i grannregionerna och i grannregionernas kommuner. Det finns vakanser som behöver fyllas i kommuner som söker efter kompetens som nu finns tillgänglig på arbetsmarknaden. Det är bra, tycker jag, att kommunerna nu har möjlighet att fylla de vakanser som de har.

Jag vill återigen stanna upp vid förskolan. Från Sverigedemokraternas sida tycker vi att det är synd att kommunerna inte tar chansen att minska antalet barn per anställd i förskolan nu när antalet barn som går där minskar. I stället väljer kommunerna, som främst är socialdemokratiskt styrda, att säga upp den här kompetensen. Det tycker jag och Sverigedemokraterna är väldigt synd, för det är kompetens som vi ska ta vara på och kunna använda även i framtiden.

Anf. 44 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt logiken i det Mattias Eriksson Falk säger här om förskolan. Innebär det alltså att han härmed lovar att även om det blir färre barn i förskolan kommer ingen personal inom förskolan att

sågas upp i någon av de kommuner som Sverigedemokraterna styr? Det är så jag uppfattar det som Mattias Eriksson Falk säger.

Jag vill uppehålla mig vid vården därför att Mattias Eriksson Falk säger att bara 200 personer har sagts upp inom vården i Östergötland. Ja, det är sant. Det är ungefär 200 personer som har sagts upp. Men jag har aldrig fäst mig enbart vid det, utan jag har sagt att det jobbar färre totalt inom vården i Östergötland. De siffrorna kanske Mattias Eriksson Falk inte har tittat på.

Det som man har gjort i regionerna är ju att man inte har tillsatt personal när andra har slutat. När folk har gått i pension eller på annat sätt slutat har man inte tillsatt fler. Man väntade med att säga upp, och sedan sa man bara upp 200 personer. Det lät lite fint, men totalt är det hundratals fler som inte har tillsatts. Det innebär att det är ungefär 800 färre – jag kan inte siffrorna exakt – som jobbar inom hälso- och sjukvården i Östergötland i dag än för ett år sedan. Det är det som är problemet, inte bara hur många som har sagts upp, för de hundratals personer som tidigare jobbade inom hälso- och sjukvården behövs ju. Men nu finns det inte resurser för att kunna ha kvar dem, och det innebär stora konsekvenser inom hälso- och sjukvården. Framför allt ser vi att det innebär stora problem inom psykiatrin i Östergötland för människor som har det väldigt tufft. Det får man ta ansvar för när man inte prioriterar hälso- och sjukvården.

Anf. 45 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Ledamoten Eva Lindh och jag hade nyss en debatt och diskussion angående välfärden, och det var några saker i ledamotens anförande som jag reagerade lite på.

Jag vill börja med att säga att vi är helt överens om att god kvalitet är det som är avgörande. Det är det vi ska sträva mot. God kvalitet i arbetet, oberoende av vem som gör det och oberoende av hur det görs, är målet för att leverera nytta till våra medborgare.

Jag håller naturligtvis också med ledamoten om att välfärdsbrottslighet aldrig kan vara acceptabelt. Det är tyvärr ett ökande problem, som regeringen tagit krafttag mot till exempel genom att införa en utbetalningsmyndighet för att hålla koll på vilka resurser som går ut i välfärden.

Det jag vänder mig emot är när ledamoten i sin retorik likställer vinster för företag med välfärdsbrottslighet. Jag vill påpeka att vinster för företag är grunden för all välfärd. Jag, och vår regeringskonstellation, tror på det fria företagandet även när det gäller välfärd och den typen av verksamhet. Utan vinster i välfärden, och utan vinster i samhället över huvud taget, kommer inte landet vidare – tror vi. Man kan möjligtvis ha en annan uppfattning om man är socialdemokrat.

Är det så att ledamoten föreslår att vi ska förbjuda allt privat utförande för att minska välfärdsbrottsligheten? Är det en riktig tolkning av ledamotens anförande?

Anf. 46 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för frågorna, eftersom jag uppenbarligen behöver förtydliga en del saker.

När det gäller Utbetalningsmyndigheten är vi inte på något sätt oeniga. Det var ju vi som föreslog och införde Utbetalningsmyndigheten, och vi tycker att detta är väldigt bra. Vi kommer fortsatt att stå bakom Utbetal-

ningsmyndigheten och utvecklingen av den. Jag tror att vi framledes också behöver prata om huruvida det finns fler saker Utbetalningsmyndigheten kan tänka sig att ta hand om. Vi står absolut bakom Utbetalningsmyndigheten. Det är en myndighet som införts just för att få koll, kan man säga.

Är vinster samma sak som välfärdsbrottslighet? Nej, det menar jag inte. Det är bra att jag får förtydliga detta. Jag är dock emot vinstjakt och vinstuttag. Ibland försöker man att prata om att vi skulle vara emot att man behöver pengar för att investera i verksamheten, men det är ju både bra och självklart. Det jag, och vi alla, är starkt kritiska mot är att man tar ut pengar ur verksamheten som skulle ha gått till den viktiga skolan, den viktiga äldreomsorgen eller annat.

Jag menar att man inte gör tillräckligt för att hejda välfärdsbrottsligheten. Man behöver på allvar ta tag i en del lagstiftning som öppnar för välfärdsbrottslighet. Där tycker vi helt uppenbart olika. Lagen om valfrihetssystem ger till exempel möjligheter till välfärdsbrottslighet. Vi behöver därför se över den lagstiftningen – och också ta bort den – för att förhindra dessa möjligheter till välfärdsbrottslighet.

Anf. 47 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för klargörandet om att välfärdsbrottslighet och företagande inte är samma sak. Jag tycker att detta är oerhört viktigt och inte går att poängtera nog i den här debatten. Ofta blir det en misstolkning – kanske med flit.

När det gäller vinster i välfärden är vinst i ett företag ett tecken på effektivitet. Att mer resurser går åt i en process gör inte nödvändigtvis att mer nytta genereras. Att kommunal verksamhet inte mäts med vinst är ett problem. Jag säger det jag började med att säga igen: Det vi borde ägna oss åt är kvaliteten i utförandet. Det är leveransen som är det viktiga, och att mäta leveransen. Det är att mäta resursåtgång med output. Det genererar en vinst.

Jag vänder mig mot alla delar där vi inte får kvalitet för pengarna, oberoende av om utförandet är privat, kommunalt eller regionalt. Problemet är att vi ägnar oss väldigt lite åt den regionala och kommunala effektiviteten och väldigt mycket mer åt att kräva att inga vinster ska utgå.

Jag växte upp i ett samhälle där vi kunde välja vilken skola vi ville, bara det var den statliga. Det fanns inga andra skolor att välja. Vi i vårt parti började resan med att man faktiskt skulle kunna välja skola. Vi kan ta Nacka som ett gott exempel. Jag tycker att detta är oerhört viktigt.

Att blanda ihop välfärdsbrottslighet, vinster och valfrihet tror jag är väldigt olyckligt. Jag tror att de flesta i vårt land vill kunna välja vilken läkare de ska gå till, och de vill välja utförare för hemtjänsten. Jag tror också att den hemtjänstpersonal som kanske bildar ett eget bolag för första gången ska kunna göra det och leverera nytta till de äldre i den kommunen.

Anf. 48 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Alla företagare är självklart inte kriminella eller ägnar sig åt välfärdsbrottslighet. Det finns otroligt många seriösa företagare som gör ett jätteviktigt jobb och som verkligen anstränger sig. Det är inte dem vi pratar om här.

Vi vet däremot att de flesta kriminella organisationer också ägnar sig åt företagande. Det är ett problem som vi måste göra något åt. Detta drab-

bar också de seriösa företagen – om vi nu ska prata företagande. Det är jättesvårt att konkurrera med kriminella aktörer. Vi måste göra något på allvar åt välfärdsbrottsligheten och kriminaliteten i vårt land.

När det gäller vinsterna tycker jag mig inte se att det bara är ett tecken på god kvalitet att man har kunnat driva upp vinsterna. Tvärtom har vinsterna många gånger gjorts på bekostnad av verksamheten. Jag tycker inte att det är okej att man till exempel har glädjebetyg på en skola för att locka fler elever. Det ökar vinsterna för den som driver skolan. Det är inte okej.

För mig är det viktigaste att elever får en god utbildning, att äldre får en bra omsorg och att vården sker efter behov. Vi ser att detta tunnas ut när vinstjakten får högsta fokus. Det är detta jag vill komma åt. Jag vill komma åt vinstjakten i välfärden, och jag vill komma åt välfärdsbrottsligheten i välfärden. Då skulle vi få mer resurser till det välfärden ska vara till för: en god kvalitet till alla.

Anf. 49 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna återkommer många gånger till vinsterna. Jag ser det som ett bekymmer hur man beskriver detta. Generellt sett är vinst något fullt naturligt när man tittar på hur man driver företag. För en kommunal skola med kommunalt ansvar är problematiken med förluster egentligen ett större bekymmer. När skolor som exempelvis John Bauergymnasiet gick i konkurs fick den kommunala skolan väldigt snabbt ett enormt bekymmer.

Däremot tycker jag att man ska ha ett barnperspektiv. Om man har ett mindre antal privata utförare kan man som förälder tillsammans med barnet välja ett privat alternativ. Man ska ju veta att den kommunala verksamheten inte är hundra procentig. Det är en stor fördel i en kommun att ha möjligheten att göra ett aktivt val till något annat – ett positivt val.

Man ska inte heller glömma att uppsiktsplikten fortfarande ligger kvar hos kommunen, fru talman. Om man ser en verksamhet som inte fungerar bra har man i kommunen ett egenansvar. Skolinspektionen är garanten för att verksamheten bedrivs på en bra nivå. Skolinspektionen har synpunkter på både privata och kommunala utförare. Jag tycker att det vore bra med lite mer balans i detta.

Anf. 50 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Tack, Anders Karlsson, för möjligheten att prata om det här! Du har många synpunkter, men också många lite mer debatterande och diskuterande frågor.

Vi socialdemokrater förstår naturligtvis att företag behöver investera i sin verksamhet. Detta är inte problemet och inte det vi pratar om. Vi pratar om att vi har ett system inom till exempel skolområdet som i en internationell jämförelse är helt exceptionellt. Att man kan göra privata vinstuttag från skattefinansierad skola är problematiskt i sig. Om man plockar ut pengar ur skolan och driver upp vinsten genom att till exempel minska på elevhälsan, inte ha skolbibliotek och driva upp glädjebetyg – om man inte gör det som faktiskt är bäst för eleverna – är det ett problem.

Jag har jobbat i skolan i ganska många år och ser också vad detta innebär på många andra sätt. Vi har ett friskolesystem som inte fungerar så väl. Vi måste komma åt vinstjakten i till exempel skolan.

Anders Karlsson sa att förlusterna är ett större bekymmer. Jag tycker absolut att det är ett problem med förluster, för om skolan inte längre finns måste kommunen gå in och rädda de elever vars skolutbildning bryts. Det är ett jättestort problem, men det kommer ju av vinstjakten och av att vi har det här systemet.

Det är absolut ett problem med förluster, men jag och Socialdemokraterna tycker också att vinstjakten är ett problem. Vi måste ta tillbaka den demokratiska kontrollen.

Anf. 51 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! För mig närmar sig ledamoten Eva Lindhs beskrivning av vinstjakt nästan tankeförbud. Det har ju inte definierats vad jakt egentligen är.

Vinster i välfärden är någonting annat, som är naturligt när man driver företag. Jag tycker att det är ärligare att säga att man inte vill ha någon privat verksamhet över huvud taget än att säga att ett företag inte ska få göra vinst i en privat utförd del. Det går inte att bedriva en verksamhet som inte får göra vinst. Där tycker jag att ledamoten hamnar fel i synen på privata företag, och jag skulle vilja höra henne reflektera över detta.

Anf. 52 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag börjar med att svara på någonting som Anders Karlsson tog upp i sin tidigare frågeställning, nämligen det här med risken för upptäckt. Självklart ska vi följa upp all verksamhet; det är jätteviktigt. Det måste finnas en risk för upptäckt när det gäller kriminalitet. Vi kan dock inte följa upp allt, utan vi måste komma åt systemen.

Det är därför vi vänder oss mot det marknadsmisslyckande som det faktiskt handlar om på många områden. Välfärden är ju inte en marknad som fungerar som alla andra. Det går inte att göra hur mycket vinst som helst utan att kvaliteten påverkas. Våra partier har olika syn på detta.

För mig är det ett problem att marknadsiseringen på välfärdsområdet inte bara har inneburit problem för elever och äldre utan också har inneburit försämrade arbetsvillkor och annat. Vi behöver göra någonting åt det.

Jag tror inte att Anders Karlsson och jag kommer att komma överens här i dag, utan det blir snarare ett förtydligande av vad vi tycker. Självklart behöver vi fortsätta att följa upp verksamheten. Vi måste ha fokus på kvalitet. Vi kan inte ha vinstjakt i svensk välfärd, för vinstjakten innebär att resurser som skulle ha gått till välfärden tas bort. Den innebär också andra konsekvenser som inte är bra för välfärden, så gör något åt systemen!

Anf. 53 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! I kommunerna bygger vi Sverige, sa Kristdemokraternas förste partiledare Birger Ekstedt. Så rätt han hade! Det är ute i Kommun-sverige som välfärden byggs. Det är där vi skapar förutsättningar för ett gott liv och tar ansvar för många av de samhällsproblem och utmaningar vi har att hantera.

Vi ser dock att kommuner har olika förutsättningar, och därför värnar vi det kommunala självstyret. Beslut blir bättre när de fattas nära de medborgare som de berör. Kristdemokraterna tror på subsidiaritetsprincipen, som innebär att beslut ska fattas på den lägsta ändamålsenliga nivån i samhället, från familjens köksbord ända upp till EU-nivå.

Fru talman! Regeringen ärvde vid tillträdet en kommunsektor i ekonomiskt fritt fall. Inflationen och dyra pensionsavtal orsakade stora hål i kommunala budgetar. Det viktigaste vi har kunnat göra för kommuners och regioners ekonomi är att bedriva en politik som bekämpar inflationen. Nu ser vi också att regeringens politik har gett resultat och att inflationen har gått ned.

Förra året satsade vi 16 miljarder på välfärden, vilket var närmare hälften av det totala utrymmet. Det var den absolut största satsningen i budgeten. Av dessa 16 miljarder gick 6 miljarder till regionerna för sjukvården, varav 3 miljarder som sektorsbidrag. Ytterligare 6 miljarder tillfördes sjukvården genom vårändringsbudgeten, vilket var den enskilt största satsningen där.

Regeringen kan inte kompensera för alla prisökningar som skett, men man har inte lämnat välfärden eller hushållen i sticket – tvärtom. Regeringens viktigaste bidrag till kommunsektorns ekonomi är kanske inte enskilda satsningar. Det kanske i stället är den balanserade och försiktigt offensiva ekonomiska politiken att inte lova allt till alla utan prioritera välfärdens kärna, stötta de mest utsatta grupperna och bekämpa inflationen för att få stopp på kostnadsökningarna.

Tack vare regeringens ekonomiska politik har kommunsektorns kostnader minskat med närmare 50 miljarder för detta år. Det är den enskilt viktigaste anledningen till att kommunernas ekonomi har vänt från underskott till överskott. SKR räknar med att regionernas sammantagna resultat vänds från ett underskott till ett litet överskott för 2025 och att kommunernas resultat förbättras kraftigt till drygt 25 miljarder per år de närmaste åren.

Trots det fortsätter regeringen att satsa. Vi väljer dock att prioritera och satsa där vi tror att vi får mest nytta för pengarna. I regeringens budget för i år fortsätter satsningarna på välfärdens kärna.

Regeringens satsningar på sjukvårdsområdet uppgår i år totalt till 18 miljarder. I budgeten avsätter regeringen 7 ½ miljard till ökad vårdkapacitet, 2 miljarder i sektorsbidrag, 250 miljoner till nationell vårdförmedling, 3,8 miljarder till omställning till en god och nära vård samt en utbyggd primärvård, 1,7 miljarder för civilt försvar inom hälso- och sjukvården, 1,6 miljarder för jämställd vård, kvinnors hälsa och förlossningsvård, 1 miljard för åtgärder för en bättre cancervård samt 480 miljoner för kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården. Detta är några av de åtgärder som regeringen stöttar inom välfärden.

Fru talman! Som jag nämnde tidigare är subsidiaritetsprincipen viktig för oss kristdemokrater. På kommunal nivå innebär det att vi värnar det kommunala självstyret, vilket innebär att kommunerna har stort ansvar och handlingsutrymme att sköta många frågor lokalt. Regeringen stöttar dock välfärden och hushållen när det behövs och har gjort stora satsningar under de här åren.

Frågan är om man ska ha riktade eller generella statsbidrag. Vi kan konstatera att det är färre riktade statsbidrag nu än 2018, och regeringens inriktning är också att minska antalet riktade statsbidrag för att ge kommunerna större flexibilitet. I vissa lägen kan det dock vara motiverat med riktade statsbidrag till specifika ändamål eller för att uppnå vissa resultat. Ännu viktigare är kanske de prestationsbaserade statsbidragen som exempelvis stimulerar ökad produktivitet eller mer vård. Det handlar till exem-

pel om den kömiljard som infördes och senare ökades på. Det är en av de reformer som har gett mest resultat när det gäller att korta vårdköer och få mer tillgänglig vård.

Fru talman! Kommunsektorns ekonomiska förutsättningar påverkas i hög grad av skatteunderlagets utveckling, som i sin tur påverkas av hur mycket människor arbetar. Regeringen menar att den politik som förs genom en återupprättad arbetslinje och ett förbättrat näringslivsklimat har stor betydelse för kommunernas ekonomiska förutsättningar.

Utjämnningssystemet är viktigt för att ge kommunerna bra förutsättningar oavsett var i landet de ligger, hur demografin ser ut och hur framtiden ter sig. Det handlar om att kunna utföra det som är alla Sveriges kommuners huvuduppgift: att se till att det finns välfärd för medborgarna att lita på när de behöver den och möjlighet att utvecklas och växa så att alla kan vara med och bidra till den samhällsgemenskap vi så väl behöver.

Den parlamentariska utredning som har sett över detta överlämnade nyligen sitt betänkande om åtgärder för att hantera de ojämlikheter som finns mellan kommunerna. Kommitténs bedömning är att ett kontinuerligt effektiviseringsarbete görs i kommunsektorn men att det behöver vidtas åtgärder för att minska skillnaderna. Det är också viktigt att det finns faktorer som främjar tillväxt och effektivitet i kommunsektorn så att det finns tydliga incitament att jobba med effektivisering och digitalisering i den kommunala sektorn.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.  
(Applåder)

Anf. 54 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu finansutskottets betänkande nummer 26 om kommunala frågor. Inom orden kommunala frågor ryms ganska många olika förslag och frågeställningar som debatteras och prövas av riksdagen.

För Sverigedemokraternas del ska jag inledningsvis prata om kommunala tillsynsavgifter, det vill säga de avgifter kommuner har möjlighet att ta ut av företagare för olika former av tillsyn som sker från kommunens sida – eller ja, åtminstone tillsyn som är tänkt att ske. Det är främst det senare som gör att Sverigedemokraternas förslag att införa ett lagkrav om efterhandsbetalning av tillsynsavgifter behöver bli verklighet. Det handlar om att skapa både förutsägbarhet för våra företagare och jämlikhet inom ramen för den kommunala tillsynen och mellan olika företagare inom samma bransch.

Jag kan förstå och instämma i att företagare som bedriver verksamhet som lyder under lagstiftning om tillsyn finner det oerhört märkligt att de betalar för kontroller som aldrig äger rum eller betalar lika mycket för tillsynen som företag som har exempelvis bristande rapportering och underlag – detta utöver att de måste betala tillsynsavgifterna i förskott. Det är inte rimligt att skötsamma företagare hamnar i denna situation i förhållande till såväl det offentliga som dem som inte sköter sig.

Sverigedemokraterna vill skapa förutsägbarhet och en ökad tydlighet i hur arbetet med tillsyn utförs och hur avgifterna för denna tillsyn tas ut. Därför yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation, nummer 5, i detta betänkande.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att inom orden kommunala frågor ryms ganska mycket och att det finns väldigt mycket

som vi kan och bör debattera här i vårt folkvalda parlament. Vi befinner oss nu lite drygt 2 ½ år från det historiska maktskiftet efter valet 2022. Efter ett drygt åtta år långt regeringsinnehav av Socialdemokraterna och Miljöpartiet tog Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen över ansvaret för Sverige. Vi gjorde det i en situation med skyhögt inflation, skyhöga bränslepriser och skyhöga priser på el. Den svenska befolkningen och hela det offentliga Sverige hade det tufft under den tidigare S-MP-regeringen.

Det var ingen slump att det var skyhöga priser under en S-MP-regering med stöd av Vänsterpartiet och Centerpartiet. Dessa partier höjde reduktionsplikten till extrema nivåer. Bränslepriserna rusade i höjden, och transporter och även matproduktion blev dyrare. Därmed blev det också mindre pengar i vanligt folks plånböcker. Nya skärpta regleringar på livsmedelssektorn bidrog också till att driva upp kostnaderna för mat. Samtidigt stängde man med en rösts marginal här i riksdagen ned ett flertal kärnkraftsreaktorer. Följden blev kapacitetsbrist i södra Sverige och extremt höga energipriser.

Allt detta kombinerat bidrog till att höja kostnaderna för såväl privatpersoner som det offentliga Sverige. Oavsett om det handlade om att köpa livsmedel, tanka hemtjänstens bilar, köra kollektivtrafik, pendla till jobbet eller hålla badhuset öppet för att barn skulle lära sig simma gjorde Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Centerpartiet detta dyrare i Sverige med sin Sverigefientliga politik – för det var precis vad det var.

Med sverigedemokratisk politik har Sverige i dag lägre bränslepriser, cirka 10 kronor lägre direkt vid pump, och stabilare elpriser. Skatten på jordbruksdiesel har sänkts för att hålla produktionskostnaderna nere, men tyvärr hjälper det inte för livsmedel som importeras. Vi försöker också motverka onödiga regleringar som driver upp produktionskostnaderna och därmed också kostnaderna för offentlig sektor.

Som en jämförelse: Tack vare Sverigedemokraternas politik kostar det nu en familj cirka 5 000 kronor mindre att tanka 500 liter diesel. På samma sätt har åkerierna som utför transporter fått kraftigt sänkta bränslekostnader. Det gäller även företag som utför olika tjänster varje dag runt om i Sverige, inte minst för offentlig sektors räkning.

Allt detta påverkar våra medborgare och vår offentliga sektor positivt. Mer finns att göra, men genom att städa bort den Sverigefientliga politiken ett steg i taget har vi påbörjat förbättringen för våra medborgare och vår offentliga sektor.

Fru talman! För att stärka den kommunala sektorn har Sverigedemokraterna och regeringen skjutit till rekordstora stöd till kommuner och regioner. Såväl det generella stödet som de riktade stöden har ökat kraftigt sedan maktskiftet 2022. När nu kostnaderna för pensioner minskar i kommuner och regioner ligger det generella stödet kvar på samma nivå, vilket bidrar till att ytterligare stärka det offentliga Sverige.

Regionerna bedömer själva att de kommer att göra ett samlat överskott på 2,6 miljarder i år, 11,4 miljarder år 2026 och 10,2 miljarder år 2027. Med andra ord uppgår överskottet, eller det positiva utfallet om man så vill, till cirka 24 miljarder kronor de kommande tre åren för Sveriges alla regioner tillsammans.

Fru talman! Vi har skärpt kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Samtidigt har vi underlättat för kommunerna att bedriva

detta arbete. Så sent som i förra veckan beslutade riksdagen om lagförändringar som underlättar kameraövervakning. Det kommer att göra det lättare att förebygga, upptäcka och utreda brott och därmed skapa ett tryggare samhälle. Det kommer också att bidra till att få personer dömda och därmed ge brottsoffer upprättelse.

Den svenska migrationspolitiken har lagts om. Trots att nivåerna för antalet asylsökande ligger på samma nivåer som 2015 i övriga EU ligger nu Sverige på den lägsta nivån sedan 1980-talet. Det är en följd av att Sverigedemokraternas migrationspolitik nu blir verklighet och dessutom får alltmer stöd ute bland medborgarna.

De öppna gränser vi såg under Socialdemokraternas och Centerpartiets politik är nu ett minne blott. Dock är det samtidigt en varning om vad ett maktskifte 2026 skulle innebära om deras politik med 100 000–150 000 asylsökande årligen återigen får bli verklighet. Det skulle innebära cirka 400 000–600 000 asylsökande för kommande mandatperiod.

På samma sätt som man vill höja bränslepriserna, lägga ned den kvarvarande kärnkraften och öka antalet regleringar för jordbruket vill man öka antalet asylsökande i Sverige. Man vill lätta på reglerna för anhöriginvandring och minska kraven på dem som kommer till vårt land.

Vad det kommer att innebära för vårt land, våra kommuner och regioner kan man lätt se framför sig. Det skulle innebära mer utanförskap, mer underlag för organiserad brottslighet, bostadsbrist, platsbrist i skolor, mer pengar till frikostiga bidrag och en sjukvård som krackelerar under trycket från hundratusentals nya personer. Det är en tydlig signal till väljarna om vad som väntar vid ett maktskifte om de rödgröna återfår inflytande över svensk politik.

Fru talman! Sverigedemokraterna och regeringen har gjort det mer attraktivt att jobba i Sverige genom sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare samtidigt som vi bland annat räknat upp skiktgränsen för när man betalar statlig skatt på sin inkomst.

Det bidrar till att öka antalet arbetade timmar i samhället. Det innebär i sin tur att vår välfärd får in mer skatt i slutändan även om enskilda personer får behålla mer av sin inkomst, vilket är rimligt och rätt.

Därför ser jag med stark oro på hur bland annat Socialdemokraterna nu år efter år går fram med förslag om att frysa uppräkningsgränsen för när man ska betala statlig skatt på sin inkomst.

När man inte räknar upp skiktgränsen för statlig skatt innebär det att antalet personer som ska betala statlig skatt varje år kommer att öka i takt med löneökningar.

Det handlar om vår personal i offentlig sektor såsom sjuksköterskor, barnmorskor och läkare. Det handlar om rektorer som har det yttersta ansvaret för våra skolor, och det handlar om de bygg- och anläggningsarbetare som på våra kommuners och regioners uppdrag bygger skolor, sjukhus och lägenheter.

Om Socialdemokraternas förslag om att inte räkna upp skiktgränsen för statlig skatt blir verklighet skulle det fram till 2028 innebära att cirka 530 000 personer till i Sverige betalar statlig skatt på sin inkomst. Över en halv miljon människor till skulle alltså börja betala statlig skatt på sin inkomst med Socialdemokraternas förslag.

Antalet sjuksköterskor som betalar statlig skatt skulle öka från 20 500 till 44 100 personer. Antalet barnmorskor som betalar statlig skatt skulle

öka från 1 600 till 3 200 personer. Antalet rektorer som betalar statlig skatt skulle öka från 9 300 till 12 100 personer. Antalet bygg- och anläggningsarbetare som betalar statlig skatt skulle öka från 11 100 personer till 34 200 personer.

Det skulle med andra ord ske en dubblering av antalet sjuksköterskor och barnmorskor som betalar statlig skatt, och för våra bygg- och anläggningsarbetare skulle antalet personer som betalar statlig skatt öka med 300 procent.

Nästa gång ni hör Socialdemokraterna prata om statlig skatt, då är det ni inom offentlig sektor – såsom sjuksköterskor, barnmorskor, läkare och rektorer – som ska betala statlig skatt, eller ännu mer statlig skatt än vad ni gör i dag. Det är er som Socialdemokraterna syftar på när de inte vill ändra skiktgränsen för när man betalar statlig skatt.

Detsamma gäller dig som bygger våra skolor och sjukhus. Det är din inkomst Socialdemokraterna vill beskatta hårdare. Tänk på det när du gör ditt val 2026.

Allt jag nyss nämnt är av relevans för vår kommunala sektor. När Socialdemokraterna vill öka skatten för personal i välfärdsyrken, ja, då kommer som en följd också attraktiviteten för dessa yrken att minska. Det kommer att bli svårare att rekrytera personal inom vår offentliga sektor.

Medborgare i Sverige: Säg nej till Socialdemokraternas förslag om att kraftigt höja skatterna för våra välfärdsarbetare och för dem som bygger våra skolor, sjukhus och äldreboenden eller bygger vår väg och järnväg!

Låt oss i stället bidra till att människor får behålla mer av sin inkomst. Låt oss öka antalet arbetade timmar i vårt land och på så sätt också säkerställa att vi får in nya resurser till vår välfärd samtidigt som vi gör det attraktivt att arbeta i den.

Det är bra politik för våra medborgare, och det är bra politik för Sverige.

Anf. 55 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Mattias Eriksson Falk tar i när han beskriver vårt partis politik som en Sverigefientlig politik. Självklart har vi inte det.

Ledamoten har också helt fel när det gäller punktskatten för el. Det har hela tiden varit 100 procents avdrag för den för lantbruket. Ledamoten borde också veta att när det gäller den förändring som ledamoten nämnde för dieseln var det också förut i stort sett fullt avdrag.

Dieselpriiset är en ganska liten totalkostnad för matproduktion. Jag ska inte anklaga ledamoten Mattias Eriksson Falk för de höga matpriserna just nu. Det är andra saker som marknadspriser som spelar in och som hände innan regeringen tillträdde och som hände efter.

Ledamoten gjorde ett stort nummer av att man tog bort reduktionsplikten. Samtidigt ser vi nu att ledamoten förstår att man är tvungen att återställa reduktionsplikten till viss del. Det är troligtvis inte tillräckligt, utan här väntar stora straffkostnader framöver. Det måste vi ta i beaktande när vi tittar på de kalkyler som görs just nu.

Kärnkraften lades ned på kommersiella grunder. Jag vill bara betona det för ledamoten.

När det gäller pengarna till kommunerna talar ledamoten om att skjuta till pengar. Jag vill hävda att man har minskat takten på att skjuta till pengar till kommunerna.

Anf. 56 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för frågorna!

Vi kan börja med kostnaden kopplat till matproduktionen inom vår jordbrukssektor. Det är en del av det. Men det hänger också ihop med att kostnaderna ökar för transporter och för de enskilda personer som ska åka till matbutiken och köpa matvarorna.

Allt det i sitt sammanhang driver upp de totala kostnaderna. Det är när produktionskostnaderna ökar, transportkostnaderna ökar och kostnaderna för den enskilda personen ökar.

Det är det vi har försökt att komma åt. Det är också det vi kom åt när vi minskade reduktionsplikten. Visst har vi fått gå med på en viss höjning, men vi kompenserar den med att vi i stället sänker skatten på bränslet så att kostnaden fortfarande hålls lägre.

Det som har varit Sverigedemokraternas ingång i detta är att kostnaderna för bränslet ska minska, och det har vi lyckats med. Det är jag väldigt nöjd över.

När det gäller kärnkraften har jag många gånger hört från vissa partier att man menar på att en stängning har skett på kommersiella grunder. Samtidigt fanns det en omröstning i riksdagen, där Sverigedemokraterna var ett parti som röstade för att vi skulle behålla de kärnkraftsreaktorer som nu är stängda.

Påståendet att det sker på kommersiella grunder är en sanning med modifiering. Man införde en lagstiftning som gjorde det dyrare för kärnkraften att finnas i Sverige. Utifrån det finns det kommersiella grunder, ja.

Men det hade politiken under den tidigare regeringen kunnat hantera om man önskat att kärnkraften skulle ha fått rimliga förutsättningar i förhållande till andra energislag.

Det var medvetna politiska beslut som i slutändan ledde till att kärnkraften stängdes. Det gäller inte minst omröstningen här i riksdagen.

Jag tror att det var svar på vad ledamoten nämnde. Annars får ledamoten återupprepa det.

Anf. 57 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten växlar spår lite grann när det gäller kostnaden för konsumenten att köpa sina livsmedel och transporten till affären. Det sker på väldigt många olika sätt. Det kan ske via tunnelbanan, via en elbil eller på annat sätt när man köper sina livsmedel.

När det gäller elen har ledamoten varit duktig med att höja kostnaden för att äga en elbil, som kommer att bli framtidens sätt att transportera sig. Det är en lite baktung politik, fru talman, som jag ser i ledamotens sätt att angripa framtida problem.

När det gäller kärnkraften skapar vi förutsättningar för den typ av teknik som ska vara härskande framåt. Kärnkraften valde att lägga ned, för den var inte kommersiellt gångbar. Den var uttjänt vid de anläggningar som var aktuella vid det tillfället.

Anf. 58 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman och ledamoten! Ledamoten nämnde att man till exempel kan handla matvaror när man åker tunnelbana. Centerpartiet har sin största väljarbas i storstäderna, så jag förstår att man har den ingången när man tittar på Stockholms stad.

Sverigedemokraternas syn på kostnaderna för bränsle är kopplad till lands- och glesbygd, där människor behöver bilen för att ta sig till matbutiken och arbetet eller vad man nu ska göra, till exempel skjutsa barn till en träning. Utifrån det behöver vi sänkta bränslepriser så att det blir rimliga förutsättningar för människorna som bor på landsbygd och i glesbygd att kunna göra de här sakerna.

Det är detta vi har bidragit till nu när vi har sänkt priset på bensin och diesel. Som jag nämnde har vi sänkt priset på diesel med cirka 10 kronor vid pump sedan valet. Det är något som jag och Sverigedemokraterna naturligtvis är väldigt stolta över.

När det gäller kärnkraften kan man som sagt hänvisa till kommersiella grunder, men man införde ju lagstiftning som gjorde det dyrt att driva kärnkraft i förhållande till andra energislag. Det är i så fall det som motiverar de kommersiella grunderna. Men detta hade man kunnat ändra genom att justera lagstiftningen under förra mandatperioden. Man valde att inte göra det, och jag vet ärligt talat inte varför. Det kanske beror på att man faktiskt inte gillar kärnkraften, men befolkningen vill ha den kvar i Sverige.

Den andra delen när det kommer till kärnkraften är, som jag sa, att vi hade en omröstning här i Sveriges riksdag under föregående mandatperiod där det var en röst som avgjorde till förmån för att kärnkraftreaktorer skulle stängas. Det är kärnkraftreaktorer som vi hade velat ha i dag, inte minst för att bidra till en grön omställning och skapa förutsättningar för att till exempel producera el men också för att kunna använda den.

Det gäller framför allt i södra Sverige, där vi i dag ser en kapacitetsbrist som gör att el måste överföras från norra Sverige med följderna att priserna ökar kraftigt på grund av flaskhalsar i systemet. Det blev följderna av den rödgröna politiken förra mandatperioden. Nu försöker vi städa upp detta.

Anf. 59 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik på riksdagsledamoten Mattias Eriksson Falks anförande den här gången. Vi har haft ganska många replikskiften i den här kammaren. Men det får vara nog med falska påståenden! Det som Mattias Eriksson Falk står här och säger kan faktiskt inte stå oemotsagt.

Jag ska bara ägna mig åt ett par småsaker av allt det som berördes i anförandet, som handlade om hur hemskt det skulle bli med socialdemokratisk politik. Jag tror att de flesta skulle tycka att det vore ganska bra med en mer rättvis, jämlik, jämställd och grön politik, så jag låter detta vara osagt.

Jag ska dock ta upp några andra saker. Jag trodde ändå att Mattias Eriksson Falk skulle sluta upp med att hålla på med det här med skiktgränsen. Det höll han på med också i det förra replikskiftet vi hade, under hösten 2024. Det handlar om 6 miljarder kronor i skillnad i inkomst till staten. Det är pengar som vi kan använda till välfärden. Jag tror att ganska många som jobbar inom välfärden hade tyckt att det vore bra.

Nu står Mattias Eriksson Falk här och nämner yrke efter yrke och pratar om alla som jobbar inom välfärden. Förra gången nämnde han till exempel undersköterskor och vårdbiträden. Vet Mattias Eriksson Falk hur mycket undersköterskor och vårdbiträden tjänar? 98 procent kommer inte ens i närheten av skiktgränsen. 96 procent av lärarna berörs över huvud

taget inte av skiktgränsen. Det är ganska stora delar av dem som jobbar inom välfärden, men dem bryr sig Mattias Eriksson Falk tydligen inte om.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

Anf. 60 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten nämnde att det får vara nog nu. Jag ska rätta ledamoten på en gång och säga att jag gjorde en historisk återblick på vad en slopad uppräknings av skiktgränsen för statlig skatt skulle innebära. Om vi tittar tillbaka till 2001 skulle gränsen ha legat på cirka 20 000 kronor om man inte hade räknat upp den, vilket Socialdemokraterna nu vill att man slutar göra framöver.

Socialdemokraterna har lagt fram förslag om detta 2024 och 2025, och vi kommer garanterat att se mer av det framåt. Det skulle, som jag nämnde, ha slagit på nästan alla välfärdsarbetare om man inte hade räknat upp skiktgränsen alls sedan 2001. Det är den typ av politik som Socialdemokraterna nu vill föra, och jag gav ett historiskt perspektiv på vad det skulle innebära för arbetstagare i Sverige.

De som undrar kan kolla i Socialdemokraternas budget, där ni ville ha en fryst skiktgräns både föregående år och i år. Ni kommer troligtvis att vilja ha det också framåt, för det är den politik ni nu för. Jag informerade om vad det kommer att innebära för välfärdens medarbetare, sjuksköterskor och barnmorskor, och för bygg- och anläggningsarbetare när ni fryser gränsen. Jag talade om hur många fler som kommer att betala statlig skatt med er politik, för det är detta det kommer att leda till.

Ledamoten sa själv att detta skulle ha inneburit mer inkomster till staten, och de kommer från att det blir mer statlig skatt på inkomster för välfärdens medarbetare. Jag pekade på bra alternativ till detta och sa att det är sjuksköterskor och barnmorskor som kommer att få betala mer i statlig skatt med er politik.

Anf. 61 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Mattias Eriksson Falk säger att det här är hypotetiskt och att det bara är ett räkneexempel på hur det skulle ha kunnat vara. Man måste säga att det är en innovativ debatteknik. Jag skulle vilja kalla det för lögn, för det har ju inte hänt. Det Mattias Eriksson Falk gör är att han försöker visa på någonting som faktiskt inte är verklighet, vilket är fult gjort.

Det vi pratar om nu och som gäller för det här året är att vi inte räknade upp skiktgränsen. Det är ett val, för vi tycker att det är viktigt att öka resurserna till välfärden som det ser ut just nu. Då skulle vi inte behöva ha den vårdkris som vi har just nu och inte behöva minska kvaliteten inom välfärden.

Då skulle vi inte heller behöva svika landsbygden på det sätt som Sverigedemokraterna nu gör. Man tar bort särskilt riktade resurser som skulle ha gått till välfärden i de kommuner som har det tuffast på landsbygden. Man tar bort särskilt riktade insatser för att öka företagandet på landsbygden. Man tar bort servicekontor, som nu läggs ned. De kunde ha hjälpt människor som bor på landsbygden och gett det stöd som servicekontoren har gett.

I stället ägnar sig Mattias Eriksson Falk åt hypotetiska beräkningar för att kunna slå blå dunster i ögonen på väljarna. Han kommer med falska påståenden.

*Kommunala frågor*

Dessutom: Mattias Eriksson Falk säger att det är 5 000 mindre i kostnader för bensin och diesel. Det är 30 000 mer på ett år i ökade matpriser. Jag tror att det också är ganska tufft för många.

(Applåder)

Anf. 62 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Som jag konstaterade i mitt inlägg har Socialdemokraterna nu två år i rad föreslagit att uppräkningsgränsen för den statliga skatten ska frysas, det vill säga att den helt enkelt inte ska ske. Jag informerade väljarna om vad det kommer att innebära vid ett maktskifte när den socialdemokratiska politiken blir verklighet, om det skulle bli så 2026, och framåt under mandatperioden när man väljer att frysa uppräkningsgränsen och hur många fler som då skulle behöva betala statlig skatt – sjuksköterskor, barnmorskor, rektorer och läkare men också bygg- och anläggningsarbetare. Antalet bygg- och anläggningsarbetare som betalar statlig skatt skulle öka med över 300 procent.

Detta är er egen politik. Ni vill frysa uppräkningsgränsen för den statliga skatten. Den finns i er budget. Ni har också talat er varma för den själva – ledamoten gjorde det alldeles nyss i replikskiftet. Det är mer statlig skatt från en del av välfärdens arbetare som ni vill plocka ut. Det är dem ni vänder er till. Ni vill höja skatten för sjuksköterskor, barnmorskor, läkare, rektorer och bygg- och anläggningsarbetare. Det är alla de som arbetar i välfärden eller bidrar till att bygga sjukhus, skolor och äldreboenden som kommer att få betala mer i statlig skatt nästa mandatperiod med er politik om det blir ett maktskifte.

Jag tycker att väljarna behöver få veta det. De behöver få veta vad ett maktskifte faktiskt skulle innebära så att de kan ta ställning till vad er politik skulle innebära för dem och deras inkomster när de minskar för att ni vill lägga ytterligare skattebördor på välfärdens medarbetare.

Anf. 63 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag är vanligtvis ledamot i utrikesutskottet och hoppar in i denna debatt som ersättare i finansutskottet. Jag har varit arbetande ersättare i finansutskottet tidigare, och man känner igen vissa delar av debatten. Andra delar är lite nya.

Jag ska försöka hålla mig till ärendet. Jag tyckte att debatten här tidigare möjligen låg lite väl långt ifrån det betänkande vi har framför oss. Jag kommer inte att kommentera vare sig kärnkraften, dieselpriserna eller andra saker som inte direkt berör finansieringen av våra kommuner och deras viktiga verksamheter.

Med det sagt tycker jag ändå att ett perspektiv har saknats i denna debatt, ett perspektiv som jag som ledamot i skatteutskottet och näringsutskottet och arbetande ersättare i finansutskottet alltid tyckte var viktigt att ha med sig. Det är: Vems pengar är det vi pratar om?

Ibland kan det låta – det tror jag att många som tittar på den här debatten också tycker – som att vi politiker diskuterar att vi ska ta statliga pengar och låta dem gå till en kommun, till en region eller till en reform eller en investering på statlig nivå. Vi ska dock komma ihåg att det alltid är någon annans pengar. Det är alltid en medborgare som har arbetat hårt för att skapa det värde vi sedan beskattar och de pengar vi sedan använder. Det

är alltid en företagsam människa som har gått till jobbet, innoverat eller skapat någonting från början som gör att det finns pengar att ta av.

Det behöver finnas ett välstånd för att vi ska kunna ha en välfärd. Det är grunden. Grunden till allt vi gör i denna kammare är att se till det finns ett välstånd genom att låta människor vara fria och skapa det.

Liberalerna är för generella statsstöd till kommunerna. Vi tycker att det i grunden är positivt. Vi tycker dock, och det är viktigt att understryka, att man måste låta resurser gå hand i hand med reformer. Man kan inte bara ge mer pengar, utan man måste samtidigt ha ett reformtryck som gör att pengar används på ett mer effektivt sätt. Skattekonor ska användas klokt.

Det finns en hel del skatteslöseri på alla nivåer. Det är naturligt. Byråkratier tenderar att svälla, oavsett om det är byråkratier på kommunnivå, regionnivå, statsnivå eller EU-nivå. Det ligger i sakens natur. Därför behöver man hela tiden ha ett reformtryck.

Det innebär dock inte att man inte behöver resurser, tvärtom. Det behövs resurser, men det behöver gå hand i hand med reformer så att vi kan motverka skatteslöseri och använda resurserna på ett klokt sätt.

Fru talman! Tidigare i debatten talade vi om välfärdsbrott. Det är också en väldigt viktig diskussion att ha. Det kan vara enskilda personer, företag eller kriminella gäng som organiserar sig för att stjäla pengar eller lura kommuner och regioner på pengar, till exempel. Det är ett otroligt allvarligt brott. Det måste bekämpas.

Återigen vill jag påminna kammaren och er som tittar på debatten hemifrån om att det ytterst inte är kommunerna som är offer när det handlar om välfärdsbrott utan skattebetalarna, de personer som har arbetat och vars pengar vi sedan har tagit för att distribuera till de viktiga tjänster som kommuner och regioner utför. Det är de som är brottsoffer när det handlar om den här typen av brott, och det får vi inte glömma bort. Det är viktigt.

Fru talman! Mer pengar kan vara nödvändigt, men det löser inte problemen. Det som löser problemen är reformer tillsammans med resurser. Skolan är ett jättebra exempel på det. Vi tycker att det behövs mer resurser till skolan. Det är uppenbart. Men det är också uppenbart att skolan behöver reformer för att resurserna ska användas på ett effektivt sätt.

Fru talman! Jag som hoppar in i denna debatt från andra utskott kan informera om att oavsett vilken debatt man hoppar in i – jag brukar kunna hoppa in i debatter i olika utskott – vill alla ledamöter gärna ha mer resurser just till sina områden. Det är inte så konstigt. Om man håller på med en fråga tycker man att den är väldigt viktig. Man lär sig, sätter sig in i, får reda på detaljer, gör studiebesök och ser problem som de som inte håller på med frågan kanske inte ser. Då kommer man kanske också att vilja ge mer resurser till detta.

Politik handlar dock om att prioritera. Det handlar om att behoven alltid är oändliga men resurserna ändliga. Därför är det viktigt att vi samtidigt som vi pratar om resurser och hur de ska fördelas också pratar om att vi måste ha mer tillväxt. Hjulen måste rulla vidare. Vi måste ha mer arbete i ekonomin.

Tillväxt är ingenting konstigt. Ekonomin är egentligen att människor arbetar och samarbetar. Det är det vi kallar ekonomin. Om man arbetar och samarbetar lite mer än man gjorde året innan, producerar lite mer, gör det lite mer effektivt och gör det lite bättre kallas det tillväxt. Tillväxt är ingenting läskigt utan någonting som sker naturligt i en fri ekonomi när vi blir

lite bättre. Det handlar alltså bara om att vi ska bli lite bättre och mer effektiva.

Det innebär också att vi får mer resurser. Det är av det skälet, fru talman, som det kommunala utjämningsystemet aldrig får utformas på ett sätt som är tillväxthämmande. Om man hämmar tillväxten i dag får man mindre pengar att fördela i morgon. Får vi mindre välstånd i dag har vi mindre välfärd i morgon. Det är det direkta sambandet. Vi får aldrig hämma tillväxt.

Vi måste göra vår läxa och se till att det finns ett kommunalt utjämningsystem som fungerar. Kommunerna i Sverige – det är ju ingen skillnad för skattebetalarna om de betalar sina pengar till staten eller till kommunen, och det är ur deras perspektiv vi ska debattera de här frågorna – måste också göra sin läxa och se till att de arbetar på ett effektivt sätt och att det inte finns skatteslöseri. De ska hålla sig till välfärdens kärna, prioritera de uppgifter som vi faktiskt har kommuner för att utföra och inte göra en massa saker utanför och förvänta sig att någon annan ska betala.

Låt mig utan att bli privat ge ett personligt exempel. Jag gick grundskolan i en socialdemokratisk kommun med en socialdemokratisk stadsdelsnämnd – därmed avslöjar jag kanske att det var i Stockholm. Då fanns det ett projekt som Socialdemokraterna ägnade sig åt. På några skolor fanns det lokala skolstyrelser med en majoritet av elever och föräldrar.

Jag satt i en sådan styrelse. Jag, en kompis och våra föräldrar hade majoritet i vår lokala skolstyrelse. Och så hade vi ett litet utjämningsystem mellan skolorna. Om vi hade ett överskott på vår skola fick en skola som låg nära oss ta del av det överskottet för att finansiera sitt underskott, eller vice versa.

I grunden var det en ganska bra idé. Men eftersom man som tonåring börjar upptäcka saker som händer utanför ens egen skola började vi också upptäcka vad de gjorde med pengarna på den här andra skolan som gick med underskott. Det var inte så att man gick med underskott bara för att man behövde reparera fönster, köpa litteratur till skolbiblioteket eller ha bättre skolmat. Det var också så att man arrangerade roliga dagar där alla elever fick hoppa i hoppborg. Man ägnade sig åt en massa saker som låg utanför skolans kärnuppgift men som vi aldrig fick nöjet att göra på vår skola.

Då, kan jag säga, blev vi irriterade i den lokala skolstyrelsen. Tack vare Socialdemokraterna, som hade låtit oss bestämma lokalt på vår skola, såg vi till att använda pengarna för att investera i det som är skolans kärnuppgift i stället för att det skulle bli ett överskott som gick till en skola som slösade bort pengarna.

Precis så måste man tänka om utjämningsystemet mellan kommuner. Om man håller sig till sin kärnuppgift, satsar på den och ser till att den sköts på ett effektivt sätt ska man belönas. Men om man inte sköter sig och gör saker utanför kärnuppgiften ska man inte belönas. Då är det tillväxthämmande. Man ska prioritera välfärdens kärna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. Glöm inte bort att resurssätta reformer, men man kan inte heller dela ut resurser utan att genomföra reformer.

Fru talman! Nedskränningarna fortsätter på sjukhusen, äldreomsorgen är fortfarande underbemannad och lärarna får inte de resurser de behöver för att göra ett bra jobb i klassrummen. I stället för att se till att välfärden fick resurser prioriterade regeringen och Sverigedemokraterna skattesänkningar i budgeten för 2025.

Trots att vården är i kris väljer alltså regeringen och Sverigedemokraterna att i stället ösa pengar på de allra rikaste. Den ständiga underfinansieringen av kommunala och regionala verksamheter leder till en mycket hög arbetsbelastning, som i sin tur bidrar till höga sjuktal.

Sjukfrånvaron påverkar i nästa led vad välfärden kan leverera och innebär samtidigt en stor kostnad för samhället. Kommun- och regionsektorn har högst antal sjukskrivningsdagar per förvärvsarbetande av samtliga sektorer. Det är tragiskt för dem som drabbas av utbrändhet eller en söndervärkt kropp, men det ökar också kommunernas kostnader för sjuklöner och vikarier. I värsta fall är det vikariestopp, och de få som är kvar får pressa sig lite till och riskerar att i sin tur bli sjukskrivna.

Fru talman! Under 2024 gick 133 kommuner med underskott, en ökning med 53 kommuner sedan 2023. Hela 16 av landets 21 regioner gick med underskott, och nästan alla gick dessutom med underskott 2023. Det är stora underskott som kommuner och regioner nu ska arbeta in samtidigt som inflationen ökar mer än skatteintäkterna.

Fler nedskränningar är att vänta. Det går inte att spara in med hjälp av åtgärder som inte märks i välfärden. När regeringen anser att kommuner och regioner kan effektivisera och skära ned innebär det längre köer till vården, sämre skola och höjda biljettpreiser i kollektivtrafiken. Oftast är det också det förebyggande arbetet som får stryka på foten. Samtidigt som unga dras in i gängkriminalitet tvingas kommunerna spara på skola och verksamhet för unga. När gängvåldet terroriserar vårt samhälle med bombdåd och skjutningar behövs en regering som kavlar upp ärmarna och satsar det som krävs för att sätta stopp för gängen. Det behövs en regering som avsätter resurser till socialtjänsten för att se till att ungdomar på glid hamnar rätt.

Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad och håller nu på att vittra sönder helt. För att välfärden ska fortsätta att vara ett av samhällets grundfundament behövs resurser så att de som behöver vård får det i tid, de som är äldre får det stöd de behöver i vardagen, kollektivtrafiken går som den ska och våra barn får en trygg och bra förskola och skolgång. I de oroliga tider vi lever i just nu måste välfärden fungera. När försvaret rustas upp måste vi också se till att det civila försvaret, i form av ett samhälle som fungerar, också rustas.

I januari i år hade cirka 40 procent av dem som väntat i vårdköerna väntat längre än de 90 dagar som vårdgarantin säger att man längst ska vänta. De få miljarder som regeringen har lagt på att korta vårdköerna räcker inte eftersom det tillskottet är mindre än regionernas underskott. I stället blir det, i bästa fall, en broms för de planerade nedskränkningarna, men nedskränkningarna kommer med regeringens budget att fortsätta.

Vänsterpartiet föreslog i sin budget ett återhämtningsstöd till kommuner och regioner. Hade Vänsterpartiets budget gått igenom hade kommuner och regioner fått 20 miljarder mer i generella statsbidrag samt ytterligare 5 miljarder i sektorsstöd till sjukvården utöver vad regeringen gav.

När människor får det tuffare att klara vardagen på grund av stigande priser, inte minst matpriserna, ökar också behovet av att välfärden fungerar. Till exempel är det fler barn som äter i skolan nu än tidigare, samtidigt som flera skolkök vittnar om att de gör om matsedeln och har svårare att följa kostråden när priserna på mat ökar mer än anslagen. När maten hemma inte räcker till borde det vara extra viktigt att maten i skolan är hälsosam och näringsrik.

Fru talman! De tio kommunerna med lägst skatt hittar vi i Region Skåne och i Stockholms län. De tio med högst skatt är små kommuner på landsbygden, och majoriteten ligger i norra Sverige. De kommuner som kan ha låg skatt ligger alla i tätbefolkade områden med välbetalda jobb inom kort pendelavstånd medan de kommuner som har hög skatt är glesbygdskommuner. Skattekraften är ojämnt fördelad över landet, och skillnaderna i skattesats visar att vi inte har ett utjämningssystem som fördelar tillräckligt bra.

Förra året ökade skatteskillnaden mellan kommunen med sammanlagt lägst skatt och den med högst skatt till 6,32 kronor. Det är samma i år. Vi kan också se att flera regioner och kommuner i år har tvingats höja skatten för att få ekonomin att gå ihop.

Vi kan inte ha ett Sverige som är så här delat. Därför måste vi stärka kommunsektorn, och det är de kommuner som har störst utmaningar som behöver mest. Utjämningen mellan kommuner och regioner måste öka, och det är dags för regeringen att plocka fram utredningen från Utjämningskommittén och genomföra de förslag som leder till ökad utjämning.

Fru talman! Behoven i välfärdstjänsterna, exempelvis skolan, äldreomsorgen och vården, varierar och utvecklas i takt med befolkningsökningen. Men regeringen säkerställer inte att resurserna motsvarar behoven – snarare tvärtom. Kommunernas och regionernas kostnader ökar varje år, men de generella statsbidragen ökar inte i samma takt. Vänsterpartiet föreslår därför att statsbidraget indexeras för att följa den automatiska kostnadsutvecklingen.

I dag är det omöjligt för medborgarna att förstå om ökade statsbidrag motsvarar en nedskärning, oförändrad situation eller en reell förbättring. När statsbidragen inte täcker behoven kallas det ändå för en satsning, och när regionen behöver spara trots regeringens så kallade satsning skylls det på regionen.

Med en automatisk indexering skulle de politiska avvägningarna när det gäller välfärden bli tydligare. Dessutom borde fler riktade statsbidrag omvandlas till generella så att kommunerna själva kan styra sin verksamhet långsiktigt och strategiskt.

Reservation 4 gäller motioner som Adam Reuterskiöld borde rösta ja till. Reservationen handlar om att minska de administrativa kostnaderna när man söker riktade statsbidrag, vilket ledamoten nämnde i sitt anförande. Adam Reuterskiöld är inte kvar i kammaren, men reservation 4 skulle passa honom.

Från att äldreomsorg, skola och vård i huvudsak drivits i egen regi öppnades välfärden för privata marknadsintressen under 90-talet. Sedan dess har marknaden trängt djupt in i skolan, sjukvården och äldreomsorgen på ett sätt som har inneburit en ineffektiv och ojämlig resursfördelning. Samtidigt har de kriminella nätverken börjat använda välfärdsföretagen som

ett sätt att göra svarta pengar vita men även för att kunna lura det allmänna på pengar.

Men det är inte bara de kriminella gängen som utnyttjar välfärden och tar betalt för tjänster som aldrig utförts. Så sent som i går sa Västerås kommun upp avtalet med Attendo och polisanmälde bolaget för att ha tagit betalt för tid som bolaget inte har rätt till, brustit i patientsäkerheten och slarvat med det medicinska ansvaret.

Vänsterpartiet har motionerat om att resurser som är avsatta till välfärden ska användas till att förbättra skolresultaten och att ge äldre och sjuka en trygg vård och omsorg, inte gå till stora vinstuttag i privat verksamhet. Vi menar att möjligheten att ta ut vinst ur välfärdens verksamheter måste upphöra.

Vänsterpartiet vill också se en treårig stopplag för nyetablering av företag i sektorerna vård, skola och omsorg för att städa ut kriminella verksamheter.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer i betänkandet, även den jag nämnde tidigare, men jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 65 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, ledamoten!

Ledamoten uppehöll sig ett tag vid regionernas ekonomiska läge. Vi delar bilden att föregående år och året dessförinnan var tuffa för våra regioner. Mycket av det berodde på att man, bland annat under föregående år, hade väldigt höga pensionskostnader. För många regioner utgjorde ökningen av pensionskostnaderna den stora delen av underskottet.

För 2025 ser det betydligt bättre ut. Det bedöms också se betydligt bättre ut inför 2026. Jag är glad att Sverigedemokraterna och regeringen har kunnat fortsätta hålla kvar det generella stödet i vår budget, trots att kostnaderna för regionerna nu minskar. Det skapar naturligtvis bättre förutsättningar.

Jag funderar på vad ledamoten talade om när det gäller det ekonomiska läget i regionerna. Jag nämnde i ett tidigare replikskifte att regionerna själva bedömer att de det här året kommer att ha ett samlat överskott på lite drygt 2,6 miljarder kronor. De bedömer att de kommer att ha ett samlat överskott under 2026 på 11,4 miljarder och ett samlat överskott under 2027 på cirka 10,2 miljarder kronor.

Det innebär att de kommande åren ser väldigt positiva och ljusa ut för våra regioner när det gäller att hantera bland annat kostnader som har funnits under tidigare år och som man nu ska återställa. Men man kan också fortsätta investera i välfärden och i personalen. Under nästa år bedömer dessutom ingen region att man kommer att gå med någon form av underskott alls, som jag har förstått det.

Regionerna bedömer själva att läget ser betydligt bättre ut redan i år. Varför målar ledamoten upp en bild som inte stämmer med verkligheten?

Anf. 66 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Regionerna gjorde under 2024 väldigt stora nedskärningar för att få en budget i balans. De lyckades ändå inte. Det talades i ett tidigare replikskifte om att Region Östergötland kanske inte sa upp så många i slutänden. Men anställningsstopp och det faktum att folk sa upp sig och

slutade gjorde att man ändå landade på en väldigt stor nedskärning av personalen.

Om vi tittar på hela landet ser vi att ungefär 4 500 personer hade vars-lats inom vården i augusti förra året. Men de flesta av de varslen faller inte ut förrän nu under våren. 4 500 personer ska alltså bort från regionerna för att regionerna ska klara att få en ekonomi i balans. Om de lyckas med det beror det på alla nedskärningar. Då växer vårdköerna, och då får människor inte den vård de behöver. Jag skulle alltså inte säga att regionernas framtid är positiv och ljus.

Förhoppningsvis får regionerna mer pengar om ett par år, eftersom vi förhoppningsvis har en ny regering då. Det är kanske det man räknar med när man gör sina prognoser? Men om framtiden ska vara positiv och ljus förutsätter det att regionerna kan återanställa alla de människor som nu har tvingats bort. Men de har kanske hittat andra jobb och försvunnit till något annat. Framtiden ser inte positiv och ljus ut.

Dessutom kommer regionerna att ha svårt att rekrytera människor på grund av demografin. Det är för få som utbildar sig till vårdyrken, och vi kommer att ha fler sjuka och äldre och färre människor som tar hand om dem.

Anf. 67 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret på min fråga!

Sverigedemokraterna och regeringen har inom ramen för Tidöavtalet och budgeten lagt rekordhöga generella statsbidrag till våra regioner och kommuner. De har aldrig varit så här höga. Trots att kostnaderna för våra regioner och kommuner nu sjunker kraftigt, bland annat kopplat till kostnaderna för pensionerna, ligger det generella stödet kvar på samma nivå under hela mandatperioden. Därtill har vi skickat riktade sektorsbidrag till bland annat hälso- och sjukvården.

Vänsterpartiet styr några av regionerna i vårt land. Jag vill nämna särskilt fyra stycken. Det är de regioner som har flest uppsagda. Det låter drastiskt att säga; i slutänden handlar det nämligen om mellan 15 och 25 personer, varav de flesta är administrativ personal. Jag förstår naturligtvis att det är tufft för dem att förlora sina arbeten och menar inget annat. Men jag vill ändå peka på en förändring där.

Det är i bland annat Region Stockholm, Västra Götalandsregionen, Region Värmland och Region Norrbotten som Vänsterpartiet är med och styr. Och de bedömer alla att de kommer att göra mer eller mindre kraftiga överskott.

Då blir frågan till ledamoten: Borde inte regionerna ha minskat det kraftiga överskottet något och i stället behållit sjukvårdskompetensen som man nu gör sig av med men som man faktiskt har utrymme för att hantera inom det överskott man gör?

Anf. 68 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Mattias Eriksson Falk! Det glömde jag att säga i mitt första svar.

Regionerna fick som sagt alldeles för lite pengar från regeringen under 2024 och tvingades därmed säga upp personal. Det kommer att leva kvar även när det vänder, vilket det förhoppningsvis gör med en ny regering efter nästa val.

Ledamoten talar om att man ger så mycket pengar trots att kostnaderna för pensionerna minskar. Men mycket tyder på att de inte kommer att minska så mycket som man tror, eftersom inflationen just nu ser ut att bli högre än regeringen har räknat med. Då ökar också kostnaderna för pensionerna i både kommuner och regioner.

I Vänsterpartiets budgetförslag har vi lagt 20 miljarder mer till kommuner och regioner. Vi ser att det är vad som behövs för att varken kommuner eller regioner ska behöva spara och effektivisera. Regeringen har alltså inte gett så mycket pengar som ledamoten här ger sken av.

Det sägs också att det bara är administrativ personal som sägs upp. Det är inte riktigt sant. Det finns hur många grupper som helst, såväl sjuksköterskor som undersköterskor och läkare, där man inte tillsätter tjänster som försvinner. Det leder till längre köer.

När det gäller administrativ personal står ni här och talar vitt och brett om hur bra det är med upphandlad verksamhet. Men vilka är det som granskar den i kommuner och regioner? Jo, det gör den administrativa personalen. Vem ska granska att de privata sköter sig, vilket man har upptäckt i Västerås att de inte gör, när den administrativa personal som jobbar med det sägs upp?

Anf. 69 ANDERS KARLSSON (C):

Fru talman! I dag debatterar vi finansutskottets betänkande nummer 26 *Kommunala frågor*. Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 1 som rör det kommunala utjämnningssystemet.

När det gäller kommunalskatt är det, som vi har hört, stora ekonomiska skillnader i landet, över 6 kronor. Det är ett bekymmer för jämlikheten i landet. Om vi ska hålla ihop landet och få hela landet att växa kan vi inte ha en så stor skillnad som vi har i dag och som vi har haft under lång tid.

Samtidigt är vi många gånger överens om synen på att försöka få landet att hänga ihop. Men när vi sedan kommer ned på detaljnivå och ska förhandla och besluta om detaljer i hur utjämnningssystemet ska se ut blir det lätt lite urvattnat. Och inte nog med det – det är väldigt svårt att tränga igenom. Det finns väldigt många parametrar, och effekten blir inte alltid den man tror – i kombination med att det finns långa övergångsregler som ytterligare vattnar ur det system som vi i dag jobbar med.

Det behövs ett nytag när det gäller skatteutjämnningssystemet. Som jag ser det ska vi inte bara lappa och laga och justera i det befintliga systemet, som är svårt att ha en överblick över. Vårt förslag är att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om ett utjämnningssystem där man tittar mer på de grundläggande servicebehoven i hela landet och väger in mer av gleshet och stora avstånd. Jag vill även nämna att boende på öar i dag har det lite tuffare att över huvud taget få tillgång till viktiga funktioner. Öarna har inte tillförts tillräckligt mycket medel i det kommunala skatteutjämnningssystemet.

Utöver detta gjordes som nämnts här i debatten för två år sedan en neddragning av medlen till kommuner och regioner – i stället för den uppräknade som kommuner och regioner borde få räkna med. Detta är också bekymmersamt. Den neddragningen slår just mot de kommuner som har det allra tuffast – de som upplever den stora skillnaden på 6 kronor och ligger i det häradet. Det höga skattetrycket är inte på något sätt kopplat till en

bättre service. Tvärtom har dessa kommuner ofta väldigt svårt att leverera bra välfärd, skola, sjukvård och så vidare.

De här delarna måste in i systemet. Om man som kommun ”ligger fel” är man till slut nere på skolan och välfärdssystemen i de prioriteringar som man måste göra. Men innan dess gör man ju många gånger prioriteringar som innebär att man plockar bort satsningar i kommunen. Man kanske exempelvis hade behövt ha lite mer industrimark till företag som ska etableras. Men sådana satsningar har ju försvunnit för länge sedan när det är fråga om att över huvud taget uppnå en grundläggande bra service till sina invånare. Det behövs ett omtag om vi ska få hela landet att växa.

Sedan är det också fråga om hur man beskriver den kommunala ekonomin. Vi har i dag en kommunallag som tillåter att man plockar bort vissa delar och inte inkluderar dem i ekonomin. Om vi ser att en kommun går med plus, fru talman, har man ofta inte räknat in den pensionsskuld som många kommuner har – den ligger utanför. Skulle vi räkna in pensionskulden skulle vi många gånger se minus i kommunerna. Jag tycker att det här är ett sätt att lura både medborgarna och sig själva vad gäller det ekonomiska läget i kommunerna.

Vi har i dag pratat om etablering av friskolor och om vi ska ha privata eller kommunala skolor. Den diskussionen tycker jag att vi är färdiga med. Vi är för privata friskolor. Men det finns en problematik som jag vill lyfta in och som har att göra med att privata friskolor går in i kluster. Man köper och säljer de här friskolorna mellan sig, och det bildas någonting annat som inte var känt från början. Kanske är det till och med en ägandeform med en utländsk ägare som har syften som inte riktigt är kända; vi vet inte vad de vill med de här skolorna. Vi bör se över detta och till och med begränsa det, så att det inte kan ske i den omfattning som vi ser i dag.

När det gäller prioriteringarna måste man lita på kommunerna, vilket innebär att ge generella medel till kommunerna. Kommunerna själva är bra på att avgöra vad som är de rätta prioriteringarna för just den egna kommunen. Dagens detaljreglering, som kräver väldigt mycket administration, måste vi bort från.

Fru talman! Jag känner att vi redan har debatterat mycket av det som jag hade tänkt nämna. Vi har också haft replikskiften. Jag avslutar därmed mitt anförande.

(Applåder)

Anf. 70 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Ledamoten sa i sitt anförande att kommunerna i dag inte klarar sitt välfärdsuppdrag fullt ut och att det kanske speciellt gäller landsbygds- och glesbygdskommuner. Ungefär så uppfattade jag ledamoten. Jag ber om ursäkt om det var fel.

Det nämndes också att ett omtag behövs. Då tänker jag direkt på att Centerpartiet i ett tidigare betänkande har föreslagit att en kommun skulle kunna lämna över ansvaret för vissa kommunala verksamheter, till exempel skolan, till en annan kommun, som får sköta det administrativa.

Är det detta ledamoten syftar på när han säger att ett omtag behövs? Eller är det kanske sammanslagningar av kommuner och regioner vi ser framför oss när det talas om den administrativa bördan och att man inte klarar av uppdraget? Många gånger handlar det ju om att man ska minska

det administrativa arbetet, så att det blir lättare att hantera. Är det sammanslagningar som är vägen framåt? Det är någonting som Sverigedemokraterna vänder sig kraftigt emot.

Frågan till Centerpartiet blir: Kommer vi efter ett eventuellt maktskifte 2026, då Centerpartiet kanske ingår i en regering, att se förslag på sammanslagningar av våra kommuner och regioner?

Anf. 71 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Mattias Eriksson Falk lyfter frågan om hur vi agerar med sammanslagningar och samverkan. Redan i dag har vi gymnasiereformen. Vi blev "intvingade" i ett samarbete som jag bejakar och tycker är väldigt bra; man gör rätt prioriteringar. Detta sker alltså redan i dag. Denna typ av samarbete, där någon annan hanterar en tjänst i en kommun, tycker jag är bra, speciellt för de allra minsta kommunerna, som inte klarar av att ha alla funktioner i sin kommun.

Fru talman! När det gäller sammanslagningar vill jag nämna det kommunala självstyret. Jag anser att den bästa vägen i så fall är att man är överens med någon annan kommun om att göra en förändring. Men det är absolut ingenting som Centerpartiet prioriterar.

Anf. 72 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaren på frågorna.

Den modell vi har för samverkan i dag i våra kommuner och regioner bygger på att man inom ramen för till exempel en gemensam nämnd eller ett kommunalförbund har ett samarbete där varje kommun eller region säkerställs ett inflytande i form av rösträtt i förhållande till de frågor som beslutas. Det finns det exempel på i dag. Det som Centerpartiet lämnade förslag om i ett annat betänkande handlade om att man formellt skulle kunna lämna över ansvaret helt till en annan kommun och att den kommunen då också skulle ha beslutanderätten över den verksamheten. Det var detta min fråga gällde. Att man samarbetar i ett kommunalförbund har jag inga problem med. Den möjligheten finns i dag enligt kommunallagen och praktiseras också till stor del inom olika verksamheter, bland annat renhållning.

Det som väcker min oro när man pratar om att ett omtag behövs och om den administration som innebär ett stort arbete i många kommuner, vilket jag instämmer i att den gör, är risken för att det som Centerpartiet menar är kommunsammanslagningar eller regionsammanslagningar. Nu förtydligar ledamoten detta något och säger att Centerpartiet inte ser det som en väg framåt, och jag hoppas att det indirekt på något sätt är ett löfte. Min oro för kommunsammanslagningar och regionsammanslagningar, som regeringen faktiskt kan besluta om även om kommunerna eller regionerna inte vill det själva, handlar om att de skulle föra både välfärden och möjligheterna att påverka det lokala styret längre bort från medborgarna genom att man ingår i en större enhet.

Det var också därför Sverigedemokraterna – och Centerpartiet, ska tilläggas – var emot den tänkta regionsammanslagning som diskuterades för sju-åtta år sedan. Det är jag glad för. Jag hoppas att vi tillsammans kan hålla stången mot eventuella kommunsammanslagningar och regionsammanslagningar som kan komma att föreslås.

Anf. 73 ANDERS KARLSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Eriksson Falk, för denna fråga också!

I kommunallagen kan man se att ett kommunalförbund är en kommun. Om man skapar ett kommunalförbund har man alltså redan skapat en ny kommun, enligt lagtexten. När det gäller vilken samverkan som sker och vad vi så att säga stoppar in i det hela är det, som jag ser det, viktigt att kommunerna själva får bestämma. Att det kan gälla gymnasieskolan är utmärkt. Det finns andra saker som också skulle passa alldeles utmärkt att lägga in i detta.

I dag finns det samordningsförbund med en finansiering som är lite komplex. De skulle också kunna passa i kommunalförbund, med den beslutanderätt som alla kommuner som är med i kommunalförbundet har. Generellt tycker jag att kommunalförbund som samverkansform är en bra väg framåt.

Anf. 74 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Velfärden är grunden i vårt samhälle. Den är det kitt som håller oss samman. Den är den trygghet som vi alla förtjänar och som vi gemensamt bygger upp. Och i velfärden spelar Sveriges kommuner och regioner en helt avgörande roll. Det är där vi ser velfärdens ansikte, i förskolorna, skolorna, äldreomsorgen, sjukvården och socialtjänsten.

Men i dag står kommuner och regioner mitt i en ekonomisk kris, en kris som till stor del är skapad av regeringens politik och av ett system där privata vinster tillåts gå före människors behov.

Kommunerna är ansvariga för de mest grundläggande välfärdsverksamheterna, men de lämnas ofta utan tillräckliga resurser för att möta behoven. De ska se till att våra barn får en bra skola och att våra äldre får en värdig omsorg, att sjukvården fungerar och att socialt utsatta får hjälp. Men vad händer när resurserna inte räcker? Då blir det färre lärare i skolan, mindre tid för omsorgspersonalen och ökade klyftor i samhället.

Trots att behoven växer skär regeringen ned på statsbidragen till kommuner och regioner. Man ger kortsiktiga stöd som inte löser de långsiktiga problemen. Samtidigt lägger man mer ansvar på kommuner och regioner men utan att skicka tillräckliga resurser. Resultatet blir att man på lokal nivå tvingas höja skatter, skära ned på verksamheter eller privatisera, vilket leder till en ännu mer ojämlik välfärd där bostadsorten avgör vilken service som medborgarna ska få. Det är helt oacceptabelt.

Miljöpartiet vill i stället se en stabil och rättvis finansiering av kommuner och regioner. Vi vill öka de generella statsbidragen, så att verksamheterna ute i landet och närmast invånarna kan planera långsiktigt och erbjuda en jämlik och kvalitativ vård över hela landet.

Staten måste ta sitt ansvar och inflationssäkra de generella statsbidragen för att ge kommuner och regioner bättre planeringsförutsättningar – en garantimodell för velfärdens finansiering så att kommunerna klarar kriser och lågkonjunkturer utan att velfärden drabbas.

Dessutom tycker vi att regeringen ska ta fram ett tillväxtpaket för snabbväxande kommuner vid nyindustrialisering, så att framtidens jobb skapas här i Sverige och inte någon annanstans.

Resurser är en sak, men det är också tydligt att vinsterna i välfärden måste avskaffas. Resurser som är avsatta till välfärden ska användas till att förbättra skolresultaten och till att ge äldre och sjuka en trygg vård och omsorg. De pengarna ska inte gå till stora vinstuttag.

Varje krona som ges i aktieutdelningar och inte går till barnens utbildning eller de äldres omsorg är en förlorad krona för samhället. Det är vi som skattebetalare som finansierar välfärden, och det är vi som behöver ha en garanti för att resurserna går till det de är avsedda för och inte till privata vinstintressen.

Miljöpartiet har länge kämpat för att stoppa vinstjakten i välfärden, för vi anser att välfärd ska drivas utifrån behov och inte utifrån någons möjlighet att tjäna pengar. Vi vill stärka den offentliga sektorn. Vi vill också satsa på personalens arbetsvillkor och se till att välfärden utvecklas utifrån kvalitet, inte lönsamhet. Vi vill stärka tillsynen och genomföra nationella insatser för ökad likvärdighet och personalförsörjning, så att vård och omsorg ges efter just behov och inte marknadsprinciper.

Vi nås allt oftare av nyheter om organiserad brottslighet som tagit över privata verksamheter och kan driva sin brottsliga verksamhet utifrån den offentliga sektorn. Det är ett helt absurt system som jag hittills inte har sett att den här regeringen har gjort tillräckligt för att sätta stopp för. Snarare är det uppenbart att man försvarar det. För regeringen borde med de här argumenten utveckla möjligheten att ta ut vinst ur välfärdens verksamheter och i stället utveckla icke-vinstdrivande alternativ till de marknads- och valmodeller som införts i den offentliga sektorn. Då går pengarna till det de är avsedda för, och förutsättningarna för den organiserade brottsligheten i välfärden skulle helt försvinna.

Fru talman! I stället för vinstuttag vill vi se åtgärder för att främja idéburen välfärd, och här finns väldigt mycket att göra. De idéburna aktörernas andel av välfärdssektorn är liten i Sverige jämfört med andra länder i Norden och Europa. De senaste decenniernas ökning av andelen upphandlade välfärdstjänster har i huvudsak gynnat kommersiella aktörer på bekostnad av de idéburna. Regeringen bör därför fortsätta att arbeta för att främja utvecklingen av just den idéburna välfärden, så att fler verksamheter kan drivas med människors bästa i stället för vinstmaximering i fokus.

Låt mig sammanfatta: Hur skapar vi då en bättre välfärd och bättre förutsättningar för kommuner och regioner att sköta sitt uppdrag? Det finns tre viktiga steg:

1. Vi behöver en långsiktigt hållbar finansiering. Vi måste ge kommuner och regioner rätt resurser för att upprätthålla och utveckla välfärden, inklusive ett inflationsskyddat statsbidrag och en garantimodell för att säkra finansiering i kris.
2. Vi behöver avskaffa vinsterna i välfärden. Våra skattepengar ska gå till vård, skola och omsorg, inte till riskkapitalbolag. Vi vill också se en utveckling av de icke-vinstdrivande alternativen och stärka tillsynen.
3. Vi behöver också göra mer för att främja den idéburna välfärden. Det ger valfrihet. Det ger bättre villkor för idéburna aktörer. Då kan vi också säkerställa att fler välfärdsverksamheter drivs med samhällsnytta i fokus samtidigt som valfriheten bibehålls.

Men frågan är ändå: Ska vi fortsätta på en väg där regeringen underfinansierar kommuner och regioner och låter vinstintressen styra i välfärden, eller ska vi stå upp för en rättvis, hållbar och jämlik välfärd där alla har tillgång till bra skolor, värdig omsorg och fungerande sjukvård?

Jag vet vad jag och Miljöpartiet vill. Vi vill att regeringen ska öka ambitionerna i att skapa en bättre välfärd för alla, även om jag kanske inte tror att det kommer att hända nu när det inte har hänt hittills. Om detta inte sker är det dags för en ny regering – en regering som vill se en starkare välfärd och som är beredd att satsa på det.

Jag vill avsluta med en text ur Per Molanders bok *Ojämlikhetens anatomi*: ”Kommunerna är den yttersta garanten för välfärdsstatens överlevnad. Det är där mötet mellan individ och samhälle sker, där rättvisa inte bara är en idé utan också en realitet. En underfinansierad kommun är en underfinansierad välfärd, och en underfinansierad välfärd är en underfinansierad demokrati.”

Med detta vill jag säga att jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall bara till reservation nummer 6.

Anf. 75 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Jag vill förvarna om att det finns en viss risk att jag överskrider den talartid som jag har anmält i förväg. Det är inte särskilt konstigt med tanke på den surrealistiska debatt som vi har varit med om i dag. Rena fantasier har blandats med svartmålning av framför allt av mindre kommuner och hur de bedriver verksamhet.

Vad är det som svenska folket egentligen vill ha? Jag tror att de allra flesta i Sverige vill sköta sig själva, helt enkelt. Man vill vara i fred. Man vill gå till jobbet, tjäna pengar och använda sin lön till att betala det man behöver. Det handlar om bostad, om livsmedel och om att kanske kunna åka på semester någon gång om året. Det är ungefär så mycket som man vill behöva oroa sig för.

Det finns en massa andra saker som man inte vill oroa sig över. Jag tror att de allra flesta ser framför sig att barnen går till skolan, att de får en bra utbildning och att de kan lita på att lärarna har tiden och kompetensen för att kunna ge eleverna det stöd som de faktiskt behöver.

Man vill veta att mormor, när hon blir äldre och inte klarar sig själv, får den hjälp och det stöd som hon behöver av äldreomsorgen. Oavsett hur den ser ut vill man veta att det förhåller sig så.

När man blir sjuk vill man veta att man kan gå till sjukhuset eller till sin hälsocentral, som vi kallar det hemma i Gävleborg, och få hjälp och stöd. Det handlar helt enkelt om att bli omhändertagen.

Tyvärr har vi gått ifrån ett samhälle där man kunde lita på att det faktiskt förhöll sig på det här sättet. Den här regeringen gör det inte enklare, snarare tvärtom.

Vi hörde tidigare här att Kristdemokraterna hävdade att regeringens politik har gett resultat. Låt mig ge ett exempel på något som är ett resultat av regeringens icke-politik.

Just nu gräver de höga matpriserna djupa hål i alla människors plånböcker – det gäller framför allt de som har låga inkomster eller medelinkomster. Samtidigt gör matjättarna rekordvinster och skapar en utbudsdriven inflation i Sverige. Det handlar inte om att människor tjänar för mycket eller om att lönerna sticker iväg för mycket, för lönerna ligger

stilla. Vi har haft de största reallönesänkningarna i Sverige sedan 30-talet – på hundra år. Samtidigt gör matjättarna rekordvinster.

Redan för två år sedan krävde vi i Vänsterpartiet att regeringen skulle kalla till sig matjättarna och se till att de gjorde någonting åt detta, så att man kunde hindra den här inflationen på något sätt. Det som regeringen då gjorde var att man bjöd in matjättarna till en fika. Det är väl trevligt att man får fika lite grann, men det blev inte mycket resultat av detta. Inflationen kanske jämnade till sig lite grann, men det var inte för att regeringen vidtog några direkta åtgärder. Det var något som skedde av sig självt på grund av rådande världsläge och andra omständigheter. Men nu ser vi hur matpriserna i Sverige börjar sticka iväg igen. Regeringens svar är återigen att bjuda in till en fika. Det ska man göra nu i veckan. Det kanske blir en chokladboll och kaffe – det blir gott.

Jimmie Åkessons tips till svenska folket i det här läget är att man ska börja leta efter låga priser. Det är lätt att göra det när man har en inkomst på kanske 150 000. Då kan man ge sådana tips från coachen – som om låginkomsttagare inte redan vet hur man gör detta.

Att det just nu börjar mullra i folklagren kring detta är inte särskilt konstigt. Som lök på laxen har dessutom regeringen och Sverigedemokraterna kommit överens om att det i detta läge är exceptionellt bra att höja gränsen för högkostnadsskyddet för läkemedel. Det är ungefär som att Sverigedemokraterna och regeringen tycker att sjukskrivna och pensionärer har alldeles för mycket pengar att röra sig med. Det tycker inte vi i Vänsterpartiet. Vi tycker inte att de har för mycket pengar.

Detta är symtomatiskt för den här regeringen, för den gör liksom ingenting åt vanligt folks bekymmer. Den håller i stället sina kompisar om ryggen. Det är detta som händer också i välfärden. Och vilka är det som bär välfärden? Jo, det är kommuner och regioner.

När sjukvården nu står inför den kanske största kris som någon nu levande människa i Sverige kan minnas – möjligtvis med undantag för pandemin – är regeringens svar att man lägger fram en budget som i praktiken innebär att man ska göra ytterligare nedskärningar.

Detta är inte någonting nytt. Det här har man gjort i decennier.

I den här debatten har vi hört att man aldrig har skjutit till så här mycket pengar i kronor till välfärden. Det har aldrig hänt förut. Nej, men det är väl inte särskilt konstigt. Vi har ju inflation. Pengars värde minskar, och för att man ska kunna bibehålla samma värde måste man lägga till mer pengar. Men man har faktiskt inte skjutit till tillräckligt mycket pengar.

Låt mig ge ett exempel. Om du konsekvent tvingas göra nedskärningar varje år, under ungefär 30 års tid, gör det någonting i den verksamhet som du bedriver. Det betyder att du minskar den service som du tillhandahåller.

Om man skjuter till lite extra ett år betyder det inte att man återställer servicen – eller välfärden – på något sätt. Det betyder bara att man lite grann bromsar den utveckling som vi ser framför oss.

Jag tror att man ska vara lite försiktig när man från regeringshåll slår sig för bröstet över det som man gör.

Nu börjar jag närma mig den talartid som jag hade anmält. Jag är inte klar, kan jag säga.

Sjukvårdskrisen hanteras lite olika på olika håll i Sverige – av olika regioner. På en del ställen placerar man patienter i korridorerna – med grytlock för att de ska kunna larma när de behöver hjälp.

I mitt eget hemlän, där Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna styr tillsammans med Sjukvårdspartiet, har man bestämt sig för att en bra lösning är att bolagisera hela primärvården. Man har gjort en utredning med hjälp av konsulter som har kommit fram till att det bästa för sjukvården i Gävleborg vore att privatisera i princip alltihop.

Nu har inte de som styr i Gävleborg varit riktigt tydliga med vad avsikten är förutom att man ska bolagisera. Men med största sannolikhet är den främsta målsättningen att man ska sälja ut hälsocentraler eller identifiera vilka hälsocentraler, som våra vårdcentraler kallas, som ska läggas ned för att de är olönsamma.

Jag kan garantera att om befolkningen i min hemkommun Hofors ställs inför alternativen att ha antingen en ”olönsam” hälsocentral kvar på orten eller att inte ha någon hälsocentral alls är nog valet för dem ganska enkelt. Jag tror att de vill slippa åka iväg till grannkommunen eller till Gävle.

Ansvar för den här utvecklingen är regeringens med den budget som man lägger fram varje år. Skolan är ett offer för ett experiment som inget annat land i hela världen vill ta efter. Det fanns ett annat land som hade ett liknande system, och det var Chile. Men de har gett upp den tanken, för det funkar inte. I övriga världen tittar man nu på Sverige som ett avskräckande exempel.

På grund av den politik som man för är det inte längre kunskap som är det viktigaste i svensk skola, utan det är att ge skolägarna så höga vinster som det bara är möjligt. Vi har fått en marknadsskola som gör att vi står oerhört dåligt rustade inför framtiden, och regeringen rullar tummarna medan lärarna går på knäna.

Vi i Vänsterpartiet har varnat för den här utvecklingen i årtionden. Det är faktiskt så att vi nu har genomlevt 30 år av det nyliberala experimentet där man envist hävdar att om man bara privatiserar och skär ned eller effektiviserar, som man så fint kallar det, kommer välfärden att bli bättre.

Under de senaste tio åren har det konsekvent bedrivits en rent av främlingsfientlig, för att inte säga rasistisk, politik där man har hävdat att välfärdens brister beror på invandringen. Samtidigt med denna utveckling har klyftorna i Sverige ökat till nivåer som vi inte har kunnat se sedan 1910-talet. För de rikaste i Sverige har Sverige blivit ett skatteparadis. Just nu har vi en korrupt regering som gör allt den kan för att gynna sig själv och sina vänner, antingen genom att sänka skatterna på ett sätt som med kirurgisk precision gynnar dem själva eller genom att ge sina kompisar välbetalda toppjobb inom Regeringskansliet eller på olika myndigheter.

Efter 30 år av nyliberal politik och 10 år av hetsjakt mot invandrare, som vi alla ser inte leder till några som helst förbättringar, tror jag att jag har svenska folket med mig när jag säger att det är dags att byta inriktning. Vi måste se till att vår välfärd fungerar. När man går till sin hälsocentral, sin vårdcentral eller sitt sjukhus ska man kunna känna tillit till att man faktiskt får den hjälp och den vård man behöver. Sjukvårdspersonal ska inte behöva ha en klump i magen när de går till jobbet för att de inte vet om de eller deras arbetskamrater kommer att hinna göra sitt jobb ordentligt och ge vård och omsorg till alla som behöver det.

Vi måste stoppa marknadsskolan och återupprätta en skola som har tillräckliga resurser och som har som mål att faktiskt ge utbildning och kompetens till våra barn. Skolan ska kunna ta hand om och fånga upp alla som finns i skolan, oavsett var de bor i landet eller vad de har för bakgrund eller förutsättningar.

Det är så vi bygger ett starkare land. Det är så vi ger vår befolkning hopp inför framtiden. Då krävs det att vi har ett parti i regeringsställning som faktiskt prioriterar de här frågorna. Och det partiet, mina vänner, är Vänsterpartiet.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

## § 12 Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU27

Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem (prop.  
2024/25:67)  
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under § 16.)

## § 13 Cykelfrågor

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Kommunala frågor*

*Cykelfrågor*

Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU10  
Cykelfrågor  
föredrogs.

Anf. 76 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! *Cykelfrågor* – så enkelt är namnet på det betänkande som vi har att hantera i dag. Men det ryms faktiskt ganska många frågor inom det här området, där vi ser cykeln som en viktig del i hela transportsystemet.

Intresset för cykeln som transportmedel har ökat hos den svenska befolkningen. Det finns bra cykelleder med bättre vinterväghållning på vägarna, vinterunderhåll på cykelvägarna och bättre bytespunkter mellan cykel och kollektiva färdmedel. Om man gjorde ännu mer av detta skulle cyklingen kunna öka ännu mer. Det görs många bra insatser, inte minst i många regioner kopplat till kollektivtrafiken, men man skulle kunna göra så mycket mer.

Jag skulle vilja lyfta några olika delar i detta. Vi vet ju alla att cykeln tar relativt lite plats i trafiken, så för utrymmet i trafiken vore det bra om fler människor ställde om och började cykla i stället för att ta bilen. Vi vet att cykling inte genererar några utsläpp, och vi vet att det är bra för folkhälsan. Det finns alltså många anledningar att ta cykelpolitiken på ett större allvar än vad jag upplever att regeringspartierna gör.

Vi har i betänkandet lyft fram behovet av mål för cykelpolitiken. Då säger man att det finns transportpolitiska mål och så vidare. Men när vi granskar de målen lite ytterligare ser vi att det ändå fattas en hel del, och jag vill ge några exempel på det.

För bara några år sedan fick VTI, där Cykelcentrum ingår, ett uppdrag att ta fram förslag till mål för en ökad andel cykling. Man gjorde ett bra arbete. Man tog fram en rapport. Den förra regeringen tog fram ett förslag och skickade också ut det på remiss med sista svarsdag i november 2022.

I vårt betänkande finns nu en mening som lyder: "Enligt uppgift från Regeringskansliet är ärendet med VTI:s förslag till mål för ökad andel cykling lagt till handlingarna utan ytterligare åtgärd." Detta är inte någon speciellt positiv ansats om vi menar att cyklingen har ett antal viktiga funktioner i vårt samhälle och att vi skulle kunna arbeta mer med det.

I det här läget är det viktigt att man också tittar på mål just för cykelns del. I betänkandet nämns att ett antal motionärer föreslår att cykeln ska ses som ett eget trafikslag, men från regeringens sida menar man cykeln är en del av vägtrafiken. När vi diskuterar cykelsäkerhetsfrågor ser vi dock att en del av det vägtrafikarbete som har gjorts för att göra vägar säkrare för bilisterna, till exempel genom mötesseparering, 1+1-väg eller 2+1-väg, har gjort att utrymmet för cyklister på dessa vägar med ganska höga hastigheter har minskat. Då får man cykla på andra vägar, sägs det ibland. Men ibland finns det faktiskt inte några andra vägar.

Jag är förvånad över att man från regeringspartiernas sida inte lägger större vikt vid cykelfrågorna. Man måste sluta betrakta cykling som cykelställsfrågor och i stället se det som en viktig fråga både för folkhälsan, för miljön och för framkomligheten i våra städer.

Jag skulle också vilja lyfta fram trafiksäkerheten. Det är ingen rolig statistik när det gäller skador på cyklister. Det kan ha många olika förklaringar. Det kan handla om sådant som att använda hjälm och att känna till cykelreglerna. Här räknas också de in som använder elsparkcykel. Det är många olika faktorer som gör att olyckorna ökar, herr talman. Men man kan också säga att trafiksäkerheten har minskat på de mötteseparerade vägarna som jag nämnde för en liten stund sedan.

Trafikverket lyfter fram behovet av samplanering. Det vore bra att planera in cykelvägar samtidigt med annat. Men tyvärr ser det inte ut så i verkligheten. Jag tänker att det blir viktigt för regeringspartierna att verkligen ta upp trafiksäkerhetsfrågorna i sin politik.

Jag vill nästan göra reklam för det här betänkandet. Det är väldigt bra att man gör allt från att definiera vad en cykel är till att hänvisa till en mängd olika delar av utredningar och så vidare. Det är viktigt att lyfta fram de här frågorna. Men att det sedan inte blivit mer handling från utskottsmajoritetens sida förvånar mig mycket.

Jag kan nämna de mötteseparerade vägarna. Ni som lyssnar eller deltar i debatten är ju väldigt medvetna om att vägrenarna har minskat på grund av att man byggt räcken och liknande. Möjligheten att gå ut i det andra körfältet när man kör om en cykel finns inte kvar. Där finns det ett räcke. Det är viktigt att ta de frågorna på något större allvar.

Vi ser att andelen barn som cyklar blir mindre. Det är klart att det också är en tråkig utveckling. Jag kan förstå många föräldrars oro för att låta sina barn cykla i trafiken eftersom man inte tar hänsyn till cykeln på ett sådant sätt som man skulle behöva göra. Jag förstår den oron och kan förstå att

cyklandet minskar. Men samtidigt är det ur folkhälsosynpunkt väldigt tragiskt. Vi vet även att kösituationen runt olika skolor är närmast ohållbar med alla föräldrar som skjutsar sina barn när de egentligen skulle kunna cykla i stället.

Vägarnas utformning och underhåll behöver verkligen tittas på. Jag tycker att det är lite synd att man från regeringspartiernas sida inte är mer aktiv när det gäller det. Man konstaterar att cykeln betraktas som ett fordon inom trafikslaget vägtrafik. Alltså tar man ingen särskild hänsyn till det. Man utgår från att planeringen görs så enkelt, effektivt och snabbt som det är möjligt inom ramen för regelverket. Men på vilket sätt följer man upp att det sker? Man säger att det är viktigt att följa upp målen som är satta. Det står i utskottets ställningstagande. Men sedan ger man bara exempel på att man förutsätter att det sker. Det, herr talman, tycker jag är väldigt olyckligt.

Vi menar att det finns stora möjligheter att öka framkomligheten och att i hela landet, i både stadsbygd och landsbygd, verkligen arbeta med att utveckla cykeltrafiken. Man kan upplåta mark för cykelbanor i Trafikverkets vägområden och ge möjligheter för kommunerna att använda dem på ett annat sätt. Det finns också möjlighet att bygga så kallade cykelmotorvägar, vilket kan låta som en motsättning i sig. Men det handlar om att verkligen främja cyklandet. Det skulle öka säkerheten om det fanns ett sammanhållet system och inte var så att man cyklar på cykelvägar vissa delar av sträckan, sedan ute i trafiken och sedan återigen på cykelvägar. Det är jätteviktigt.

Jag skulle i det här sammanhanget vilja slå ett slag för det arbete som NTF gör. De jobbar med trafiksäkerhetsfrågor, inte minst riktat mot barn och unga. Förr i tiden, om jag får uttrycka mig på det sättet, jobbade man ganska mycket med cykelsäkerhet i den svenska skolan. Man gör säkert det fortfarande på vissa ställen. Men jag skulle önska att regeringen såg hela civilsamhällets och skolans möjligheter att vara en aktiv del i att öka cyklandet. Jag saknar de delarna i betänkandet.

Herr talman! Slutligen skulle jag vilja återkomma till möjligheten att använda cykeln som en del i hela trafiksystemet. Det behöver göras ytterligare genomlysningar av på vilket sätt man skulle kunna använda sig av cykeln och också exempelvis ta med den på tåget. Det är en annan viktig del när det gäller det här.

Jag vill som avslutning säga att jag yrkar bifall till reservation 7, som gäller infrastruktur för cykling. Jag tycker att det är viktigt att belysa det området särskilt.

Anf. 77 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja mitt inlägg med att yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på alla motioner.

Det finns en del intressanta fenomen när vi pratar infrastruktur generellt sett. Det är att vi på olika sätt sätter upp mål och pratar om mål. När det gäller cykelområdet finns det mål. Man kan diskutera om de är bra eller dåliga, men det finns i alla fall mål. Inom kollektivtrafiken sätts det upp mål, liksom för sjöfart och järnväg. Det som är gemensamt för de absolut flesta målen, herr talman, är att helst ska ingen åka bil. Helst ska alla göra något annat. Det är väl en politisk inriktning man kan ha, men den typen av mål har väldigt svårt att få förankring i verkligheten.

Människor använder de transportsystem de behöver, på det sätt de behöver, utifrån de förutsättningar de har. Det gör att jag tycker att det ibland snarare vore klokt om man diskuterade och satte upp mål som handlade om mobilitet och samverkan och om att ha rätt fordon vid rätt tillfälle och så vidare.

I diskussionen om exempelvis cyklar upplever jag ofta att man glömmar att bilen är en frihetsreform. Vi gick eller använde häst, sjöfart, cykel och järnväg ungefär samtidigt som bilen kom. Hela den teknikutvecklingen har lett till ekonomisk tillväxt. Man kan betrakta cykeln som ett viktigt instrument utan att ställa den i relation till andra trafikslag. Att cykla har ju ett egenvärde. Många av oss gör säkert så ibland att vi helt enkelt tar cykeln, tar med oss familjen – och för min del jakthunden – och njuter av att få cykla en stund.

Min upplevelse när det gäller cyklande är att det har blivit enklare. Det finns fler cykelvägar än när jag var ung och cyklade till skolan. Däremot är det färre barn som cyklar till skolan i dag, trots att infrastrukturen har blivit bättre. Jag har varit skolpolitiker tidigare, och det var en av de saker vi diskuterade rätt mycket. Vad är det som gör att föräldrarna inte låter barnen cykla till skolan? Det hade varit bättre för barnen. De hade varit betydligt piggare under klasslektionerna. En av anledningarna är att föräldrarna själva tycker att det ofta är en väldigt kaotisk trafiksituation vid skolan. Men varför är trafiksituationen kaotisk vid skolan? Jo, för att föräldrarna kör bil till en skola som inte är förberedd för det. Många av våra skolor byggdes ju på en tid när man faktiskt cyklade eller gick till skolan.

Många frågor som handlar om att uppmuntra till cykling ligger såklart på det kommunala ansvaret. Det gör att en debatt här i kammaren om cykling av naturliga skäl blir lite rumphuggen. Väldigt mycket av ansvaret för cyklandet ligger egentligen hos kommunerna. Ungefär 80 procent av alla gång- och cykelvägar hanteras av kommunerna. Det är givetvis ändå bra att lyfta frågan i kammaren. Det är bra att vi också har en diskussion. Men då blir det mer på den övergripande nivån. Hur ska eventuella lagar se ut? Finns det förordningar? Det kan handla om standarder för olika varianter av gång- och cykelvägar och olika former av cykelleder. Jag tycker, herr talman, att det har kommit in väldigt många bra motioner som pekar på vad man kan göra.

Vi alla i det här rummet känner väl till hur ordningen är. Det är alltså klart att vi har tittat på motioner, yrkat avslag och hänvisat till det som sker i regeringen. Men det hindrar inte att det ändå finns ett bra samtal om cykel. Internt i KD har vi jobbat en del med funderingar kring om man ska kunna ha olika standard på gång- och cykelvägar och ändå få söka statliga medel.

I dag är det huvudsakligen för en variant av standard som man kan få stöd. Den diskussionen tror jag att vi kommer att få återkomma till. Måste gång- och cykelvägar följa andra vägar, eller kan man hitta nya sätt att dra dem? I betänkandet ser man att det redan i dag är möjligt att göra på annat sätt, men då får vi andra intressekonflikter. Vem ska exempelvis släppa till den mark som krävs för att bygga en ny gång- och cykelväg? Vi kommer tillbaka till att detta faktiskt är ett kommunalt ansvar.

Ett område som har blivit bättre är kollektivtrafiken, även om många tycker att det kan bli ytterligare lite bättre. När jag åkte hit till Stockholm i går morse såg jag en man som tog med sig cykeln först på Västtrafik och sedan på SJ:s tåg. Att man har möjlighet att ta med sig cykeln underlättar givetvis mobiliteten.

Det är detta jag menar när jag talar om vilka mål vi ska ha. Jag skulle vilja ha ett ökat mobilitetsmål, det vill säga ett mål som gör att olika trafikslag kan samverka. Jag blev faktiskt glad när jag såg den där mannen göra sitt val, utan att för den skull känna att jag som politiker måste få alla att göra samma val.

I betänkandet behandlas även elsparkcyklar, något man kan fundera en hel del på. De flesta motionerna är i någon form av begränsande karaktär. Utskottets svar i betänkandet är också av begränsande karaktär. Jag kunde inte låta bli att dra lite på munnen när jag läste det. Vi är nog ett ganska tråkigt gäng. Vi ser elsparkcyklar som enbart ett problem.

Ute i den verkliga verkligheten har det blivit mycket bättre på området. Flera av oss minns säkert hur det såg ut i Stockholm för bara fyra fem år sedan när elsparkcyklar slängdes mer eller mindre överallt. Nu har kommunerna vidtagit åtgärder och fått fram parkeringszoner och strypt elen på vissa ställen, exempelvis inne i Gamla stan. Där är det mycket svårare att köra än förut.

Elsparkcykeln har nog kommit för att stanna, och även den ger oss ökad mobilitet. Men som flera motionärer lyfter fram har den också gett oss anledning att fundera över säkerhet, hjälmtvång och liknande. Jag delar dock än så länge utskottets bedömning och står bakom förslaget i betänkandet, men det här var ett intressant område att läsa om. Vi såg det mer som ett problem än en möjlighet – jag säger ”vi” för att det står samma sak i vår egen text.

Teknikutvecklingen utgör en möjlighet för människor att röra sig mer. Det innebär att när fler tar en elsparkcykel är det antagligen ändå någon av dem som avstår från att köra bil. Återigen kommer vi in på mobilitetstänket.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 78 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag blev uppriktigt sagt bekymrad över kristdemokraten Magnus Jacobssons brist på entusiasm över cyklandets möjligheter. Han nämnde möjligen att cykling har ett egenvärde om man ska ut och motionera sin hund, men annars fanns ingen större entusiasm över hur man kan arbeta med detta.

Ledamoten var inne på att sätta mobilitetsmål, och det tror jag kan vara en viktig del. Därför kan man fråga sig varför mobilitetsmålen inte lyfts fram på ett annat sätt i betänkandet, när det nu finns möjlighet att göra det.

Ledamoten nämnde också att det var bättre förr när man var ung och det gick att cykla till skolan. Nu har bilarna tagit över. Här vill jag komma till kärnan. Ser ledamoten att cykling som kopplas till ett mobilitetsmål kan vara viktigt för både stads- och landsbygdsutveckling? Det sägs att med ett avstånd på upp till fem kilometer är det möjligt att under stora delar av året, om än inte hela året, använda cykeln som färdmedel. Det skulle på många sätt underlätta trafiken.

Om ledamoten säger att man visserligen kan sätta upp mål men att målen skulle handla om att ingen helst ska åka bil låter det väldigt defensivt. Ett mobilitetsmål borde väl vara mer effektivt och utvecklande? Jag blev lite bekymrad, eftersom det ju finns förutsättningar att se cykling som mer än en fritidssysselsättning. Man skulle kunna använda sig av denna mobilitet.

Jag blev glad över det som ledamoten sa om cykelvägar och att utveckla olika regelverk, men var finns utvecklingsmöjligheterna i fråga om cyklandet?

Anf. 79 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten Heie och jag tar oss an frågan utifrån två olika perspektiv. Det är helt uppenbart att det i många kommuner och i vissa politiska partier finns en oerhörd iver att styra medborgarna. Det görs genom zoner där man inte får köra bil eller genom tider då man inte får köra bil. Det sker också när nya fastigheter byggs utan några parkeringsnormer. I grunden är det en ideologisk inställning när man menar att samhället i någon mening ska trycka undan bilen som fordon.

Min grundinställning är att medborgarna själva har full förmåga att bedöma vilket transportmedel som är lämpligt. Och frågan om bilens miljöpåverkan handlar framför allt om bränsle och inte om att det finns ett fordon i sig.

Något annat som skiljer oss åt är att jag tycker att det här, ur statligt perspektiv, är en liten fråga. Det är framför allt kommunerna som har ansvar för gång- och cykelvägar, och de jobbar jättemycket med det. Jag försökte beskriva att vi över tid har byggt fler gång- och cykelvägar. Ändå visas i betänkandet att andelen som cyklar går ned. Vi har gjort det mycket enklare att använda cykeln, men andelen som cyklar blir mindre. Det kan man ha olika uppfattning om, men antagligen beror det på att medborgarna själva tycker att det finns andra sätt att röra på sig.

Ett av de trafikslag som utgör störst konkurrens till cykel är kollektivtrafiken. När man bygger ut kollektivtrafiken så att den blir bra kommer färre att cykla. Det finns alltså även sådana samband, vilket man ibland glömmer.

I detta sammanhang handlar frågan om skolan framför allt om attityd. Mina föräldrar lät mig cykla. Själv var jag sämre på att låta mina barn cykla. Troligtvis beror detta på oro.

Anf. 80 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Jacobsson för svaren på frågorna.

Jag hoppas att ledamoten inte menade att jag som centerpartist och mitt parti specifikt skulle ha ett behov av att styra medborgarna i dessa frågor. Man kan tycka att cykeln är viktig för möjligheten till mobilitet utan att det för den skull är ett sätt att försöka styra medborgarna och säga att de inte *får* använda bilen. Bilen är en viktig del i transportsystemet, men det är balansen jag talar om. Om ledamoten däremot diskuterar mobilitetsfrågorna borde cykel och bil kunna verka bättre tillsammans. Jag blev lite förvånad över det som sades.

Ledamoten nämnde också att det är kommunerna som bygger ut detta. Men politiken på den nationella nivån har på ett annat sätt ansvar över att ge förutsättningar. Det var det jag efterfrågade. På vilket sätt vill Kristdemokraterna, som också har ministerposten, ge förutsättningar för att man ska kunna bygga samman cykelvägsnäten? Det är ju dessa man pekar på när man nämner bristerna i helheten. Man skulle behöva sammanhängande cykelnät på ett annat sätt för att cykeln ska kunna bli ett alternativ till andra färdssätt. Ge förutsättningar för det! Ledamoten, som ändå tillhör samma parti som ministern, borde lyfta dessa frågor.

Om man tycker att det är ett problem att barn och unga inte rör sig i tillräcklig utsträckning är cykeln en möjlighet. Hur ser ledamoten på att jobba mer med beteendeförändringar och med trafiksäkerhetshöjande men också kunskapshöjande delar för att öka kunskapen hos unga och deras föräldrar?

Anf. 81 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag försöker vara tydlig med att vi nog aldrig har haft så mycket gång- och cykelväg som nu. Mig veterligen jobbar de flesta kommuner med utbildning av eleverna i skolan etcetera. Ändå ser vi att cyklingen just för tillfället går ned.

Jag tycker att kommunerna gör rätt och gör det bra, men jag tror att det vi ser, att exempelvis cyklandet i skolan går ned, nog i grunden handlar mer om en föräldraoro. Man är orolig för att barnen är ute i trafiken, trots att trafiken många gånger har blivit bättre än den var när vi själva var unga. Det är en attitydfråga som man givetvis kan jobba med.

När det gäller vad vi kan göra som stat tycker jag ändå att betänkandet är tydligt med att det i flera av de frågor som tidigare lyfts och som nu även lyfts i motionen redan är möjligt enligt lagstiftningen att gå fram på andra sätt och andra vägar. Jag är nöjd med skrivningarna där, men jag tycker också att man i verkligheten ska använda sig mer av den lagstiftning och de möjligheter som finns.

Första gången jag själv hade anledning att fundera lite mer över mobilitetsfrågan och gå och grubbla lite på den var under förra mandatperioden när jag satt i trafikutskottet. Vi var då i Kalifornien och träffade Uber. Det råkade vara Uber, så det handlar inte om att göra reklam för det företaget. Det finns en massa andra problem med Uber som man kan förhålla sig till. Just i det här fallet råkade det vara på deras huvudkontor vi gjorde ett studiebesök. Den vision de beskrev var att om du vill ta dig från Stockholm till New York ska din app i princip berätta att här har du en hyrcykel, och här kan du ta en hyrbil. Du tar det här flyget, och när du landar finns det en hyrcykel och så vidare. De tänkte sig mobilitet genom hela kedjan.

Jag tror faktiskt att det är så rätt så mycket av framtidens mobilitet kommer att vara. Jag ser bara på mig själv. Ibland hyr jag en Voi eller liknande därför att jag behöver röra mig snabbt och inte är sugen på att ta en bil. Jag tror helt enkelt att mobilitet är det vi borde fokusera på.

Anf. 82 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Ledamoten Magnus Jacobsson pratade i sitt anförande nästan mer om andra trafikslag än om cykel trots att detta är en cykeldebatt. Han var noga med att understryka att bilen är en frihetsreform. Men jag skulle vilja lyfta fram att även cykeln är en frihetsreform, som gör det

möjligt för barn och unga att nå sina kompisar och fritidsaktiviteter och för vuxna att kombinera nytta med nöje i sin vardagspendling. Inte minst är det en frihetsreform som minskar våra klimatutsläpp och gör det möjligt för oss att nå våra klimatmål.

När man leder och styr i offentlig verksamhet är mål viktiga för att uppnå resultat. Men ambitiösa mål och resurser för att uppnå dem är något som den här regeringen saknar. Detta speglar egentligen, herr talman, deras brist på vilja och på engagemang för att åstadkomma något.

När vi från Miljöpartiet satt i regering tog vi viktiga steg för ökad cykling genom bland annat stadsmiljöavtal, cykelpott och nationell cykelstrategi. Vi från Miljöpartiet var inte nöjda; vi ville gå framåt ännu mer. Men vi tog viktiga steg. Vad händer nu? Ingenting.

Cykel handlar om utrymme i staden. Det handlar om miljö, resurseffektivitet och folkhälsa men också om samhällsekonomi. Där har cykeln stor potential, om man vågar satsa på cyklingen.

Anf. 83 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är någon hemlighet vare sig för kamraren eller för eventuella åhörare att det finns en stor politisk skillnad mellan Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Det är helt riktigt att Miljöpartiet när man satt i regering gjorde stora satsningar på cyklingen. Man satte upp stora mål och så vidare, samtidigt som man lät både järnvägen och vägen förfalla underhållsmässigt.

Det är ingen hemlighet att den här regeringen gick till val på att man skulle ta tag i det bristande underhåll som har funnits bland annat på vägsidan och på järnvägssidan. Det är klart att vi har resurser och fördelar dem, och det är ingen hemlighet att det finns en ideologisk och politisk skillnad där. Vi fokuserar på att få ordning på det stora trafiksystemet medan Miljöpartiet ofta har fokuserat på den mindre delen av trafiken, vilket cyklingen trots allt är om man pratar om pengar.

Oaktat detta är cyklingen viktig. Men den är i första hand ett kommunalt ansvar, för det är i kommunerna den används. Det har byggts väldigt få cykelvägar mellan kommuner. Man kan ha diskussioner om det. Man kan också ha en diskussion om exempelvis så kallade cykelmotorvägar mellan kommuner. Skulle detta vara lönsamt i relation till kostnaderna med tanke på hur många som skulle använda dem?

Vi vet att cykling på samma sätt som kollektivtrafik och järnväg framför allt används i arbetsmarknadsregionen, alltså i den egna sfären, när man tar sig till och från jobbet eller om man cyklar på fritiden. Man måste alltså också ställa sig frågan om detta är det område där staten ska lägga de största resurserna. Eller ska vi våga erkänna att detta ansvarsområde är kommunalt och att kommunerna redan gör väldigt mycket för att utveckla cyklingen? Min bild är att de gör det, och det tycker jag är bra.

Anf. 84 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr talman! Jag vill korrigera ledamoten Jacobsson. Den regering som Miljöpartiet var en del av avsatte stora resurser och gjorde historiskt stora satsningar på järnvägen och på att förbättra underhållet. Om ledamoten Jacobsson tror att de små men väldigt effektiva resurser som skulle kunna satsas på att öka cyklingen skulle kunna omfördelas för att komma i kapp med underhållet på vägsidan tror jag att han misstar sig.

Bilen har trots allt blivit norm i samhället, och Jacobsson vill bejaka bilnormen. Men den innebär också att biltrafiken gynnas på bekostnad av andra trafikslag. Just därför är det viktigt att våga sätta upp mål och avsätta resurser för att skapa förutsättningar för en ökad cykeltrafik. Det är trots allt den infrastruktur vi har som skapar den miljö som krävs för att man ska känna sig trygg och säker och för att det ska vara smidigt och lätt att ta cykeln.

Precis som ledamoten Jacobsson var inne på finns det en relation mellan kollektivtrafik och cykel. Om man satsar på cykeltrafiken kan man avlasta kollektivtrafiken, vilket är viktigt i våra städer, där kollektivtrafiken ofta är hårt belastad. Det är också kostnadseffektivt; det är inte särskilt dyrt att investera i cykelinfrastruktur. Man behöver inte ha samma bärighet eller samma bredder.

I dagens trafikmiljö är tempot hetsigare än förr i tiden. Vi har större och längre fordon. Det är klart att detta påverkar både barns och vuxnas möjligheter att på ett tryggt och säkert sätt ta sig fram på cykel. Just därför behöver vi underlätta för kommuner och regioner som har en hårt ansträngd ekonomi att vidta de nödvändiga åtgärderna för att skapa bättre och tryggare cykelinfrastruktur.

Anf. 85 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill göra en liten försiktig rättelse gällande föregående regerings budget. Den var så svag att Trafikverket själva konstaterade att när planperioden i fråga var över skulle underhållet på både väg och järnväg vara sämre. Vi får vara lite noggranna med fakta här i kammaren.

När det sedan gäller cykelfrågan är det helt korrekt att cykling fungerar väldigt väl i tätorter och på sträckor på upp till fem kilometer. Min bild av Sveriges kommuner är att man jobbar på detta. Min bild är att framför allt kommuner som har extra goda förutsättningar, till exempel Lund, Umeå och andra, har jobbat jättemycket med att förstärka cykelnätverken. Det tycker jag är bra. Haken är bara att vi står här i kammaren och ska ha en cykeldebatt om något som till 80 procent hanteras av kommunerna.

I betänkandet är det väldigt tydligt i svaren på de olika motionerna: Det är antingen redan tillåtet, pågår redan eller hanteras av kommunerna. Det är klart att det då blir väldigt svårt att ha en hård, tydlig debatt, när vi egentligen kanske skulle stå i kommunfullmäktige och diskutera den egna strategin.

När det gäller det övergripande målet jobbar även den här regeringen med att förbättra och underlätta för cyklande. Det tycker jag är bra. Men jag tycker också att det är bra att debatten tydliggör att det finns en ideologisk skillnad. En del partier vill styra människor medan andra partier, som Kristdemokraterna, tycker att vi ska se till mobiliteten som helhet.

Anf. 86 INGA-LILL SJÖBLOM (S):

Herr talman! Vi ska i dag debattera trafikutskottets betänkande *Cykelfrågor*.

Vi socialdemokrater står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Varje dag tar människor i vårt land cykeln till jobbet, till skolan, till träningen eller till mataffären. Det är ett val som är både klimatsmart, hälsosamt och platsbesparande. Det är ett val som gynnar hela samhället, men det är också ett val som alltför ofta sker trots bristande infrastruktur, otrygga trafikmiljöer och politisk passivitet.

Vi socialdemokrater vill ändra på detta, för vi vet att cyklingen inte bara är en fråga om valfrihet i transportsystemet utan en del av lösningen på flera av vår tids största utmaningar: klimatförändringarna, trängseln i våra städer och den försämrade folkhälsan. Men om cykeln verkligen ska kunna spela den roll den förtjänar i svensk trafikpolitik krävs politisk vilja och målmedveten styrning.

Därför föreslår vi att ett nationellt mål för cykeltrafiken ska upprättas av regeringen. Det är dags att Sverige går från fina ord till faktisk handling. Vi vill se ett tidssatt, kvantifierat mål, till exempel att cykeltrafiken ska fördubblas till år 2035. Det är fullt möjligt, men det kräver att vi gör cykelpolitiken till just det den bör vara: en integrerad del av samhällsplaneringen, inte en parentes.

VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut, fick år 2021 i uppdrag att ta fram ett underlag för ett sådant mål. Det redovisades 2022. Det är dags att använda det underlaget. Varför väntar regeringen?

Herr talman! Det handlar om att vi behöver bygga ut cykelinfrastrukturen på ett mer systematiskt sätt. I dag är det alltför många som cyklar i miljöer som inte är säkra. Det saknas sammanhängande cykelvägar. Det saknas belysning. Det saknas planering på regional nivå för att underlätta cykelpendling mellan kommuner.

Särskilt viktigt är detta för barn och unga. Att kunna cykla till skolan ska vara en självklarhet, inte ett risktagande. Genom att skapa trygga cykelvägar bygger vi också en kultur där cykeln blir ett naturligt val från tidig ålder. Det är en investering i framtida hälsa, i mobilitet och i trygghet.

Vi vill att fler barn och ungdomar ska få växa upp med cykeln som sitt självklara färdmedel, inte med skjuts till skolan som norm. Det är inte bara klimatpolitik utan också frihetspolitik att barn själva kan ta sig till skolan, till fritidsaktiviteter och till vänner.

Herr talman! Vi måste också prata om något som får alldeles för lite uppmärksamhet i den här debatten: cykelstölderna. Vad hjälper det med nya cykelvägar om människor inte vågar parkera sin cykel av rädsla för att den ska bli stulen? Stölderna har blivit så omfattande att de faktiskt utgör ett konkret hinder för omställningen.

Vi socialdemokrater föreslår därför att regeringen utreder ett nationellt cykelregister. Vi har redan ett bilregister som fungerar väl, så varför inte använda samma princip för cyklar? Det skulle göra det svårare att sälja stulna cyklar, göra det enklare att återfå sin egendom och ge ett tydligt verktyg mot den organiserade brottslighet som vi vet ligger bakom många av stölderna.

Herr talman! Vi behöver också anpassa lagstiftningen till ny teknik. Elcyklar blir allt vanligare. Det är ett glädjande steg mot ett mer hållbart resande, men utvecklingen går snabbare än lagstiftningen hänger med. Vi vill därför att regeringen driver på för en gemensam EU-standard för laddning av elcyklar. Det är en enkel åtgärd som skulle förenkla vardagen för konsumenterna, minska sårbarheten och dessutom stärka säkerheten.

Det gäller inte minst att förebygga bränder och explosioner kopplade till elcykelbatterier – ett växande problem som förtjänar mer uppmärksamhet. Vi vill se mer forskning och bättre reglering. Det handlar om trygghet, det handlar om tillgänglighet och det handlar om att Sverige ska ligga i framkant i den gröna teknikomställningen.

Herr talman! Det här är ingen marginell fråga. Det är inte en cykelpolitisk nischdebatt. Det här handlar om framtidens transporter, framtidens folkhälsa och framtidens klimatmål. Det handlar om en politik där vi inte bara planerar för bilen utan också för människan.

Vi socialdemokrater vill göra livet enklare, tryggare och mer hållbart för dem som väljer cykeln. Det kräver investeringar, men framför allt kräver det en tydlig politisk riktning. Ett nationellt mål för cykling är inte bara ett styrmedel, utan det är en viljeyttring om vilket samhälle vi vill bygga.

Till er i regeringsunderlaget vill jag säga: Ni pratar gärna om frihet, ansvar och långsiktig hållbarhet. Visa då att ni menar allvar! Ställ er bakom ett nationellt mål för cyklingen! Det är klokt, det är konkret och det är vad Sverige behöver.

(Applåder)

Anf. 87 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande *Cykelfrågor*.

Det finns många fördelar med att människor cyklar, inte minst hälsoaspekten och minskad trängsel i kollektivtrafiken. Det gör att Liberalerna vill underlätta för cyklisterna. En mycket viktig förutsättning för att det ska vara smidigt att cykla är att det finns sammanhängande säkra stråk och att dessa underhålls kontinuerligt.

Det finns alltför många ogenomtänkta trafikmiljöer som försvårar för cyklisten. Här tänker jag främst på den komplexa infrastrukturen i våra städer och förorter. Vi måste arbeta för att cykelbanenätet hänger ihop och, kanske ännu viktigare, att underhåll av cykelbanorna genomförs. Ett hål i vägen märks knappt för en bilist, men för en cyklist kan det sluta i en olycka där man skadar sig allvarligt. Jag har själv flera vänner som har slutat cykla på grund av olyckor relaterade till undermåligt underhåll. Här behövs krafttag, men detta är främst kommunernas ansvar.

För att underlätta pendling med cykel vill vi se en sammanhållen planering av cykelvägarna på regionnivå där kommunerna samverkar över kommungränserna. För cyklisten ska inte standarden på en cykelväg behöva försämrats vid en kommungräns. Det är inte rimligt. Vi vill se fler satsningar på sammanhängande regionala cykelstråk för att göra det lättare att cykla längre sträckor.

Jag vill också ta upp behovet av en enhetlig nationell skyltning för cykling. Cyklar man över kommun- och regiongränser behövs en tydlig skyltning som underlättar orienteringen. Staten behöver samverka med kommunerna så att skyltningen framför allt genomförs men också ser likadan ut överallt.

Väglagens texter om byggnation av cykelvägar har diskuterats under en rad år. Cykelvägar som inte har en direkt koppling till bilvägar betecknas inte som vägar enligt väglagens definition, vilket innebär att det inte finns möjlighet att ta mark i anspråk för en separat cykelväg på samma sätt som det gör för allmänna vägar.

För Liberalerna är det av stor betydelse att man tar stor hänsyn till äganderätten då man bedömer eventuella ändringar i väglagen för att underlätta byggnation av cykelvägar.

Herr talman! Liberalerna vill också öka möjligheten att ta med cykeln på pendeltåget. Genom att kombinera kollektivtrafik och cykel kan fler låta bilen stå och därmed göra en insats för miljön och minska trängseln på vägarna. Elsparkcykeln är mycket intressant för transporter till och från kollektivtrafiken. Den tar liten plats på tåget och gör att man sedan smidigt kan ta sig en kort sträcka dit man ska.

Herr talman! Liberalerna är positiva till elsparkcyklar. De fyller tydligt en nisch när det gäller att transportera sig kortare sträckor. De har nu funnits i några år, och både de positiva och tyvärr de negativa effekterna av deras intåg har visat sig. Vi börjar komma till rätta med parkeringsproblemen samtidigt som arbete kvarstår med att sätta in åtgärder mot de ökande personskadorna, tyvärr med flera dödsfall.

Framkomligheten för alla gångtrafikanter, inte minst äldre och personer med funktionsnedsättningar, är avgörande för oss. Det behövs förtydliganden av regelverket för elsparkcyklar så att vi minimerar de negativa effekterna.

Herr talman! Cyklister är oskyddade i trafikmiljön. Separata cykelvägar finns på många ställen, men samtidigt delar cyklisten ofta vägbanan med bilister. Trafiksäkerheten behöver förbättras på många ställen, inte minst när cyklister blir omkörda.

Sverige har en lång tradition som främsta land när det gäller trafiksäkerhet. Vi bör därför gå före även när det gäller cykling.

Liberalerna ser positivt på att adressera cyklisternas upplevda osäkerhet på vägarna genom ett hastighetsberoende avstånd på minst en och en halv meter vid omkörning. En sådan regel skulle signalera till bilförare att fler faktorer än bara avståndet påverkar trafiksäkerheten och att det krävs riskkompensation vid omkörningar. Samtidigt vill jag betona att det måste vara enkelt för bilförare att komma ihåg regeln för att den ska få effekt.

Trafiksäkerhet på väg för cyklister är inte minst viktig för cyklister som deltar i cykellopp. Cykellopp är en viktig morot för att öka cyklandet och därmed stärka hälsan. Regeringen har därför i budgeten för 2025 tillfört medel så att den tidigare avgiften för att bland annat sätta upp tillfälliga skyltar på vägarna för cykellopp nu har tagits bort. Det är positivt och en ekonomisk lättnad för alla som arrangerar cykellopp framöver.

Herr talman! Tekniken utvecklas snabbt, och vi ser en ständig utveckling av cykelkonceptet – inte minst som elcyklar och elsparkcyklar. Liberalerna ser positivt på utvecklingen. Samtidigt måste trafiksäkerheten värnas, då vi ser en ökande trend i antalet cykelolyckor de senaste åren. Det har gått upp ungefär 25 procent.

Det är därför viktigt att forskning på olika aspekter av cykling får fortsatt stöd så att vi kan förstå hur cykling kan underlättas och hur vi kan minimera antalet cykelolyckor framöver. Forskningens kunskapshöjande arbete är viktigt för att vi framöver ska kunna vidta rätt åtgärder och göra det mer attraktivt att cykla.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att vi står bakom samtliga av våra reservationer men att jag för att vinna tid yrkar bifall endast till reservation 11, vilken omfattar att inte tillåta cykling mot enkelriktat samt en likriktning av regelverket för cykelpassager och cykelöverfarter.

Herr talman! Jag tänkte börja med just detta udda regelverk för cykelpassager och cykelöverfarter, som helt i onödan krånglar till det något otroligt för samtliga som är ute i trafiken.

Det ska vara lätt att göra rätt i trafiken – det måste väl vara en grundtanke i arbetet för att stärka en säker trafik. Men regelverket för cykelpassager och cykelöverfarter är ett skolexempel på hur man kan krångla till saker och ting. Väldigt få cyklister och bilister känner till skillnaden mellan dessa båda korsningar mellan väg och cykelväg.

Därför yrkar vi från Sverigedemokraternas sida bifall till vår reservation om att lagen ska ändras och att samma regler ska gälla för båda. Vi menar att det vore bäst och säkrast om alla cykelöverfarter helt enkelt gjordes om och blev cykelpassager. Bilisten sitter skyddad, men det gör inte cyklisten. Här måste vi för att minska de allvarliga olyckorna likrikta regelverket så att cyklisterna ska stanna och lämna bilar och andra fordon företräde.

Vi menar också att en regelförenkling bör vara att färgsättningen av cykelbanor regleras. Att som i vissa kommuner färgsätta en cykelbana kan vara ett bra sätt att påkalla uppmärksamhet till exempel i en korsning. Det är då rimligt att samma färgsättning används oavsett i vilken kommun man befinner sig. Det handlar ju om att det ska vara lätt att känna igen sig när man som bilist närmar sig en cykelbana.

Herr talman! Jag vet inte om det beror på att tjuvarna tar bussen i stället för cykeln eller om det är en faktisk minskning eller bara minskad benägenhet att anmäla. I alla fall är det glädjande att minskningen av antalet anmälda cykelstölder fortsatte även i fjol.

Mellan 2022 och 2023 var minskningen 8 procent, och vid årets slut 2024 visade det sig att minskningen var ytterligare 5 procent. Med det sagt anmäldes ändå 54 848 cykelstölder i fjol, varav ungefär en fjärdedel var av elcyklar. Störst var minskningen i Norrbotten, 26,5 procent, medan Gotland något förvånande såg en ökning med 13,6 procent.

Det är ändå så många som är drabbade att det motsvarar fler än alla invånare som bor i staden Kristianstad. Det är också en stor utgift för försäkringsbolagen, som årligen betalar ut mer än en kvarts miljard till ersättning för drabbade.

Visst är det så att brottet cykelstöld är ett av de lindrigare till sin karaktär, men cykelstölder lägger ändå en våt filt över människors lust att cykla.

Jag kan bara se till mig själv – jag har knappt tre kilometer till järnvägsstationen, men jag vill inte ställa min cykel där och sedan gå och oroa mig för att den ska bli stulen. Jag har redan blivit av med två cyklar.

Jag är inte en vän av olika statliga stöd, som dessutom vanligtvis försvinner efter ett par år. Däremot menar jag att kommuner skulle kunna göra betydligt mer för att bygga säkrare parkeringsplatser för cyklar, till exempel vid resecentrum. Jag tror att denna åtgärd ensamt skulle vara den som lockar flest människor att välja cykel framför bil.

När det gäller vilken åtgärd som mest skulle minska antalet cykelstölder tror jag däremot att det är på tullen man ska titta. Hade det gått att stoppa vartenda tungt fordon på väg ut ur landet hade man också stoppat den stora utförsel av stulna cyklar som görs av internationella ligor.

Herr talman! År 2024 omkom 26 cyklister, vilket är samma antal som året dessförinnan. Till detta ska läggas att ungefär 2 000 cyklister skadas allvarligt varje år. Dessa skador ger inte sällan livslånga men.

De senaste två decennierna har antalet allvarligt skadade i trafiken minskat markant – utom i en grupp, och det är cyklisterna. Här är det inte elsparkcyklister som sticker ut; de utgör mindre än en tiondel av de allvarligt skadade även om man kan tro annat. Dock är gruppen elsparkcyklister ökande när det gäller skadade – inte allvarligt skadade utan bara skadade. År 2019 rapporterades cirka 700 olyckor på elsparkcykel. År 2023 hade det stigit till 3 400. Detta är högst oroande.

Jag bor själv i ett barnrikt område, och jag ser fler barn på elsparkcykel än på vanlig cykel. Jag har också läst att cykelhandlare säljer färre barncyklar och att barnen hellre önskar sig en elsparkcykel än en vanlig cykel. Barnen går då inte bara miste om motionen, utan det är också större risk att de skadar sig. Tar barnen med sig vanan att använda elsparkcykel upp i åren går de också miste om de goda effekter som cykling har på hälsan.

Herr talman! För att fortsätta på temat skador på cykel vill jag belysa det faktum att de flesta cykelolyckor är singelolyckor. Ungefär åtta av tio allvarligt skadade cyklister har skadats i singelolyckor.

Om vi ska hitta en ljusglimt är det möjligen att färre cyklister skadas i kollisioner med motorfordon. Cykelhjälm ger ett bra skydd mot skullskador, men kommunerna måste bli mer medvetna om cykelbanornas skick, utformning och dragning. Andra ledamöter har påtalat detta tidigare här. Utöver det personliga lidandet är det ett problem för samhället att så många cyklister skadas allvarligt.

Herr talman! Jag tänkte avslutningsvis gå in på vikten av att lära sig att cykla och att lära sig trafikregler redan i ung ålder. När jag var liten – det börjar tyvärr bli ganska långt tillbaka i tiden – hade kommunerna trafikleksskolor. I dessa fanns en uppbyggd trafikmiljö med autentiska vägmärken och målade vägar där man på ett lättare sätt kunde lära sig allt från stopplikt och att lämna företräde till högerregeln och hastighetsgränser. Detta underlättade för barnen fram till att de själva skulle ge sig ut i trafiken. Jag hade välkomnat om trafikleksskolorna återupprättades.

Att tidigt lära barn trafikvett kan faktiskt göra skillnad mellan liv och död, herr talman. I dag är det dessutom så att alla barn inte ens får lära sig att cykla, och allt färre elever cyklar till skolan. Enligt skoltrafikundersökningen som gjordes 2022 sjönk andelen barn som cyklade till skolan från 21 procent till 13 procent på bara tre år. Detta är en dyster trend. Sannolikheten att dagens elever när de sedan blir vuxna kommer att se cykeln som förstahandsalternativ för att transportera sig är såklart låg. Det är kanske läge att man från statligt håll startar en upplysningskampanj för att få fler elever att cykla till skolan.

Lite hopp finns dock. WSP:s mobilitetsstudie pekar i alla fall på att fler storstadsbor tar cykeln till jobbet. Cykeln som transportmedel är yteffektiv och tyst. Den bidrar till att minska trängseln i städerna och tar liten plats att parkera. Vinsterna med ökad cykling är såklart stora.

Fru talman! För övrigt anser jag att väglagen bör ändras till förmån för enklare, genare, tystare och vackrare cykelvägar.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

Anf. 89 MALIN ÖSTH (V):

Fru talman! I april förra året undertecknade Sverige den europeiska cykeldeklarationen. Deklarationen beskrivs som en historisk milstolpe för att främja cykling, och cykel är ett populärt transportslag som ökar stort på flera platser runt om i Europa. Amsterdam är sedan länge en cykelstad. Där cyklar 51 procent av invånarna dagligen. Köpenhamn är inte långt efter. Där står cykling för 49 procent av alla pendlingsresor. I Paris har det hänt massor på kort tid. Det är i dag fler parisare som cyklar än som åker bil – något som ingen trodde kunde vara möjligt för bara tio år sedan. Det finns många fler exempel än så. Det händer väldigt mycket på många håll i Europa.

I Sverige är utvecklingen tyvärr inte lika positiv. Vi har tidigare i debatten hört en del om barn och ungas cyklande, som har minskat med 40 procent sedan 90-talet. Detta är en oroande utveckling, där möjligheten till aktiva transporter och vardagsmotion inte främjas på det sätt som behövs och där tydlig målstyrning saknas.

Trafikverkets inriktningsunderlag som ligger till grund för regeringens infrastrukturproposition bygger inte på målstyrning, alltså att man sätter upp ett tydligt mål och tar ut en riktning. Det bygger i stället på prognosstyrning. Prognosstyrning skapar inte förändring utan mer av samma. Vi vet vilka konsekvenserna blir. Vi vet att Trafikverket de senaste årtiondena konsekvent har överskattat resande med bil och samtidigt underskattat resande med järnväg. Detta har gjort att vi har byggt fast oss i ett transportsystem som inte är hållbart, samtidigt som vi har cementerat en kapacitetsbrist på järnvägen. Trots att detta är väl känt gör regeringen ingenting för att förändra de här planeringsförutsättningarna.

Det är dessutom så att cykel som transportslag saknas i prognoserna. Dessa gäller bara motoriserade resor. Cykel är inte heller ett transportslag i sin egen rätt, utan cykel klumpas ihop i kategorin ”cykel och gång”. Detta är sammantaget en väldigt styvmoderlig behandling av ett av våra transportslag, och det får såklart konsekvenser.

Fru talman! Cykel har stor potential. Det visar inte minst Paris, Köpenhamn och flera andra städer som radikalt har ställt om sin transportinfrastruktur. Det finns också en förväntan på att politiken ska kliva fram. En nyligen publicerad undersökning visar att sju av tio invånare i fyra mellanstora svenska städer önskar en mindre bullrig och mer trafiksäker stadsmiljö, där det också finns mer utrymme för cykling.

Flera har tidigare nämnt att VTI under förra mandatperioden fick ett regeringsuppdrag om att utreda ett mål för ökad cykling. Utredningen föreslår ett nationellt och ambitiöst mål där cyklingen ökar på ett sätt som gör att klimatpåverkan minskar, tillgängligheten förbättras och folkhälsan stärks utan att andelen gående eller kollektivtrafikresor minskar. Här finns precis det som behövs för regeringen, klappat och klart. Detta är färdigt att anta, tillsammans med ett uppdrag till Trafikverket om att ta fram en handlingsplan för hur målet ska nås. Den nationella nivån behöver också kliva fram och ta ett större ekonomiskt ansvar för en utbyggd cykelinfrastruktur genom att koppla resurser till målet. Detta hade varit helt i linje med cykeldeklarationen.

*Cykelfrågor*

Jag hoppas att undertecknandet inte bara var en tom symbolhandling. Deklarationen siktar högt, och den är också väldigt tydlig med att undertecknarna ska arbeta för att cyklingen ska nå sin fulla potential i Europa. Det är ett löfte och ett hopp som förpliktigar.

Jag yrkar bifall till reservation 12.

Anf. 90 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Jag tycker att cykeln på många sätt är ett fantastiskt transportmedel. Det är snabbt och smidigt, och det ger både frisk luft och motion. Att cykla är inte bara bra för individen. Det är samhällsekonomiskt fördelaktigt. Det gynnar samhället genom att miljön blir bättre, och det bidrar också till bättre folkhälsa.

Trots detta har cykling under decennier minskat, om man bortser från städer och större tätorter. Inte minst har cyklandet minskat bland barn och unga. En bidragande orsak till denna trend är att vägnätet i allt mindre utsträckning lämpar sig för cykling. Bredare fordon och högre hastigheter på vägar där vägrenen är minimal eller helt saknas gör det ibland direkt farligt att använda cykeln som vardagstransportmedel på landsbygden. Vägutrymmet räcker inte längre till.

De trafiksäkerhetshöjande åtgärder som satts in för biltrafiken i form av sidoräcken och två-plus-ett-vägar har ställt till det ytterligare för de oskyddade trafikanterna. Det lilla utrymme som fanns kvar har helt enkelt ätits upp. Detta hämmar cyklingen på ett väldigt olyckligt sätt.

Det behöver finnas möjlighet för gående och cyklister att färdas på samma villkor som motorfordonstrafiken. Miljöpartiet vill därför införa ett landsbygds miljöavtal för att förbättra för cykling på landsbygden.

Fru talman! Cyklandet i hela Sverige behöver öka för både hälsans och miljöns skull. För att detta ska kunna ske måste förutsättningarna för cykling förbättras avsevärt. Cyklande är en central pusselbit i arbetet med att få till ett hållbart transportsystem. En trygg, säker och gen cykelinfrastruktur är avgörande för att öka cykeltrafiken. Det ska vara lätt, smidigt, tryggt och säkert att cykla.

Många kommuner runt om i Sverige arbetar aktivt för att underlätta för cyklister. Cykelbanor byggs, cykelgarage färdigställs på centrala platser, företag ordnar lämpliga utrymmen för dusch och ombyte, bostadshus får mobilitetsutrymmen, förmåncyklar blir vanligare och cyklingen ökar kraftigt. Det finns tydliga mål om cyklingens andel i det lokala transportsystemet, och cykelns roll är i många fall integrerad på lokal nivå i planeringen.

På nationell nivå i Sverige behandlas cykeln däremot illa, fru talman. Trafikverket, som har huvudansvaret för Sveriges transporter, fokuserar på annat, framför allt på bilen. Det möjliga vägnätet för cykling krymper drastiskt, och tillskotten är försumbara. Transportstyrelsen, som sätter regelverken på myndighetsnivå, vill inte ändra reglerna till cykelns fördel. Det blir hela tiden halvmesyryr som ställer till det för kommunerna när de vill ge cykling en mer central roll.

Man kan fråga sig varför. Svaret är att vi har en regering som inte tycker att cykling är en nationell fråga; det har ju blivit tydligt under denna debatt. Från början hade jag tänkt säga att vi har en regering som inte tycker att cykling är en prioriterad fråga, men den här regeringen tycker ju inte ens att det är en nationell fråga, om jag ska vara krass.

Det finns inga nationella mål när det gäller cykling. Det finns generella målsättningar om ökad cykling, men det finns inga konkreta mål för just cykling. Vi vet så väl att vi förlorar drivkraften hos våra institutioner och myndigheter när det saknas mål. Vi behöver konkreta nationella mål för hur cykeltrafiken ska öka. Då kanske vi kan få lite fart på Myndighetsverige och på dess prioriteringar och bedömningar.

Väg- och transportforskningsinstitutet, VTI, har på uppdrag av den tidigare regeringen tagit fram ett förslag för 2035 som innebär en fördubbling av cyklingen jämfört med i dag. Jag tycker att detta bör fastställas som ett mål av riksdagen. Därför yrkar jag bifall till reservation 3 från Miljöpartiet.

Ett mål behöver såklart också följas upp med tillräckliga resurser. Flera olika platser där cyklingen är framstående har nämnts i debatten, och även jag vill lyfta fram några. Länder som Nederländerna, Irland och Österrike, som verkligen satsar på ökad cykling, avsätter ungefär 10 procent av budgeten för infrastruktur till just cykling. Sverige ligger på cirka 1 procent, och andelen i länsplanerna ökar inte.

Dessutom har den här regeringen beslutat om aktiva försämringar. Bland annat tar man bort stadsmiljöavtalen, som har varit ett stöd till kommuner som vill förbättra för cyklister. Man stoppade även förslaget på ett färdmedelsneutralt reseavdrag, som sju partier i Sveriges riksdag från början var överens om.

Fru talman! Några viktiga förbättringar som skulle behövas och som vi skulle vilja genomföra – förutom ett tydligt mål – lyfts fram i detta betänkande. En sådan är att ändra väglagen för att säkerställa att markåtkomsten för cykelvägar är likvärdig med markåtkomsten för vägar för motorfordonstrafik. På det viset skulle det bli lättare att bygga ut ett cykelvägnät.

Vi skulle vilja se en hänsynsregel vid cykling som betyder att ett avstånd på en och en halv meter ska tillämpas vid omkörning av cyklister för att man ska kunna känna sig trygg när man cyklar. Vi skulle också vilja att det inrättas så kallade skolzoner i närheten av skolor, med en hastighetsgräns på 30 kilometer i timmen, för att säkerställa att barn och unga kan ta cykeln till skolan. Föräldrar ska också kunna känna sig trygga med att barnen tar sig fram utan att bli skadade av medtrafikanter.

Vi skulle dessutom vilja se att man förenklar och underlättar för cyklister genom att exempelvis tillåta högersväng mot rött och cykling mot enkelriktat.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet anser såklart att samtliga våra förslag i detta betänkande skulle behöva genomföras, även om jag yrkar bifall endast till reservation 3. Det behöver bli lätt, smidigt, tryggt och säkert att cykla. Då behövs satsningar på alla nivåer – även den nationella – för sammanhängande cykelvägar och förbättrade trafikregler. Då får människor verkligen möjlighet att själva välja transportslag i stället för att, som Tidöregeringen vill, tvingas ta den bil som blir det enda valbara alternativet om man inte satsar på cykel.

Anf. 91 OSKAR SVÄRD (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ett betänkande som gäller cykelfrågor. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Cykels roll i samhället blir allt viktigare. Fler människor väljer att pendla med cykel året runt, både till arbetet och till kollektivtrafikens knutpunkter. Samtidigt växer cykelsportens popularitet både som rekreation och sett till antalet motionslopp.

För att nämna ett av de mest kända loppen vill jag lyfta fram Vätternrundan, som passerar mitt hemlän, Örebro län, och närmare bestämt Askersunds kommun. Vätternrundans olika lopp har 36 000 anmälda deltagare per år. Det är ett riktigt imponerande arrangemang. Tack vare insatserna från ett sjuttioal organisationer och föreningar samt 4 000 ideella funktionärer kan loppet varje år bidra med 10 miljoner kronor till olika föreningar. Främst går dessa medel till idrottsorganisationer, vilket skapar möjligheter för fler barn, ungdomar och andra att ta del av den gemenskap och glädje som föreningslivet erbjuder.

Fru talman! Marknaden för olika typer av cyklar expanderar kontinuerligt, vilket ger fler valmöjligheter för både vardagscyklister och entusiaster. Denna utveckling är mycket positiv och bidrar både till bättre hälsa och till hållbarhet. Förutom att det är ett effektivt sätt att ta sig fram bidrar cykling till bättre hälsa genom att musklerna stärks och konditionen förbättras. Oavsett om det är en snabb racercykel, en stabil mountainbike eller en smidig stadscykel erbjuder cykeln frihet och rörelse på ett hållbart sätt.

Fru talman! Olika delar av Sverige ser dock väldigt olika ut. Cykeln är ett utmärkt transportmedel i stadsmiljöer, där den bidrar till minskad trängsel, bättre luftkvalitet och smidigare pendling. Flera av ledamöterna har nämnt olika städer. Jag vill passa på att lyfta fram Örebro kommun, där 34 procent av resorna i staden sker på cykel. Detta går att jämföra med Köpenhamn, som nämndes här tidigare.

Fru talman! På landsbygden är förutsättningarna däremot sämre, då avstånden är längre och infrastrukturen för cyklister är begränsad. I flera kommuner i Örebro län går det helt enkelt inte att cykla längs landsvägarna. Vägarna är smala och dåligt underhållna. Det råder också brist på cykelbanor. Detta kan göra att cykling blir både opraktiskt och osäkert utanför städerna.

Moderaterna vill att hela Sverige ska leva. Jag vill därför lyfta fram att alla trafikslag är viktiga delar och att cykeln är ett utmärkt trafikslag där den fungerar bra, alltså främst i städerna.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 16.)

## § 14 Barn och unga inom socialtjänsten

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU19  
Barn och unga inom socialtjänsten  
föredrogs.

Anf. 92 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Det som mer än något annat lägger grunden för det trygga samhället är starka och trygga familjer, med kärleksfulla föräldrar som har rätt värderingar, och familjer där föräldrarna är beredda att ta ansvar och sätta gränser och där det samtidigt finns hopp om en bättre framtid.

Familjen är samhällets viktigaste gemenskap. Det är med utgångspunkt i familjen som de flesta av oss väljer att leva sitt liv. När familjen fungerar som den ska blir vi sedda och bekräftade. Då möts vi av kärlek, omtanke och respekt, inte utifrån vad vi presterar eller hur vi ser ut utan enbart därför att vi finns till.

Det är också i den välfungerande familjen vi får lära oss vad som är rätt och fel, att dela med oss och att bry oss om andra. Det är där vi får lära oss hur vi ska behandla våra medmänniskor. Där ställs vi inför krav och uppmuntras att ta ansvar. Där överförs goda normer och värderingar från en generation till en annan. Allt detta ger våra barn en grundläggande trygghet som rustar dem för livet.

Kristdemokraterna har därför alltid talat om familjens betydelse och bedrivit en politik som syftar till att skapa förutsättningar för just starka och trygga familjer.

Det existerar givetvis inga perfekta familjer. Det finns rent av dysfunktionella familjer som behöver brytas upp. Faktum är dock att skolresultaten, hälsan och inte minst möjligheten att förbättra sin situation ekonomiskt och göra en så kallad klassresa blir bättre när familjen fungerar och barnen får växa upp i sammanhållna och trygga familjer. Kommer man från en trygg familj är risken mindre att man väljer att begå brott. Starka familjeband är en av de främsta skyddsfaktorerna mot kriminalitet medan splittrade familjer med bråk, våldsutsatthet och frånvarande fäder utgör en av de främsta riskfaktorerna. Starka och trygga familjer lägger som sagt grunden för ett tryggt samhälle.

Som kristdemokrat är jag därför stolt över att regeringen väljer att satsa på att stärka familjerådgivning, föräldrastödsprogram och landets familjecentraler. Föräldrastödsprogrammen byggs ut med målet att det ska finnas tillgång till dessa i alla kommuner så att fler föräldrar kan få vägledning när det gäller normer och gränssättning. På det sättet får fler barn möjlighet att växa upp i trygga och kärleksfulla hem.

Regeringen ser också över möjligheten att på olika sätt stärka föräldraansvaret i förhållande till barnen. Inte minst arbetar man för att öka antalet familjehem och på så vis stärka stödet till de barn som av någon anledning inte längre kan bo kvar hemma.

Fru talman! Något annat som gör mig stolt över regeringssamarbetet är att socialutskottet under våren har kunnat ta emot regeringens förslag till ny socialtjänstlag. Den har fokus på att socialtjänsten ska jobba mer förbyggande, inte minst mer brottsförebyggande. Förutom att det förebyggande arbetet stärks ska fler insatser vara möjliga utan omfattande utredningar eller individuell behovsbedömning. Det ska helt enkelt bli lättare att komma i kontakt med socialtjänsten, och barn som har behov av stöd ska lättare kunna få det. Nu har vi en chans att göra historiskt stora avtryck till det bättre för barn och unga inom socialtjänsten.

Regeringen har redan gjort och planerar att göra mycket mer på det brottsförebyggande området när det gäller barn och unga inom socialtjänsten. Regeringen har beslutat om en ny samverkansstruktur för brottsförebyggande arbete, Bob, för att förhindra att barn och ungdomar rekryteras eller snarare socialiseras in i gängkriminalitet. Regeringen satsar 300 miljoner årligen 2025–2027 på skolsociala team. Det införs också en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som kommer att innebära att sekretess-

hinder successivt rivs och att all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter.

Det Kristdemokraterna inför valet kallade en nationell social insatsstyrka har inrättats för att utbilda socialsekreterare i beprövade metoder för att förebygga brott. Det handlar också om att handgripligen stötta kommuner där kriminalitet och våld har eskalerat eller där socialtjänsten i övrigt är hårt ansträngd.

Socialtjänsten ska även få utökade befogenheter att besluta om tidiga obligatoriska insatser för barn och deras föräldrar för att förebygga brott och återfall i brott.

I årets budget satsar regeringen också särskilt på att stärka och samordna avhopparverksamheten. Barn och ungdomar som tänker om ska få chansen att leva ett hederligt liv där de gör rätt för sig, försörjer sig själva och tar ansvar för sina medmänniskor.

Det är viktigt för oss kristdemokrater att den som har gjort sig skyldig till ett brott döms till ett rättvist straff som står i proportion till den kränkning brottet innebär för brottsoffret. Vi menar att det är en grundläggande förutsättning för att rättvisa ska kunna skipas i våra domstolar. Men det är också viktigt att det finns en väg tillbaka för de kriminella som har avtjänat sitt straff och sonat sitt brott. Det man har gjort fel kan man inte göra ogjort, men det är aldrig för sent att bättra sig och göra rätt.

Det behöver finnas en väg framåt för de barn och ungdomar som har gjort fel men som vill göra rätt, och fler av de barn som socialtjänsten kommer i kontakt med och som vill lämna kriminaliteten bakom sig måste få chansen att göra det så att de kan känna hopp om en bättre framtid och Sverige bli tryggare.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.  
(Applåder)

Anf. 93 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Barnen är vår framtid. Därför är det så ledsamt att många barns framtid i Sverige handlar om våld och död. Men barnen är framför allt viktiga här och nu. Därför är det en av våra viktigaste uppgifter att se till att barn inte hamnar i gängens klor. Vi vet ju vilken skada det gör för dem själva och alla runt omkring, hur förbannat svårt det är att komma därifrån och att vi aldrig kommer att kunna vända utvecklingen med bara fler poliser, fängelseplatser och kameror.

I stället för att bara tala om avhopparprogram låt oss börja tala om U-svängsprogram. När en ungdom får frågan om det första uppdraget åt gänget eller när någon får ett par skor eller lånar sin första sedel ska det starka samhället finnas där så att barnet kan ta bestämda steg bort från den organiserade brottsligheten.

Vi måste involvera föräldrar, socialtjänst och skola. Samhället får inte vara bakbundet av sekretess, pengabrist eller laghinder. Vi måste göra saker annorlunda för att få andra resultat.

Fru talman! Det finns en färdig utredning om ungdomskriminalitetsnämnder. Vi skulle kunna få på plats en liknande ordning som i Danmark, alltså nämnder bestående av domare, polis och någon från kommunsektorn som tar ställning till en handlingsplan för ett barn på väg in i tung kriminalitet. Om socialtjänsten har föreslagit tillräckliga åtgärder är det den planen som gäller, men anses den inte tillräcklig kan nämnden besluta annat.

Detta är ett sätt att få till fler U-svängar bort från den organiserade brottsligheten.

Fru talman! Det som är revolutionerande med förslaget är att ungdomskriminalitetsnämnderna inte bara prövar det kommunerna gör, utan även det de inte gör. Är hjälpen tillräcklig? Är gränserna och konsekvenserna tillräckligt tydliga? Kan samhället göra mer? Ser någon till att barnet kommer till fotbollsträningen? Finns garantier för att barnet inte drar runt på stan och begår brott?

Sverige behöver tydligare gränser för tidig kriminalitet. Men vi behöver också ge bättre hjälp till barn och deras föräldrar så att de kan göra en U-sväng bort från kriminalitet.

Ungdomskriminalitetsnämnder är vad många barn och unga behöver, vad många familjer behöver och vad Sverige behöver.

Fru talman! Regeringen vill dock plötsligt inte ha ungdomskriminalitetsnämnder. Från att högljutt ha propagerat för förslaget och förkortat tiden för utredningen har socialtjänstministern i lika högt tonläge nu vänt sig mot nämnderna. Det som förut var så bra beskrivs nu som överflödigt byråkrati som inte leder någonstans. Tidöavtalet ska tydligen genomföras till punkt och pricka så länge det handlar om att kasta folk i fängelse. Men ett förslag om att sätta tydliga gränser från samhället gentemot unga, och samtidigt ge dem bättre hjälp, gick bra att stryka.

Samtidigt satsar regeringen stora pengar på att sänka skatterna för dem med högst inkomster, medan skola och socialtjänst får stå tillbaka.

Det handlar om:

- stora skillnad i prioriteringar
- stor skillnad i resurser
- stor skillnad för höginkomsttagare
- stor skillnad för barn och unga.

När ungdomsvården är välfungerande kan den innebära en livsviktig skillnad för barn och unga. Det finns en stor kraft i när vårdpersonal, socialtjänst, skola och psykiatri gemensamt arbetar för att få bukt med barn och ungas problem.

Sönderprivatiseringen av HVB-hemmen har möjliggjort för oseriösa aktörer att göra miljonvinster på barnens bekostnad. Det var så den organiserade brottsligheten hittade in i ungdomsvården.

Polisen har rapporterat att av hela 18 granskade HVB-hem hittade man kopplingar till den organiserade brottsligheten på samtliga. Många av dessa är fortfarande i drift. Skattepengar fortsätter att finansiera skjutningar och sprängningar.

Detta enorma misslyckande skapar också ett konstant flöde av ungdomar som är villiga att begå brott. Många av dem som avviker från HVB-hem utför också grova våldsbrott.

Fru talman! Kostnaden för att placera en ungdom på ett HVB-hem uppgår till åtskilliga tusenlappar per dag. Samtidigt kostar en gängkriminell enligt beräkningar i genomsnitt 30 miljoner kronor för samhället. En skjutning kostar mer än 75 miljoner kronor.

Det absolut sämsta av två världar är att betala dyra pengar till den organiserade brottsligheten och samtidigt skynda på en negativ utveckling. Där är vi nu. Det här måste få ett slut. Nu räcker det!

Vi socialdemokrater vill ta tillbaka de HVB-hem som har hand om kriminella ungdomar till offentlig regi. Nu får Ivo som granskar de privata HVB-hemmen tjata för att få underlag för sina utredningar. Ofta hamnar myndigheten i en återvändsgränd i utredningsarbetet, och en korrupt verksamhet kan fortsätta.

De kriminella använder ofta hot och skrämsel gentemot Ivos inspektörer. Till exempel fotas ofta den som är satt att granska ett HVB-hem med mobilkamera under inspektionen. Dessutom händer det att inspektörerna avkrävs att visa sin legitimation i hotfulla situationer.

Det får vara slut på att det är de kriminella som har taktpinnen i svensk ungdomsvård. Det är dags att vända på steken. Om regeringen tycker att det är för socialdemokratiskt att ta tillbaka ägandet finns annat man kan göra i stället:

- ge Ivo nya muskler
- ge lagstöd för att stänga ned HVB-hem snabbare
- gör det möjligt att hålla dem stängda tills risken för kriminell infiltration från den organiserade brottsligheten är borta.

Vi behöver en ny riktning för svensk ungdomsvård. Vi behöver en ny riktning för Sverige!

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 4.

Anf. 94 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det är med stor stolthet som jag står här i dag och debatterar frågan om barn och unga inom socialtjänsten. Hur kan du vara stolt? kanske någon invänder. Det finns ju så mycket som både kan och behöver bli bättre. Det finns till och med rena brister och allvarliga missförhållanden, inte minst inom till exempel den statliga barn- och ungdomsvården.

Så är det. Det är jag den första att skriva under på. Min stolthet handlar inte först och främst om hur det ser ut i dag. Min stolthet kommer av att vi äntligen har en regering som jobbar stenhårt för att förbättra socialtjänsten. Den har påbörjat ett mycket ambitiöst arbete för att stärka det tidiga och förebyggande arbetet.

Min stolthet kommer av att vi moderater genom regeringens arbete nu steg för steg stärker barns rättigheter och barns ställning. Vi förbättrar nu skyddet för utsatta barn och unga.

Min stolthet kommer av det systematiska arbete som regeringen nu bedriver för att knäcka den organiserade brottsligheten och stoppa de kriminella gängens nyrekrytering och hänsynslösa utnyttjande av barn och unga.

Min stolthet kommer av att vi har en regering som i ord och handling visar att en bättre morgondag både är möjlig och är inom räckhåll.

Jag är genuint stolt över att få vara med och genomföra ett batteri av åtgärder och reformer som tillsammans gör Sverige till ett bättre land där barn och unga har en ljus framtid att gå till mötes.

Fru talman! Det motionsbetänkande som vi nu debatterar rör frågor om bland annat förebyggande insatser, placeringar i familjehem, HVB och mycket annat. Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden ska avslås, huvudsakligen med hänvisning till pågående arbete.

När det gäller pågående arbete ska vi väl ärligt säga att det ibland lite slentrianmässigt hänvisas till det när man föreslår att olika motioner ska avslås. Så är det dock verkligen inte i det här betänkandet. Faktum är att det pågår ett omfattande arbete inom alla de områden som man lyfter fram i motionerna i betänkandet. Faktum är att oppositionen med sina reservationer sparkar in den ena öppna dörren efter den andra.

Tiden räcker inte till för att mer än översiktligt beskriva och berätta om allt som nu görs. Men låt mig, fru talman, i varje fall göra några nedslag.

Låt mig börja med att nämna den största socialpolitiska reformen under min livstid: propositionen om ny socialtjänstlag. Det är en ny lag för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Dagens socialtjänstlag är skriven i en helt annan tid.

Den 1 juli kommer en ny, modern socialtjänstlag att träda i kraft, som stärker det förebyggande arbetet och ger socialtjänsten bättre verktyg att agera i tid, innan små problem har blivit stora.

I den nya lagen slås något som kan tyckas självklart också fast, nämligen att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och kontinuerligt följas upp och utvecklas. I den nya lagen stärks också barns rättigheter genom att lagen anpassas till barnkonventionen.

Apropå barns rättigheter stärks de nu genom en lång rad av lagstiftningsförändringar. Flera förändringar är redan genomförda, och andra är på gång. Jag vill särskilt nämna ändringarna i föräldrabalken som gjordes genom propositionen *Tryggare hem för barn*. Tack vare den moderatledda regeringen slås det nu fast i föräldrabalkens portalparagraf att barns bästa alltid ska väga tyngst, tyngre än de biologiska föräldrarnas rätt till sina barn. Ett barn ska inte tvingas till umgänge med en våldsutövande förälder. Sverige har fått en lex Tintin.

Fru talman! Den nya socialtjänstlagen lägger grund för utvecklingen av framtidens socialtjänst. Men mycket mer krävs för att nå de högt ställda ambitioner som jag, Moderaterna och Tidöpartierna har gemensamt.

Vad som bland annat krävs är ökad samverkan mellan skola, socialtjänst och polis för att tidigt fånga upp barn som befinner sig i riskzon för att dras in i kriminalitet, utveckla missbruk eller andra sociala problem. Därför river regeringen sekretesshinder. Därför satsar regeringen på skolsociala team. Sedan 2023 finns ett särskilt statsbidrag för att få igång fler skolsociala team i fler kommuner och på fler skolor. Detta sker i syfte att öka elevers närvaro, skapa en tryggare och lugnare studiemiljö samt förbättra samverkan mellan skola och socialtjänst. Satsningen har varit efterfrågad och lyckad. Därför förstärktes satsningen i år. Detta arbete ligger helt i linje med vad som efterfrågas i många av de motioner som finns med i betänkandet.

Detsamma gäller regeringens arbete med utökade hembesöksprogram. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att både stödja och stimulera barnhälsovårdens arbete med utökade hembesöksprogram bland yngre barn.

Socialstyrelsen har också i uppdrag att ge stöd i arbetet med att inrätta och organisera familjecentraler. Familjecentraler är likt skolsociala team bra verktyg för att skapa bättre samverkan mellan olika aktörer med det enskilda barnet och den enskilda familjen i centrum.

Fru talman! Som moderat är det för mig självklart och grundläggande att betona föräldraansvaret när vi diskuterar barn och unga inom socialtjänsten. De allra flesta föräldrar gör verkligen sitt yttersta för att vara goda förebilder och för att ge hjälp, stöd och god fostran till sina barn.

Likväl finns det många föräldrar som brister i sitt föräldraskap. Då är det viktigt att man som förälder får stöd och hjälp. Därför storsatsar regeringen på föräldraskapsstöd. Regeringen satsar både för att öka tillgängligheten till stöd och för att utveckla och kvalitetssäkra målgruppsanpassat föräldraskapsstöd. Socialtjänsten måste stå redo att erbjuda föräldrar stöd och hjälp.

Lika viktigt är det att föräldrar i behov av hjälp och stöd tar emot de insatser som erbjuds. Jag blev verkligen beklämd när jag tog del av Anna Tengbergs utredning, den så kallade mellantvångsutredningen. Utredningen uppskattar att cirka 40 procent av de barn och unga vars behov utreds av socialnämnder och som bedöms vara i behov av stöd inte får det eftersom barnets vårdnadshavare eller barnet själv tackar nej. Så kan vi inte ha det.

Sverige kommer aldrig, som statminister Ulf Kristersson sa i ett tal i helgen, att kunna bryta de kriminella gängens nyrekrytering av barn så länge föräldrar tillåts strunta i sitt ansvar. Därför måste föräldraansvaret stärkas och socialtjänsten få fler och bättre verktyg.

Min övertygelse är att det bland annat behövs ökade möjligheter att ge öppna insatser utan samtycke och att socialtjänsten behöver kunna kontrollera nykterhet och drogfrihet. Jag ser därför verkligen fram emot regeringens fortsatta arbete med mellantvångsutredningens förslag. Glappet mellan dagens socialtjänstlag och tvångsomhändertaganden enligt LVU behöver fyllas.

Fru talman! Om det inte vore för att jag redan har pratat i åtta minuter hade jag gärna också pratat om regeringens satsningar på oberoende barnombud, om arbetet med att reformera den statliga barn- och ungdomsvården i grunden, om lagändringar för att se till att varje kommun tar sitt brottsförebyggande ansvar liksom om regeringens satsningar för att förbättra barns och ungas psykiska och fysiska hälsa. Det sistnämnda görs bland annat genom satsningen på fritidskortet, som är en stor och viktig reform för att främja ett aktivt deltagande i idrott, kultur och friluftsliv.

Fru talman! Jag nöjer mig i stället med att konstatera att det reformtempo som vi nu ser på det socialpolitiska området helt saknar motstycke. Nu stärks och reformeras socialtjänsten. Nu stärks barns rättigheter.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 95 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Ledamoten talade om att slå in öppna dörrar. Vi var många som trodde att dörren till ungdomskriminalitetsnämnder var vidöppen när vi hade läst Tidöavtalet. Jag trodde det ända tills jag nyligen hade en interpellationsdebatt med socialtjänstministern, som med uppeldad entusiasm

talade emot förslaget. Det var byråkratiskt, och det ledde ingenstans, menade hon.

Jag kan inte tolka det som något annat än att regeringen kraftfullt tar avstånd från att införa ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige. Därför vill jag rikta frågan till Johan Hultberg: Delar du socialtjänstministerns uppfattning att ungdomskriminaliteten är dålig för Sverige och att vi därför inte kommer att få se några ungdomskriminalitetsnämnder under denna regering?

Anf. 96 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag delar verkligen ministerns uppfattning att ungdomskriminalitet är dåligt. Vi behöver göra mer för att förebygga kriminalitet och för att se till att de ungdomar som begår allvarliga brott lagförs och straffas. De ska naturligtvis också få vård och behandling, för att säkerställa att de kommer ut som bättre människor och förhoppningsvis kan avbryta den kriminella bana de har påbörjat.

När det specifikt gäller förslaget om ungdomskriminalitetsnämnder är det helt krasst så att socialtjänstministern har gjort det jag tycker att man kan förvänta sig av alla seriösa regeringar, nämligen att man läser remissvar och tar del av vilka synpunkter remissinstanserna framför.

Ministern har landat i slutsatsen att denna reform inte vore särskilt bra. Vi har lyssnat på bland andra partikamrater till ledamoten Lantz som har påtalat just att modellen riskerar att bli ganska byråkratisk och krånglig och att den inte tillför det mervärde som hade varit önskvärt och som är bakgrunden till att utredningen tillsattes.

I stället fokuserar nu socialtjänstministern, Moderaterna och regeringen på ett antal andra reformer. Bob-strukturen, som lyftes upp tidigare i debatten, är jätte viktig. Den handlar just om att skapa en bättre och mer strukturerad samverkan mellan olika myndigheter och aktörer.

Utöver det lyfte jag upp behovet av mellantvång. Mellantvångsutredningen föreslår bland annat att en ungdom skulle kunna få en elektronisk fotboja. Det är ett sätt att säkerställa att en ungdom som tidigare till exempel har vårdats på något av statens särskilda ungdomshem kan gå ut i en friare vård samtidigt som man kan se till att den unga inte dras in i kriminalitet. Man kan följa var personen är, vilket också blir ett viktigt skydd för en enskild ungdom när det tidigare kriminella gänget kanske pockar på uppmärksamhet igen.

Så ja, vi ska göra mycket för att bryta ungas kriminalitet. Men den modell som föreslås i denna utredning verkar inte vara den bästa vägen framåt.

Anf. 97 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att Moderaterna helt plötsligt letar efter kritiska socialdemokratiska röster i remissrundan. Intresset för socialdemokratiska kommunalråds remissvar brukar inte vara jättestort i övriga fall. Det känns helt enkelt som att regeringen försöker ta en enkel väg ut. Man vill inte göra det som krävs för att förebygga brottsligheten och få en kraftfull reaktion tidigt för att samla socialtjänst, polis och kommunsektor och se till att vi får rätt insatser.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Barn och unga inom  
socialtjänsten*

Det fantastiska med förslaget är att vi inte bara prövar det som socialtjänsterna beslutar utan också det de inte beslutar. Det här är en plan som läggs fast för att få en ungdom att göra en U-sväng i tidig ålder från kriminalitet och som vi tidigare har varit överens om är bra. Regeringen förkortade till och med utredningstiden och tyckte att detta var väldigt angeläget. Men regeringen maktar inte med att föra denna viktiga reform i mål. Det är alltid det förebyggande arbetet som får stryka på foten när den här regeringen ska prioritera, där SD sitter och pressar på.

Jag hoppas dock att regeringen tänker om. Jag hoppas att man tar intryck från de erfarenheter som finns i Danmark. Jag har själv varit där och träffat väldigt många som är nöjda med detta. Det är en ung reform, men det är ett bevis på hur man kan tänka nytt och kreativt också när det gäller dem som är väldigt unga. Det handlar om att tidigt komma in med kraftfulla insatser och att både ge hjälp och sätta gränser och ha en tydlighet gentemot ungdomar som är på väg in i kriminalitet. Det är vad Sverige behöver.

Anf. 98 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det viktigaste som har hänt på det förebyggande området på väldigt länge var att vi fick ett maktskifte. Vi fick en moderatledd regering som på allvar tog tag i arbetet med att jobba förebyggande.

Den tidigare, socialdemokratiska regeringen pratade mycket om förebyggande arbete men levererade väldigt lite. Tomma tunnor skramlar mest, som det heter.

Nu äntligen har vi propositionen om den nya socialtjänstlagen på riksdagens bord med ett förstärkt särskilt kapitel om det brottsförebyggande arbetet. Nu äntligen kommer satsningar på skolsociala team och på familjestöd. Nu äntligen tar vi itu med bristerna inom skolan. Det är trots allt så, ledamoten Lantz, att det mest grundläggande för att förebygga sociala problem är en lyckad skolgång. Vi måste se till att fånga upp barn och ungdomar tidigt och se till att de blir rustade för livet. Vi måste se till att de växer upp i trygga, bra familjer. Därför ser vi till att stödja familjer i större utsträckning, men vi ger också socialtjänsten verktyg för att göra insatser även i de fall där familjer eller vårdnadshavare inte tar sitt ansvar, inte tar emot hjälp. Därför är mellantvångsutredningen viktig. Med Bobstrukturen åstadkommer vi också den samverkan som vi båda är angelägna om och tycker är viktig att få på plats.

Äntligen, fru talman, gör vi verkstad av orden! Vi går från ord till handling. Vi genomför otroligt stora och viktiga reformer på området förebyggande arbete kopplat till den nya socialtjänstlagen och följer upp med 8 miljarder i implementeringsstöd och ytterligare 2 miljarder för det brottsförebyggande arbetet. Dessutom återupprättar vi arbetslinjen. Det är grunden för ett starkt förebyggande arbete.

(forts. § 17)

## Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

## § 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 mars

### MJU9 Övergripande miljöfrågor

#### Punkt 2 (Översyn av miljöbalken)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

285 för utskottet

20 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 16 MP, 15 L, 2 -

För res. 2: 20 C

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Eva Lindh (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

#### Punkt 4 (Effektivare tillståndprocesser och kortare handläggningstider)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

176 för utskottet

94 för res. 4

36 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 21 V, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 4: 93 S, 1 -

Avstod: 20 C, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

#### Punkt 12 (Torvfrågor)

1. utskottet

2. res. 18 (SD)

Votering:

243 för utskottet

63 för res. 18

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 20 C, 17 KD, 16 MP, 15 L, 1 -

För res. 18: 62 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Punkt 19* (Krav på miljöhänsyn vid offentlig upphandling)

1. utskottet

2. res. 27 (V)

Votering:

155 för utskottet

22 för res. 27

129 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 27: 1 S, 21 V

Avstod: 92 S, 20 C, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Lena Hallengren (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

*Punkt 26* (Miljöskadliga subventioner)

1. utskottet

2. res. 37 (MP)

Votering:

290 för utskottet

16 för res. 37

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 21 V, 20 C, 17 KD, 15 L, 2 -

För res. 37: 16 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

### **MJU11 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av skyddad natur**

*Punkt 1* (Förvaltning av skyddade områden)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (C)

4. res. 4 (MP)

Förberedande votering 1:

20 för res. 3

16 för res. 4

270 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

63 för res. 2

20 för res. 3

222 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Mattias Karlsson i Norrhult (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Lars Jilmstad (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

113 för utskottet

63 för res. 2

130 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 21 V, 17 KD, 15 L

För res. 2: 62 SD, 1 -

Avstod: 93 S, 20 C, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

### *Punkt 2 (Regeringens finansiella styrning)*

1. utskottet

2. res. 5 (S)

3. res. 6 (V)

Förberedande votering:

94 för res. 5

21 för res. 6

191 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

155 för utskottet

94 för res. 5

57 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 5: 93 S, 1 -

Avstod: 21 V, 20 C, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

### *Punkt 3*

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2024/25:86

19 mars

---

**SoU15 Stöd till personer med funktionsnedsättning**

*Punkt 7 (Rätt till personlig assistans vid sjukhusvistelse)*

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

3. res. 11 (MP)

Förberedande votering:

66 för res. 9

16 för res. 11

224 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Mikael Damberg (S) samt Lars Jilmstad och Josefin Malmqvist (båda M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

206 för utskottet

63 för res. 9

36 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 M, 21 V, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 9: 62 SD, 1 -

Avstod: 20 C, 16 MP

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Blåvitt Elofsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

*Punkt 9 (Insatsen ledsagning)*

1. utskottet

2. res. 15 (S, V, C, MP)

Votering:

155 för utskottet

151 för res. 15

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 15: 93 S, 21 V, 20 C, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

156 för utskottet

130 för res. 1

20 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 1 V, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 20 V, 16 MP, 1 -

Avstod: 20 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

*Punkt 3 (Översyn av lagen om valfrihetssystem inom äldreomsorgen)*

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

265 för utskottet

20 för res. 5

21 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 17 KD, 16 MP, 15 L, 2 -

För res. 5: 20 C

Avstod: 21 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Punkt 7 (Palliativ vård inom äldreomsorgen)*

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

242 för utskottet

63 för res. 8

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 59 M, 21 V, 20 C, 17 KD, 16 MP, 15 L, 1 -

För res. 8: 62 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 9 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Marie Nicholson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

*Punkt 9 (Arbetsmiljö och villkor)*

1. utskottet
2. res. 9 (S, V, MP)

*Votering:*

175 för utskottet

131 för res. 9

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Partivis fördelning av rösterna:*

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 9: 93 S, 21 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

**§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde**

**UU5 Kommissionens arbetsprogram 2025**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**JuU26 2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU17 Sveriges genomförande av Agenda 2030**

*Punkt 1 (Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030)*

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

4. res. 3 (MP)

*Förberedande votering 1:*

21 för res. 2

16 för res. 3

269 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

*Förberedande votering 2:*

94 för res. 1

21 för res. 2

191 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

*Huvudvotering:*

174 för utskottet

94 för res. 1

38 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 15 L

För res. 1: 93 S, 1 -

Avstod: 21 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Prot. 2024/25:86

19 mars

---

*Punkt 7 (Miljö och klimat)*

1. utskottet

2. res. 9 (V, MP)

Votering:

269 för utskottet

37 för res. 9

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 15 L, 2 -

För res. 9: 21 V, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

### **FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor**

*Punkt 6 (Statens fastighetsförvaltning)*

1. utskottet

2. res. 6 (S)

3. res. 7 (V)

Förberedande votering:

95 för res. 6

21 för res. 7

190 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Catarina Deremar (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

191 för utskottet

94 för res. 6

21 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 16 MP, 15 L, 1 -

För res. 6: 93 S, 1 -

Avstod: 21 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

## **FiU26 Kommunala frågor**

### *Punkt 1* (Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

171 för utskottet

20 för res. 2

114 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 16 MP, 15 L, 1 -

För res. 2: 20 C

Avstod: 93 S, 20 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

### *Punkt 2* (Aktörer och vinster inom välfärdens verksamheter)

1. utskottet

2. res. 3 (S, V, MP)

Votering:

174 för utskottet

131 för res. 3

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 3: 93 S, 21 V, 16 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Henrik Vinge (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

### *Punkt 4* (Kommunala tillsynsavgifter)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

243 för utskottet

63 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 21 V, 20 C, 17 KD, 16 MP, 15 L, 1 -

För res. 5: 62 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Punkt 5 (Välfärdens långsiktiga finansiering)*

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP)

3. res. 7 (V)

Förberedande votering:

109 för res. 6

22 för res. 7

175 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Janine Alm Ericson (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

175 för utskottet

110 för res. 6

21 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 20 C, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 6: 93 S, 16 MP, 1 -

Avstod: 21 V

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU27 Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**TU10 Cykelfrågor**

*Punkt 1 (Mål för cykling)*

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

3. res. 3 (MP)

Förberedande votering:

115 för res. 1

16 för res. 3

175 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

154 för utskottet

115 för res. 1

37 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2024/25:86

19 mars

---

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 60 M, 17 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 21 V, 1 -

Avstod: 20 C, 16 MP, 1 L

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Cecilia Rönn (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

*Punkt 3 (Infrastruktur för cykling)*

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

112 för utskottet

21 för res. 7

173 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 20 V, 17 KD, 15 L

För res. 7: 1 V, 20 C

Avstod: 93 S, 62 SD, 16 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

Hanna Gunnarsson (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

*Punkt 5 (Bestämmelser för ökad säkerhet för cyklister)*

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

3. res. 12 (V, C)

Förberedande votering:

64 för res. 11

41 för res. 12

200 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Markus Kauppinen (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Lars Jilmstad (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

186 för utskottet

63 för res. 11

57 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 60 M, 17 KD, 15 L, 1 -

För res. 11: 62 SD, 1 -

Avstod: 21 V, 20 C, 16 MP

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 V, 4 C, 2 KD, 2 MP, 1 L

**§ 17 (forts. från §14) Barn och unga inom socialtjänsten (forts. SoU19)**

*Barn och unga inom  
socialtjänsten*

Anf. 99 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är, som ni kommer att höra i mitt huvudanförande senare, ganska bekymrad över att ledamoten och hans parti vill införa LIV, som han också nämnde i sitt anförande. Jag är också mycket bekymrad över statsministerns uttalande där han menade att föräldrar inte vill hjälpa sina barn. Jag delar absolut inte den uppfattningen.

Jag vill gärna citera ur Föreningen Sveriges socialchefer remissvar om LIV: "Samhällsekonomiskt är det mycket svårt att se hur ett tvingande av att ta emot öppna insatser skulle vara effektivt och lösa problemet med avsaknad av samtycke. Allt förändringsarbete behöver utformas med både motivation och med samtycke som nyckelprincip. FSS analys av varför socialtjänsten i för stor utsträckning avslutar utredning utifrån att samtycke saknas, är att det tyvärr handlar om resurser och förutsättningar. När inflödet till socialtjänsten är stort och behoven större än resurserna finns inte möjligheten till den ihärdighet, uthållighet och det motivationsarbete som skulle behövas från socialtjänstens och andra viktiga samhällsinstitens sida. Att tro att tvång då är lösningen på detta är orealistiskt."

Min fråga är: Är ni verkligen intresserade av att se till att föräldrar får det stöd som de behöver, eller är ni bara ute efter att straffa föräldrarna?

Anf. 100 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Moderaterna och regeringen är verkligen besjälade av att se till att föräldrar i behov av stöd och hjälp får det. Det är just därför som vi har sett till att äntligen få den nya socialtjänstlagen på riksdagens bord. Det är därför vi har gjort stora satsningar på att bygga ut föräldraskapsstödet med den tydliga ambitionen att detta ska finnas i alla Sveriges 290 kommuner. Och det är därför vi vill förstärka projekten med förstärkta hembesöksprogram och mycket annat.

Det är för att vi tycker att det är viktigt att föräldrar som är i behov av det också får stöd och hjälp. Det är viktigt att vi sänker trösklarna till socialtjänsten och att vi tar oss an de utmaningar som ligger bakom att en del föräldrar inte tar emot hjälp och stöd.

Jag håller med ledamoten Karlsson om att det ofta handlar om bristande förutsättningar och ibland bristande tilltro. Då måste vi jobba med att stärka den. Men jag tycker också att det är viktigt att socialtjänsten har verktyg att använda sig av i de fall där man med frivillighet inte når hela vägen fram. Det är alltför viktigt att ge våra barn och unga de insatser som krävs för att bryta den negativa utvecklingen och för att de ska få en god uppväxt för att föräldrar ska kunna lägga in veto mot insatser. Därför har regeringen tillsatt utredningen om mellantvång.

Jag tycker att den utredningens förslag är väldigt spännande. Nu har den precis remissbehandlats. Vi ska naturligtvis titta på remissynpunkterna innan regeringen går vidare med förslag, men jag tycker att utredningen

har hittat en bra balans och både uppmärksammar behovet av att kunna ställa högre krav på barn och unga och på deras föräldrar och tittar på hur man kan skapa bättre förutsättningar för dem att ta emot hjälp.

Ett av förslagen i utredningen handlar om att man som förälder ska kunna få tillfällig föräldrapenning just för att ha de förutsättningar som krävs för att ta emot hjälp från socialtjänsten.

Anf. 101 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Det handlar alltså om att föräldrar som inte tar emot stöd eller tackar nej till en insats från socialtjänsten ska kunna bli skyldiga att betala vite. Det är ett förslag som kommer nu när vi är i färd med att införa den stora reformen, den nya socialtjänstlagen.

Det finns en risk för att man avskräcker föräldrar från att söka hjälp. Jag vill fortsätta att citera ur Sveriges socialchefers remissvar: "Under de senaste decennierna har socialtjänsten, skola och psykiatri fått utstå hårda kostnadsbesparingar som snävat in socialtjänstens och andras möjligheter att göra just det som många företrädare för barns rätt, bland annat Maskrosbarn, efterfrågar – att samhället agerar. Samtidigt har samhällsutmaningarna ökat i form av gängkriminalitet, psykisk ohälsa och fler barn som inte klarar skolan."

Som jag ser det blir detta att lägga ansvaret på enskilda föräldrar och dessutom avskräcka dem från att söka hjälp eftersom det finns ett hot om vite. Det är ju politiken som inte har tagit sitt ansvar att se till att det finns tillräckligt med resurser för att vi ska kunna få det motiverande och tillitsbyggande arbete som vi behöver. Den nya socialtjänstlagen öppnar upp för det, men här kommer i stället ett skott från sidan om att straffa föräldrar. Det är ju det man gör.

Detta riskerar att avskräcka föräldrar från att söka hjälp, och dessutom innebär det att politiken inte behöver ta ansvar för de misslyckanden man har haft innan. Tycker ledamoten att detta är ett ansvarsfullt sätt att agera i en så allvarlig fråga?

Anf. 102 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! I grunden måste vi jobba med att öka förtroendet för socialtjänsten, sänka trösklarna och minska stigma. Därför är den nya socialtjänstlagen så viktig. Därför är det viktigt att vi också, kopplat till den nya lagen, ger socialtjänsten resurser att faktiskt kunna bemanna upp och genomföra de kompetenssatsningar som behövs för att göra verklighet av den ambitionshöjning som den nya lagen innebär. Därför är det bra att regeringen under kommande år satsar 8 miljarder på genomförandet av den nya socialtjänstlagen.

Det är också bra att regeringen satsar på barn- och ungdomspsykiatrin med en särskild bupmiljard och förstärker första linjens psykiatri för att fånga upp barn och unga. Jag tycker att vi i största möjliga utsträckning ska jobba med frivillighet. Men det är möjligt att jag och ledamoten Karlsson ändå skiljer oss åt på den punkten.

Jag tycker att det är rätt och riktigt att det kan få konsekvenser om en förälder, trots stora behov i familjen och trots att barnen far illa, säger nej till socialtjänstens insatser. Det kommer med föräldrans ansvar.

Jag har som förälder ett stort ansvar för mina barn. Det ska samhället hjälpa mig att ta ifall jag brister i det. Men det är viktigast att säkra barnets

framtid. Om föräldern trots socialtjänstens försök att jobba med motivation och stödjande insatser ändå sätter hämlarna i backen och säger nej kan vi inte låta föräldern avgöra detta. Då ska det faktiskt få konsekvenser.

Nu ska vi titta noggrant på den här utredningen och läsa alla remissvar. Det är en balansgång som vi måste gå. Men ja, jag tror att det måste få konsekvenser för det fåtal föräldrar som inte tar sitt föräldraansvar.

Anf. 103 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkandet SoU19 *Barn och unga inom socialtjänsten*. Sverigedemokraterna står givetvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till vår reservation nummer 13.

Alla barn borde få en trygg och säker uppväxt, men tyvärr ser verkligheten annorlunda ut. När det sätts in stödinsatser som rör barn måste barnens bästa alltid stå i fokus. Socialtjänstens uppdrag är bland annat att erbjuda hjälp och stöd för att skapa en trygg uppväxtmiljö och förebygga social problematik.

Vi vet att effekterna av detta arbete inte syns förrän långt senare, men det gör inte arbetet mindre viktigt. Tvärtom är det avgörande för att ge enskilda barn och unga ett verktyg för framtiden och vuxenlivet. Målet är, och måste alltid vara, att barn ska få växa upp i goda förhållanden och skyddas från kriminalitet, missbruk och hedersrelaterat våld. Samhället har ett ansvar och måste aktivt arbeta för att upptäcka och skydda de barn och unga som far illa.

Fru talman! Det offentliga har genom socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att skydda och hjälpa barn. Men det räcker inte alltid till. Ibland kan ideella organisationer och föreningar göra ett nog så bra arbete, och ibland till och med ett bättre arbete.

Flera organisationer som arbetar för barns bästa ger ett ovärderligt stöd, till exempel Bris, som erbjuder hjälplinjer och stöd vid våld och insatser för att motverka psykisk ohälsa. Vi har Ecpat, som bekämpar sexuell exploatering av barn genom anmälningsfunktioner och samverkan med polis. Maskrosbarn är en organisation som stöttar barn till föräldrar med missbruk eller psykisk ohälsa genom samtal, gruppstöd och stärkande aktiviteter.

Dessa och andra ideella organisationer är ofta beroende av gåvor och bidrag. Med tanke på deras viktiga arbete har Sverigedemokraterna och regeringen i budgeten förlängt den tillfälliga satsningen och tillför ytterligare medel till ideella barnrättsorganisationer under de närmaste tre åren.

Fru talman! Barn i behov av samhällsvård kan placeras i jour- eller familjehem, där familjer tar emot dem antingen tillfälligt eller långsiktigt. Dessa hem utses av kommunens socialtjänst. Enligt lag ska socialtjänsten anmäla till Ivo om fler än tre barn placeras i samma hem. Men det finns ingen övre gräns för hur många barn som samtidigt får bo i ett och samma familjehem. Om flera kommuner placerar barn i samma hem kan ansvaret gentemot Ivo missas, vilket gör det svårt för den enskilda kommunens socialtjänst att säkerställa att placeringen faktiskt är lämplig för det enskilda barnet.

När barn omhändertas är syftet att de ska få en tryggare tillvaro med omsorg, stöd och familjekänsla.

Dagens regelverk är otillräckligt. Vi behöver ett mer kvalitetssäkrat system – detta för att säkerställa statistik och registrering av hur många barn

ett familjehem faktiskt har placerade hos sig. Utredningen om barn och unga i samhällets vård föreslår att Ivo ska upprätta ett register över familjehem. Sverigedemokraterna ser detta som ett viktigt första steg mot en tryggare och mer fungerande placeringsverksamhet.

Fru talman! Barn som placeras i samhällets vård har det ofta svårt i skolan. Enligt Socialstyrelsens rapport *Individ- och familjeomsorg – Lägesrapport 2024* var endast hälften av dessa barn behöriga till gymnasiet vid 17 års ålder. Detta kan jämföras med 85 procent av icke-placerade barn. Vid 20 års ålder hade mer än 80 procent av de icke-placerade en treårig gymnasieutbildning medan endast 45 procent av de placerade hade det. Resultaten har sett ungefär likadana ut i flera år.

Skolmisslyckanden bland placerade barn beror ofta på deras tidigare utsatthet, luckor i skolgången, stress och låga förväntningar.

En framgångsrik modell har varit ett djupare samarbete mellan skola och socialtjänst för att följa upp de placerade barnens skolgång. Vi har också de skolsociala teamen, som visat sig fungera väl. I vissa kommuner där man har arbetat med exempelvis Skolfam, en satsning för barn i familjehem, har man sett goda resultat.

Detta visar att resultaten går att förbättra, och forskning visar att godkända skolresultat har en stor skyddande effekt för dessa barn. Socialstyrelsen har också, tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolverket, utvecklat ett särskilt stöd för socialtjänsten just för att säkerställa kontinuerlig skolgång för barn som byter skola vid placering.

Det behöver vidtas åtgärder för att säkerställa att barn som är placerade i samhällets vård får det stöd som krävs för att de ska klara skolan och skapa goda förutsättningar inför vuxenlivet.

(Applåder)

Anf. 104 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag tänkte passa på att fråga det parti som kanske bestämmer allra mest i svensk politik: Hur är det med ungdomskriminalitetsnämnderna, som skrevs in i Tidöavtalet? Där står det: Vi ska pröva ett system med ungdomskriminalitetsnämnder.

Vi har fått besked från socialtjänstministern om att hon nu är emot ett sådant försök. Var står SD i detta?

Anf. 105 MONA OLIN (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, ledamoten Lantz!

När det gäller frågan om ungdomskriminalitetsnämnder är det sagt att man skulle pröva det systemet. Att pröva det innebär att undersöka det. Detta har varit ute på remiss. Det handlar om hur flera olika instanser ser på att använda den typen av system. Genom remissvaren har man kommit till slutsatsen att det kanske inte är den vägen vi ska gå. Vi stöttar socialtjänstministern i den frågan. Vi måste försöka hitta vägar som fungerar för alla, och vi ska använda de bästa vägarna. De svar som har kommit in visar på att det borde finnas andra sätt att genomföra detta.

Anf. 106 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är synd. Jag tycker att det här är ett förslag om något där man på allvar skulle kunna ingripa väldigt tidigt i unga människors liv. Det skulle kunna innebära att man får en samlad resurs för

att åstadkomma en U-sväng bort från ett kriminellt liv. Jag har själv varit i Danmark och träffat mycket nöjda personer som jobbar med det här systemet i dag.

Jag måste ändå säga att jag är lite förvånad över anledningen. Det har varit många remissrundor där väldigt många har haft synpunkter på regeringens politik, men man har ändå valt att genomdriva den. Det har tidigare här i dag lyfts fram att enskilda kommuner har haft åsikter, och helt plötsligt lyssnar man väldigt mycket på dem.

Jag tror att det är många som har synpunkter på regeringens ekonomiska politik. Där är lyhördsenheten inte lika stor. Man sänker skatterna för dem som tjänar mest och ger inte kommuner, regioner och skolor de pengar som de skulle behöva – också för att klara det förebyggande arbetet.

Men jag tackar ledamoten för ett väldigt tydligt besked. Det kommer inte att bli några ungdomskriminalitetsnämnder under den här mandatperioden eller under den här regeringen. Nu vet vi det.

Anf. 107 MONA OLIN (SD) replik:

Fru talman! Jag fick inte mycket till fråga nu, men jag anser att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna leder oss fram till en massa olika åtgärder för att stötta ungdomar som har det svårt i dag. Alla förebyggande insatser som man tar med i den nya socialtjänstlagen är jätteviktiga verktyg för att kunna hjälpa dessa ungdomar att inte hamna i kriminalitet. Att kommunernas ansvar i det förebyggande arbetet lagstadgas är också ett viktigt verktyg.

Anf. 108 HELENE ODENJUNG (L):

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land att växa upp i som barn. De flesta barn växer upp i trygghet och får ta del av alla de möjligheter och rättigheter som vårt samhälle ska säkra. Sverige har gång på gång också visat vägen när det gäller att sätta barnens rättigheter i det allra främsta rummet.

Vi var först i världen, på 50-talet, med att förbjuda aga i skolan. När den liberala statsministern Ola Ullsten 1979 lade fram propositionen om ett förbud mot barnaga gick vi återigen i bräschen. Detta är bara två av en mängd reformer som vi kan vara stolta över.

Men alla barn har det inte bra i föregångslandet Sverige. I dag talar vi om alla de barn som fråntas sina grundläggande rättigheter, som inte känner eller lever i trygghet och som samhället alltför ofta har svikit. Det handlar om de barn som växer upp i hem där tryggheten inte längre existerar – hemmet har förvandlats från en trygg och skyddande plats till en plats av otrygghet. Det handlar om barn som med bultande hjärta sätter nyckeln i låset, rädda för vad som väntar på andra sidan dörren. Det handlar om barn som tidigt får lära sig att känna av sinnesstämningen i omgivningen för att skydda sig själva. Det handlar om barn som fråntas sina mest grundläggande fri- och rättigheter och om barn vars liv styrs av hederskulturens normer och värderingar. Det handlar om barn som får lära sig att leva utanför samhällets regler och om barn som växer upp i en värld där de kriminella gängen styr. Det handlar om barn som lär sig leta efter gömd alkohol i hemmet och om barn som tvingas ta ett ansvar som inget barn borde behöva göra.

Under mina år som kommunpolitiker mötte jag de här barnen, som samhället inte gjort tillräckligt för. Många kände sig svikna, bortglömda och framför allt otrygga.

Drivkraften att på alla sätt arbeta för ett barnsligare samhälle har jag haft med mig länge. Att stå här i dag, i talarstolen i Sveriges riksdag, bara några veckor efter att jag utsetts till riksdagsledamot gör mig därför både extra stolt och full av beslutsamhet när det handlar om barnfrågan. Engagemanget som jag hör här i kammaren känns positivt. Men de stora orden räcker inte. Det finns bara en sak som kan ge de här barnen trygghet, och det är politisk handling.

Den här regeringen gör mycket. Den agerar. Vid sidan av alla reformer har ett äkta perspektivskifte faktiskt skett. Barnperspektivet har stärkts i förhållande till föräldrars rätt. Föräldrarätten utmanas på riktigt.

Föräldrarätten har varit alltför stark, och barnrätten har varit alltför svag. Vi minns alla Lilla hjärtat, Esmeralda. Vi minns Tintin. De är inte ensamma. Alltför många barn har tvingats leva ett liv i otrygghet för att föräldrarnas rätt att vara föräldrar har varit större än barnets självklara rätt till trygghet. Det har handlat om en föräldrarätt som i praktiken har stått över barnets behov av skydd och stöd och som varit starkare än barnets vädjan om att slippa umgänge med en förälder som har misshandlat.

Liberalerna har länge ifrågasatt de normer som prioriterat vuxnas krav framför barnens behov. Den här regeringen skickar ett tydligt budskap: Barnens rättigheter går först. Det handlar inte bara om lagändringar. Det handlar om hur vi ser på barnens rättigheter och på vuxnas ansvar. Att skydda barn från våld och rädsla är inte bara en juridisk utan även en moralisk fråga. Det är det som den här debatten i grund och botten handlar om: vår syn på barn.

Många har i dag lyft upp de barn som placeras i samhällets vård. I rapport efter rapport har vi kunnat läsa om placerade barn som har utsatts för övergrepp av personal och av andra placerade barn. Missförhållandena har varit många med barn som tvingas till placeringar på HVB-boenden som inte fungerar och barn som placeras i familjehem där varken det placerade barnet eller familjehemsföräldern får tillräckligt med stöttning.

Regeringen har satt igång ett stort arbete. Statens institutionsstyrelse reformeras, barn- och ungdomsvården stärks, placerade barns rättigheter säkras och hinder för myndigheters samarbete rivs.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt och en ljus framtid. Vården ska ge den trygghet, omvårdnad och utbildning som krävs för att förbättra deras situation. Regeringen genomför också reformer för att stärka den statliga barn- och ungdomsvården med bättre organisering, ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder.

Fru talman! Kommunerna har också ett stort ansvar för de frågor som vi debatterar i dag. Kommunerna kan göra stor skillnad. Men för att kommunerna ska kunna göra rätt krävs verktyg för att kunna agera. Den nya socialtjänstlagen är efterlängtat, vilket inte gäller alla lagar när det kommer till kommunerna. Trösklarna sänks, och det kommer att bli lättare att tidigt sätta in insatser innan behoven blir för stora. Att socialtjänsten ska arbeta efter evidensbaserade metoder, säkerställa att insatserna har effekt och undvika arbetssätt som saknar vetenskapligt stöd eller är rent skadliga har vi liberaler länge efterfrågat. Nu blir det verklighet.

Fru talman! Skolan först, brukar vi liberaler säga. Kanske någon som inte tillhör Liberalerna tycker att vi säger det lite för ofta och frågar sig om skolan verkligen är svaret på allt. Nej, inte allt. Det är det väldigt tydliga svaret från mig. I debatten i dag vill jag ändå lyfta fram skolans viktiga roll, för forskningen visar att skolresultaten för barn i samhällsvård är den parameter som har störst betydelse för hur livet för ett barn utvecklas. Misslyckande i skolan är starkt kopplat till en påtagligt högre risk för missbruk, kriminalitet, ohälsa, självmord och annan förtida död.

Fundamentalt för samhällets vård av de barn vi i dag debatterar är därför att deras skolgång säkras. En skola som ger alla barn förutsättningar att lära sig är en av de allra viktigaste reformerna för att undvika utanförskap.

Liberalerna har länge pratat om vikten av tidiga insatser. Tidiga insatser är avgörande. Studier visar att hembesöksprogram för förstagångsföräldrar fångar upp risker i tid och därmed stöder barns utveckling. I kommuner som har sådana här program har föräldraskapet blivit tryggare, och sociala insatser har satts in snabbare.

Skolor som jobbar nära socialtjänsten med skolsociala team har också bättre skolresultat och högre närvaro av elever som hamnat på glid. Att följa upp skolk, som är en första viktig varningssignal, visar tydligt hur viktigt det förebyggande arbetet är.

Barn som växer upp i familjer där de vuxna har egna problem löper betydligt högre risk att utveckla psykosociala problem, vilket i sin tur ökar risken för kriminalitet. Inkonsekvent uppfostran, övergrepp och våld mot barn är alla riskfaktorer, likaså kriminalitet och missbruk hos föräldrar.

Allt börjar i hemmet. Våld föder våld. Att stödja familjer är därför en av de mest effektiva förebyggande åtgärderna vi kan göra. Vi måste därför stödja de föräldrar som vill men som inte alltid förmår. Vi måste ställa tydliga krav på föräldrar som försummar sina barn, och vi måste våga erkänna att de som utsätter sina barn för våld inte har den föräldraförmåga som barn behöver och har rätt till. En förälder som utövar våld är en gärningsperson, och barnet är ett brottsoffer. Vi som samhälle får aldrig tveka att omhänderta ett barn som behöver samhällets skydd.

Fru talman! När jag började engagera mig i Liberalerna, dåvarande Folkpartiet, pratades det aldrig om gängkriminella barn. Barn borde vara i skolan, men i stället rekryteras de av kriminella gäng. Barn pressas och hotas att utföra grovt kriminella handlingar. Barn skjuter andra barn, och barn utför sprängningar.

Vi ser en helt annan utsatthet i dag, utsatthet bortom det fattbara. Många av oss frågar oss hur det kommer sig att vi hamnat här. Våra svar på den frågan är nog delvis olika, men vi kan alla skriva under på allvaret. Det handlar om barn som behöver samhällets hjälp, barn som vi behöver se innan det är för sent. Det förebyggande arbetet är därför helt avgörande. Det är något vi i Liberalerna i många år har efterfrågat, och nu genomförs flera verkningsfulla insatser. Framför allt vill jag återigen trycka på att den nya socialtjänstlagen kommer att ha stor betydelse.

Vi behöver gemensamt göra allt vi kan för att värna och stärka barns rättigheter. Även utsatta barn ska våga drömma om framtiden.

Anf. 109 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att hälsa Helene Odenjung hjärtligt välkommen till socialutskottet. Tack för ett mycket bra anförande!

Jag noterade att ledamoten hänvisade till den nya socialtjänstlagen och kravet på evidens och beprövad erfarenhet. Jag tror att vi är många som är glada över att den skrivningen finns med så att ungdomsvård och andra sociala insatser, precis som hälso- och sjukvården, ska ha det kravet.

Samtidigt blir jag lite brydd när jag läser Tidöavtalet, som Liberalerna har skrivit under. Där står det att LVU oftare ska användas för att tvångsomhänderta barn. För mig blir det lite märkligt att ha som självändamål att öka antalet tvångsomhändertaganden när vi vet att det är väldigt dålig prognos för de barn som blir tvångsomhändertagna.

Vi vet också att det finns situationer där man måste tvångsomhänderta barn, men det finns ju så mycket vi kan göra långt innan. Min förhoppning är att den nya socialtjänstlagen ska innebära att det inte behöver gå så långt som till tvångsomhändertaganden.

Jag är därför nyfiken på ledamotens syn på den skrivning som finns i Tidöavtalet kontra det som nu har hänt på socialrättens område med den nya socialtjänstlagen. Gäller skrivningen i Tidöavtalet fortfarande?

Anf. 110 HELENE ODENJUNG (L) replik:

Fru talman! Jag tror att det framgick ganska tydligt i mitt anförande att det i första hand handlar om det förebyggande arbetet. Sedan tycker inte jag att man ska sticka under stol med att omhändertaganden flera gånger har undvikits på grund av att man inte har kunnat verkställa dem eller på grund av att man har haft hemmaplanslösningar i olika situationer och därför inte använt det.

Formuleringen finns där, men det är inget självändamål att det ska vara fler omhändertaganden. Om vi lyckas i det förebyggande arbetet blir det ju färre, och jag tror att vi alla egentligen är besjälade av att se till att ingen hamnar på glid. Samtidigt är det en utopi att tro att vi inte skulle behöva ha LVU i framtiden.

Anf. 111 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag håller helt med ledamoten. Det är en utopi att tro att vi inte kommer att behöva tvångsomhändertaganden. Men jag har ändå ambitionen i mitt politiska liv att bidra till att färre barn råkar illa ut. Färre barn ska behöva tvångsomhändertas. Det ska aldrig vara penningbrist eller någonting annat som hindrar att en kommun gör det man måste göra. Men jag tycker att det är sorgligt om man använder LVU och tvångslagstiftning som något att helt lättvindigt svinga med i den politiska debatten om kriminalitet eller brottslighet.

Jag tycker att vi måste jobba förebyggande, precis som ledamoten sa. Jag tror att vi egentligen är helt ense. Ledamoten kanske skulle kunna ta ett prat med sina partikamrater som har tecknat avtalet och höra hur det faktiskt ligger till? Jag tycker verkligen att vi är skyldiga att jobba mer förebyggande för att se till att barn inte hamnar i en situation där de måste tvångsomhändertas. Målet måste vara att barn ska må så bra som möjligt och att vi ska vara så tidiga på bollen som möjligt för att ordna upp hopplösa situationer innan de inträffar.

Anf. 112 HELENE ODENJUNG (L) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte den andra frågan riktigt. Det handlade om att jag skulle prata med mina partikamrater. Det kan jag trösta ledamoten med att jag gör varje dag.

Jag tycker att det här är väldigt viktigt och har uppfattat att vi är helt eniga när det handlar om socialtjänstlagens införande. Det har varit efterlängtat, som jag sa tidigare. Det är det faktiskt inte många lagar i kommunerna som är.

Jag skulle också vilja understryka hur viktigt det förebyggande arbetet är och att möjligheterna till förebyggande arbete ökar med den nya socialtjänstlagen. Mycket har hindrats av att det har varit sekretess mellan olika myndighetsutövare. Skolan har haft svårt att få information på grund av delar av socialtjänstlagen om insatser som gjorts från socialkontoret. Då har de kanske till och med fått helt motsatt effekt.

Jag ska ta ett exempel som gäller att man under lång tid inte följde upp frånvaro i skolan ordentligt. Det gjorde att många kunde vara borta under långa perioder. I mitt konkreta exempel blev eleven inte ens efterfrågad när den inte kom till skolan. Vad gör det med en ungdom att ingen frågar efter den? Man glider ju längre och längre från det viktiga arbete som ändå görs i skolan. Samtidigt kunde socialtjänsten ha talat om vad den här ungdomen höll på med. Jag vill alltså återigen understryka vikten av det förebyggande arbetet. Det kommer att vara helt avgörande. Men vi kommer också i framtiden att behöva ha LVU som en insats.

(Applåder)

Anf. 113 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet vill att barn i alla skeden i livet ska veta att vi som samhälle håller dem i handen och att vi i vuxenvärlden alltid har deras rygg, just för att de är barn med helt egna rättigheter och med extra starkt skydd.

Den som haft möjligheten att vara nära ett barn, som anhörig eller på annat sätt, har kanske på djupet fått se vad ett barn verkligen är och uppleva den helt ovillkorliga kärlek man kan känna till en liten individ som möter världen med öppna armar och en naturligt naiv nyfikenhet. Under livets gång kan och kommer det oskyldiga barnet att växa upp och möta livets svårigheter – ibland i det lilla och ibland i det verkligt stora. För vissa barn kan en borttappad nalle vara den första erfarenheten av att mista något man håller kärt. För andra barn kan pappas våld mot mamma vara den första erfarenheten av riktig rädsla, kanske rent av svåra trauman. Barns uppväxtvillkor är förskräckande olika.

Herr talman! Inga barn föds kriminella eller väljer utsatthet. Det är resultatet av livets djupaste orättvisa. Politikens och samhällets roll är att minska effekterna av denna orättvisa.

I en debatt förra veckan ville socialminister Camilla Waltersson Grönvall inte svara på varför regeringen inte inför strategin mot våld mot barn. Däremot var hon inte sen att berätta om en hel del annat de faktiskt gör. Hon sa att vi kanske aldrig har gjort så stora förändringar som nu. Då vi i Vänsterpartiet har varit starkt drivande i flera av de förändringar som sker är jag benägen att hålla med.

Vi står inför att införa en helt ny och väldigt efterlängtat socialtjänstlag. Om bara några veckor ska den stora utredningen om barn- och ungdomsvården presenteras. Vi har dessutom blivit lovade att vi snart ska få förslag på en ny lag där barnets rätt ska bli rådande när det kommer till LVU.

Regeringen har helt rätt när de säger att de aldrig gjort så stora förändringar som nu – men dessvärre också ibland i helt fel riktning. Jag tycker att det är ganska märkligt att man samtidigt som vi står inför att ta del av en utredning som har tillsatts på grund av informationen om de fruktansvärda övergrepp och den vanvård som framkommit på Sis stiftar lagar om ökade befogenheter mot barn som i dag är placerade innan vi kan garantera deras säkerhet.

Samtidigt som vi slår oss för bröstet och säger att barns rätt ska vara ett eget rekvisit för att stärka barns rättigheter vid tvångsplacering är regeringen i full färd med att bygga fängelser där andra barn ska låsas in, buras in på vuxnas villkor. Att det i sig kränker barns rätt är illa nog, men att det riskerar att minska möjligheterna för dessa barn att få tillgång till utbildning är mycket allvarligt. Vi vet ju att utbildning är en av de viktigaste insatserna för att barn ska kunna starta ett nytt liv. Vad finns det för framtid för dessa barn då?

Jag måste erkänna att det nästan övergår mitt förstånd att regeringen, som så stolt vill införa den nya socialtjänstlagen, samtidigt vill införa LIV. Med den vill man bland annat ge vite till föräldrar som säger nej till insatser från socialtjänsten och kunna sätta fotboja på barn. Att dessa krav i sig med all säkerhet inte kommer att ge effekt, eftersom tvång mycket sällan leder till positiv förändring, är illa nog. Men att man med det här riskerar att skrämja bort föräldrar från att söka hjälp från socialtjänsten är direkt farligt.

Tyvärr kan listan göras historiskt lång om vi lägger till utvisningar och splittring av familjer, hotet om att begränsa försörjningsstöd för barnfamiljer och att allt fler barn blir vräkta. Det är helt centralt att se alla dessa förändringar i deras helhet. Faktum är att de felsteg vi tar med barn i utsatthet i dag kommer att bli socialtjänstens problem i morgon.

Herr talman! Gentemot den som nu tänker att det behövs hårdare tag och mer muskler måste vi i politiken vara helt transparenta med vad barn har fått för hjälp förut. Vi måste erkänna att politiken i årtionden har misslyckats med att bygga ett robust system för barn i utsatthet. Däremot har politiken lyckats ganska bra med att försvåra det. I ärlighetens namn finns det ingen fungerande barn- och ungdomsvårdskedja i dag, och kanske har det heller aldrig riktigt funnits.

Vi har en mycket mörk historia när det kommer till såväl placerade barn som barn inom psykiatrin. Socialtjänsten har under lång tid fått i uppdrag att ta hand om allt som politiken inte vill ta i med tång men varken fått verktyg eller resurser att mäta med. Politiken har till och med öppnat för kriminella aktörer att ta hand om våra mest utsatta barn. Ibland kan jag tänka att det måste vara de absolut mäktigaste människorna i världen som arbetar i detta kraftigt haltande system och ändå lyckas hjälpa så många barn och unga till ett bättre liv. Det är det, trots allt vi säger här i dag, faktiskt många som får.

Min poäng är att vi måste se vilka stora brister vi har för att förstå varför det inte alltid går bra. Vi har sedan alltför många år tillbaka sakta men säkert dragit undan mattan för samhällets mest utsatta. Det är ett faktum som slår stenhårt mot barn. Men nu riskerar vi att bygga ett system där barn ska betala priset för att vi vuxna inte har gjort det vi ska.

Att hålla barn i handen och visa att man under deras uppväxt har deras rygg innebär att bygga robusta system för omtanke om deras välmående, att vi ser dem och att vi agerar när de behöver det. Så ser det inte ut i dag.

Vi i Vänsterpartiet vill att politiken satsar på välfärden ur ett barns perspektiv. Att säga att vi under barnens uppväxt har deras rygg betyder att vi har modet att stå kvar även när de faller och att vi inte viker en tum från att barn ska ha särskilda rättigheter som inte får kränkas ens när de gör fel.

Vi vill därför att samhällets barn- och ungdomsvård ska utgå från barns behov men ha som tydligt mål att de ska komma tillbaka innanför samhällets ramar och regler. Vi vill att socialtjänstens arbete ska prioriteras upp och ges den vikt det faktiskt har för att hjälpa barn i utsatthet.

Det bör finnas en vårdkedja som sluter tätt från första tecknet på att ett barn inte mår bra tills vi har fått upp barnet helt på banan igen. I betänkan- det har vi också förslag om nya placeringsformer för barn och unga med beroende och psykisk ohälsa. Jag vill därför yrka bifall till reservation 16.

Vi står mitt i ett paradigmskifte. Som jag beskrivit kan man gå åt två olika håll. Vi kommer inom kort att fatta beslut om en helt ny socialtjänst- lag som kan ge oss en stor chans till kulturförändring. Vi kan gå mot att arbeta förebyggande och relationsskapande med professionens kompetens i spetsen. Vi vill verkligen att detta arbete ska ges en verklig chans. Därför ger vi lite andrum för att det ska ske innan vi fortsätter driva på med stora ändringsförslag. Jag önskar verkligen att regeringen kunde göra detsam- ma.

Anf. 114 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Barn och unga är det viktigaste vi har. Inget barn ska be- höva fara illa. Därför måste vi fokusera på tidiga insatser och motverka våld och annat som barn ibland utsätts för.

Det gäller att detta görs väldigt tidigt i ett barns liv och att de som träf- far barn kan fånga upp signaler och samverka för att framför allt motivera föräldrar att hjälpa och stötta sina barn på rätt sätt eller ta emot hjälp i de fall då de brister. Ibland kommer treåriga barn till förskolan med smutsiga kläder. Då är det där vi behöver sätta in insatser.

Herr talman! Tyvärr upplever jag och Centerpartiet att man ofta börjar i fel ände när man talar om tidiga insatser. När man talar om förebyggande insatser handlar det om en senare period, när man har missat de treåriga barnen, och vad det leder till om barnen inte får den hjälp och det stöd de behöver.

Fokus i debatten, även när det handlar om socialtjänstens område, är ofta på att motverka och minska brott. Självklart måste det göras, men det är inte allt. För att motverka brott måste vi börja i rätt ände.

Den nationella uppföljningen av socialtjänstens omställning redovisar avslutade barnavårdsutredningar. Där kan vi se att skälet till att man blir aktualiserad av socialtjänsten i 26 procent av fallen är konflikt i familjere- lationer. I 24 procent av fallen är skälet att barnet utsatts för fysiskt eller

psykiskt våld. I 21 procent av fallen handlar det om att man brister i omsorg. I 5 procent av fallen handlar det om barnets egen kriminalitet.

Jag vill inte förminska detta, men jag vill ändå lyfta upp att vi måste börja mycket tidigare i stället för att lägga all energi på att prata om brottsförebyggande åtgärder. Det blir annars resultatet när vi missar de tidiga åren.

Herr talman! Det är en sådan bredd som vi i Centerpartiet saknar i samtalet om att ställa om ett samhälle så att alla barn och unga får en chans att må bra. Om vi på sikt ska kunna bryta gängkriminaliteten måste vi säkerställa att alla barn kan växa upp tryggt för att i framtiden bli trygga unga vuxna och sedan trygga vuxna.

Centerpartiet brukar ofta tala om kvalitetsuppföljning. Jag är överens med regeringen om att många bra saker görs. Även jag väntar på den nya socialtjänstlagen, som ska bygga på evidensbaserade metoder. Det är ganska märkligt att vi har väntat till 2025 innan vi säger att vi ska ha evidensbaserade metoder i socialtjänsten. Här är vi alltså helt överens. Men jag saknar ändå en uppföljning av kvaliteten. Vi måste få det vi vill ha när vi fattar olika beslut här i kammaren och när vi ger myndigheter olika uppdrag.

Om vi inte kan följa upp kvaliteten så att vi vet att det vi gör leder till något bättre för enskilda barn och unga vet vi ju heller inte vilka insatser vi ska göra sedan och vilka beslut vi ska fatta nästa gång. Förslag och beslut som kommer låter ofta bra i varje enskild del, men när vi lägger dem samman vet vi inte om det verkligen blir bra för barn och unga. Jag saknar svar på detta.

Låt mig ge ett exempel på när vi i Centerpartiet har reagerat. Ofta diskuterar vi Sis, den myndighet som ska ta hand om de mest utsatta barnen. Nyligen har myndigheten redovisat ett mått på kvalitetsförbättring – antalet rymningar har minskat. Det är jättebra att barn och unga inte rymmer från den verksamhet där de ska få vård och omsorg. Men vi vet inte om rymningarna minskat på grund av att man är bättre på att låsa dörren eller för att vården och omsorgen har blivit bättre. Kanske känner de inte längre ett behov av att rymma utan ser snarare att de får stöd och hjälp att bryta sitt beteende.

Jag ställde en fråga till generaldirektören om hur man följer upp kvaliteten. Till svar fick jag höra att det görs genom in- och utskrivningssamtal med barnen och de unga när de kommer till verksamheten och när de lämnar den. De flesta verkade tycka att det är bra.

Om detta är den kvalitetsuppföljning man har blir jag rädd. Det finns ju så mycket mer att följa upp. Jag hoppas och tror inte att detta är den enda kvalitetsuppföljningen, utan jag hoppas verkligen att man har mer. Men om detta är det svar som jag får när jag ställer en sådan fråga kan det här inte vara frågor som man ofta ställer, det vill säga hur man följer upp kvaliteten. Annars hoppas jag att man hade svarat att man gör det på fler sätt.

Herr talman! Jag har varit inne på att vi på många områden är överens med regeringen om att vi behöver göra saker och vilka saker vi behöver göra. Här vill Centerpartiet fortsätta att bidra. Vi vill samarbeta med både regeringen och alla andra partier i kammaren. Jag tror att alla partier vill det, för egentligen vill vi ju alla att kriminaliteten ska minska och att alla barn och unga ska få de insatser som de behöver.

I början av januari förra året bjöd regeringen in till ett möte där vi skulle prata om hur vi tillsammans kunde arbeta för att lösa problemen. Vid mötet sades att vi skulle ses igen för att fortsätta arbetet. I rummet upplevdes ändå att det fanns ett intresse av att jobba vidare. Det har nu gått över ett år, och vi har inte blivit inbjudna till något nytt möte för att jobba tillsammans.

Detta är ett av skälen till att Centerpartiet nu föreslår en barnrättskommitté som kan jobba med dessa frågor. Då kan vi gemensamt ta steg för steg för att öka kvaliteten och få ett helhetsperspektiv över socialtjänstens arbete. Det kan inte vara en ny fråga för varje ny regering, utan det måste vara något som gäller över mandatperioden så att vi kan säkerställa att alla barn och unga får den hjälp som de behöver.

Socialdepartementet arbetar bra och engagerat, men det smittar inte av sig på allt övrigt arbete som regeringen gör, vilket en tidigare talare också var inne på.

Avslutningsvis vill jag sammanfatta Centerpartiets syn på dessa frågor, herr talman. Barn är barn. De behöver vård och omsorg tidigt i livet. Om vi missar det kommer vi att behöva fortsätta med de symtom som kommer av att barn och unga far illa och hamnar i kriminalitet. Vi måste bli bättre på att följa upp kvaliteten för att veta våra insatser gör skillnad.

Jag yrkar bifall till reservation 19, men vi står självfallet bakom våra övriga reservationer.

Anf. 115 NILS SEYE LARSEN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation 7 under punkt 5. Vi står givetvis bakom även de andra reservationer vi har.

Jag tänkte börja med att prata om något som jag tror är viktigt när det gäller det förebyggande arbetet. Ju bättre stöd vi har runt ett barn, från dess födelse till dess vuxenår, desto mindre insatser från socialtjänsten behöver vi använda oss av.

Ett barns förutsättningar att klara sig och, omvänt, risk att hamna snett – i drogproblematisering, kriminalitet och psykisk ohälsa – när det växer upp bygger väldigt mycket på att det finns många lager runt barnet, många skal av skydd. Det handlar om allt från den närmaste familjen och föräldrarna till den större släkten, vänner och bekanta man får, bostadsområdet man växer upp i och skolan man går på. Det finns väldigt mycket runt ett barn som när allt fungerar tillsammans ger de bästa förutsättningarna för barnet att växa upp och lyckas väl i livet. Men när dessa skal, i synnerhet de närmaste, är skröpliga eller rent av obefintliga ökar risken för ett barn att hamna snett. Och om alla lagren är skröpliga är risken tyvärr stor.

Vad jag försöker säga med detta är att arbetet med stöd för barn och unga bygger på en helhet som man måste se till. Det är klart att kommunerna har en stor roll i det hela. Vi kan jobba på alla sätt och vis för att åstadkomma till exempel en kommun eller en stad utan segregation och utanförskap och utan en stark boendesegregation. Vi kan se till att jobba för att ha en bra och välfungerande kommunal skola i alla områden där barnen är. Vi kan se till att jobba på många olika plan med att säkerställa att våra barn och unga har tillgång till en meningsfull fritid, med civilsamhället runt omkring där man kan få många förebilder. Om allt detta finns på plats minskar risken för att barnen ska hamna snett.

Jag ser jättemycket fram emot den förebyggande socialtjänstlagen som kommer att komma. Detta var ett arbete som inleddes när vi satt i regering. Det är ett väl genomarbetat förslag som nu kommer fram. Sedan har vi självklart våra åsikter om och synpunkter på slutprodukten, men detta är ändå något som många av oss ser positivt på.

När det gäller stöd till barn instämmer vi för det första i det som Socialdemokraterna har skrivit kring att det finns ett behov av att stärka familjehälsövården och i synnerhet av ett nytt stöd för riskfamiljer. Jag tror att det är ganska viktigt att fånga upp dem under barnets första tusen dagar.

Sedan skulle jag vilja rikta lite fokus på familjehemsplacering. När man hamnar i den situationen att man behöver placera ett barn är det otroligt viktigt att barnet kan få ett starkt och bra stöd. Här tror jag väldigt mycket på familjehemmens roll. Men vi ser hur kommun efter kommun kämpar och har svårt att till exempel hitta familjehem och att få den kontinuitet som behövs. Här behöver vi satsa mer på att stödja och stärka de familjehem vi har.

Därför har vi i Miljöpartiet lyft en hel del förslag kring just detta, för att kunna säkerställa att en familjehemsplacering fungerar väl från början. Vi vill nämligen kunna ge familjehemsföräldrar tid och möjlighet att ge barnet en trygg anknytning från början. Därför skulle vi vilja se till exempel att föräldrapenningens regelverk ses över så att familjehemsföräldrar får möjlighet att utöver ersättningen från kommunen ta ut föräldrapenning för att kunna vara hemma med ett placerat barn på samma sätt som när ett barn föds eller adopteras in i en familj. Detta bör gälla även barn i skolåldern, då betydelsen kanske är ännu större av att tid läggs på anknytning – om det inte fungerar kan nämligen erfarenheterna av brusten anknytning misstänkas vara förvärrande.

Familjehemmen måste också få ett bättre stöd än de har i dag. Vi hör många vittnesmål från familjehem om hur svårt det är att få stöd och handledning från kommunerna. Vi skulle vilja se att man skjuter till resurser för att familjehemmen ska få det stöd de behöver.

Familjehemsplacering är inte bara ett sätt för kommunen att hantera barn som inte kan bo med sin vårdnadshavare. Det är också ett oerhört viktigt verktyg för att förebygga ohälsa, psykisk ohälsa, kriminalitet och utsatthet senare i livet. Att på allvar satsa på familjehemmens ersättningar och stöd är en direkt investering i barns mående och en besparing för samhället. Varje krona som investeras i trygga placeringar för att ge barn de bästa uppväxtvillkoren kommer att betala sig i längden i form av minskade utgifter för samhället men först och främst ett minskat mänskligt lidande. Därför vill vi se ett större statligt ekonomiskt ansvar för familjehemsplaceringarna.

Jag ska också nämna HVB-hem lite kort, för jag känner stor oro över den HVB-hemsmarknad vi har i dag, med alla privata aktörer. Det har kommit en hel del olika rapporter och granskningar gällande detta. Här tror jag att vi behöver göra ett omtag på många sätt för att stärka det stöd som blir nästa steg när familjehemsplacering inte räcker till. I synnerhet måste vi – här delar jag Socialdemokraternas uppfattning – jobba med ett återtagande i offentlig regi av HVB-hem för barn som redan har hamnat i kriminalitet.

Sedan vill jag lyfta utredningsbetänkande SOU 2023:66, *För barn och unga i samhällsvård*. Jag tycker att utredningen har presenterat otroligt många bra slutsatser – det är en väldigt väl genomförd utredning. Jag tycker verkligen att det är angeläget att man går vidare och ser till att genomföra det som kan genomföras. Det finns en del utredningar kring ett antal av förslagen, men jag hoppas att det inte innebär att de redan presenterade förslagen blir vilande.

Det sista jag vill säga handlar om barnfattigdomen. Någonstans är ekonomin också ett av de här skalen kring ett barn. Därför tycker jag att det är lovvärt att arbeta för en nollvision när det gäller barnfattigdom. När familjen runt omkring har de ekonomiska möjligheterna att ta hand om barnet och barnet får möjlighet att vara med till exempel när vännerna har olika fritidsaktiviteter och annat får barnet en positiv uppväxt; ekonomin spelar en stor roll. Här behöver vi jobba för att stärka barnfamiljerna på flera olika sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

## § 18 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU20  
Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.  
föredrogs.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Barn och unga inom  
socialtjänsten*

*Socialtjänstens ansvar  
för våldsutsatta m.m.*

Anf. 116 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Herr talman! Med tanke på familjens betydelse är det särskilt allvarligt när hemmet, som ska vara en trygg plats, i stället förvandlas till en plats där det förekommer våld och förtryck. Jag har därför inom ramen för mitt uppdrag i socialutskottet valt att engagera mig i frågan om våld i nära relation, hedersvåld och mäns våld mot kvinnor.

Det händer ibland att man är ute och talar för ideella organisationer på temat. Ibland när man är ute och pratar kommer personer fram efteråt och vill prata enskilt. Jag tänker särskilt på en ung kvinna som kom fram vid ett tillfälle. Hon presenterade sig som M. Under tio års tid har hon varit på flykt i sitt eget land, på flykt från de människor som ansågs skydda och borde ha skyddat henne.

Hon är en av de många hundratals kvinnor som lever med skyddad identitet i Sverige. Hennes upplevelse och berättelse för mig var att hon känt av ett bristande bemötande av socialtjänsten under den tid hon och hennes dotter var skyddsplacerade. Hon berättade också om de stora svårigheter som det innebär att leva med skyddad identitet, inte minst i kontakt med sjukvården, Försäkringskassan och andra myndigheter. Ständigt lever M och kvinnor i hennes situation med risken att identiteten ska avslöjas. Friheten begränsas varje dag, och hon förhindras att leva det liv hon hade velat leva.

Herr talman! Jag tänker att landets kommunpolitiker och vi här inne tillsammans har ett ansvar att försöka förbättra situationen för kvinnor som befinner sig i samma situation som M. Det behöver säkerställas att det i varje kommun finns tillräckligt många skyddade boenden och medel till

kvinnojourerna. Våra myndigheter behöver göra mer för att inte själva röja de skyddade uppgifterna. En nationell kartläggning av förutsättningarna för våldsutsatta kvinnor som lever gömda i syfte att förbättra deras och deras barns situation är viktigt.

Tusentals kvinnor och barn söker skydd på landets kvinnojourer varje år. När hemmet förvandlas till en plats där det förekommer hot och våld, rädsla och skräck, går det naturligtvis alltid ut över barnen. Vart tionde barn uppges uppleva att pappa utövar våld mot mamma. Det är anmärkningsvärt många. Det är verkligen skrämmande siffror.

Tryggheten tas ifrån de här barnen. Det sätter förstås djupa spår. Det i sig är oacceptabelt, för varje barn förtjänar en trygg barndom. Men det är också allvarligt ur ett annat perspektiv. Barn som växer upp i familjer där det förekommer våld löper större risk att själva utöva våld senare i livet. Därför är det förebyggande arbetet med att och att stötta och stärka familjerna för att förhindra att våld förekommer oerhört viktigt.

Regeringen arbetar utifrån ett nationellt våldsförebyggande program. Det finns ett särskilt statsbidrag för förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor, och det arbetet följs naturligtvis upp.

I åtgärdsprogrammet för perioden 2024–2026 prioriteras bland annat ett lämnaprogram för att det ska bli lättare att lämna destruktiva relationer och också stärkt stöd till barn och unga som upplever våld. Det här är välkomna prioriteringar. Men mer behöver göras, inte minst för att åstadkomma tidig upptäckt.

För det första behöver frågan om det förekommer våld i hemmet aktivt ställas av hälso- och sjukvård, tandvård, förskola, skola, socialtjänst och rättsvårdande myndigheter. Det behöver ske betydligt oftare än i dag. De flesta som utsätts för våld i nära relationer har faktiskt haft olika typer av myndighetskontakter där man skulle kunna ha upptäckt varningssignalerna.

Socialtjänsten och hälso- och sjukvården behöver för det andra kunna informera polis vid misstanke om att våld i nära relation förekommer. Jag läste nyligen att polisen har kartlagt 700 individer i Sverige som man bedömer vara högriskaktörer när det gäller relationsvåld eller andra typer av grova brott där det förekommer våld mot kvinnor. Det är exempelvis fråga om serievåldtäktsmän. Polisen behöver kunna delge information om dessa 700 personer till socialtjänsten för att de ska kunna ta sitt ansvar på bästa sätt för de våldsutsatta kvinnorna.

Därför är det väldigt glädjande att en ny lagstiftning träder i kraft den 1 april som syftar till att öka informationen mellan myndigheter. Då kommer vårdens möjlighet att dela information med polisen att öka markant.

Det tredje som jag skulle vilja lyfta fram är att det behövs ett kunskapslyft när det gäller att motverka våld i nära relationer. Vi behöver höja kompetensen när det gäller bemötande. Men vi behöver också forska mer på evidensbaserade metoder för att förebygga och motverka våld i nära relationer.

Regeringens arbete banar väg för att fler kvinnor och barn i Sverige ska kunna få leva sina liv i frihet och trygghet. Jag ser dessutom fram emot fortsatt samarbete i socialutskottet för att socialtjänsten ska kunna ta ett större ansvar för de våldsutsatta kvinnorna och för att de kvinnorna ska kunna få tillbaka både friheten och tryggheten.

(Applåder)

Herr talman! Tack till föregående talare, Christian Carlsson, för ett bra inlägg! Jag är glad att socialutskottets ordförande tar sig tid att träffa, prata med och ta intryck av människor som har råkat ut för det här våldet och som lever gömda i vårt land.

Vårt land är i fred, men de här människorna lever som flyktingar från brutalt våld och riskerar att dödas. Det är inte bara en tragedi för individer varje gång det händer. Det är också ett stort samhällsproblem eftersom omfattningen är så stor.

Av Nationellt centrum för kvinnofrids befolkningsundersökning framgår att 14 procent av kvinnor över 18 år har utsatts för våld i en pågående eller avslutad parrelation.

Samtidigt visar siffror från Brottsförebyggande rådet att 96 kvinnor dödades av en partner eller en tidigare partner 2017–2023. Detta motsvarar ett genomsnitt på 14 kvinnor per år, det vill säga fler än en kvinna per månad i genomsnitt.

Herr talman! Alltför ofta misslyckas det offentliga i arbetet med att skydda samhällets mest utsatta kvinnor. Från forskning, offers berättelser och socialtjänstens erfarenhet vet vi att det dödliga våldet i nära relationer nästan alltid följer som ett led i en våldsupptrappning. Samhället måste ta fasta på dessa signaler för att stoppa det dödliga våldet.

I rapporten *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023* har Socialstyrelsen identifierat ett trettiotal brister i samhällets skyddsnät för att förhindra att barn och vuxna utsätts för dödligt våld eller försök till sådant. De åtgärder som rekommenderas är bland annat vidare satsningar på socialtjänstens, vårdens, Åklagarmyndighetens och Polismyndighetens resurser i det våldsförebyggande arbetet.

På flera platser i landet rapporteras det att personalen arbetar under stark tidspress, tvingas till hårda prioriteringar och ofta enbart hinner med det allra mest akuta. Regeringen måste göra sitt yttersta för att vända den utvecklingen.

Herr talman! Rapporten rekommenderar också att uppföljningar görs vad gäller det kunskapsstöd som tagits fram och huruvida det har gett resultat för utsatta kvinnor. Dessutom måste samarbeten mellan myndigheterna stärkas. Vi socialdemokrater menar att regeringen måste ta Socialstyrelsens rapport på allvar och snabbt förverkliga rapportens ändringsförslag.

Regeringen måste också prioritera socialtjänstens förebyggande arbete med de män som slår. Genom lagändring har socialtjänsten numera ansvar för att de som utsätter andra för våld ska ändra sitt beteende. Det finns dock begränsad vägledning i hur detta arbete ska gå till.

Två konkreta saker som kan göras är att peka ut arbetet mot våldsutövare som ett prioriterat område och att regeringen tar initiativ till ett metodstöd till socialtjänsten i detta arbete. Vi måste också hitta nya metoder för att göra det lättare att lämna skadliga och farliga relationer.

Ett av de problem som kvinnojourer, forskningscenter och länsstyrelser uppmärksammar är hur husdjur används som ett led i våldet mot kvinnor. Genom att rikta våld och hot om våld mot det gemensamma husdjuret förhindrar förövare att deras partner lämnar relationen. Husdjuren används då som ett redskap i våldet mot kvinnan och barnen. Därför måste det finnas en möjlighet för polisen eller djurvårdande myndigheter att akut om-

placera ett djur vid inkomna hot så att kvinnor och barn kan lämna en relation utan att deras husdjur dödas av en våldsam man.

Herr talman! Samhället måste också bli bättre på att vårda och stödja våldets offer. Därför vill vi inrätta fler kvinnofridscenter i landet. Vi vill utveckla en modell för koordinerade insatser mot mäns våld mot kvinnor mellan myndigheter. När barn utsätts för våld och övergrepp finns det i dag en välutvecklad modell där psykologer, socialtjänst, polis, läkare och åklagare samverkar i barnets intresse, så kallade barnahus.

Även inom kvinnofridsvården och vid ärenden om mäns våld mot kvinnor finns en stor efterfrågan på bättre samverkan mellan myndigheterna. Det är dags att utveckla en modell för koordinerade insatser även inom kvinnofridsområdet.

Herr talman! Vi vill också möjliggöra för den ideella jourrörelsen att värna, omhänderta och hjälpa våldsutsatta. De ideella kvinnojourerna har spelat en avgörande roll för våldsutsatta i Sverige. Samtidigt hotas kvinnojourrörelsen av resursbrist i och med höjda krav. Det är därför viktigt att regeringen tillser att de medel som krävs finns för att möjliggöra en vidareutveckling av de ideella kvinnojourerna.

Den 1 april 2024 trädde nya regler om skyddade boenden i kraft. De nya bestämmelserna innebär bland annat att alla privata aktörer måste ansöka om tillstånd för att få driva ett skyddat boende. Det är i grunden en bra förändring, som syftar till att få bort oseriösa aktörer. De höga avgifterna för att genomföra en prövning av dem som bedriver verksamheterna har dock ofta visat sig utgöra ett hinder för redan ansträngda kvinnojourer. Inte minst kvinnojouren i Uppsala har förklarat att avgiften för tillståndsansökan utgör en seriös utmaning för ekonomin.

Herr talman! Den kunskap, kompetens och erfarenhet som finns hos de ideella kvinnojourerna är inte utbytbar. Den har upparbetats över årtionden, samordnats i förbund och mellan enskilda verksamheter och fortsätter att vidareutvecklas. De eldsjälar som varje dag gör livet tryggare och bättre för våldsutsatta måste få det stöd som de behöver.

Därför vill vi att kvinnojourerna garanteras långsiktig och tillräcklig statlig finansiering, i synnerhet nu när det har blivit dyrare att driva skyddat boende. Dessutom måste regeringen säkerställa tydliga riktlinjer för hur kommuner ska kunna stödja vidareutvecklingen av kvinnojourernas kvinnofridsarbete.

Med det vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas reservation 17.  
(Applåder)

Anf. 118 MALIN HÖGLUND (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera socialutskottets betänkande 20 gällande socialtjänstens ansvar för våldsutsatta, och jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Våld i nära relationer är ett av de allvarligaste samhällsproblem vi har. Det är en verklighet som alltför många kvinnor, män och barn lever med i sina egna hem, där de borde känna sig som allra tryggast. Socialtjänsten har ett stort ansvar att skydda och stödja dem som utsätts, men vi ser fortfarande brister i stödet. Det råder en ojämlik tillgång till skydd och en rättsosäkerhet som riskerar att lämna de mest utsatta utan hjälp.

Vi moderater står upp för de våldsutsatta och för deras rätt att få skydd, stöd och möjlighet att skapa en ny framtid. Den här regeringen har tagit fram den nya socialtjänstlag som kommer att börja gälla från den 1 juli 2025. Det är en förebyggande socialtjänstlag för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Herr talman! Socialtjänstens uppdrag är avgörande för att skydda och stödja den som utsätts för våld. Men vi ser brister i många kommuner. I dag avgör postnumret vilken hjälp du kommer att få. Vissa kommuner har starka skyddsnät och välfungerande samverkan mellan socialtjänst, polis och kvinnojourer medan andra saknar resurser och kompetens för att hantera de mest akuta fallen.

Vi måste säkra att alla våldsutsatta får den hjälp de behöver oavsett var de bor. Det ska inte vara upp till den enskilda kommunen att avgöra om en kvinna, ett barn eller en man får skydd mot en våldsam partner eller förälder. Moderaterna vill att socialtjänstens arbete med våldsutsatta ska bli mer enhetligt, rättssäkert och effektivt. Skyddet ska alltid gå först.

Herr talman! Det ska inte vara så att den som utsätts för våld måste vara expert på att navigera genom byråkratin för att få skydd. Vi måste ha ett system som sätter den våldsutsatta i centrum, inte ett system som bygger byråkratiska hinder och kommunala skillnader.

Socialtjänsten ska vara stark, snabb och rättssäker. Vi vill inte att någon ska nekas skydd. Inget barn ska behöva stanna i ett hem där våld förekommer, och ingen kvinna ska behöva återvända till en våldsam relation för att ett samhälle har svikit henne. Trygghet får inte vara en fråga om tur. Det är en fråga om rättvisa.

Herr talman! Stöd till föräldrar är en av de bästa insatser en kommun kan göra för sina invånare. Genom trygga föräldrar får vi också trygga barn. I vårt land ska ingen förälder känna sig otrygg i sitt föräldraskap. Stöd och hjälp finns genom exempelvis föräldrautbildningar innan barnet är fött, när barnet går i förskolan, i den tidiga skolåldern och när barnet har blivit tonåring.

Herr talman! I förra veckan, den 12 mars, hade socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall och den nationella samordnaren för fler kvalitativa vårdplatser inom den sociala barn- och ungdomsvården, Thomas Ardenfors, ett rundabordssamtal med tjänstepersoner som arbetar med rekrytering av familjehem.

Samhället har ett stort ansvar för att se till att de barn och unga som befinner sig i en utsatt situation får det skydd och stöd de har rätt till. Det får inte försvåras av bristen på familjehem och förebyggande arbete. De tjänstepersoner som arbetar med att få fram fler familjehem gör en väldigt viktig insats.

Herr talman! Förra året hade vi den här debatten i juni. Jag lyfte då, liksom flera av er andra, det viktiga beslutet om utreseförbud. Det är ett beslut som har gjort skillnad för unga flickor och pojkar och även för föräldrar. Sommarlovet är en tid som de flesta ser fram emot. Men ett flertal barn och unga som gick på sommarlov tidigare år kom aldrig tillbaka till skolan när sommarlovet tagit slut.

Från den 1 juni 2024 finns möjlighet att besluta om utreseförbud om det finns en påtaglig risk för att ett barn förs utomlands. Det kan röra sig om fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i boendemiljön.

Ingen flicka ska utsättas för könsstympning. Ingen flicka eller pojke ska behöva åka på uppfostringsresa. Ingen flicka eller pojke ska utsättas för omvändelseförsök på grund av sin sexuella läggning.

Herr talman! Våldsutsatta kvinnor, män och barn ska inte behöva kämpa ensamma för sin säkerhet. De ska inte behöva oroa sig för om socialtjänsten har resurser nog att skydda dem. De ska kunna lita på att deras ärende tas på allvar oavsett kön, etnicitet eller sexuell läggning.

Vi moderater kommer att fortsätta att driva en politik där trygghet inte är en förmån utan en rättighet, där socialtjänsten har de verktyg, resurser och befogenheter som krävs för att agera snabbt och kraftfullt och där ingen behöver stanna kvar i en farlig situation för att samhället inte agerar i tid.

I vårt land ska den som lämnar våldet alltid mötas av en utsträckt hand – aldrig en stängd dörr.

(Applåder)

Anf. 119 MONA OLIN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande nummer 20 om socialtjänstens ansvar för våldsutsatta. Vi står bakom alla våra reservationer men vill särskilt lyfta och yrka bifall till reservation nummer 14.

Tyvärr ökar våldsutsattheten i samhället för alla. Ingen ska behöva bli utsatt för våld, varken på offentliga platser, i skolan, i hemmet eller i nära relationer.

Våld i nära relation är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem och ett brott mot mänskliga rättigheter. Den som ska stå en allra närmast kan vara den som utsätter sin respektive eller sina familjemedlemmar för våld i olika former.

Våld i nära relationer har alltid funnits men har på senare tid fått ökad uppmärksamhet i medier och forskning. Anmälningarna om misshandel och grov kvinnofridskränkning ökar. Mörkertalet är stort – man uppskattar att endast en fjärdedel av våldet i nära relationer anmäls.

Herr talman! Samhället har successivt fokuserat mer på att förebygga olika former av brott, vilket tydligt återspeglas i den nya socialtjänstlagen. Lagen har reformerats för att prioritera det brottsförebyggande arbetet. Fler öppna stödformer ska inrättas, exempelvis genom utbyggnad av familjecentraler. Dessutom kommer kommunernas brottsförebyggande ansvar att regleras i lag.

Samtidigt finns allvarliga brister i samhällets förmåga att hantera relationsvåld. Det är svårt att bekämpa våldet om information saknas och om missförhållanden uppmärksammas först när våldet har inträffat. Om vi effektivt ska kunna förebygga våld i nära relationer krävs kraftfulla åtgärder för att öka tillgången till information och identifiera risker i ett tidigt skede. Ett grundläggande problem är att socialtjänsten ofta saknar insyn i de missförhållanden som kan resultera i våld i nära relationer, och detta försvårar möjligheten att ingripa i tid och att arbeta förebyggande.

Herr talman! Det finns ett lagstadgat krav på offentliganställda att anmäla oro för barn som far illa – en orosanmälan, helt enkelt. Denna skyldighet gäller dock endast barn, vilket innebär att anmälningsplikten upphör när en 17-åring fyller 18. Detsamma gäller om en vuxen, exempelvis

en mamma, utsätts för våld i stället för barnet. Detta är inte rimligt och utgör ett hinder i arbetet med att förebygga våld i nära relationer.

Lagkravet på orosanmälan bör utvidgas till att omfatta även vuxna i en relation, oavsett om barn finns med i bilden. Detta skulle ge samhället möjlighet att identifiera missförhållanden och ingripa i ett tidigt skede, innan våldet eskalerar eller både eskalerar och drabbar fler.

Tidigare i dag mötte jag Emma, en 35-årig kvinna. När hon var i 20-årsåldern lämnade hon sin pojkvän. Han misshandlade henne så svårt att hon nätt och jämnt överlevde. Hon lever i dag med en kronisk hjärnskada. Jag säger inte att det hade kunnat garanteras att detta inte skulle hända, men det är vårt ansvar att göra allt vi kan för att det inte ska hända fler.

I dag är det för många, inte bara offentligtanställda, en självklarhet att anmäla oro för barn som far illa. För att socialtjänsten ska kunna arbeta förebyggande borde samma princip gälla för våld i vuxna relationer. Alla bör uppmannas att anmäla misstankar om våld eller övergrepp.

Herr talman! Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som kräver kraftfulla åtgärder. Trots omfattande myndighetsinsatser har denna typ av våld och förtryck ökat i Sverige. Många utsätts för hot, trakasserier och våld från dem som borde vara deras närmaste stöd, allt i hederns namn. I vissa fall kan de tvingas att själva delta i att utöva förtrycket, och i extrema fall kan detta leda till så kallade hedersmord.

Skolans och socialtjänstens personal har en central roll i att upptäcka och agera vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck. Det är glädjande att Linköpings universitet nu får medel för att sprida information om orosanmälningar i skola och förskola, med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. En specialanpassad arbetsplatsutbildning har tagits fram genom ett samarbete med Haninge kommun. Målet är att informationen ska spridas till och användas av kommuner i hela landet.

Det är också glädjande att det enligt dagens presskonferens tillsätts en ny utredning för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskola och skola.

Herr talman! Den nya tillståndslagen för skyddade boenden, som trädde i kraft den 1 april 2024, kräver att alla skyddade boenden som tar emot personer utsatta för våld eller förföljelse ska ha ett särskilt tillstånd från Ivo för att kunna bedriva verksamhet. Lagen ställer tydliga krav på dessa boenden; det handlar om säkerhet, personalens kompetens och andra viktiga kvalitetskrav. Personal på skyddade boenden måste ha den nödvändiga kompetensen inom områden som psykisk hälsa, våld i nära relationer och säkerhetsrutiner för att kunna hantera de specifika behoven hos de utsatta individerna. Socialstyrelsen ansvarar för att bedriva tillsyn över att boendena uppfyller sina krav.

Syftet med den nya lagen är att förbättra kvaliteten och säkerheten i verksamheterna och därmed ge utsatta individer bättre förutsättningar att återfå kontrollen över sina liv. Vi får dock inte glömma att kontinuerlig uppföljning av det nya regelverket och återrapportering av hur den nya lagen fungerar är viktigt.

(Applåder)

Prot. 2024/25:86

19 mars

*Socialtjänstens ansvar  
för våldsutsatta m.m.*

Anf. 120 HELENE ODENJUNG (L):

Herr talman! Det har nog inte undgått någon att våldsutvecklingen i Sverige har eskalerat. Det är tydligt för oss alla att tryggheten i vårt samhälle utmanas. Medan nyhetsrapporteringen ofta domineras av den allt grövre kriminaliteten med inslag av skjutningar och sprängningar runt om i landet får vi aldrig blunda för det andra våld som utövas i vårt samhälle och som är minst lika viktigt att belysa: våld i nära relationer.

Mäns våld mot kvinnor, det våld som sker inom hemmets fyra väggar – dessa ”lägenhetsbråk” som de en gång kallades – är inte isolerade incidenter utan ett uttryck för djupt rotade problem som kräver vår fulla uppmärksamhet och kraftfulla åtgärder.

För mig som liberal och feminist är individens frihet och trygghet helt grundläggande värden. Våld i nära relationer och hedersförtryck är direkta angrepp på dessa värden. De berövar individer deras handlingsfrihet, deras säkerhet och i värsta fall deras liv.

Våldet som sker inom hemmets fyra väggar – hot och trakasserier, fysiskt våld, psykiskt våld, sexuellt våld – sker inte sällan dagligen. Ofta saknas utomstående vittnen, vilket oundvikligen även påverkar de barn och unga som vistas i samma miljö. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp på barn vågar brottsoffren sällan berätta om sin utsatthet, och de saknar samhällets stöd och lider i ensamhet. Mörkertalen är enorma. Vart tionde barn i Sverige har upplevt våld i hemmet. Andelen barn som förs ut ur landet för att giftas bort eller könsstympas ökar.

Tidigare talare har tagit upp statistiken från Brå, och jag ska inte upprepa den, men Aftonbladet kartlägger varje kvinna som har dödats av en man de en gång har haft en kärleksrelation till. Databasen sträcker sig tillbaka till början av 00-talet. Den senaste uppdateringen visar att 371 kvinnor har drabbats sedan dess – 371 kvinnor har mördats av någon som de har älskat.

Trots att vi vet hur utbrett våldet är fortsätter våldsutsatta kvinnors och flickors lidande. Barn tvingas umgås med sina våldsutövande pappor. Flickor placeras på statens låsta boenden och riskerar att utsättas för våld och sexuella övergrepp av personal eller andra placerade ungdomar. Det är därför nödvändigt och bra att regeringen arbetar med dessa frågor, men vi måste vara tydliga med att det krävs ett perspektivskifte där brottsoffrets och barnets bästa alltid sätts i första rummet. Vi får aldrig släta över eller titta bort från det lidande som drabbar så många.

Ett perspektivskifte är på gång. Regeringen har beslutat om att det våldsförebyggande arbetet ska skrivas in i lag, men det behövs mer. Vi måste på allvar växla upp det förebyggande arbetet och tidigare identifiera de riskfaktorer som leder till att barn och kvinnor far illa. För att kunna sätta in effektiva åtgärder som gör skillnad får vi aldrig hamna i att släta över eller titta bort från det lidande som drabbar så många kända eller okända. Tvärtom ska vi underlätta för fler att lämna destruktiva relationer.

Vi måste också motverka de destruktiva normer och den utveckling som gör att unga killar och män tar till våld som maktmedel. En hederskultur fostrar söner till att ta ansvar för sina systrars och närstående släktingars beteende, och rätten att använda hot och våld för att utöva kontroll mot systrar och närstående flickor har dessutom sanktionerats av familj

och släkt. Dessa normer och värderingar måste bekämpas med tydlig nolltolerans från det offentliga, särskilt socialtjänsten.

För Liberalerna är den nya socialtjänstlagen ett viktigt steg framåt. Laggen ska göra det tydligt att socialtjänsten ska arbeta ännu mer förebyggande, som vi har pratat om tidigare. Det ska vara lättare att nå eller erbjuda stöd. Vidare ska verksamheten vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Att orosanmälningar till socialtjänsten blir sökbara är en annan viktig reform som Liberalerna länge har drivit på. Det är alltså fråga om ett socialtjänstdataregister för att veta var barn är placerade och vilka insatser som har gjorts för att man ska bli bättre på att se vad som fungerar och vilka åtgärder som inte får den effekt som eftersträvas. Det kommer att ges bättre möjligheter att följa upp insatser och se vad som verkligen gör skillnad.

Vi liberaler betonar vikten av ett starkt samhälle som stöttar de mest utsatta. Det handlar om att ge röst åt dem som sällan vågar berätta om sin utsatthet och att säkerställa att de inte lider i ensamhet. Och som jag har sagt tidigare: vart tionde barn i Sverige har upplevt våld i hemmet. Det är vår skyldighet att bryta den onda cirkeln.

Det är bra att socionomutbildningen ska reformeras så att den ska inkludera kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Jag välkomnar det. Det är självklart att den som möter samhällets mest utsatta måste ha rätt kunskap för att ge adekvat stöd och hjälp.

Jag ser också positivt på att regeringen har beslutat om att det våldsförebyggande arbetet ska skrivas in i lag. Vidare har det beslutats om ett nationellt förebyggandeprogram, och det finns ett nytt statsbidrag för förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel. Detta är ett viktigt steg.

Jag gläder mig lite extra åt att regeringen i morgon kommer att tillsätta en utredning för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i skolans värld och analysera förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, skola och fritidshem.

Vi ser givetvis dessa åtgärder som viktiga steg i rätt riktning som vi har drivit på. Samhället måste fortsätta att växla upp det förebyggande arbetet på alla nivåer och tidigare identifiera de riskfaktorer som leder till att barn och kvinnor far illa. Vi får aldrig kompromissa med tryggheten och friheten för alla i vårt samhälle. Kampen mot våldet måste fortsätta med kraft och beslutsamhet.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.  
(Applåder)

Anf. 121 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Terrorism – så klassade polisen i Storbritannien mäns våld mot kvinnor 2024 efter att över en miljon kvinnor utsatts för våld av män. Det var något polisen själv liknade vid en pandemi. Redan året innan hade Storbritanniens regering klassificerat mäns våld mot kvinnor som ett nationellt hot mot den allmänna säkerheten. Konsekvensen av det har blivit att frågan prioriteras på samma nivå som terrorism och organiserad brottslighet.

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Socialtjänstens ansvar  
för våldsutsatta m.m.*

Definitionen av terrorism är systematiskt och hänsynslöst användande av våld och förstörelse för att genom att injaga rädsla försöka tvinga fram förändringar. Frågan är om mäns våld mot kvinnor är ett effektivt sätt att vidhålla mäns överordning över kvinnor även här i Sverige.

Socialstyrelsen konstaterar att 75 000 kvinnor årligen utsätts för mäns våld. Var tredje vecka dödas en kvinna av en man. År 2021 anmäldes 38 300 misshandelsbrott och 8 600 fall av våldtäkter mot kvinnor eller flickor. Det är mer än en våldtäkt i timmen dygnet runt, året om. Var fjärde tjej i nian som har eller har haft en relation har blivit utsatt för våld av en kille. Vad vi inte ska glömma är att mörkertalet är så omfattande att Brå uppskattar att omkring 80 procent av det våld som riktas mot kvinnor och flickor aldrig polisanmäls.

Effekterna av det våld som kvinnor utsätts för är så omfattande att det är svårt att med ord skildra det på ett rättvisande sätt. Förutom det uppenbara fysiska och psykiska lidande som våldet innebär kan våldet ofta få omfattande konsekvenser i kvinnors livsvillkor. För den som behöver fly och hållas gömd kastas hela livet om. För den som fortfarande är kvar kan det vara med livet som insats.

Det ekonomiska våldet kan orsaka sådan skada att det riskerar att påverka kvinnans eller tjejens hela livstid. Att konstant behöva vara på sin vakt, bli trakasserad och förföljd, skapar en stress som inte sällan leder till sjukskrivning, enormt psykiskt lidande och svårigheter att leva ett normalt liv. För dem som blir utsatta begränsas inte livsutrymmet; det tas ifrån dem.

Herr talman! Det strukturella våldet påverkar inte bara den som direkt drabbas eller den som står nära personen nära. Våldet drabbar alla kvinnor från det att vi är små flickor till det att vi dör.

Hotet om våld begränsar våra livsval, vår rörelsefrihet, våra relationer och vår hälsa, för att inte tala om vårt sexliv. Redan från att vi är barn ska vi akta oss för farliga gubbar, och vi ska växa upp med vetskapen om att våra klädval kan spela roll. Vi ska lära oss vilka parker, farliga tunnlar och mörka buskage vi ska undvika kvällstid. Vi ska hjälpa varandra genom att hålla varandra sällskap i telefon på vägen hem eller med bultande hjärta gå med snabba steg med nycklarna i handen efter mörkrets inbrott.

Men allt detta kommer kanske ändå inte att spela någon roll. I den värsta av världar kan vi nämligen komma hem till den plats som är den farligaste av dem alla: vårt eget sovrum. Vi måste tidigt lära oss att vara på vår vakt i valet av den vi ska älska.

Hotet om fysiskt eller sexuellt våld finns runt kvinnor och tjejer hela tiden – i ord, i handling och inte minst i den digitala världen. För kvinnor och tjejer är möjligheten att uttrycka en åsikt och röra sig fritt i det offentliga rummet starkt begränsad. Alla kvinnors livsutrymme är därför mer eller mindre inskränkt.

Med detta i åtanke är kanske just terror det ord som närmast kan beskriva hur det här våldet påverkar kvinnor i vårt samhälle. Arbetet för att stoppa våldet prioriteras dock långt ifrån så högt som den faktiska inverkan det får motiverar.

Herr talman! Vänsterpartiet har sedan mycket lång tid och upprepade gånger lagt fram en omfattande motion om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Här har vi inte mindre än 35 yrkanden med konkreta förslag som är grundläggande för att ge kvinnor och tjejer rätt skydd och

stöd. Jag vill lyfta fram några av de förslag som är av central betydelse för oss.

Kunskapen om våld måste höjas. Därför vill vi att det utvecklas förebyggande insatser inom förskolor, skolor och fritidsverksamheter för ett aktivt, normkritiskt arbete mot våld. Det är när vi agerar i tid som vi har chansen att verkligen motverka våldet.

Vi vill att samhällets alla instanser ska arbeta för att se och stoppa våldet. Därför vill vi att initiativ till implementering av modellen En kommun fri från våld eller liknande modeller som syftar till att förändra destruktiva normer och värderingar etableras i hela landet.

Vi vill att lämplig myndighet ska ges i uppdrag att utveckla arbetet med att inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, ungdomsmottagningar och elevhälsa göra riskbedömningar för att hitta de våldsamma männen och killarna innan kvinnor och tjejer utsätts. Vi vet i dag att den absoluta majoriteten av dem som gör sig skyldiga till mord på en kvinna har sökt samhällets hjälp. Det får vi inte missa.

Vi vill kartlägga det psykiska våldet och ta fram förslag på åtgärder mot detta. Det psykiska våldet är den största men också minst uppmärksammade formen av våld mot kvinnor och tjejer. Här måste samhället hitta nya vägar för att sätta stopp.

Vi vill uppmärksamma Unizons krav på placeringspeng för skyddat boende. Det är hämtat från en dansk modell, och vi vill undersöka möjligheten att införa det systemet även här.

Vi ser det som absolut nödvändigt att kvinnojourernas verksamhet, inklusive deras skyddade boenden, kommer att garanteras långsiktiga, stabila ekonomiska lösningar. Det samlade stödet för att ge kvinnor och tjejer skydd när de behöver det måste stärkas. De ideella jourernas kunskap och erfarenhet ska tas till vara. Det ska vara stabilt och långsiktigt. Vi kan inte under några omständigheter acceptera att det ska gå att göra vinst på kvinnors utsatthet. Våld mot kvinnor och tjejer får aldrig vara en affärsidé.

Vi vill understryka vikten av att stärka stödet till särskilt utsatta grupper. Äldre, personer med funktionsnedsättning, människor som lever med missbruk och i prostitution, hedersutsatta och unga är i dag extra utsatta. Stödet måste utvecklas, och kunskapen måste höjas.

Herr talman! Sist men inte minst måste vi synliggöra att det viktigaste arbetet för att stoppa våld mot kvinnor och tjejer är att stärka människors sammanhållning och livsvillkor. Kvinnor och tjejer ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Vi vill att Sverige ska investera sig in i framtiden genom att bygga bostäder, skapa jobb och stärka välfärden och kvinnors ekonomi. Ju större klyftorna blir och ju otryggare vardag vi får, desto mer ökar nämligen risken för våld.

Arbetslöshet, bostadsbrist och skyhöga levnadskostnader i kombination med hatfull retorik slår extra hårt mot kvinnor, tjejer och barn. Och det är en perfekt grogrund för våld. Den politiska och ekonomiska inriktningen har stor betydelse för våldets utveckling. Vi behöver därför helt byta väg för att kunna ge kvinnor och tjejer rättvisa livsvillkor.

Jag kommer att rösta för bifall till reservation 16.

Anf. 122 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande, liksom många gjort före mig, att fokusera på våld i nära relation eller mäns våld mot kvinnor efter-

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Socialtjänstens ansvar  
för våldsutsatta m.m.*

som det är en epidemi i vårt land, eftersom det är någonting vi inte får bukt med och eftersom det har sett likadant ut under så lång tid. Det är helt förfärligt. Och det är någonting som vi verkligen måste jobba tillsammans för att få stopp på.

Vi hör ofta regeringspartierna prata om fokusförflyttning och att fokusera på förövaren. Det är bra. Det är helt rätt. Men jag tror inte att det räcker. För mig handlar det också om en perspektivförflyttning för oss alla. Detta sitter så djupt rotat även i våra gener och i våra hjärnor, trots att vi i högsta grad är med i samhällsdebatten. Jag ska ge lite exempel på det.

Jag ska börja i pandemin. Under pandemin beslutade vi i den här kam-maren om restriktioner som var ingripande i våra liv. Det har aldrig varit så viktigt att gå på teater och på bio precis när man vill som det var under pandemin. Det var högljudda diskussioner om staten verkligen fick fatta dessa beslut som ingrep i vår frihet. Man ifrågasatte till och med om det var lagligt, förenligt med vår konstitution, att fatta dessa beslut. Och när restriktionerna lättade sa vi: Åh, vad skönt! Nu kan vi göra vad vi vill igen.

Men för vissa personer finns de restriktionerna jämt. För personer som lever med skyddad identitet anses det vara helt okej att faktiskt aldrig kunna göra riktigt vad de vill.

Det finns ett talesätt som lyder: ”Det är inte riktiga män som slår”. Det talesättet är livsfarligt. Vilka är det då som slår om det inte är riktiga män? Vilka är de? Sanningen är ju att det inte är några monster eller låtsasmän, utan det är helt vanliga män som slår. Det kan till och med vara folkkära artister.

Nästan lika farligt tycker jag att det är när vi säger till kvinnan: Var stark! Stå på dig! Kliv fram! När vi säger det talar vi nämligen om att det normala är att man inte gör det, att det normala är att man är tillbakadragen. Det är lika farligt.

Herr talman! Det är ett faktum att det farligaste för en man är att umgås med en man och att det farligaste för en kvinna är att umgås med en man. Vem är det då som behöver förändras? Vad är det vi behöver förändra? Jo, det är beteendet som många män har.

Det blev också tydligt under metoo. Vi hörde mycket kritik om att man ju aldrig vet var gränserna går, att man inte ens får ge en kram och så vidare. Det är intressant att en man ibland inte vet var gränserna går, men om samma straighta man följer med till en gayklubb vet han precis var gränserna går. Det är lite märkligt.

Ord spelar roll – ord på skolgården och ord i omklädningsrummen och ord runt fikaborden på jobbet.

Herr talman! Det talas här om lämnaprogram. Det står också med i betänkandet. Regeringens förslag till lämnaprogram är intressant.

Jag har läst om ett lämnaprogram för kriminella personer som får gå med i ett exitprogram som kommunerna och polisen ansvarar för. Det innehåller det här: En person som vill hoppa av det kriminella livet erbjuds ett 18 månader långt behandlingsprogram på uppdrag och finansierat av socialtjänsten. Därefter följer två års eftervård och uppföljning som är kostnadsfri för kommunen. Det första året finns det stöd dygnet runt, och det innefattar insatser avseende bostad, terapi, drogberoende, sysselsättning, skuldsanering och fritidssysselsättning. Därefter följer ett sex månader långt utslussningsprogram för att klienten ska bli mer självgående.

Vad får en kvinna som lämnar ett våldsamt förhållande? Om hon till slut vågar lämna ett våldsamt förhållande får hon inget av det här. I bästa fall får hon skyddad identitet, eller så får mannen kontaktförbud.

Det som regeringen föreslår är inget lämnaprogram på riktigt. Det jag läser in är två saker, som delvis är beslutade sedan tidigare: samordnat stöd till våldsutsatta samt stadigvarande boende. Det är bra saker, men det är inget lämnaprogram. Det är bara min blygsamhet, den sena timmen och att jag är inhoppare i socialutskottet som håller mig från att begära repliker om detta. Jag vädjar verkligen till regeringspartierna: Se till att göra ett lämnaprogram som håller måttet!

Apropå skyddad identitet och eftervård är ibland våra myndigheter högst delaktiga. Vi har talat här om upprepade vårdnadstvister, vårdnad, boende, umgänge och bodelningar. Mycket av det här är på gång att förändras eller har förändrats, och det är mycket bra. Men det visade sig före jul att många myndigheter – förvisso inte socialtjänsten så många gånger, tror jag, men polisen, åklagare och Domstolsverket – mer eller mindre systematiskt avslöjar skyddade personers identitet i fattade beslut, vilket kan innebära livsfara för den som det gäller.

I dagarna har också propositionen om kontaktförbud kommit, vilket är jättebra. Det finns mycket bra förslag där. Men här tycker jag också att det ligger ett systemfel och ett tankefel. Vad händer den dag då kvinnan vill lämna skyddsområdet, till exempel en kommun? Vad händer den dag kvinnan vill åka på semester eller lämna kommunen? Då kommer fortfarande mannen att stå där och vänta och leta upp kvinnan. Vad händer när hon ska åka på släktkalas eller åka till sin familj, som bor någon annanstans? Släktingar ingår inte i skyddszonen, och de är inte egna bärare av kontaktförbudet.

Det rimliga vore att mannen, förövaren, fick hålla sig på platser där han bor, jobbar eller behöver befinna sig. Ska han åka utanför det området får han faktiskt säga till, så att brottsoffret vet om det. Det är att ha ett brottsofferperspektiv. Det här måste vi få på plats, och vi behöver börja utreda det redan nu.

I den nya socialtjänstlagen talas väldigt mycket om förebyggande arbete och om Nationellt centrum för kvinnofrid och de telefonlinjer som de driver. Men det står inget i betänkandet om stödet till Unga relationer, vilket är det enskilt absolut viktigaste förebyggande arbetet. Unga relationer rapporterade att den vanligaste fråga de fick var: Måste man gå med på strypsex? Då gör det riktigt ont i magen.

Då kommer jag också in på ett område som inte primärt handlar om socialtjänsten i grunden men som socialtjänsten definitivt får ta konsekvenserna av, nämligen den skeva bild av kropp och sexualitet som den våldsamma tillgängliga pornografin ger våra unga tjejer och killar. Vi har ju våldspornografin tillgänglig 24:7 i våra telefoner.

Tro det eller ej, men under ett år tillbringar barn 2,2 månader med sin telefon i handen. Föräldrar säger ofta till sina barn sådant som ”du får inte gå ut själv på kvällen” eller ”du får inte gå hem själv över Sergels torg”. Men vi har 100 procents tillgång till internet. Och var finns förövarna? De finns inte längre på Sergels torg klockan tolv på natten. De finns på internet. Är det någonting vi borde göra som är förebyggande är det att på ett handfast, praktiskt sätt med ett normativt syfte begränsa den våldsamma

pornografi som vi har lättillgänglig, för det här är någonting som socialtjänsten och elevhälsan får ta hand om effekterna av.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 123 NILS SEYE LARSEN (MP):

Herr talman! För att vara siste talare för dagen igen måste jag säga att jag tycker att det är ovanligt tidigt jämfört med en del andra gånger då jag varit här i kammaren.

Våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor är tyvärr alltför vanligt förekommande. Flera talare har varit inne på hur strukturellt problemet är. Det finns i alla samhällsskick och i alla våra samhällen. Jag har själv slagits av hur många av mina kvinnliga vänner som har varit med om till exempel sexuellt våld. Det är mer vanligt förekommande än vad jag någonsin trodde. Problemet med våld i nära relationer är förödande och destruktivt psykiskt och fysiskt och kan göra att en person alltmer isoleras. Det är hemskt. Någon nämnde uppgifterna från Aftonbladet. Jag är en av dem som brukar läsa artiklarna om alla de här fallen. Det är sjukt att detta får förekomma i vårt samhälle.

Det som också är sorgligt är att många av dem som har utsatts för våld i nära relationer och rent av mördats av sin närstående har varit i kontakt med polis, socialtjänst eller vård på ett eller annat sätt före mordet. Ibland har det varit tydligt och konkret. Ibland har det varit fråga om mer otydliga rop på hjälp men i varje fall kontakt. Det är ofta först efter att det hemska skett som man förstått signalerna och sett dem för vad de är. Här finns ett stort arbete som man nu behöver göra. Vi instämmer fullt ut i Centerpartiets förslag om att tillsätta en utredning för att titta närmare på varför de här hjälpsökande och sedan döda har fallit igenom samhällets skyddsnät.

Jag vill ur några olika perspektiv sätta fokus på det som jag kallar för dubbel utsatthet. Först och främst tänker jag på kvinnor med funktionsnedsättning. Det är skrämmande att se – med den lilla statistik vi har – att mer än hälften av alla personer med funktionsnedsättning någon gång utsatts för sexuella övergrepp. Det finns en klar överrepresentation.

Enligt en rapport från Myndigheten för delaktighet har många personer med funktionsnedsättning en livssituation som skiljer sig från normen och innebär en ökad risk att utsättas för våld. Det här är någonting som jag känner att det finns ett stort mörker kring. Det skulle behöva sättas mer fokus på detta. Därför delar vi Vänsterpartiets uppfattning att det behöver tillsättas en särskild utredning för att få en mer heltäckande nationell styrning på området. Syftet är enligt Vänsterpartiets motion att ”öka kunskapen, förbättra upptäckten samt ta fram förslag på åtgärder”.

Jag vill nämna en annan grupp med dubbel utsatthet. Jag och Karin Sundin var på ett väldigt intressant studiebesök vid sprututbytesprogrammet här i Stockholm. De som arbetar där får träffa många personer som har fallit igenom och är utanför samhällets stöd. Vissa gånger har man öppet bara för kvinnor. Våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik har en dubbel problematik som är hemsk. För det första löper kvinnor med beroende mycket större risk att utsättas för våld. För det andra är det så att en hel del av samhällets stödinsatser inte tar emot personer som är beroende av eller använder alkohol eller droger. Det här leder till att kvinnor med beroendeproblematik skjuts ut ännu mer ur samhällets skydd. Vi anser att regeringen skulle behöva arbeta med detta och återkomma med

åtgärder. Jag tänker i synnerhet på en rapport från Socialstyrelsen som pekar på en hel del av de problem som finns och vad som skulle behöva göras.

Sedan vill jag ta upp vår reservation 10, om prostitution och sexuell utsatthet, som jag vill yrka bifall till.

En film som jag såg för en herrans massa år sedan som jag aldrig glömmmer – den gjorde mig så upprörd, för den var hemsk och gripande – var *Lilja 4-ever*. Den var kanske extra gripande för att den var baserad på ett verkligt fall, med en person som tog sitt liv ganska nära den plats där jag själv växte upp.

De som utsätts för och utnyttjas i prostitution är många gånger helt isolerade från samhällsskydd. Det finns en jättebra statlig utredning som heter *Ut ur utsatthet*. Jag vill ta upp lite ur den. Den pekar bland annat på många av de grupper som är extra drabbade och utnyttjade. Vi har till exempel ett stort problem i Sverige där de personer som är prostituerade är utländska. Det finns ett antal särskilt utsatta och sårbara grupper, till exempel LVU-placerade flickor och pojkar, transpersoner och också personer med funktionsnedsättningar.

Det framkommer att det finns allvarliga brister i det nuvarande stödet till dem som behöver hjälp med att ta sig ur sexuell exploatering, prostitution eller människohandel för sexuella ändamål. Bristerna rör framför allt identifiering, kunskap om utsatthet, bemötande, tillgången till icke-akut vård och traumabehandling och tillgång till vård utanför storstadsområden samt ansvarsfördelningen och samordningen mellan myndigheter.

Utredningen tar också upp ett flertal punkter som jag tror är högaktuella att gå vidare med, till exempel specialiserad lågtröskelverksamhet som är lättillgänglig. Där kan man också jobba med identifiering och uppsökande arbete. Vägarna till stöd behöver vara mer lättillgängliga.

En annan sak som lyfts fram är individuellt utformade exitprogram, där man kan arbeta specifikt och individbaserat för att under en längre tid hjälpa personer att lämna den prostitution som de befinner sig i.

Det finns flera andra bra punkter i utredningen, bland annat tidsbegränsat uppehållstillstånd kopplat till en individuell plan för exitprocessen. Detta behövs för att personer som fastnar i denna typ av människohandel ska våga ta kontakt och kunna få stöd.

Därför yrkar jag alltså bifall till den reservationen. Jag tycker definitivt att regeringen i det här fallet ska återkomma med förslag utifrån denna utredning om vad vi kan göra för att bättre hjälpa personer i prostitution och människohandel genom till exempel exitprogram.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 20 mars.)

## § 19 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2025) 106 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 92/43/EEG vad gäller vargens (*Canis lupus*) skyddsstatus

Prot. 2024/25:86  
19 mars

*Socialtjänstens ansvar  
för våldsutsatta m.m.*

## § 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

*den 18 mars*

**2024/25:530 Sveriges åtaganden till FN och Internationella domstolen**  
av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:531 En demokratisk utveckling i Syrien och skyddet för minoriteter**

av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:532 Sveriges stöd för fria och rättssäkra val i Ukraina**

av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:533 Tre fängslade ukrainska OSSE-anställda**

av *Carina Ödebrink* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:534 Statsministerns roll i hanteringen av situationen kring den nationella säkerhetsrådgivaren**

av *Annika Hirvonen* (MP)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

**2024/25:535 Långsiktig plan för fler poliser i Stockholm**

av *Mattias Vepsä* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

## § 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 18 mars*

**2024/25:915 Nya trälgränsers påverkan på Blekinges sillfiske**

av *Heléne Björklund* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

**2024/25:916 Främjande av svensk och europeisk vapenindustri**

av *Markus Wiechel* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

**2024/25:917 Palestiniernas situation på Västbanken**

av *Jamal El-Haj* (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

**2024/25:918 Samiska kvarlevor**

av *Mats Berglund* (MP)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

**2024/25:919 Pensionärsbingo**

av *Ola Möller* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

**2024/25:920 Ersättning vid upplåtelse av mark vid elnätsutbyggnad**

av *Monica Haider* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

**2024/25:921 Förbud för skolor som ska läggas ned att anta nya elever**

av *Åsa Westlund* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

Prot. 2024/25:86

19 mars

---

## § 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

*den 18 mars*

**2024/25:870 Landsbygdens vägar i nationella planen**

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

**2024/25:891 Nordiskt ministerråd för samarbete kring transportfrågor**

av *Heléne Björklund* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

**2024/25:889 Samordning av de nordiska transportsystemen**

av *Heléne Björklund* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

**2024/25:888 Undvikande av framtida kriser gällande transporter över de nordiska gränserna**

av *Heléne Björklund* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

## § 23 Kammaren åtskildes kl. 18.33.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 30 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 63 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 75 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 88 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 113 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

*/Olof Pilo*

# Innehållsförteckning

|                                                                                                                    |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1 Justering av protokoll .....</b>                                                                            | <b>1</b>  |
| <b>§ 2 Avsigelser.....</b>                                                                                         | <b>1</b>  |
| <b>§ 3 Anmälan om kompletteringsval .....</b>                                                                      | <b>1</b>  |
| <b>§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer .....</b>                                                     | <b>2</b>  |
| <b>§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott .....</b>                                                               | <b>3</b>  |
| <b>§ 6 Ärenden för bordläggning .....</b>                                                                          | <b>3</b>  |
| <b>§ 7 Kommissionens arbetsprogram 2025.....</b>                                                                   | <b>4</b>  |
| Utrikesutskottets utlåtande 2024/25:UU5 .....                                                                      | 4         |
| Anf. 1 ALEXANDRA VÖLKER (S).....                                                                                   | 4         |
| Anf. 2 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....                                                                                | 5         |
| Anf. 3 STEFAN OLSSON (M).....                                                                                      | 6         |
| Anf. 4 JACOB RISBERG (MP) replik .....                                                                             | 8         |
| Anf. 5 STEFAN OLSSON (M) replik.....                                                                               | 8         |
| Anf. 6 JACOB RISBERG (MP) replik .....                                                                             | 8         |
| Anf. 7 STEFAN OLSSON (M) replik.....                                                                               | 9         |
| Anf. 8 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                                           | 9         |
| Anf. 9 STEFAN OLSSON (M) replik.....                                                                               | 9         |
| Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V) replik .....                                                                          | 10        |
| Anf. 11 STEFAN OLSSON (M) replik.....                                                                              | 10        |
| Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) .....                                                                                 | 11        |
| Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C).....                                                                                  | 13        |
| Anf. 14 MAGNUS BERNTSSON (KD).....                                                                                 | 14        |
| Anf. 15 JACOB RISBERG (MP).....                                                                                    | 15        |
| Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C) replik .....                                                                          | 17        |
| Anf. 17 JACOB RISBERG (MP) replik.....                                                                             | 17        |
| Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik .....                                                                          | 18        |
| Anf. 19 JACOB RISBERG (MP) replik.....                                                                             | 18        |
| Anf. 20 JOAR FORSSELL (L) .....                                                                                    | 18        |
| Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C).....                                                                                  | 21        |
| (Beslut fattades under § 16.) .....                                                                                | 21        |
| <b>§ 8 2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om<br/>    särskild kontroll av vissa utlännningar.....</b> | <b>21</b> |
| Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU26.....                                                                   | 21        |
| Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD) .....                                                                                  | 21        |
| (Beslut fattades under § 16.) .....                                                                                | 23        |
| <b>§ 9 Sveriges genomförande av Agenda 2030 .....</b>                                                              | <b>23</b> |
| Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU17 .....                                                                    | 23        |
| Anf. 23 JAN ERICSON (M) .....                                                                                      | 23        |
| Anf. 24 EVA LINDH (S) replik.....                                                                                  | 26        |
| Anf. 25 JAN ERICSON (M) replik.....                                                                                | 26        |
| Anf. 26 EVA LINDH (S) replik.....                                                                                  | 26        |
| Anf. 27 JAN ERICSON (M) replik.....                                                                                | 27        |
| Anf. 28 EVA LINDH (S) .....                                                                                        | 27        |
| Anf. 29 MARTIN ÅDAHL (C).....                                                                                      | 29        |
| Anf. 30 ANDREA ANDERSSON TAY (V) .....                                                                             | 30        |
| Anf. 31 JANINE ALM ERICSON (MP) .....                                                                              | 33        |
| (Beslut fattades under § 16.) .....                                                                                | 36        |

|                                                           |           |                  |
|-----------------------------------------------------------|-----------|------------------|
| <b>§ 10 Statlig förvaltning och statistikfrågor .....</b> | <b>36</b> | Prot. 2024/25:86 |
| Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU25.....            | 36        | 19 mars          |
| Anf. 32 ADAM REUTERSKIÖLD (M) .....                       | 36        |                  |
| Anf. 33 PEDER BJÖRK (S).....                              | 38        |                  |
| Anf. 34 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) .....                | 39        |                  |
| (Beslut fattades under § 16.).....                        | 40        |                  |
| <b>§ 11 Kommunala frågor .....</b>                        | <b>40</b> |                  |
| Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU26.....            | 40        |                  |
| Anf. 35 ADAM REUTERSKIÖLD (M) .....                       | 40        |                  |
| Anf. 36 EVA LINDH (S) replik .....                        | 42        |                  |
| Anf. 37 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik .....                | 42        |                  |
| Anf. 38 EVA LINDH (S) replik .....                        | 43        |                  |
| Anf. 39 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik .....                | 44        |                  |
| Anf. 40 EVA LINDH (S) .....                               | 44        |                  |
| Anf. 41 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 46        |                  |
| Anf. 42 EVA LINDH (S) replik .....                        | 46        |                  |
| Anf. 43 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 47        |                  |
| Anf. 44 EVA LINDH (S) replik .....                        | 47        |                  |
| Anf. 45 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik .....                | 48        |                  |
| Anf. 46 EVA LINDH (S) replik .....                        | 48        |                  |
| Anf. 47 ADAM REUTERSKIÖLD (M) replik .....                | 49        |                  |
| Anf. 48 EVA LINDH (S) replik .....                        | 49        |                  |
| Anf. 49 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 50        |                  |
| Anf. 50 EVA LINDH (S) replik .....                        | 50        |                  |
| Anf. 51 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 51        |                  |
| Anf. 52 EVA LINDH (S) replik .....                        | 51        |                  |
| Anf. 53 YUSUF AYDIN (KD).....                             | 51        |                  |
| Anf. 54 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....                   | 53        |                  |
| Anf. 55 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 56        |                  |
| Anf. 56 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 57        |                  |
| Anf. 57 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 57        |                  |
| Anf. 58 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 57        |                  |
| Anf. 59 EVA LINDH (S) replik .....                        | 58        |                  |
| Anf. 60 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 59        |                  |
| Anf. 61 EVA LINDH (S) replik .....                        | 59        |                  |
| Anf. 62 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 60        |                  |
| Anf. 63 JOAR FORSSELL (L) .....                           | 60        |                  |
| Anf. 64 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....                    | 63        |                  |
| Anf. 65 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 65        |                  |
| Anf. 66 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....             | 65        |                  |
| Anf. 67 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 66        |                  |
| Anf. 68 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V) replik.....             | 66        |                  |
| Anf. 69 ANDERS KARLSSON (C).....                          | 67        |                  |
| Anf. 70 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 68        |                  |
| Anf. 71 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 69        |                  |
| Anf. 72 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD) replik .....           | 69        |                  |
| Anf. 73 ANDERS KARLSSON (C) replik .....                  | 70        |                  |
| Anf. 74 JANINE ALM ERICSON (MP).....                      | 70        |                  |
| Anf. 75 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) .....                | 72        |                  |
| (Beslut fattades under § 16.).....                        | 75        |                  |

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>§ 12 Åtgärder mot missbruk av alternativa betalningssystem .....</b>                                 | <b>75</b>  |
| Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU27 .....                                                         | 75         |
| (Beslut fattades under § 16.) .....                                                                     | 75         |
| <b>§ 13 Cykelfrågor .....</b>                                                                           | <b>75</b>  |
| Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU10 .....                                                          | 75         |
| Anf. 76 ULRIKA HEIE (C) .....                                                                           | 75         |
| Anf. 77 MAGNUS JACOBSSON (KD) .....                                                                     | 77         |
| Anf. 78 ULRIKA HEIE (C) replik .....                                                                    | 79         |
| Anf. 79 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                              | 80         |
| Anf. 80 ULRIKA HEIE (C) replik .....                                                                    | 80         |
| Anf. 81 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                              | 81         |
| Anf. 82 EMMA BERGINGER (MP) replik .....                                                                | 81         |
| Anf. 83 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                              | 82         |
| Anf. 84 EMMA BERGINGER (MP) replik .....                                                                | 82         |
| Anf. 85 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik .....                                                              | 83         |
| Anf. 86 INGA-LILL SJÖBLOM (S) .....                                                                     | 83         |
| Anf. 87 HELENA GELLERMAN (L) .....                                                                      | 85         |
| Anf. 88 PATRIK JÖNSSON (SD) .....                                                                       | 87         |
| Anf. 89 MALIN ÖSTH (V) .....                                                                            | 89         |
| Anf. 90 EMMA BERGINGER (MP) .....                                                                       | 90         |
| Anf. 91 OSKAR SVÅRD (M) .....                                                                           | 91         |
| (Beslut fattades under § 16.) .....                                                                     | 92         |
| <b>§ 14 Barn och unga inom socialtjänsten .....</b>                                                     | <b>92</b>  |
| Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU19 .....                                                         | 92         |
| Anf. 92 CHRISTIAN CARLSSON (KD) .....                                                                   | 92         |
| Anf. 93 GUSTAF LANTZ (S) .....                                                                          | 94         |
| Anf. 94 JOHAN HULTBERG (M) .....                                                                        | 96         |
| Anf. 95 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                                   | 98         |
| Anf. 96 JOHAN HULTBERG (M) replik .....                                                                 | 99         |
| Anf. 97 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                                   | 99         |
| Anf. 98 JOHAN HULTBERG (M) replik .....                                                                 | 100        |
| (forts. § 17) .....                                                                                     | 100        |
| <b>Ajournering .....</b>                                                                                | <b>100</b> |
| <b>Återupptaget sammanträde .....</b>                                                                   | <b>101</b> |
| <b>§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 mars .....</b>                                     | <b>101</b> |
| MJU9 Övergripande miljöfrågor .....                                                                     | 101        |
| MJU11 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av<br>skyddad natur .....                                | 102        |
| SoU15 Stöd till personer med funktionsnedsättning .....                                                 | 104        |
| SoU21 Äldreomsorg .....                                                                                 | 105        |
| <b>§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens<br/>sammanträde .....</b>                      | <b>106</b> |
| UU5 Kommissionens arbetsprogram 2025 .....                                                              | 106        |
| JuU26 2024 års redogörelse för tillämpningen av lagen om<br>särskild kontroll av vissa utläningar ..... | 106        |
| FiU17 Sveriges genomförande av Agenda 2030 .....                                                        | 106        |
| FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor .....                                                     | 107        |
| FiU26 Kommunala frågor .....                                                                            | 108        |
| FiU27 Åtgärder mot missbruk av alternativa<br>betalningssystem .....                                    | 109        |

|                                                                                               |            |                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------------|
| TU10 Cykelfrågor .....                                                                        | 109        | Prot. 2024/25:86 |
| <b>§ 17</b> (forts. från §14) <b>Barn och unga inom socialtjänsten</b> (forts.<br>SoU19)..... | <b>111</b> | 19 mars          |
| Anf. 99 MAJ KARLSSON (V) replik .....                                                         | 111        |                  |
| Anf. 100 JOHAN HULTBERG (M) replik .....                                                      | 111        |                  |
| Anf. 101 MAJ KARLSSON (V) replik .....                                                        | 112        |                  |
| Anf. 102 JOHAN HULTBERG (M) replik .....                                                      | 112        |                  |
| Anf. 103 MONA OLIN (SD) .....                                                                 | 113        |                  |
| Anf. 104 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                        | 114        |                  |
| Anf. 105 MONA OLIN (SD) replik .....                                                          | 114        |                  |
| Anf. 106 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                        | 114        |                  |
| Anf. 107 MONA OLIN (SD) replik .....                                                          | 115        |                  |
| Anf. 108 HELENE ODENJUNG (L) .....                                                            | 115        |                  |
| Anf. 109 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                        | 117        |                  |
| Anf. 110 HELENE ODENJUNG (L) replik.....                                                      | 118        |                  |
| Anf. 111 GUSTAF LANTZ (S) replik .....                                                        | 118        |                  |
| Anf. 112 HELENE ODENJUNG (L) replik.....                                                      | 119        |                  |
| Anf. 113 MAJ KARLSSON (V) .....                                                               | 119        |                  |
| Anf. 114 MARTINA JOHANSSON (C).....                                                           | 121        |                  |
| Anf. 115 NILS SEYE LARSEN (MP) .....                                                          | 123        |                  |
| (Beslut skulle fattas den 20 mars.).....                                                      | 125        |                  |
| <b>§ 18 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m.</b> .....                                | <b>125</b> |                  |
| Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU20 .....                                               | 125        |                  |
| Anf. 116 CHRISTIAN CARLSSON (KD) .....                                                        | 125        |                  |
| Anf. 117 GUSTAF LANTZ (S) .....                                                               | 127        |                  |
| Anf. 118 MALIN HÖGLUND (M).....                                                               | 128        |                  |
| Anf. 119 MONA OLIN (SD) .....                                                                 | 130        |                  |
| Anf. 120 HELENE ODENJUNG (L) .....                                                            | 132        |                  |
| Anf. 121 MAJ KARLSSON (V) .....                                                               | 133        |                  |
| Anf. 122 HELENA VILHELMSSON (C).....                                                          | 135        |                  |
| Anf. 123 NILS SEYE LARSEN (MP) .....                                                          | 138        |                  |
| (Beslut skulle fattas den 20 mars.).....                                                      | 139        |                  |
| <b>§ 19 Bordläggning</b> .....                                                                | <b>139</b> |                  |
| <b>§ 20 Anmälan om interpellationer</b> .....                                                 | <b>140</b> |                  |
| <b>§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar</b> .....                                       | <b>140</b> |                  |
| <b>§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor</b> .....                                        | <b>141</b> |                  |
| <b>§ 23 Kammaren åtskildes kl. 18.33</b> .....                                                | <b>141</b> |                  |